

Statistisch Jaarboek 2009

De staat van Groningen in grafiek en getal

Dienst Informatie en Administratie

Statistisch Jaarboek 2009

Gemeente Groningen

Groningen, november 2009

Statistisch Jaarboek 2009

Uitvoering

Bureau Onderzoek en Statistiek

Redactie

Age Stinissen-Blanco en Tinus Sniijders

Foto's/Illustraties

Hoofdstuk 4: Martiniziekenhuis

Hoofdstuk 6: Yanthe Verhoeven

Hoofdstuk 7: SOZAWE

Hoofdstuk 12: Philippine Koopman

Hoofdstuk 13: HVD

Overige hoofdstukken: Age Stinissen-Blanco

Ontwerp

DigiTAAL ontwerpen, Groningen

Druk

Zodiak, grafische bedrijven

Bij de voorkant, de foto's van links naar rechts

Groninger Museum:

Gebouwd door de Italiaanse architect Mendini. Geopend in 1994, het pand is niet zomaar een omhulsel voor kunst, het is zelf eigenlijk ook een kunstwerk. 'Een kunstwerk midden in de stad, doorkruist door openbaar terrein, waar passanten al direct geconfronteerd worden met allerlei kunstwerken'. (bron: Groninger Museum)

Hoofdkantoor van de Nederlandse Gasunie:

Het spraakmakende hoofdkantoor van de Gasunie bepaalt sterk de skyline van de stad. Het in organische architectuur opgetrokken gebouw is in 1994 in gebruik genomen, is 87 meter hoog en kent 1.350 werkplekken. In 2007 is het gebouw uitgeroepen tot het mooiste gebouw van Nederland.

Martinitoren:

In de 15e eeuw voltooid. De toren wordt ook wel 'd Olle Grieze' genoemd. Deze naam ontleent hij aan de grijze kleur die de toren heeft. De toren is 97 meter hoog, het paard bevindt zich op 102 meter hoogte. Hij heeft een fundering van slechts drie meter diep. Vroeger bestond de fundering geheel uit koeienhuiden.

ISBN 978-90-73576-46-9

VOORWOORD

Eén maal per jaar zet het gemeentebestuur van Groningen de feiten en cijfers overzichtelijk op een rij. Iedereen kan in dit Statistisch Jaarboek 2009 allerlei leuke en wetenswaardige feiten nalezen.

Zo kunt u lezen dat de samenstelling van gezinnen in Groningen een uitzondering in Nederland vormt. Geen enkele andere grote of middelgrote gemeente kent naar verhouding zo veel alleenstaanden en zo weinig gezinnen met kinderen als Groningen. Ook het opleidingsniveau van de bevolking is hoog, 44% is hoger opgeleid. Verder zijn we met een gemiddelde leeftijd van de bevolking van 36,4 jaar de jongste stad van Nederland.

U kunt terugvinden in dit Jaarboek dat de gewenste bouwproductie sinds jaren gehaald is in Groningen. Ook hebben veel mensen een bezoek gebracht aan de binnenstad van Groningen. Landelijk staat de gemeente hierin op de zesde plaats. Dit is hoger dan in de grotere gemeenten Tilburg en Almere.

Een leuk nieuwtje is dat in het afgelopen jaar meer mensen wedstrijden van de eredivisieclubs volleybal, korfbal, voetbal en basketbal hebben bezocht dan in de afgelopen twee jaar.

Cijfers liegen niet. Feiten, cijfers en statistieken maken het ons makkelijker de werkelijkheid te doorgronden. Over die werkelijkheid weten we als gemeente al behoorlijk veel. Maar we ontdekken telkens weer nieuwe trends en ontwikkelingen. Statistieken helpen ons bij de interpretatie van het verleden.

Daarmee bepalen we de juiste richting voor de toekomst van u en van onze stad.

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel,
Burgemeester van Groningen.

Uitgave: gemeente Groningen

Samenstelling en lay-out:

Dienst Informatie en Administratie
Bureau Onderzoek en Statistiek
Bezoekadres : Eendrachtskade 2
9726 CW Groningen
Postadres : Postbus 1125
9701 BC Groningen

Voor meer informatie:

A. Stinissen-Blanco
Telefoon : (050) 367 54 62
Fax : (050) 367 56 33
E-mail : bso@dia.groningen.nl

Verklaring van de tekens

. = gegevens ontbreken
* = voorlopig cijfer
- = nihil
0 (0,0) = het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
< = minder dan, respectievelijk kleiner dan
> = meer dan, respectievelijk groter dan
<= = minder dan, respectievelijk kleiner dan of gelijk aan
>= = meer dan, respectievelijk groter dan of gelijk aan
2007-2008 = 2007 tot en met 2008
('07-'08) = boekjaar, schooljaar, enz. beginnend in 2007 en eindigend in 2008

Als het totaal niet overeenstemt met de som van de getallen, is dit het gevolg van afrondingen. De gegevens zijn altijd zo recent mogelijk, voor de samenstelling zijn wij echter afhankelijk van de beschikbaarheid.

Kopieën mogen met bronvermelding voor eigen gebruik gemaakt worden.

Leeswijzer

De inhoudsopgave voorin geeft u een indruk van de verschillende onderwerpen die aan de orde komen.

De onderwerpen worden in de regel als volgt behandeld. De tabellen op de linkerpagina geven het totaalbeeld. Op de rechterpagina staan ontwikkelingen in de vorm van grafieken weergegeven en indien relevant wordt er een geografische verdeling naar GSB-wijk (zie voor de indeling het wijkkaartje achter in het boek) of een vergelijking met andere gemeenten of de regio Groningen-Assen gemaakt. Aan het begin van elk hoofdstuk staat een korte beschrijving van de inhoud.

INHOUDSOPGAVE

	Inleiding	-vi-
1	Bodemgebruik	-1-
2	Bevolking	-7-
3	Woonruimte	-27-
4	Volksgesondheid	-47-
5	Werkgelegenheid en economie	-55-
6	Werkloosheid	-71-
7	Sociale zorg, inkomen en lasten	-79-
8	Onderwijs	-93-
9	Welzijn	-105-
10	Cultuur, sport en vrije tijd	-115-
11	Verkeer en vervoer	-127-
12	Duurzaamheid en milieu	-141-
13	Openbare veiligheid	-153-
14	Leefbaarheid	-163-
15	Concerncijfers, bestuur en burgercontacten	-171-
	Lijst van afkortingen	-187-
	Begrippenlijst	-189-
	Bronnen	-203-
	Kaartbijlage	-205-

INLEIDING

Het Statistisch Jaarboek wordt voor de gemeente Groningen sinds 1997 uitgegeven. De start van het jaarboek vond plaats in het kader van het Grote Steden Beleid.

Het Statistisch Jaarboek is een uitgave van Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Groningen.

Het boek is gebaseerd op verzamelde gegevens uit basisregistraties en op gegevens die aangeleverd zijn door de Bestuursdienst, de Dienst Informatie en Administratie, de Milieudienst, de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn, de dienst Sociale Zaken en Werk, de Hulpverleningsdienst en de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken. Ook zijn veel gegevens afkomstig van niet gemeentelijke instellingen, bijvoorbeeld de provincie, onderwijsinstellingen, theaters, maatschappelijke instellingen en ziekenhuizen. Om een vergelijking van Groningen met andere gemeenten en de regio Groningen-Assen mogelijk te maken is veel gebruik gemaakt van centrale bronnen, onder anderen het CBS en de Meetlat, een Benchmark van alle gemeenten met 50.000 of meer inwoners, een product van de Vereniging voor Statistiek en Onderzoek. Achter in het boek staat een complete lijst van bronnen.

Aan het begin van elk hoofdstuk wordt een korte analyse van de inhoud weergegeven. Het boek is ook op internet te bereiken via de website van de gemeente Groningen: www.groningen.nl/statistiek, 'de stad in cijfers'.

De relatie van het Statistisch Jaarboek tot Gronometer en de Stadsmonitor

Omwille van de leesbaarheid en de toegankelijkheid wordt niet alle informatie gedetailleerd in het Jaarboek behandeld. Gegevens over een bepaalde buurt of wijk van de gemeente Groningen kunnen opgevraagd worden bij Bureau Onderzoek en Statistiek (zie bladzijde iv). Een groot deel van deze gegevens kunnen echter ook gehaald worden uit Gronometer. **Gronometer** is het digitale gebiedsinformatiesysteem van de gemeente Groningen. Gronometer verschaft informatie op diverse geografische niveaus binnen de gemeente (stedelijk, per wijk en per buurt) en verschillende jaren. In Gronometer staan dan ook niet alle onderwerpen die in dit jaarboek staan. De presentatie van de gewenste gegevens is bij Gronometer mogelijk in tabellen, grafieken en thematische kaarten. Deze kunnen naar eigen documenten geëxporteerd worden.

Gronometer evenals het jaarboek op internet bereikbaar via www.groningen.nl/statistiek, 'de stad in cijfers'

Naast het Statistisch Jaarboek en Gronometer is er de **Stadsmonitor**. De Stadsmonitor geeft informatie over de kerndoelen uit de Stadsvisie (Groningen, sterke stad, actieve stad). De monitor is voor zover mogelijk geënt op de doelen uit het collegeprogramma. Deze ambities zijn: Groningen als sociale stad, betrokken stad, duurzame stad, sterke stad en kennisstad.

Hiertoe zijn de kerndoelen uitgewerkt naar meetbare (prestatie)doelen. Deze worden door middel van strategische indicatoren in de tijd gevolgd. Het is een coproductie van een aantal gemeentelijke diensten.

In principe zijn de strategische indicatoren uit de Stadsmonitor afkomstig uit dezelfde bronnen als de gegevens in het Statistisch Jaarboek en Gronometer. De informatie in de Stadsmonitor is echter beperkter van opzet en kan gezien worden als een selectie van gegevens uit de andere 2 documenten. Meer informatie over de indicatoren uit de Stadsmonitor is te vinden in dit jaarboek, als het stedelijke cijfers of vergelijkingen met andere gemeenten betreft, en in Gronometer als het gegevens over buurten of wijken betreft.

Op de volgende 2 bladzijden is in een schema weergegeven waar de informatie van de doelen uit de Stadsmonitor in het Statistisch Jaarboek staan (tabelnummer).

	Strategische indicatoren	SJB Tabelnummer
Doel 1 Een stad met meer werk en minder werkloosheid	Werkgelegenheid: vaste arbeidsplaatsen en ingeleende uitzendkrachten	5.1
	Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen, Groningen vergeleken met Nederland en de regio	5.1a
	Totaal aantal NWW-ers in de Gemeente Groningen	6.1.1
	Percentage NWW-ers op de omvang van de beroepsbevolking in de stad in vergelijking met de aangrenzende gemeenten (regio) en Nederland	6.1c
	Gegevens over uitkeringen WWB	7.1.1
	Aantal NWW-ers naar duur van de werkloosheid	6.1.5
	Werkloosheid onder jongeren tot 22 jaar	6.1.3
	Het aantal vacatures	6.2
Doel 2 Een stad met een uitstekend vestigingsklimaat	Werkgelegenheid kansrijke clusters samen in aantal arbeidsplaatsen, gemeente Groningen en index werkgelegenheidsgroei	5.7
	Werkgelegenheid naar sectoren	5.4
	Opname oppervlakte kantoren	5.10
	Uitgegeven hectaren bedrijventerrein	
	Aantal binnenstadsbezoekers en aandeel bezoek binnenstad van buiten de gemeente	5.12.1
	Omzetaandeel binnenstad niet-dagelijkse goederen door bezoekers van buiten de gemeente in %	5.12.2
	Ontwikkeling van de hoeveelheid fiets- en autoverkeer in de stad	11.8.1
	Ontwikkeling van het openbaar vervoer gebruik in de stad	11.3/11.6
Eerstejaars RUG en Hanzehogeschool	8.7.2	
Ontwikkeling aantal buitenlandse studenten	8.7.3	
Doel 3a Een stad die schoon en heel is	BORG metingen milieu, metingen zwerfvuil en onkruid	12.10.2
	BORG metingen heel, metingen voorzieningen, verlichting en wegen en paden	12.10.1
	Tevredenheid van de bevolking over het schoonhouden van de stad	12.10.3
	Tevredenheid van de bevolking over diverse voorzieningen	14.3
	Schaalscore van 0(slecht) tot en met 10(goed) op het leefbaarheidsaspect "verloedering", Groningen en andere gemeenten	14.1a
Doel 3b Een stad die veilig is	Aandeel inwoners dat zich (wel eens) onveilig voelt over het algemeen in Groningen en in andere steden	13.5.1/13.5b
	Geweldsdelicten/mishandeling	13.4
	Woninginbraken	13.4
	Vernielingen	13.4
	Meldingen drugsoverlast	13.6
	Overlast van groepen jongeren	13.5.2
Aantal jeugdige verdachten en de ontwikkeling van de aantallen	13.7	
Doel 4 Een stad met een voortreffelijk woonklimaat	Aantal inwoners per 1 januari	2.1
	Migratiesaldo totaal en gezinnen stad Groningen met de regio	2.7
	Ontwikkeling van de midden en hogere inkomensgroepen, Groningen vergeleken met de regio en met Nederland	7.3b
	Ontwikkeling aantal een en meerpersoons huishoudens, met en zonder kinderen	2.8
	Slaagkans voor wensverhuizers van huurwoningen	3.9a
	Schattingen van het aantal wachtmaanden voor een kamer voor studenten	3.9.2
	Opgeleverde zelfstandige woningen (gesubsidieerde) marktsector en huursector	3.5.1
	Ontwikkeling van de woningvoorraad	3.1

	Strategische indicatoren	SJB Tabelnummer
Doel 5 Een stad die zich duurzaam ontwikkelt	Voortgang projecten duurzaamheid	12.2a
	Gescheiden ingezameld huishoudelijk afval	12.1.b
	Energieverbruik en bijbehorende CO2 uitstoot	12.3.1
	Energielabels van woningen van woningcorporaties	12.3.a
	Ecologische structuur	12.9
	Locaties verdacht van bodemverontreiniging	12.7
Doel 6 Een stad waarin iedereen mee doet	Kinderen op peuterspeelzalen	9.6
	Percentage voortijdig schoolverlaters zonder diploma, instroom bij het RMC	8.4.1
	Jongeren die overstappen van VMBO naar MBO	8.4.2
	Huishoudens met een laag inkomen	7.4.6
	Bijstandsgerechtigden naar uitkeringsduur	7.1.1
	Uitstroom van bijstandsgerechtigden	7.1.3
	In- en uitstroom van daklozen in de opvang	9.4
	Gegevens over cliënten verslavingszorg	9.5
Doel 7 Een gezonde stad	Overgewicht	4.5
	Lidmaatschap van sportvereniging	10.9a
	Nederlandse norm gezond bewegen	4.6.1
	Alcoholconsumptie naar leeftijd	4.4.b
	Ernstige eenzaamheid naar leeftijd	4.7
	Mantelzorg	9.2.3
Doel 8 Een stad die bruist op cultureel en sportief gebied	Bezoekersaantallen instellingen voor cultuur	10.4/10.5.1
	Bezoekersaantallen/ deelnemers jeugd aan cultuur	10.4/10.3.2
	Leden en uitleningen bij de openbare bibliotheek	10.1.1
	Bezoekersaantallen en verenigingsuren zwembaden/ijsbaan	10.9.1
	Bezoekers topsportwedstrijden	10.9.4
Doel 9 Een stad waarin iedereen geïntegreerd is	Aantallen allochtonen	2.12.1
	Allochtonen, Groningen vergeleken	2.12c
	Participatie van allochtonen aan de stadspas	7.5
	Vestiging en vertrek van buitenlanders	-
	Voortijdig schoolverlaters naar etniciteit	8.4.a
	NWW-ers naar etniciteit	6.1.6
Doel 10 Een stadhuis in het hart van de stad	De telefonische bereikbaarheid	-
	Klanttevredenheid over alle publieksloketten	15.4a
	Klanttevredenheid over het eLoket	15.4.a
	Klachten per dienst	-
	Soort klachten en afhandelingstermijn van klachten die bij de gemeente binnenkomen	15.5
Wijkvernieuwing Ontwikkeling in de wijkvernieuwingsgebieden	Toekomstverwachting voor de wijk	14.1.2
	Oordeel ontwikkeling woonomgeving afgelopen periode	3.11/14.1.2
	Kwaliteit van de woonomgeving	3.11
	Sociale samenhang in de buurt	14.1.1
	Verloedering	14.2
	Overlastgegevens	13.5.2
	Onveiligheidsgevoelens	13.5.1
	Tevredenheid over voorzieningen	14.3

HOOFDSTUK 1

BODEMGEBRUIK

Het terrein van de voormalige Suikerunie met op de achtergrond de fabriek. De gemeente heeft dit gebied, waarbij op termijn in totaal 124 hectare vrij komt aan beide zijden van de spoorlijn, gekocht voor toekomstige woningbouw.

Meer dan 10 meter hoogteverschil

Groningen is ontstaan op het meest noordelijke deel van de Hondsrug. Dit is een hoger gelegen gebied aan weerszijden begrensd door lager gelegen moerassige gebieden met daarin twee rivieren, de Hunze en de Drentse Aa. Het hoogste natuurlijke punt ligt dan ook op deze Hondsrug, 3 kilometer ten zuiden van het centrum in de wijk (het oude dorp) Helpman en meet 8,9 meter boven NAP. In het centrum is de Donkersgang (+8,6) het hoogste punt. Het laagste punt van de gemeente ligt aan de gemeentegrens van Slochteren, 2,9 meter onder NAP. Het hoogste niet- natuurlijke punt is de Kardingerberg, deze is 32 meter hoog.

Een leefgebied van bijna 85 vierkante kilometer

De gemeente Groningen heeft een oppervlakte van 8.369 hectare. In 1969 is de huidige gemeente gevormd door het samengaan met de gemeenten Noorddijk (2.437 hectare) en Hoogkerk (1.921 hectare). Ook hebben er in 1969 grenswijzigingen plaatsgevonden met de gemeenten Bedum, Haren en Adorp. De laatste uitbreiding was op 1 januari 1999. Door een grenswijziging met de gemeente Tynaarlo is het oppervlak toen met 95 hectare toegenomen.

Met een inwonertal van 184.213 per 1 januari 2009 is de bevolkingsdichtheid in Groningen 2.201 inwoners per km². In Nederland is deze 398 inwoners per km². In vergelijking met andere grote en middelgrote gemeenten neemt de gemeente qua bevolkingsdichtheid een middenpositie in.

Meer wonen en meer water

Om de drie jaar wordt door het CBS een meting gedaan van het bodemgebruik per gemeente. De nieuwste meting is van 2006. Sinds 1979 is het aandeel agrarisch gebied kleiner geworden. Er heeft een functie verschuiving plaatsgevonden van agrarisch naar natuur- en recreatiegebieden en naar bebouwd gebied. Sinds 2003 is het areaal bebouwd gebied groter dan het areaal agrarisch gebied. Relatief de grootste groei heeft de afgelopen jaren echter plaatsgevonden bij het water. De hoeveelheid binnenwater is tussen 1979 en 2006 gegroeid van 287 naar 543 hectare, bijna een verdubbeling. Veel van dit water heeft een recreatieve bestemming. Voorbeelden zijn de Kardingerplas in het noordoosten en de recreatieplas bij Hoogkerk. In het zuiden grenst de stad aan het Hoornsemeer, dat verbonden is met het Paterswoldsemeer. Het deel van dit meer op het grondgebied van de gemeente Groningen, het Hoornsemeer, is voor een deel gegraven en in 1982 in gebruik genomen als recreatiemeer.

Ruim 700 kilometer weg in beheer gemeente

Naast wegen en fietspaden in beheer van de gemeente, ruim 700 kilometer, is er nog 44 kilometer weg in beheer bij provincie en rijk. Dit betreft de ringwegen en de doorgaande wegen

buiten de bebouwde kom. Bij het meten van de weglengten is alles enkel geteld, zowel wegen met gescheiden rijbanen als fietsstroken aan weerszijden van een weg.

Toekomstige ontwikkelingen

Een aantal projecten zal tot majeure wijziging in het grondgebruik leiden. Uitbreidingen voor wonen en bedrijven gaan verder ten koste van agrarisch terrein. De ontwikkelingen die grotere oppervlakten beslaan zijn in het Noordwesten het plan Reitdiep ten westen van het Reitdiep. Naast een woonfunctie is hier een jachthaven verzezen en zal er detailhandel komen. In het westen is begonnen met de ontwikkeling van bedrijvenpark Westpoort. Op langere termijn wordt ten oosten van de stad bij Engelbert, samen met de gemeente Slochteren, het project Meerstad gerealiseerd.

Binnen het bebouwde gebied is op het terrein waar vroeger de Hunzencentrale stond het Europapark in ontwikkeling. Hier is de Euroborg, het nieuwe voetbalstadion van FC Groningen, gerealiseerd. Ook zijn en worden er onder meer woningen, kantoren, (waaronder de dienst Sociale Zaken en Werk van de gemeente Groningen), onderwijsinstellingen en een treinstation gevestigd. Andere ontwikkelingen binnen de bebouwde stad zijn woningbouw op het voormalige gasfabriekterrein, ontwikkelingen op het bodenterrein van onder meer het UMCG, ontwikkeling van de Eemskanaalzone en realisatie van een parkeergarage en kantoren aan het begin van het Damsterdiep. Een aantal bedrijventerreinen zal worden opgeknapt of gedeeltelijk omgevormd tot woongebied. Voorbeeld is het Oosterhamriktracé waar ook woningen zullen worden gerealiseerd.

Door de sluiting van de suikerfabriek gelegen aan de Westelijke ringweg zal er op termijn 124 hectare grond beschikbaar komen voor andere gebruiksmogelijkheden.

Inhoud

1.1	Algemene gegevens.....	4
1.2	Bodemgebruik in hectare.....	4
1.3	Lengte van het wegennet naar doel van de weg in kilometers	4
1.1.a	Bodemgebruik, 1979 en 2006 vergeleken.....	5
1.1.b	Landschap en grondgebruik in en om de gemeente Groningen.....	5

1. BODEMGEBRUIK

1.1 Algemene gegevens

			2009
Ligging	Grote Markt	6o 34' 03,4 OL en 53o 13' 06,9 NB	
Hoogste punt	Helper Esweg	+ 8,9m boven NAP	
Laagste punt	Weiland ten oosten van Engelbert aan de gemeentegrens	- 2,9m onder NAP	
Percentage van de bodem beneden 0 N.A.P.			44%
Bron: RO/EZ			

1.2 Bodemgebruik in hectare

gebruik	1979	1996	2003	2006
bebouwd gebied				
woongebied	1.550	1.846	1.927	1.934
bedrijventerreinen	654	717	754	791
sociaal-culturele voorzieningen	173	208	236	255
overige openbare voorzieningen	84	62	72	74
wonen – werken gemengd ¹⁾	132	-	-	-
totaal bebouwd gebied	2.593	2.834	2.989	3.055
bouwterreinen	203	207	295	265
agrarisch gebied	4.201	3.369	2.903	2.888
natuur/recreatie				0
sportterreinen	189	174	176	189
volkstuinten	51	53	69	67
parken en plantsoenen	145	365	385	408
verblijfsrecreatie	18	8	9	9
dienstverlenende sector	81	17	48	46
bos/natuurlijk terrein	6	259	300	282
totaal natuur/recreatie	490	876	985	1.001
infrastructuur				
spoorwegen	76	69	68	66
wegen	318	409	411	411
totaal infrastructuur	394	478	479	476
overige gronden				
stortplaatsen/wrakkenopslag	-	48	82	77
begraafplaatsen	74	61	72	62
overig	7	10	0	0
totaal overige gronden	81	119	154	139
water	287	394	563	543
totaal oppervlak ²⁾	8.249	8.277	8.369	8.369

Bron: CBS

1) Vervallen met ingang van 1989

2) Per 1-1-1999 is door een grenswijziging met de gemeente Tynaarlo het oppervlak toegenomen met 95 ha

1.3 Lengte van het wegennet naar doel van de weg in kilometers

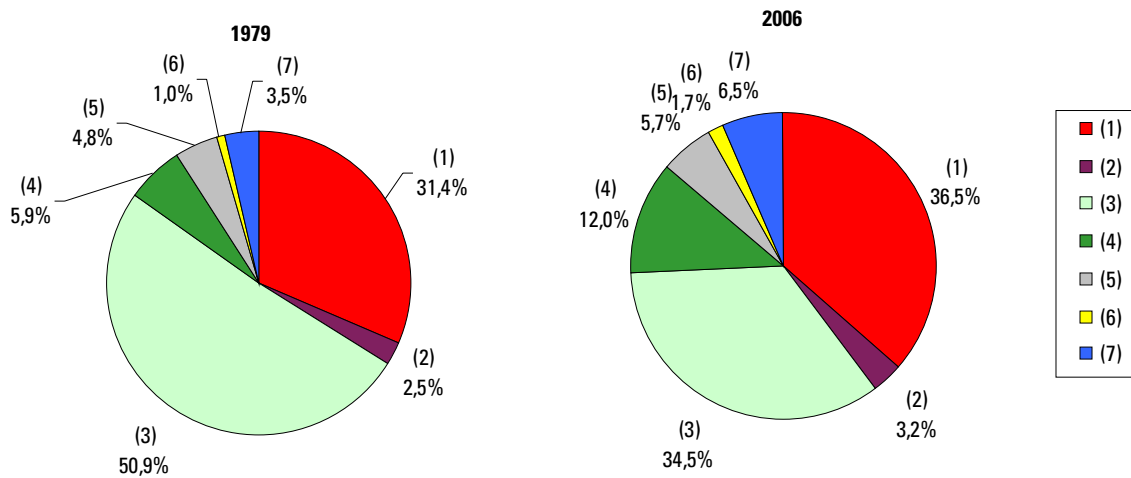
doel van de weg	2007	2009
wegen, in beheer bij provincie en rijk ¹⁾	44	44
buurtontsluitingswegen en buitenwegen	179	210
woonstraten	366	362
totaal rijwegen	589	616
fietspaden en -stroken	142,5	.

Bron: RO/EZ

1) Betreft de ringwegen, A7, A28, N361, N46, N360 en N355

1 BODEMGEBRUIK

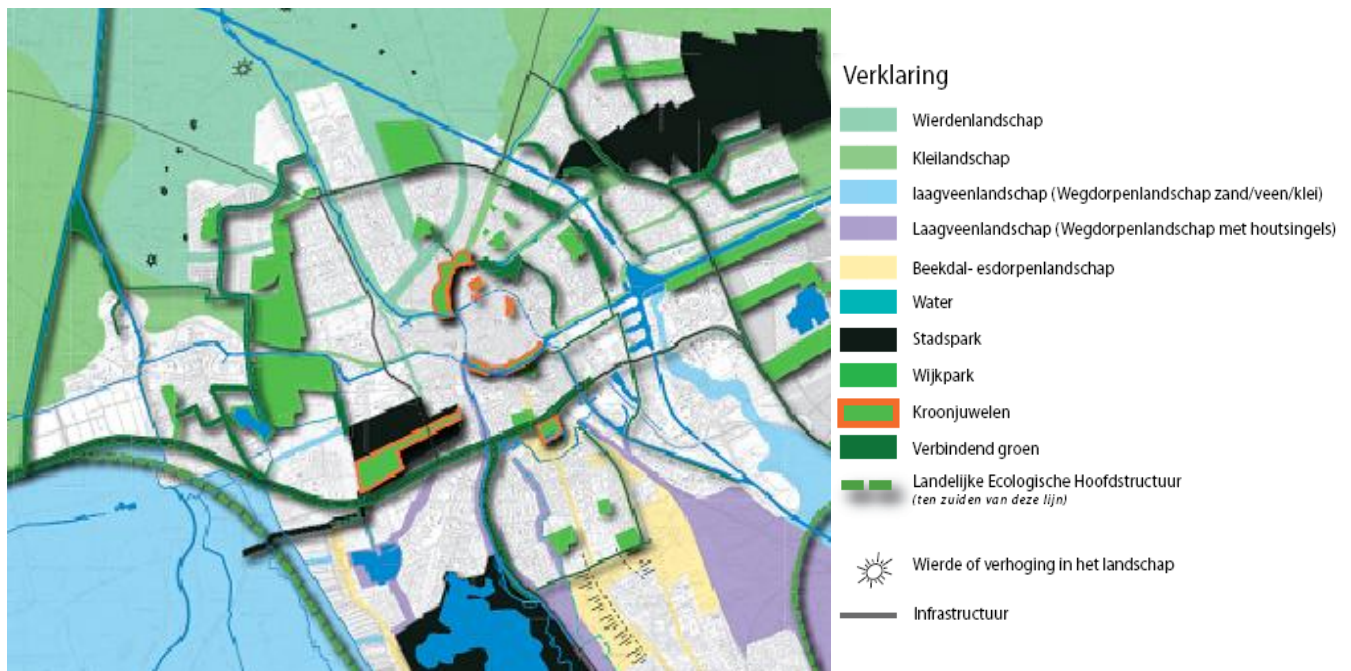
1.1.a Bodemgebruik, 1979 en 2006 vergeleken

- 1: bebouwd gebied, + 462 ha
- 2: bouwterreinen, + 62ha
- 3: agrarisch gebied, - 1.313 ha
- 4: natuur/recreatie, + 511 ha
- 5: infrastructuur, + 82 ha
- 6: overige gronden, + 58 ha
- 7: water, + 256 ha

Bron: CBS

1.1.b Landschap en grondgebruik in en om de gemeente Groningen

Bron: RO/EZ

1. BODEMGEBRUIK

HOOFDSTUK 2

BEVOLKING

Groningen uitmarkt 2009, opteden van Lucky Fonz III aan de Pottbakkersrijge

Groningen 8^e gemeente van Nederland

De gemeente Groningen telde op 1 januari 2008 184.213 inwoners. Hiermee is Groningen de 8^e stad van Nederland. De afgelopen 5 jaar kwamen er per jaar gemiddeld bijna 1.000 inwoners bij. Deze groei komt zowel door natuurlijke aanwas als migratie. De natuurlijke aanwas (geboorte min sterfte), schommelt de laatste jaren rond de 500-600 personen. Het migratiesaldo (vestiging min vertrek) schommelt tussen de 250 en 1.200 per jaar personen. De groei in Groningen is relatief groter dan in Nederland als geheel over de afgelopen 5 jaar, dit komt door een groeiend aantal studenten. Wordt de relatieve groei in Groningen vergeleken met die in andere Nederlandse grote en middelgrote gemeenten, dan neemt de gemeente een middenpositie in.

Steeds meer studenten

Groningen is een studentenstad. In de gemeente wonen naar verhouding veel mensen in de leeftijdsgroep van 20-24 jaar; studenten en pas afgestudeerden. Van deze groep wonen in Groningen zelfs meer dan twee maal zo veel mensen als gemiddeld over heel Nederland. En het aantal groeit sterk. In de bevolkingspiramide is duidelijk de babyboom generatie van na de tweede wereldoorlog (nu ruim 60 jaar geleden), terug te vinden.

De gemiddelde leeftijd van alle inwoners is 36,4 jaar, dat maakt Groningen de jongste stad van Nederland (gemiddeld 39,9 jaar).

Bevolkingsgroei in de nieuwbouw

De groei van de bevolking vindt vooral plaats in de nieuwbouwlocaties aan de rand van de stad. De grootste groei zien we al een aantal jaren in aan de westelijke rand van de stad in het gebied Gravenburg/Reitdiephaven. Het doel van de gemeente om mensen te stimuleren in het Centrum te wonen werpt al een aantal jaren zijn vruchten af, in de periode 2007- 2008 was er een groei van 459 personen. Verder zien we groei en afname in de stadsvernieuwingswijken: groei in het Oosterpark en Vinkhuizen en afname in de Wijert, Corpus den Hoorn en Paddepoel. In de Rivieren/ Herewegbuurt heeft forse groei plaatsgevonden omdat daar enkele appartementencomplexen gereed zijn gekomen. Door gezinsverdunding is er afname geweest in Beijum en Nieuw oost. Zie ook de kaartjes achter in het boek voor de locatie van de buurten en wijken.

Veel alleenstaanden verhuizen naar de stad

Al jaren migreren alleenstaanden, vooral in de studentenleeftijden, naar de stad en vertrekken er gezinnen. De instroom van alleenstaanden is groter dan het vertrek van gezinnen. Het migratiesaldo van alleenstaanden is met alle gebieden in noord en oost Nederland en met het buitenland positief. Alleen met het westen van het land is deze negatief. Uit deze gebieden komen weinig studenten in Groningen wonen

terwijl er wel alleenstaanden naar toe trekken, bijvoorbeeld omdat ze er werk hebben gevonden.

Het doel van de gemeente is om vooral ook gezinnen met kinderen aan de stad te binden. Nu is het nog zo dat gezinnen de stad verlaten, vooral met de regio is er een negatief migratiesaldo van gezinnen. Dit negatieve saldo komt onder anderen door de nieuwe woonwijk Ter Borch die aan de gemeentegrens door Tynaarlo wordt gebouwd. Met het buitenland is het saldo van gezinnen dit jaar voor het eerst sinds jaren positief.

Relatief weinig allochtonen

Groningen kent relatief weinig allochtonen. Vooral weinig niet-westerse allochtonen, het percentage ligt met 9,7% van de bevolking onder het landelijke gemiddelde van 11%. In de grote steden in het westen van het land ligt dit percentage ruim boven de 30%.

Het meest vertegenwoordigd zijn mensen uit Duitsland, uit voormalig Nieuwguinea en Nederlands-Indië, uit Indonesië, uit Suriname en de Nederlandse Antillen. Groepen die snel groeien komen uit China en uit landen van de Europese Unie, dit betreft vooral studenten.

De stad kent extremen

Qua gezinssamenstelling is Groningen een uitzondering in Nederland. Geen enkele andere grote of middelgrote gemeente kent naar verhouding zo veel alleenstaanden en zo weinig gezinnen met kinderen als Groningen. Ook qua opleidingsniveau vormt de bevolking een uitzondering. We kennen veel mensen met een hoog opleidingsniveau, 44% is hoger opgeleid. Dit is in de meeste universiteitssteden het geval. Het aantal laag opgeleiden is juist erg laag. Bij het aandeel middelbaar opgeleiden scoort de gemeente in de middenmoot.

De toekomst

In de stadsvisie is als ambitie opgenomen om in 2010 183.000 inwoners te hebben, een aantal wat begin dit jaar ruimschoots gehaald is. Volgens de bevolkingsprognose zal de bevolking in 2023 bijna 207.000 personen bedragen.

De groene en de grijze druk, respectievelijk het aantal 0 t/m 19 jarigen en 65 plussers ten opzichte van de 'productieve leeftijdsgroep' (20 t/m 64 jaar), zal in Groningen lager blijven dan in Nederland als geheel. De groene druk neemt wel licht toe, dit komt door de toename van de 18 en 19 jarigen. De grijze druk neemt in Groningen af terwijl die landelijk toeneemt. In 2011 wanneer de babyboomgeneratie 65 wordt, zal die in Groningen ook toenemen.

Inhoud

2.1	Bevolking naar leeftijdsgroep op 1 januari	10
2.2.1	Bevolking naar geslacht en burgerlijke staat op 1 januari	10
2.2.2	Aantal huwelijken, geregistreerd partnerschappen en (echt)scheidingen.....	10
2.3	Natuurlijk verloop van de bevolking.....	10
2.1.a	Bevolkingspiramide Groningen en Nederland op 1 januari 2009	11
2.3.a	Geboorte- en sterftecijfers	11
2.4	Bevolking per GSB wijk op 1 januari	12
2.5	Historische ontwikkeling van de bevolking van 1860 tot heden	12
2.6	Prognose van de bevolking naar leeftijdsgroep op 1 januari	12
2.4.a	Ontwikkeling van de bevolking per GSB wijk, periode	13
2.6.a	Prognose van de groene en de grijze druk tot 2023, Groningen en Nederland	13
2.7.1	Vestiging en vertrek naar regio.....	14
2.7.a	Migratiesaldo van alleenstaanden naar regio.....	15
2.7.b	Migratiesaldo van personen in gezinsverband naar regio.....	15
2.7.2	Vestiging en vertrek naar leeftijd	16
2.7.3	Migratiesaldo per GSB wijk, intern en extern	16
2.7.c	Ontwikkeling van de bevolking in een aantal gemeenten, 2004-2009.....	17
2.7.d	Personen per 1.000 inwoners betrokken bij verhuizingen binnen de GSB wijk, 2008.....	17
2.8.1	Huishoudenssamenstelling per adres op 1 januari ¹⁾	18
2.8.2	Huishoudens met inwonende kinderen op 1 januari ¹⁾	18
2.8.a	Huishoudens met kinderen en eenpersoonshuishoudens in grote en middelgrote gemeenten, 2008.....	19
2.8.b	Huishoudens met kinderen en eenpersoonshuishoudens in de regio, 2008	19
2.9	Alleenwonenden naar leeftijd in zelfstandige woningen op 1 januari.....	20
2.10	Procentuele verdeling van de godsdienst van de hoofdkostwinner.....	20
2.11	Procentuele verdeling naar opleidingsniveau van de bevolking van 18 jaar en ouder per GSB wijk	20
2.9.a	Alleenwonenden naar leeftijd in zelfstandige woningen, 1 januari 2004 en 2009	21
2.11.a	Afwijking van het opleidingsniveau van de bevolking van 18 jaar en ouder van het gemiddelde per GSB wijk, 2008....	21
2.12.1	Bevolking naar herkomstland (volgens de CBS methode).....	22
2.12.a	Minderheden per herkomstland, 1 januari 2009, eerste en tweede generatie samen, herkomstlanden met 200 of meer personen	23
2.12.2	Leeftijdverdeling naar herkomst op 1 januari 2009.....	24
2.13	Bevolking naar nationaliteit en geboorteland op 1 januari.....	24
2.12.b	Percentage niet-westerse allochtonen op de totale bevolking per GSB wijk op 1 januari.....	25
2.12.c	Percentage niet-westerse allochtonen van een aantal gemeenten op 1 januari 2009.....	25

2.1 Bevolking naar leeftijdsgroep op 1 januari

leeftijd								<i>index 2009</i>
	1999	2004	2005	2006	2007	2008	2009	<i>2004=100</i>
0-4	7.971	9.120	9.084	9.062	8.779	8.669	8.662	95,0
5-9	7.116	7.404	7.520	7.664	7.854	7.811	7.791	105,2
10-14	6.726	7.095	7.120	6.986	6.854	6.913	7.053	99,4
15-19	10.561	11.128	11.415	11.662	12.052	12.457	12.634	113,5
20-24	24.755	26.655	26.946	26.606	27.376	28.245	29.243	109,7
25-29	20.357	19.354	19.608	19.708	19.555	19.250	19.105	98,7
30-34	15.128	15.770	15.453	14.859	14.441	14.021	13.903	88,2
35-39	12.799	13.033	13.097	13.302	13.240	13.027	12.946	99,3
40-44	11.727	11.918	12.013	11.953	11.878	11.791	11.571	97,1
45-49	10.654	11.344	11.400	11.304	11.329	11.253	11.228	99,0
50-54	9.338	10.361	10.548	10.722	10.867	10.881	10.842	104,6
55-59	6.422	9.061	9.429	9.771	9.575	9.680	9.856	108,8
60-64	5.768	6.024	6.281	6.523	7.361	8.002	8.489	140,9
65-69	5.716	5.396	5.324	5.311	5.247	5.335	5.540	102,7
70-74	5.445	5.051	5.013	4.963	4.944	4.822	4.808	95,2
75-79	4.800	4.447	4.273	4.290	4.235	4.293	4.234	95,2
80-84	3.195	3.500	3.528	3.418	3.419	3.324	3.276	93,6
85 e.o.	2.754	2.668	2.695	2.804	2.839	2.965	3.032	113,6
totaal	171.232	179.329	180.747	180.908	181.845	182.739	184.213	102,7

Bron: DIA

2.2.1 Bevolking naar geslacht en burgerlijke staat op 1 januari

	1999		2004		2008		2009	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
ongetrouwd	52.653	48.274	57.509	52.542	60.155	55.814	60.662	56.538
getrouwd	24.606	24.461	23.922	23.758	22.481	22.365	22.437	22.290
geregistreerd partnerschap	65	48	245	212	427	426	462	454
gescheiden	5.062	6.559	5.266	6.988	5.342	7.088	5.433	7.256
partnerschap ontbonden	0	0	131	143	318	321	329	342
weduwnaar/weduwe	1.735	7.768	1.662	6.947	1.617	6.374	1.685	6.305
achtergebleven partner	1	0	3	1	5	6	8	12
totaal	84.122	87.110	88.738	90.591	90.345	92.394	91.016	93.197

Bron: DIA

2.2.2 Aantal huwelijken, geregistreerd partnerschappen en (echt)scheidingen

	1999	2004	2005	2006	2007	2008	<i>index 2008</i>
							<i>2004=100</i>
huwelijken	703	559	486	544	517	604	108,1
geregistreerd partnerschap	43	123	105	118	114	76	61,8
echtscheidingen	328	250	246	244	266	265	106,0
ontbinding geregistreerd partnerschap	0	42	47	42	47	21	50,0

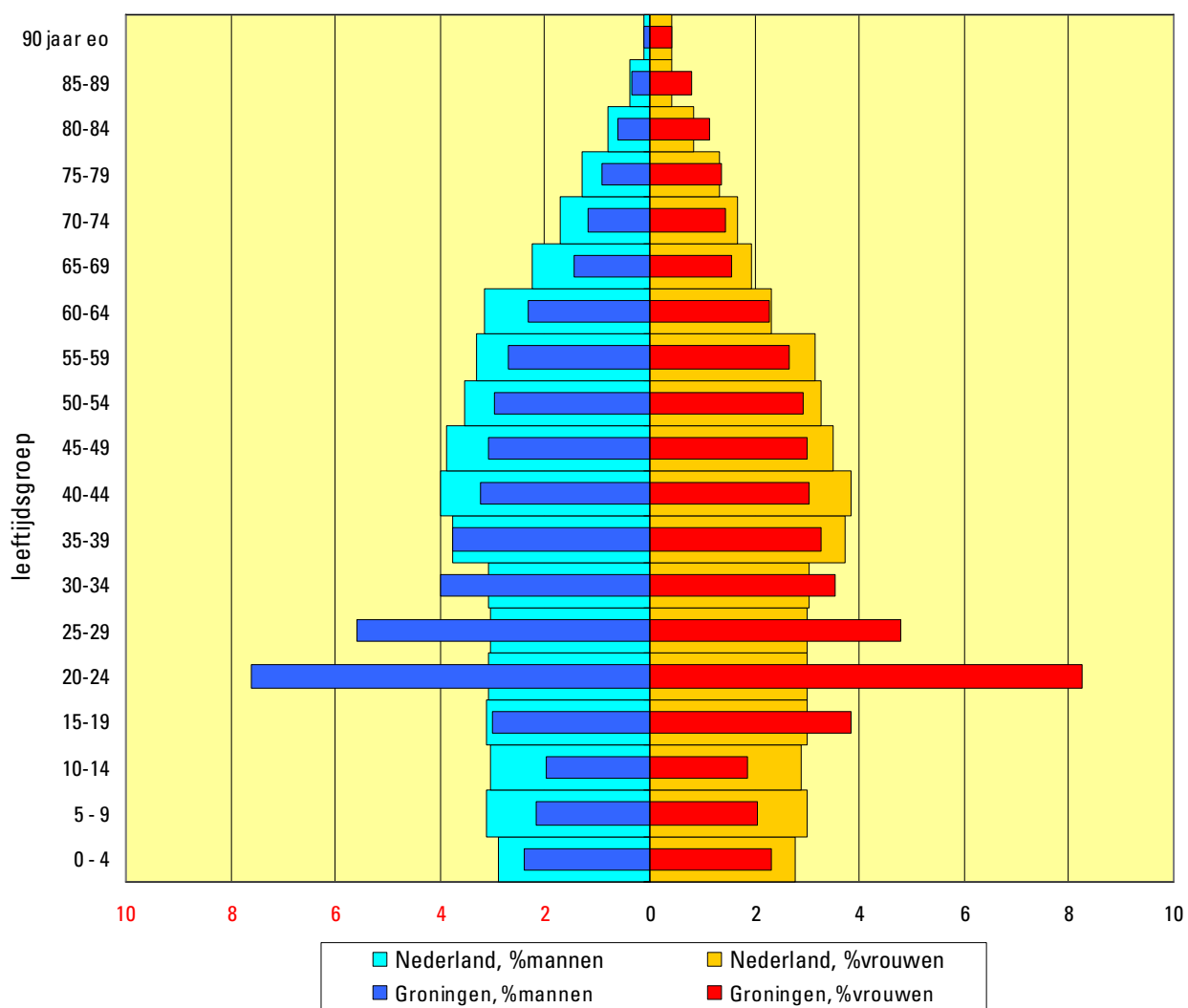
Bron: DIA

2.3 Natuurlijk verloop van de bevolking

	1999	2004	2005	2006	2007	2008	<i>index 2008</i>
							<i>2004=100</i>
geboorten	1.911	2.018	2.009	1.939	1.969	2.011	99,7
sterften	1.483	1.472	1.350	1.440	1.307	1.439	97,8
natuurlijke aanwas	428	546	659	499	662	572	

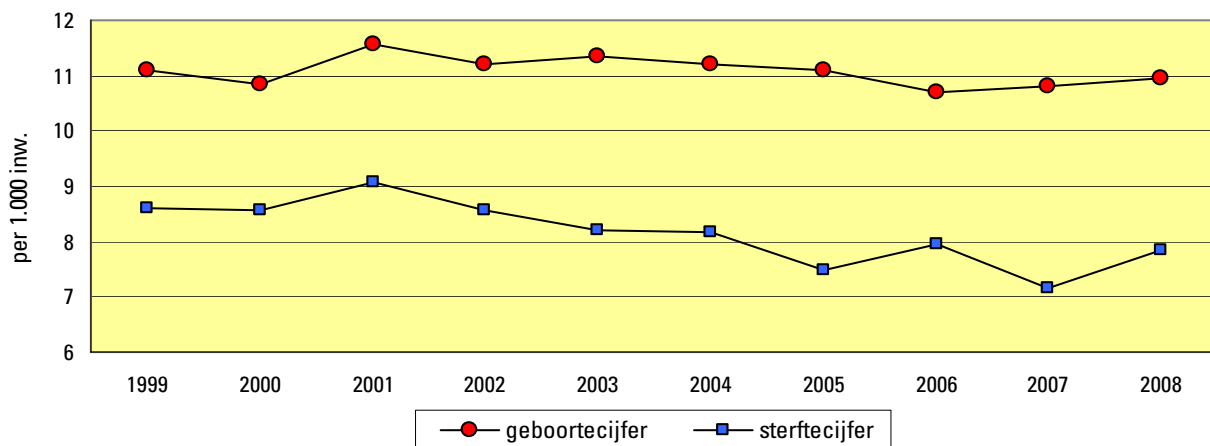
Bron: DIA

2.1.a Bevolkingspiramide Groningen en Nederland op 1 januari 2009

Bronnen: DIA, CBS

2.3.a Geboorte- en sterftcijfers

Bron: DIA

2.4 Bevolking per GSB wijk op 1 januari

GSB wijk	1999	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Centrum	14.381	15.718	15.904	15.904	16.240	16.551	16.699
Oranje-/ Schilderswijk	13.760	14.283	14.437	14.600	14.619	14.661	14.820
Oud zuid	15.819	16.630	16.751	16.969	17.069	17.121	17.617
Nieuw zuid corporatief	14.375	14.832	14.722	14.710	14.613	14.418	14.360
Nieuw zuid particulier	13.026	14.653	14.707	14.787	14.898	15.191	15.301
Oosterpark	10.177	10.235	10.484	10.445	10.560	10.719	10.702
Korreweg/ De Hoogte	16.023	15.940	16.301	16.566	16.722	16.507	16.580
Lewenborg	9.921	9.301	9.257	8.839	8.742	8.801	8.766
Beijum	13.810	13.605	13.463	13.456	13.351	13.280	13.230
Nieuw oost	7.862	8.825	8.884	8.800	8.741	8.637	8.591
Paddepoel	16.768	16.642	16.552	16.194	16.279	16.251	16.146
Vinkhuizen	10.625	10.106	10.179	10.105	10.124	10.319	10.529
Nieuw west	4.088	8.355	8.846	9.311	9.707	10.335	10.582
Hoogkerk / De Dorpen	10.597	10.204	10.260	10.222	10.180	9.948	10.290
totaal	171.232	179.329	180.747	180.908	181.845	182.739	184.213

Bron: DIA

2.5 Historische ontwikkeling van de bevolking van 1860 tot heden

jaar	bevolking	jaar	bevolking	jaar	bevolking
1860	33.857	1940	123.772	1980	161.322
1870	38.897	1945	128.828	1985	168.119
1880	47.160	1950	137.719	1990	167.872
1890 ¹⁾	56.413	1955	142.249	1995	170.658
1900	67.563	1960	146.301	2000 ⁴⁾	173.139
1910	75.341	1965	152.513	2005	180.747
1920 ²⁾	90.778	1970 ³⁾	168.843	2008	182.739
1930	105.147	1975	164.726	2009	184.213

Bron: Gemeente Groningen

1) Toename door grenswijziging op 1 mei 1884 met 66 personen

2) Idem op 24 juni 1911 met 1.067 personen en op 1 december 1914 met 2.203 personen

3) Idem op 1 januari 1969 met 11.159 personen

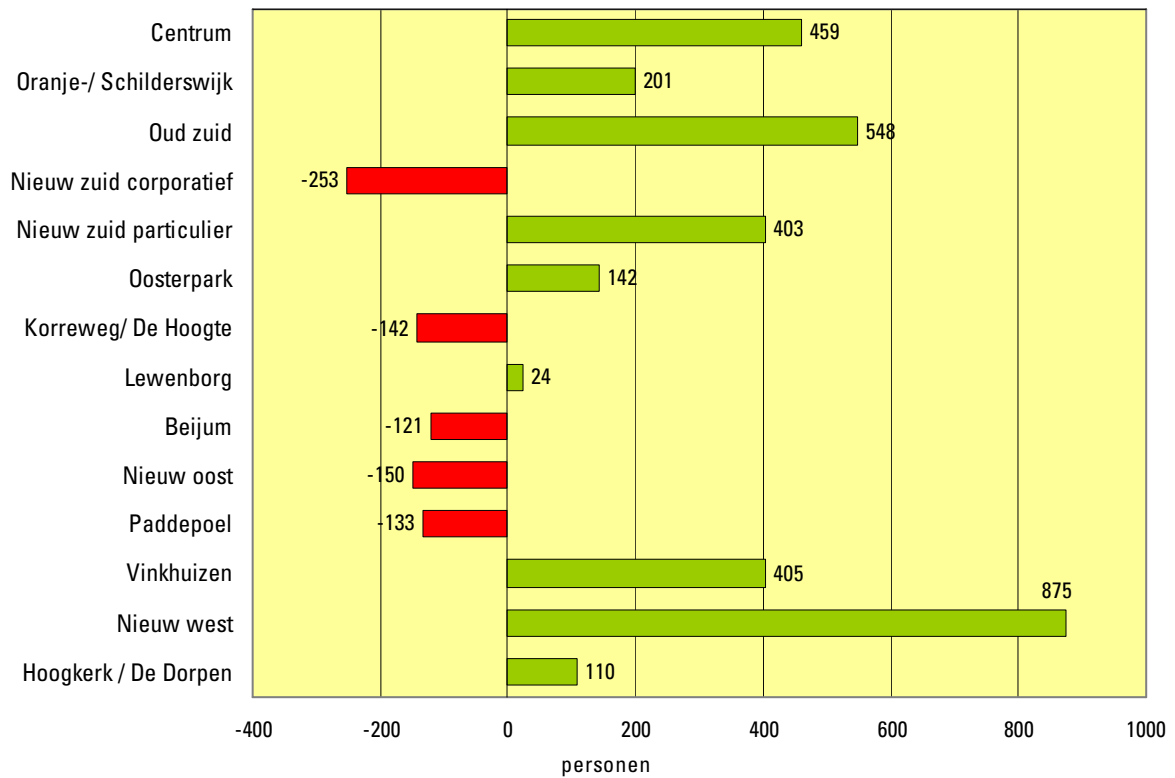
4) Idem op 1 januari 1999 met 85 personen

2.6 Prognose van de bevolking naar leeftijdsgroep op 1 januari

leeftijd	2009	2013	2018	2023	index 2023 2009=100
0-4	8.662	8.897	9.362	9.936	114,7
5-14	14.844	15.136	15.147	15.583	105,0
15-24	41.877	43.455	45.252	46.547	111,2
25-34	33.008	35.827	38.847	40.917	124,0
35-49	35.745	35.215	34.800	34.937	97,7
50-64	29.187	30.324	31.226	31.649	108,4
65-74	10.348	12.025	14.666	16.075	155,3
75+	10.542	10.158	9.919	11.253	106,7
totaal	184.213	191.037	199.219	206.897	112,3

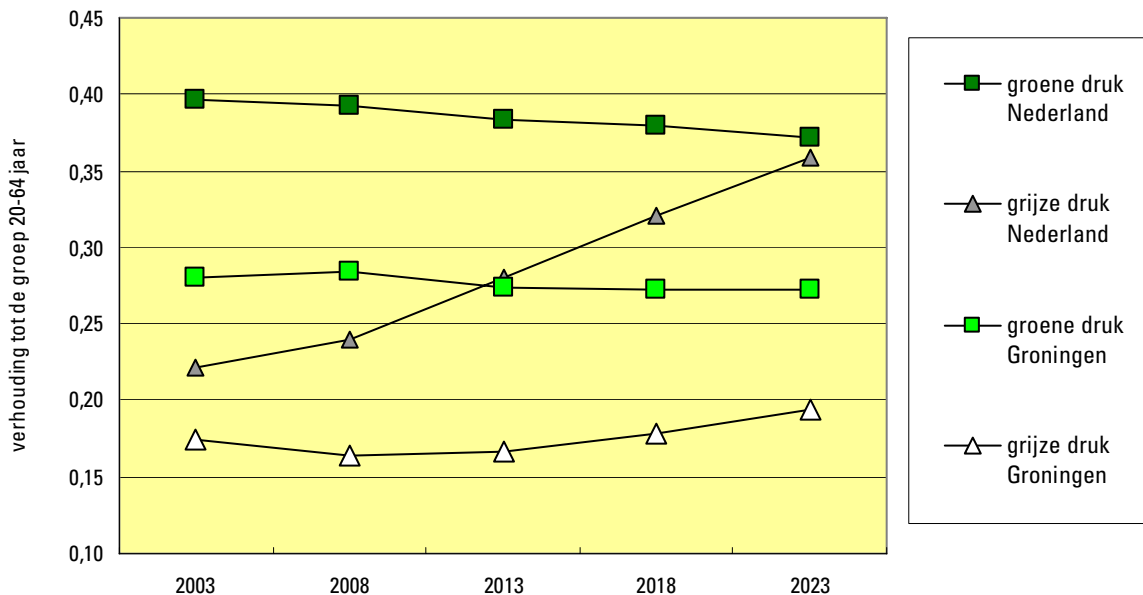
Bron: DIA

2.4.a Ontwikkeling van de bevolking per GSB wijk, periode 2007-2009

Bron: DIA

2.6.a Prognose van de groene en de grijze druk tot 2023, Groningen en Nederland

Bron: DIA, CBS

2.7.1 Vestiging en vertrek naar regio

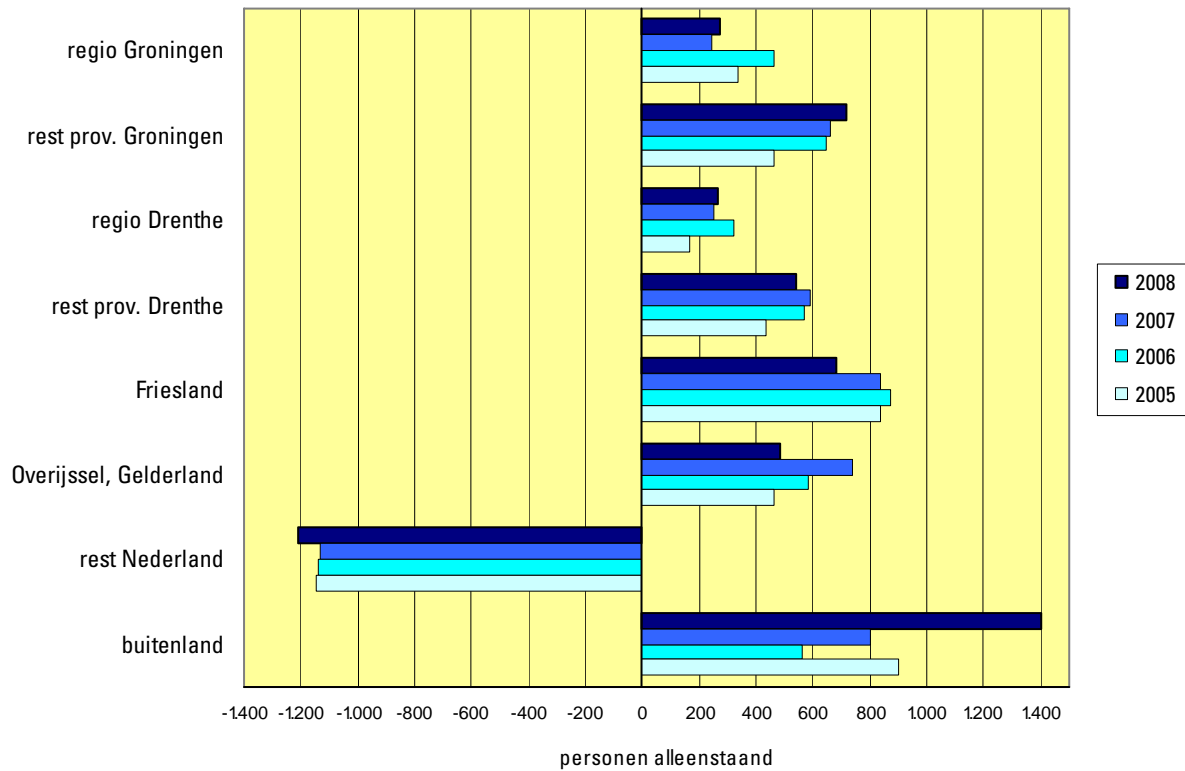
gebied	1998	2004	2005	2006	2007	2008
regio Groningen ¹⁾						
vestiging	2.054	1.729	1.953	1.957	1.880	1.944
vertrek	1.764	1.939	2.096	2.161	2.192	2.208
saldo	290	-210	-143	-204	-312	-264
rest provincie Groningen						
vestiging	1.772	1.415	1.440	1.623	1.734	1.752
vertrek	1.095	1.100	1.139	1.092	1.191	1.107
saldo	677	315	301	531	543	645
regio Noord Drenthe ²⁾						
vestiging	1.259	1.117	1.125	1.210	1.307	1.189
vertrek	1.345	1.126	1.315	1.205	1.638	1.357
saldo	-86	-9	-190	5	-331	-168
rest provincie Drenthe						
vestiging	1.219	1.018	1.093	1.231	1.282	1.271
vertrek	716	624	739	748	764	795
saldo	503	394	354	483	518	476
Friesland						
vestiging	2.117	1.784	1.852	1.912	1.871	1.841
vertrek	1.035	1.016	1.091	1.137	1.096	1.209
saldo	1.082	768	761	775	775	632
Overijssel/Gelderland						
vestiging	2.306	1.937	1.987	2.175	2.301	2.211
vertrek	1.613	1.431	1.640	1.723	1.663	1.864
saldo	693	506	347	452	638	347
rest Nederland						
vestiging	2.608	2.301	2.134	2.298	2.494	2.404
vertrek	4.589	3.270	3.664	3.831	3.899	3.865
saldo	-1.981	-969	-1.530	-1.533	-1.405	-1.461
buitenland						
vestiging	1.731	2.088	2.193	2.097	2.369	3.195
vertrek	770	1.147	1.402	1.571	1.569	1.636
saldo	961	941	791	526	800	1.559
ambtshalve/onbekend						
vestiging	1.731	734	797	788	856	843
vertrek	770	1.618	1.953	1.385	1.817	1.438
saldo	961	-884	-1.156	-597	-961	-595
totaal						
vestiging	199	14.123	14.574	15.291	16.094	16.650
vertrek	125	13.271	15.039	14.853	15.829	15.479
saldo	74	852	-465	438	265	1.171

Bron: DIA

1) De gemeenten Bedum, Haren, Hoogezand, Leek, Slochteren, Ten Boer, Winsum en Zuidhorn

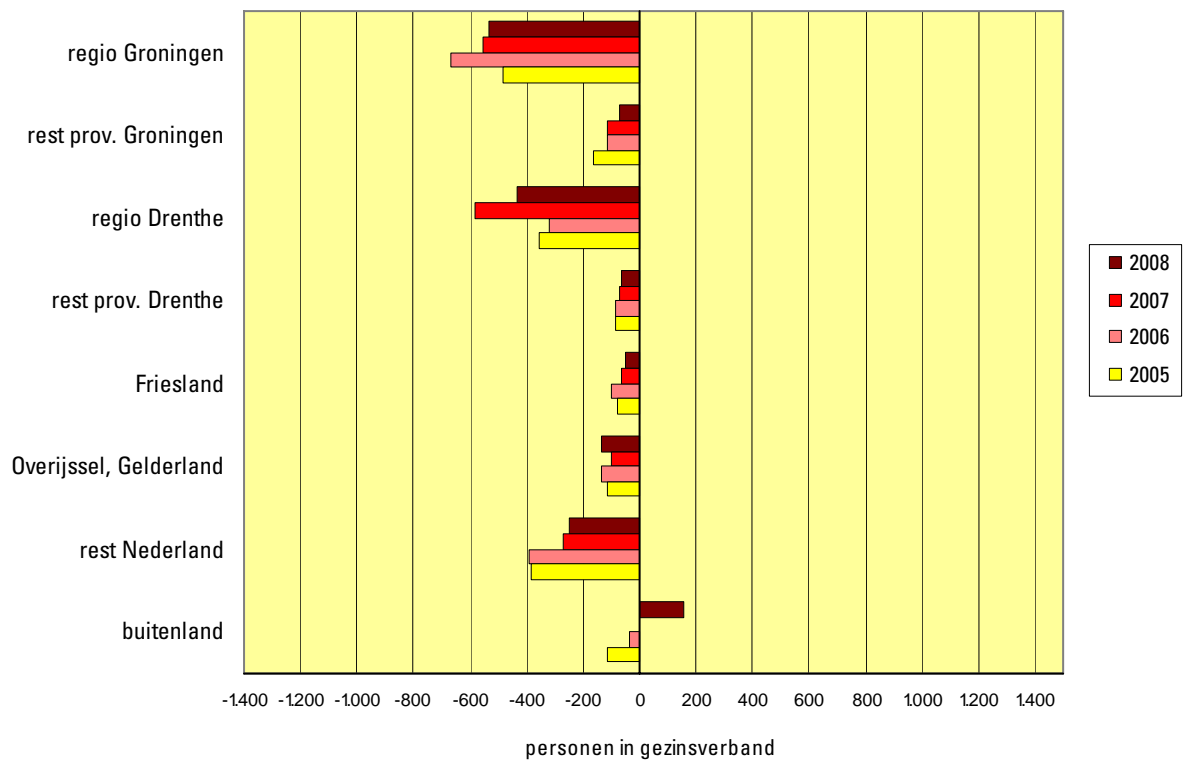
2) De gemeenten Assen, Noordenveld en Tynaarlo

2.7.a Migratiesaldo van alleenstaanden naar regio

Bron: DIA

2.7.b Migratiesaldo van personen in gezinsverband naar regio

Bron: DIA

2.7.2 Vestiging en vertrek naar leeftijd

leeftijd ¹⁾	vestiging			vertrek			migratiesaldo		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
0-4	298	340	341	771	810	724	-473	-470	-383
5-9	248	218	215	420	391	347	-172	-173	-132
10-14	204	239	262	256	278	244	-52	-39	18
15-19	4.096	5.285	5.326	754	1.046	1.079	3.342	4.239	4.247
20-24	5.243	4.803	5.156	3.780	4.428	4.792	1.463	375	364
25-29	1.883	1.889	1.958	3.782	3.685	3.450	-1.899	-1.796	-1.492
30-34	988	984	989	1.851	1.869	1.701	-863	-885	-712
35-39	665	649	672	1.138	1.130	1.013	-473	-481	-341
40-44	475	474	420	683	656	576	-208	-182	-156
45-49	346	337	369	413	427	415	-67	-90	-46
50-54	291	263	278	320	332	303	-29	-69	-25
55-59	177	210	179	251	251	209	-74	-41	-30
60-64	116	123	143	142	175	179	-26	-52	-36
65-69	61	71	86	84	97	88	-23	-26	-2
70-74	61	49	53	63	57	47	-2	-8	6
75 e.o.	139	160	195	154	197	165	-15	-37	30
totaal	15.291	16.094	16.642	14.862	15.829	15.332	429	265	1.310

Bron: DIA

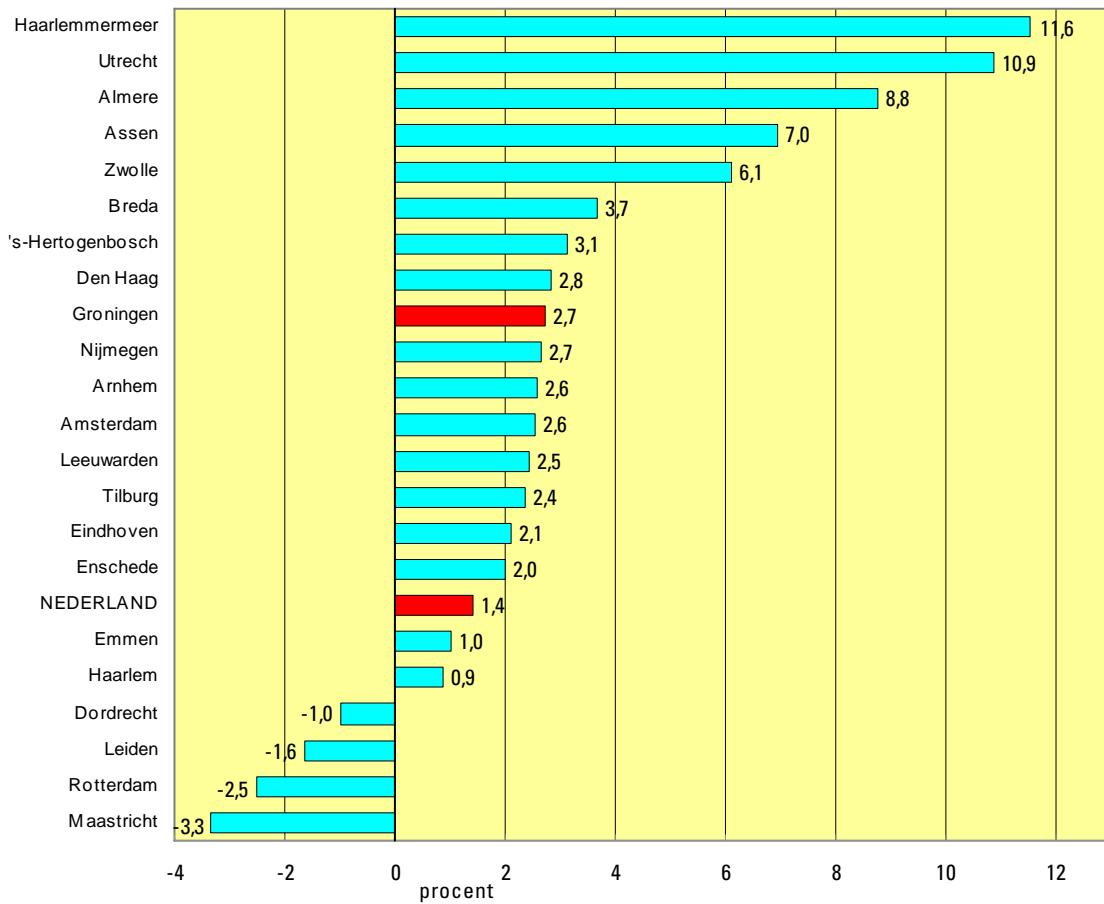
1) Leeftijd bepaald op datum van verhuizing

2.7.3 Migratiesaldo per GSB wijk, intern en extern

gebied	saldo binnengemeentelijk			saldo met buiten de gemeente			totaal saldo		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Centrum	59	77	149	212	277	233	271	354	382
Oranje-/ Schilderswijk	-139	-258	-120	94	210	240	-45	-48	120
Oud zuid	-335	-382	-72	386	372	522	51	-10	450
Nieuw zuid corporatief	-338	-148	-84	317	-21	311	-21	-169	227
Nieuw zuid particulier	254	382	-12	-122	-90	-58	132	292	-70
Oosterpark	38	160	-38	40	-26	-5	78	134	-43
Korreweg/ De Hoogte	-111	-387	-305	192	84	306	81	-303	1
Lewenborg	55	73	32	-167	-72	-115	-112	1	-83
Beijum	85	17	-41	-286	-200	-108	-201	-183	-149
Nieuw oost	54	-39	49	-203	-192	-188	-149	-231	-139
Paddepoel	134	55	-158	98	42	177	232	97	19
Vinkhuizen	44	142	224	-26	49	10	18	191	234
Nieuw west	279	421	179	-96	-13	-133	183	408	46
De Dorpen	-97	-73	-5	67	-94	-31	-30	-167	-36
Hoogkerk	18	-40	202	-76	-61	10	-58	-101	212
totaal	0	0	0	430	265	1.171	430	265	1.171

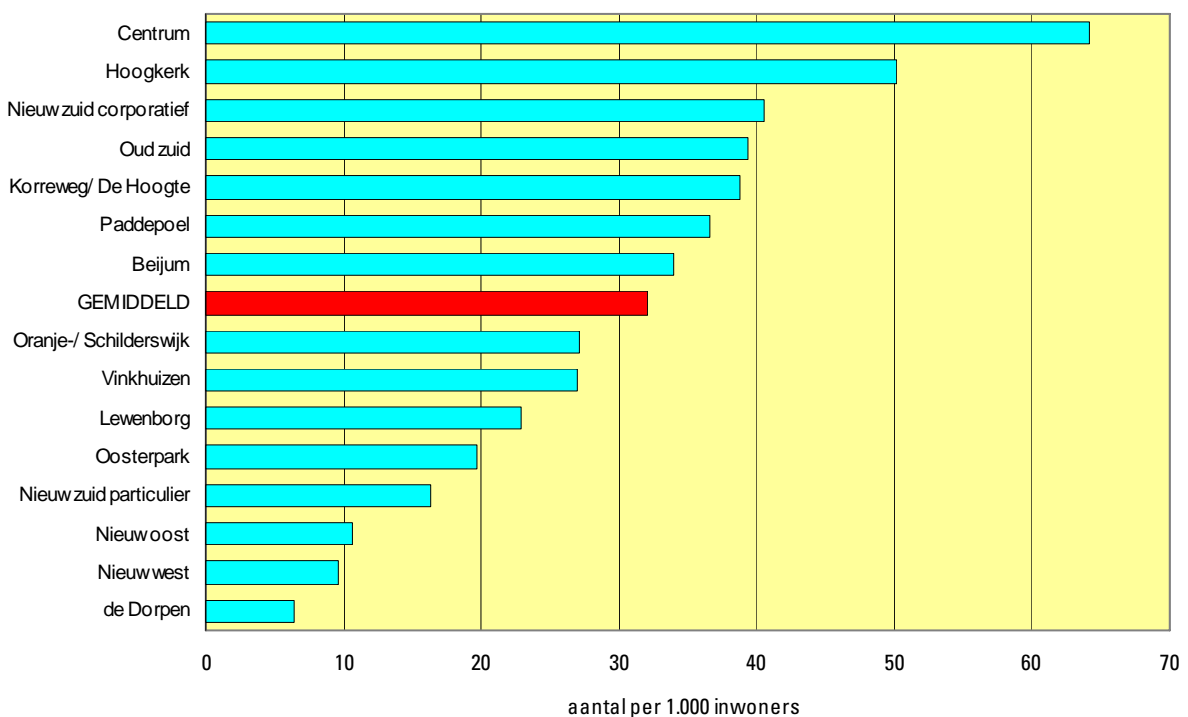
Bron: DIA

2.7.c Ontwikkeling van de bevolking in een aantal gemeenten, 2004-2009

Bron: CBS

2.7.d Personen per 1.000 inwoners betrokken bij verhuizingen binnen de GSB wijk, 2008

Bron: DIA

2.8.1 Huishoudenssamenstelling per adres op 1 januari ¹⁾

type huishouden	1999	2003	2004	2005	2006	2007	2008	index 2008, 2003=100
eenpersoons	37.884	38.220	38.246	38.492	38.534	38.809	39.194	102,5
samenwonend zonder kind(eren)								
gehuwd	12.123	11.837	11.769	11.611	11.414	11.279	11.182	94,5
niet gehuwd	11.321	11.669	11.740	11.743	11.619	11.699	11.529	98,8
samenwonend met kind(eren)								
gehuwd	10.232	9.338	9.532	9.454	9.332	9.078	8.810	94,3
niet gehuwd	2.581	3.559	3.760	4.000	4.252	4.341	4.445	124,9
eenoudergezin	4.811	5.131	5.301	5.407	5.400	5.396	5.521	107,6
overige huishoudens								
met kind(eren)	976	1.292	1.150	1.130	1.097	1.124	1.126	87,2
zonder kind(eren)	4.818	5.356	5.465	5.682	5.779	6.045	6.342	118,4
totaal	84.746	86.402	86.963	87.519	87.427	87.771	88.149	102,0

Bron: DIA

1) Gegevens van 2009 niet beschikbaar

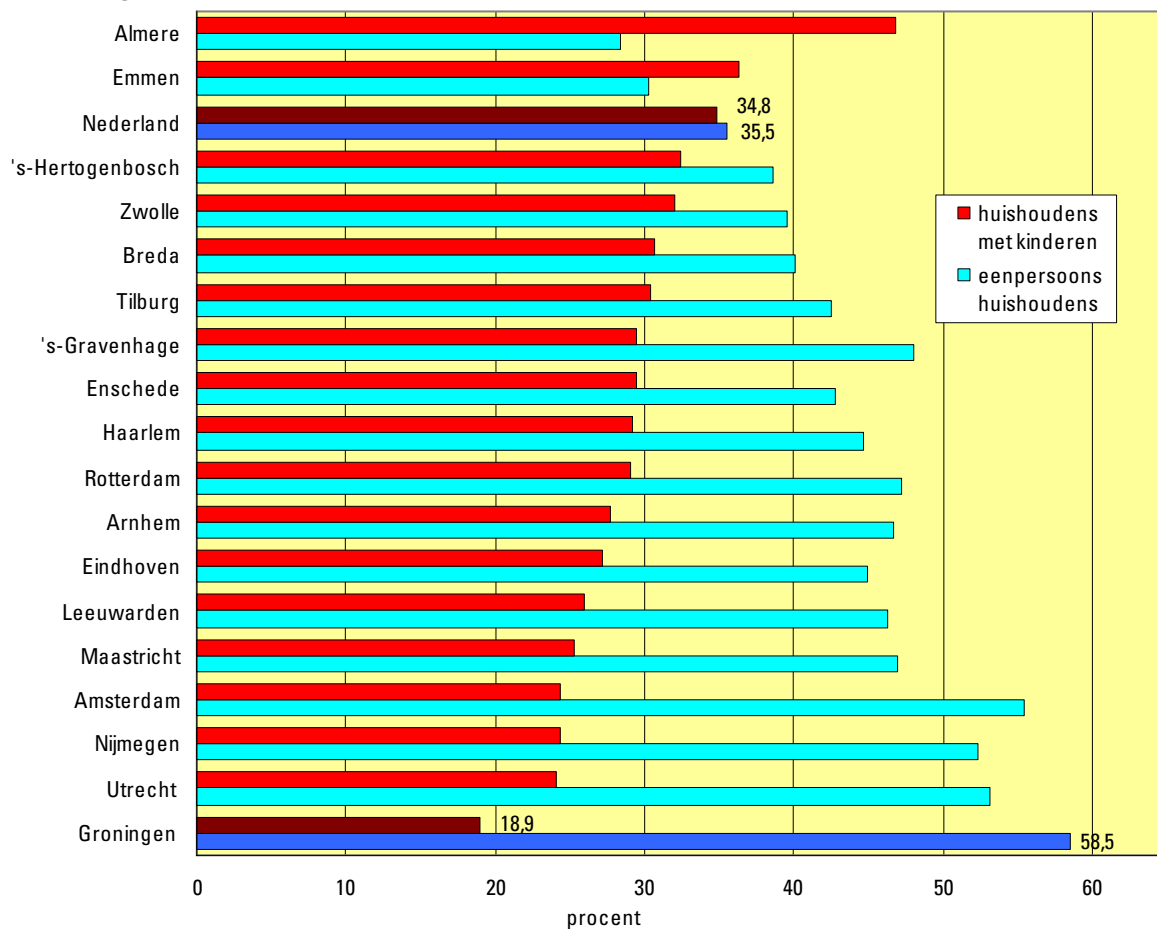
2.8.2 Huishoudens met inwonende kinderen op 1 januari ¹⁾

type huishouden	1998	2003	2004	2005	2006	2007	2008	index 2008 2003=100
paar (gehuwd)								
1 kind	4.142	3.554	3.626	3.586	3.511	3.451	3.357	94,5
2 kinderen	4.653	4.305	4.411	4.405	4.385	4.265	4.132	96,0
3 en meer kinderen	1.660	1.479	1.495	1.463	1.436	1.362	1.321	89,3
totaal	10.455	9.338	9.532	9.454	9.332	9.078	8.810	94,3
paar (niet gehuwd)								
1 kind	1.373	1.951	2.009	2.119	2.254	2.279	2.292	117,5
2 kinderen	774	1.328	1.434	1.567	1.643	1.704	1.767	133,1
3 en meer kinderen	180	280	317	314	355	358	386	137,9
totaal	2.327	3.559	3.760	4.000	4.252	4.341	4.445	124,9
eenoudergezin								
1 kind	2.957	3.206	3.334	3.388	3.388	3.395	3.493	109,0
2 kinderen	1.384	1.474	1.495	1.533	1.557	1.531	1.568	106,4
3 en meer kinderen	433	451	472	486	455	470	460	102,0
totaal	4.774	5.131	5.301	5.407	5.400	5.396	5.521	107,6
overige huishoudens								
1 kind	464	621	508	533	500	505	513	82,6
2 kinderen	322	453	410	395	364	390	390	86,1
3 en meer kinderen	171	218	232	202	233	229	223	102,3
totaal	957	1.292	1.150	1.130	1.097	1.124	1.126	87,2
totaal huishoudens met kinderen								
1 kind	8.936	9.332	9.477	9.626	9.653	9.630	9.655	103,5
2 kinderen	7.133	7.560	7.750	7.900	7.949	7.890	7.857	103,9
3 en meer kinderen	2.444	2.428	2.516	2.465	2.479	2.419	2.390	98,4
totaal	18.513	19.320	19.743	19.991	20.081	19.939	19.902	103,0

Bron: DIA

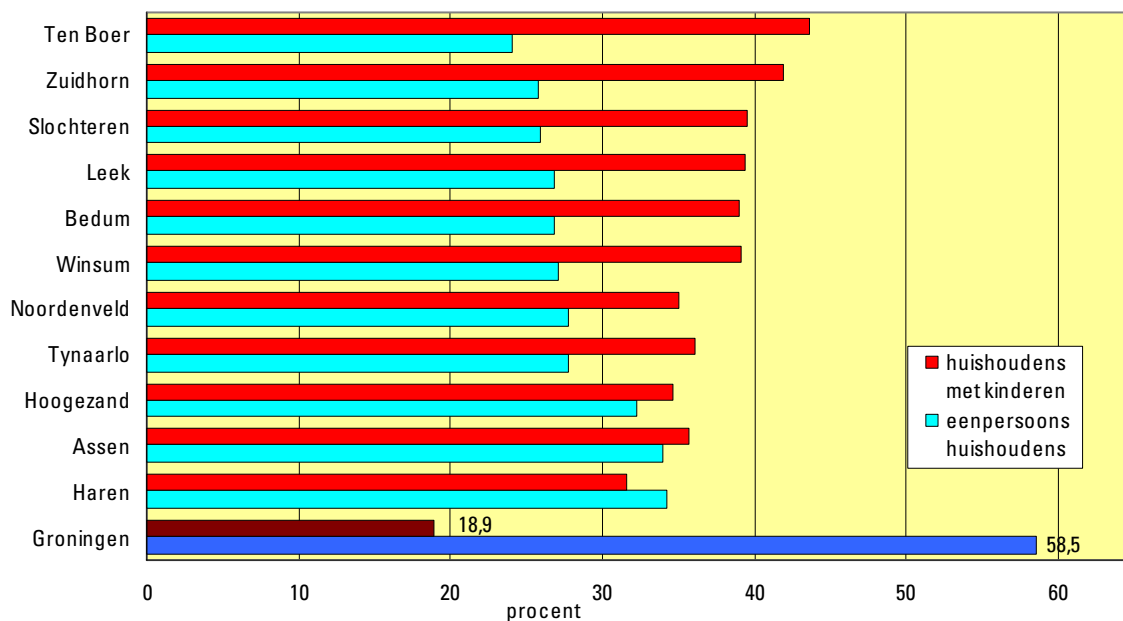
1) Gegevens van 2009 niet beschikbaar

2.8.a Huishoudens met kinderen en eenpersoonshuishoudens in grote en middelgrote gemeenten, 2008

Bron: CBS

2.8.b Huishoudens met kinderen en eenpersoonshuishoudens in de regio, 2008

Bron: CBS

2.9 Alleenwonenden naar leeftijd in zelfstandige woningen op 1 januari

leeftijd	2004	2005	2007	2008	2009	index 2009 2004=100
tot 20 jaar	166	155	164	178	208	125,3
20-29 jaar	6.779	6.456	6.326	6.299	6.441	95,0
30-39 jaar	7.293	7.119	7.076	6.971	6.886	94,4
40-49 jaar	5.421	5.426	5.362	5.340	5.331	98,3
50-59 jaar	4.969	5.156	5.335	5.451	5.522	111,1
60-69 jaar	3.137	3.255	3.527	3.773	4.021	128,2
70-79 jaar	3.435	3.418	3.327	3.312	3.258	94,8
80-84 jaar	1.720	1.690	1.662	1.652	1.585	92,2
ouder dan 85 jaar	1.288	1.347	1.380	1.441	1.465	113,7
totaal ¹⁾	34.208	34.022	34.159	34.417	34.717	101,5

Bron: DIA

1) Onder zelfstandige woningen vallen ook: inleun-, aanleun- en bejaardenwoningen

2.10 Procentuele verdeling van de godsdienst van de hoofdkostwinner

	2008 Groningen	2005 Nederland
Rooms-Katholiek	6,7	28,9
Protestant	27,6	19,8
overige religies	7,2	13,9
geen religie	58,5	37,3

Bron: Expérian

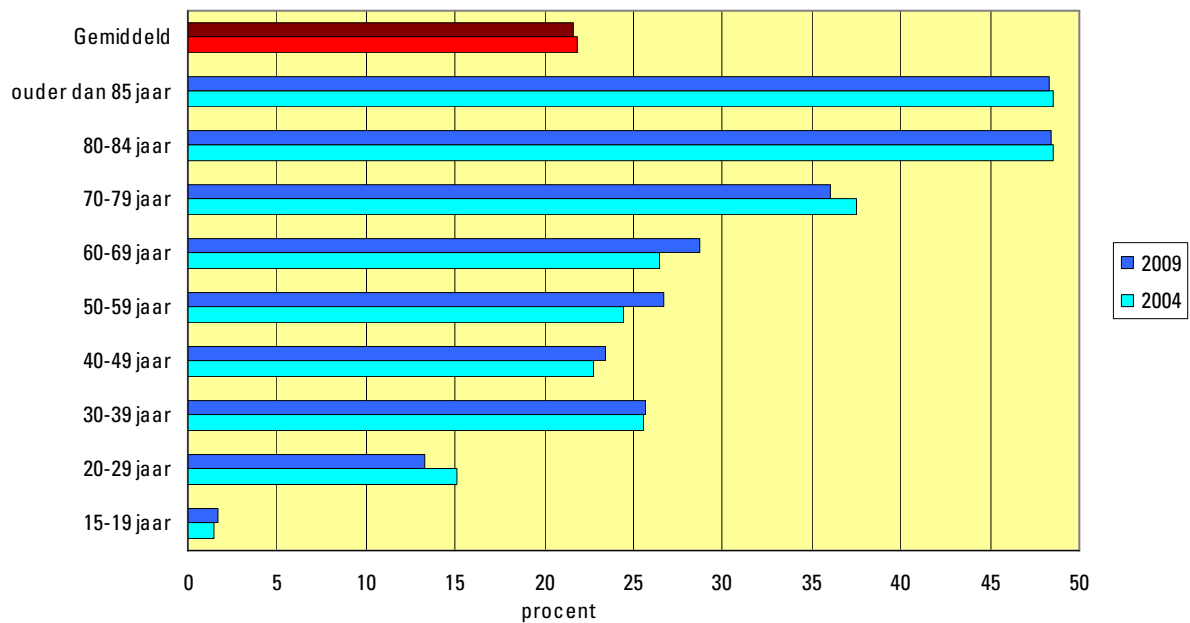
2.11 Procentuele verdeling naar opleidingsniveau van de bevolking van 18 jaar en ouder per GSB wijk

gebied	opleidingsniveau ¹⁾	2000			2008		
		lager	middelbaar	hoger	lager	middelbaar	hoger
Centrum		8	36	56	4	41	55
Oranje-/ Schilderswijk		8	41	51	6	37	57
Oud zuid		18	23	59	11	40	49
Nieuw zuid corporatief		35	33	31	16	38	46
Nieuw zuid particulier		12	34	54	12	24	64
Oosterpark		42	29	30	14	25	61
Korreweg/ De Hoogte		19	46	35	15	38	47
Lewenborg		44	38	18	31	45	25
Beijum		28	41	31	19	41	40
Nieuw oost		32	37	31	17	29	54
Paddepoel		33	43	24	24	39	37
Vinkhuizen		37	42	21	38	42	21
Nieuw west		26	35	38	15	36	49
Hoogkerk/ De Dorpen		46	42	13	37	37	26
Gemeente		26	37	37	17	37	46

Bron: Bureau O&S (L&V)

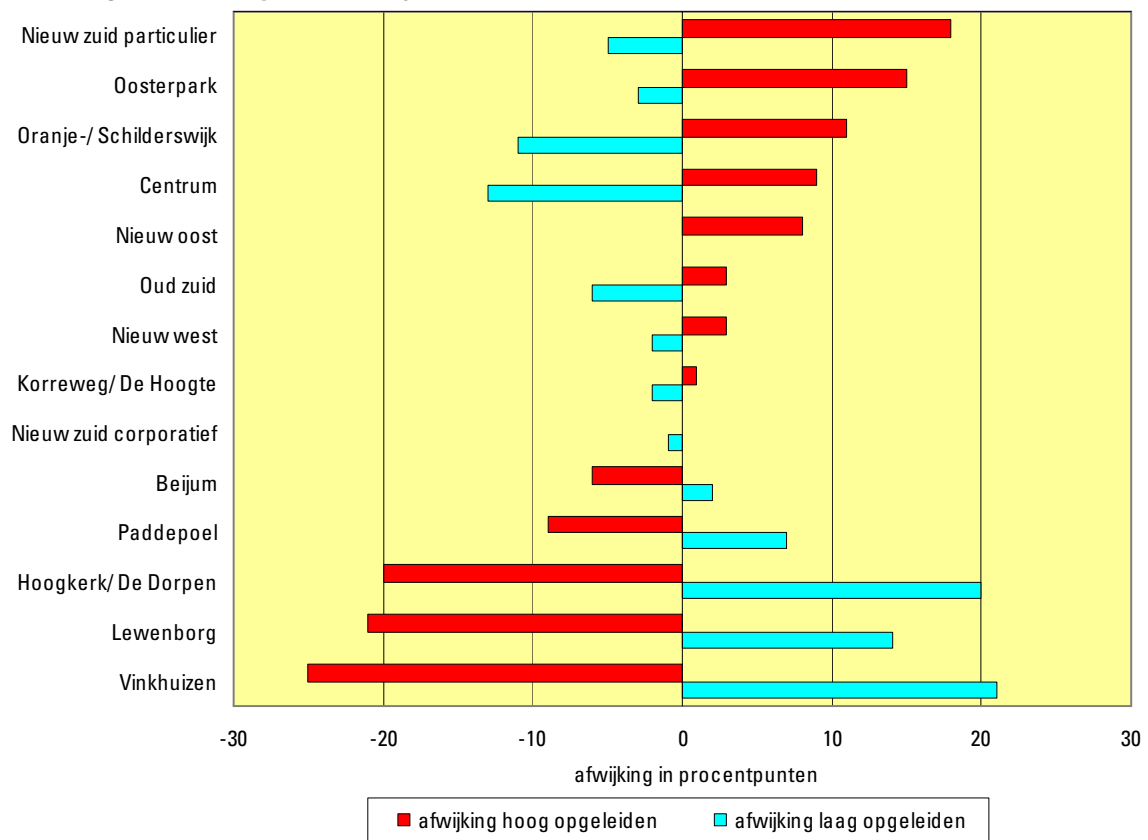
1) Lager = Lager(beroeps)onderwijs, MAVO; middelbaar = HAVO, VWO, MBO; hoger = HBO, WO

2.9.a Alleenwonenden naar leeftijd in zelfstandige woningen, 1 januari 2004 en 2009

Bron: DIA

2.11.a Afwijking van het opleidingsniveau van de bevolking van 18 jaar en ouder van het gemiddelde per GSB wijk, 2008

Bron: Bureau O&S (L&V)

2.12.1 Bevolking naar herkomstland (volgens de CBS methode)

Land(groep) ¹⁾	2003	2005	2007	2009 totaal	<i>index 2009, 2003=100</i>	eerste abs.	<i>generatie %</i>
traditionele doelgroepen excl. Europa							
Turkije	1.004	1.104	1.227	1.312	130,7	698	53,2
Marokko	914	965	1.015	1.039	113,7	461	44,4
Tunesië	164	184	200	208	126,8	89	42,8
Algerije, Egypte, Libië	291	332	339	351	120,6	198	56,4
Aruba, Ned. Antillen	3.112	3.172	3.087	3.240	104,1	2.041	63,0
Suriname	3.128	3.179	3.167	3.148	100,6	1.549	49,2
Latijns Amerika	947	1.045	1.146	1.242	131,2	756	60,9
totaal trad. doelgroepen	9.560	9.981	10.181	10.540	110,3	5.792	55,0
vluchtelingenlanden							
Afghanistan	239	306	301	341	142,7	290	85,0
Irak	636	641	642	667	104,9	505	75,7
Iran	671	703	717	768	114,5	613	79,8
Vietnam	267	281	301	311	116,5	181	58,2
Ethiopië	90	88	98	111	123,3	76	68,5
Somalië	308	242	242	248	80,5	144	58,1
totaal vluchtelingenlanden	2.211	2.261	2.301	2.446	110,6	1.809	74,0
overig niet-westers							
overig Midden-Oosten	504	562	560	625	124,0	394	63,0
China incl. Hong Kong	974	1.106	1.173	1.396	143,3	962	68,9
overig Azië	780	893	1.042	1.206	154,6	727	60,3
rest Afrika	1.498	1.531	1.461	1.601	106,9	893	55,8
totaal overig niet-westers	3.756	4.092	4.236	4.828	128,5	2.976	61,6
Europa							
Noord mediterraan ²⁾	1.000	1.135	1.140	1.238	123,8	720	58,2
Midden- en Oost Europa	1.620	1.921	2.231	2.593	160,1	1.818	70,1
(Ex)Joegoslavië	841	833	826	901	107,1	653	72,5
Scandinavië	398	422	419	435	109,3	239	54,9
West Europa	5.564	5.853	6.069	6.487	116,6	3.066	47,3
totaal Europa	9.423	10.164	10.685	11.654	123,7	6.496	55,7
waarvan huidige Europese Unie	6.956	8.379	8.810	9.565	137,5	3.066	32,1
overig westers							
Indonesië	1.924	2.064	2.095	2.105	109,4	761	36,2
voorm. Ned. Indië en Ned. Nw-Guinea	4.198	4.045	3.845	3.714	88,5	836	22,5
rest Westers ³⁾	742	786	875	919	123,9	439	47,8
totaal rest westers	6.864	6.895	6.815	6.738	98,2	2.036	30,2
totaal westers	16.287	17.059	17.500	18.392	112,9	8.532	46,4
overig/onbekend	6	9	3	96			0,0
totaal niet-Nederland	31.820	33.402	34.221	36.302	114,1	19.109	52,6
Nederland	145.478	147.345	147.624	147.911	101,7	146.115	98,8
totale bevolking	177.298	180.747	181.845	184.213	103,9		

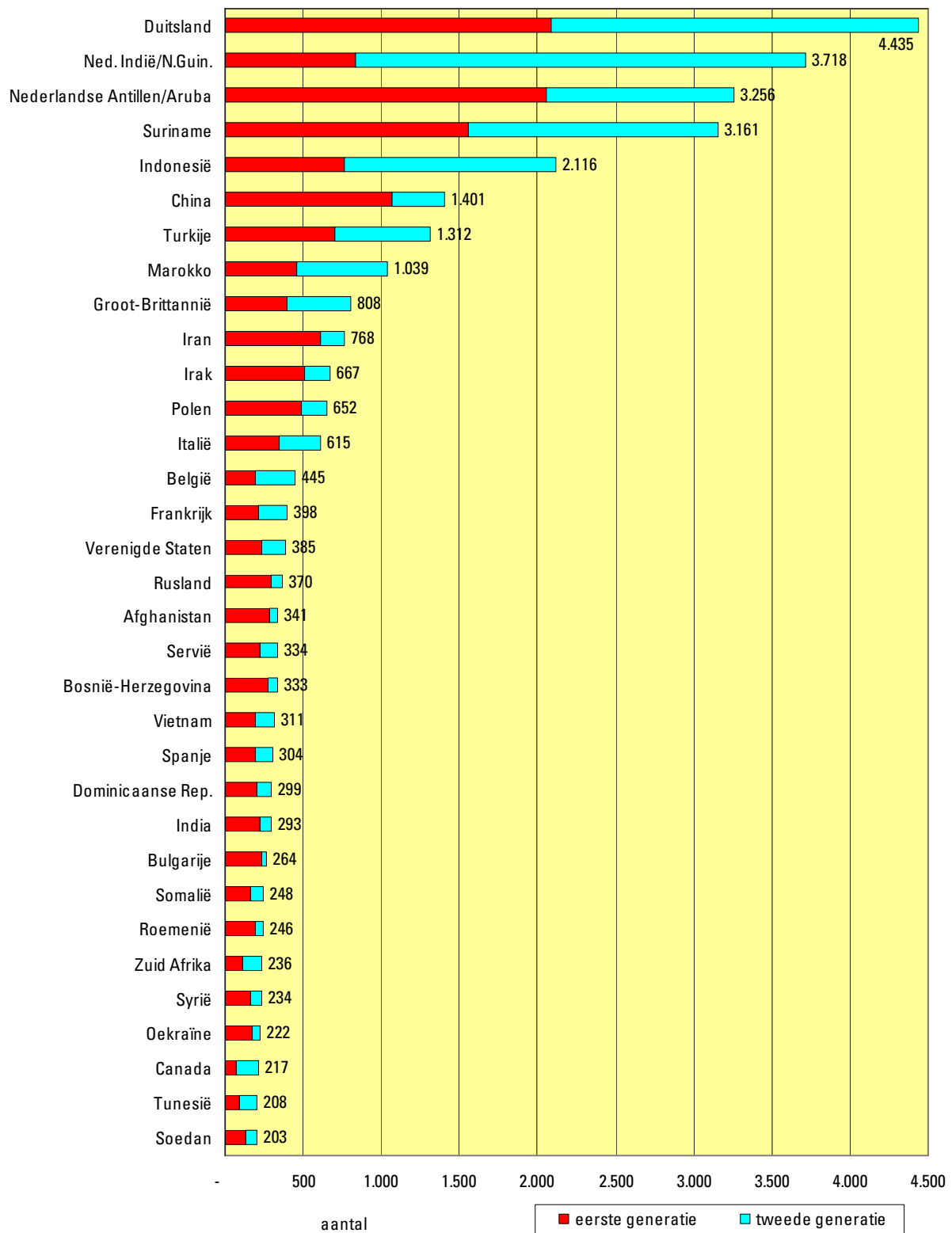
Bron: DIA

1) Bepaald volgens de CBS-methode: Land van persoon waarvoor geldt dat hij/zij zelf buiten Nederland is geboren, of waarvan ten minste één ouder buiten Nederland is geboren. Uitzondering is een in het buitenland geboren persoon uit twee in Nederland geboren ouders, deze heeft als herkomstland Nederland

2) Portugal, Spanje, Italië, Griekenland, Cyprus, Malta

3) Rest Westers: Verenigde Staten, Canada, Japan, Australië, Nieuw Zeeland en Oceanië

2.12.a Minderheden per herkomstland, 1 januari 2009, eerste en tweede generatie samen, herkomstlanden met 200 of meer personen

Bron: DIA

2.12.2 Leeftijdverdeling naar herkomst op 1 januari 2009

		0 - 14 jaar	15 - 29 jaar	30 - 44 jaar	45 - 54 jaar	55 - 64 jaar	65 jaar en ouder	totaal
doelgroepen	abs.	2.511	3.461	2.520	1.170	616	262	10.540
	%	23,8	32,8	23,9	11,1	5,8	2,5	100
vluchtelingenlanden	abs.	571	769	681	283	91	51	2.446
	%	23,3	31,4	27,8	11,6	3,7	2,1	100
overig niet westers	abs.	1.105	2.016	1.129	357	171	48	4.826
	%	22,9	41,8	23,4	7,4	3,5	1,0	100
Europa	abs.	1.380	4.563	2.564	1.097	1.019	1.033	11.656
	%	11,8	39,1	22,0	9,4	8,7	8,9	100
rest westers	abs.	437	2.057	1.629	1.243	836	536	6.738
	%	6,5	30,5	24,2	18,4	12,4	8,0	100
Nederland	abs.	17.498	48.040	29.890	17.917	15.606	18.960	147.911
	%	11,8	32,5	20,2	12,1	10,6	12,8	100
totaal (excl. onbekend)	abs.	23.502	60.906	38.413	22.067	18.339	20.890	184.117
	%	13	33	21	12	12	11	100

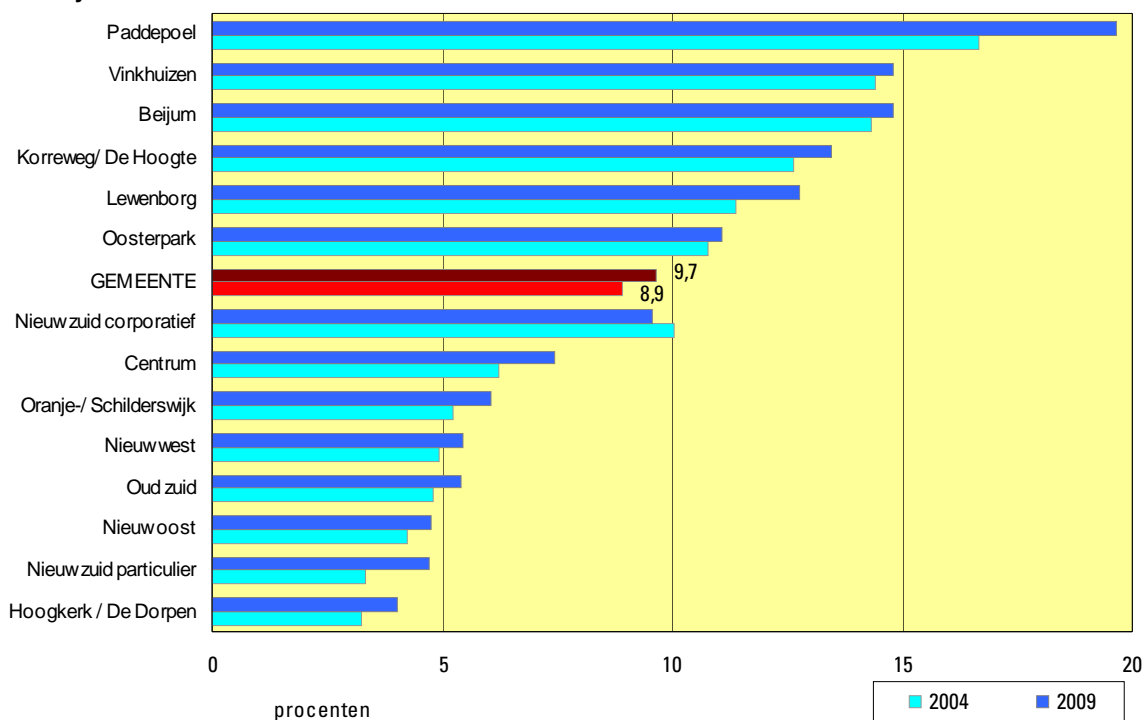
Bron: DIA

2.13 Bevolking naar nationaliteit en geboorteland op 1 januari

geboorteland / nationaliteit		2003	2005	2007	2009	index 2009 2003=100
persoon Nederland	Nederlands	143.440	145.243	145.480	145.714	101,6
	Nederlands + vreemd	287	302	350	372	129,6
	vreemd	39	19	24	21	53,8
	totaal	143.766	145.564	145.854	146.107	101,6
persoon Nederland, moeder niet-Nederland	Nederlands	7.503	7.712	7.724	7.821	104,2
	Nederlands + vreemd	1.665	1.893	2.096	2.457	147,6
	vreemd	331	406	415	419	126,6
	totaal	9.499	10.011	10.235	10.697	112,6
persoon Nederland, vader niet-Nederland	Nederlands	4.088	4.254	4.398	4.519	110,5
	Nederlands + vreemd	1.018	1.127	1.219	1.327	130,4
	vreemd	66	61	49	81	122,7
	totaal	5.172	5.442	5.666	5.927	114,6
persoon niet-Nederland	Nederlands	8.676	8.589	8.311	8.257	95,2
	Nederlands + vreemd	4.114	4.023	4.128	4.990	121,3
	vreemd	6.071	7.118	7.651	8.235	135,6
	totaal	18.861	19.730	20.091	21.482	113,9
totaal	Nederlands	163.707	165.798	165.913	166.311	101,6
	Nederlands + vreemd	7.084	7.345	7.793	9.146	129,1
	vreemd	6.507	7.604	8.139	8.756	134,6
totaal		177.298	180.747	181.846	184.213	103,9

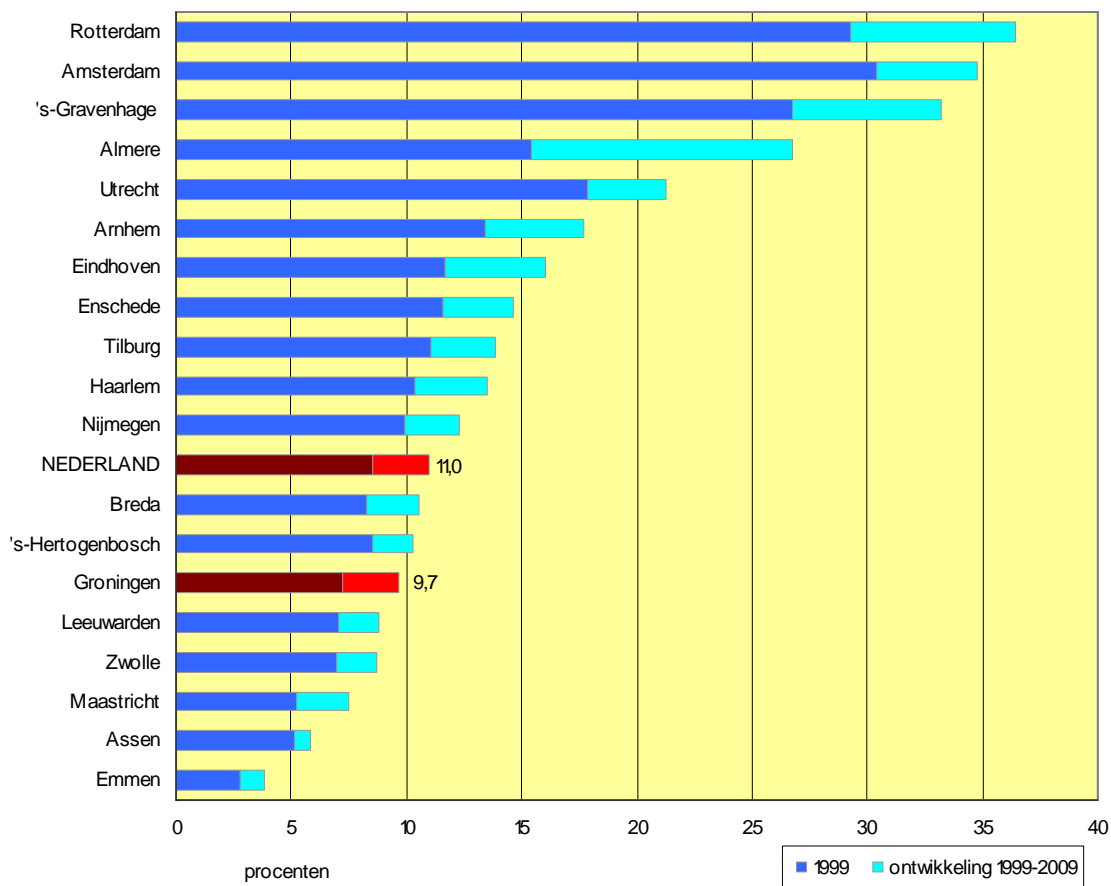
Bron: DIA

2.12.b Percentage niet-westerse allochtonen op de totale bevolking per GSB wijk op 1 januari

Bron: DIA

2.12.c Percentage niet-westerse allochtonen van een aantal gemeenten op 1 januari 2009

Bron: CBS

HOOFDSTUK 3

WOONRUIMTE

De haven van de uitbreidingswijk Reijndiepshaven met op de achtergrond pierwoningen.

Lokaal akkoord

De gemeente en de woningcorporaties hebben in het 'Nieuw Lokaal Akkoord' afspraken gemaakt over woningbouw en wijkvernieuwing om zo een extra impuls te geven aan de leefbaarheid in de stad. Voor de woningbouw betekent dit dat de er door de corporaties de komende jaren 8.000 woningen gebouwd zullen worden, deels ter vervanging van bestaande woningen. Om de doorstroming te bevorderen worden er in de koopsector zowel starterswoningen als duurdere woningen gebouwd.

Meer laagbouw

De gemeente Groningen kent 83.832 zelfstandige woningen. Van deze woningen zijn 33.129 laagbouw en 50.703 gestapeld. Sinds 2004 is het aantal laagbouwwoningen toegenomen en het aantal woningen in gestapelde bouw afgenomen. Dit komt onder meer door de wijkvernieuwing waarbij voornamelijk portiekwoningen en boven/benedenwoningen óf worden afgebroken en vervangen door laagbouw óf worden samengevoegd. Een tweede reden is dat in de uitbreidingswijken vooral laagbouw gerealiseerd wordt. Daarnaast wordt in de campagne 'Intense Laagbouw' gezocht naar mogelijkheden om laagbouw woningen te bouwen in bestaand stedelijk gebied. Bij de gestapelde bouw neemt alleen het aantal portiekwoningen in de vorm van (luke) appartementen toe.

Groei aantal wooneenheden niet groot meer

Naast de zelfstandige woningen zijn er de niet-zelfstandige woonruimten, waaronder 20.379 wooneenheden. Deze woonruimten worden veel door studenten bewoond.

Het aantal wooneenheden is sinds 2004 met bijna 5.000 toegenomen. De toename kwam vooral door splitsing van zelfstandige woningen in 4 tot 5 eenheden voor kamerbewoning. Het laatste jaar is de toename van het aantal eenheden niet groot geweest, 170 eenheden. Daarnaast is er in 2008 wel een complex van 204 zelfstandige woningen voor studenten gereed gekomen. Er vindt momenteel een studie plaats naar vier zones met nieuwbouw van eenheden voor jongeren.

Nieuwe woningen

Doel van de gemeente is om jaarlijks in totaal 1.150 woningen te bouwen. Tot 2007 zijn er gemiddeld een kleine 800 woningen per jaar gebouwd. In 2008 was de bouwproductie 1.332 woningen. Hiermee is de gewenste productie gehaald. In de regio kennen vooral Assen, Slochteren en in het laatste jaar Hogeveen een hoge productie.

Naast de zelfstandige eenheden voor studenten zijn er in 2008 ook relatief veel sociale huurwoningen gereed gekomen. De overige gebouwde woningen zijn vooral koopwoningen in de hogere prijsklassen. Dit is ook te zien aan

de toename van het aantal woningen groter dan 100 m² in de uitbreidings- en wijkvernieuwingswijken. De meeste woningen zijn verzezen in de uitbreidingsgebieden ten westen van de stad. Binnen de stad wordt onder meer gebouwd in de wijkvernieuwingswijken Paddepoel en de Wijert en het gebied Oosterpark/Korreweg (voormalig stadionterrein en Oosterhamrik-kanaal) en op het Europapark. Ook in het centrum gaat men door met bouwen (Ciboga).

WOZ waarden

Van de zelfstandige woningen had in 2005 77% een WOZ waarde tussen de €50.000,- en €150.000,-. De gemiddelde WOZ waarde van alle woningen in de gemeente bedraagt € 130.000,- inclusief de huurwoningen. Dit terwijl het gemiddelde transactiebedrag waarvoor woningen verkocht zijn voor 2006 uitkomt op € 195.100,-. Dit bedrag is lager dan het landelijke gemiddelde maar het verschil tussen de gemeente Groningen en het land is veel minder groot dan een aantal jaar geleden.

Bewoners van woonruimten

De gemiddelde bezetting van zelfstandige woningen is 1,99 personen. Gekeken naar etniciteit wonen Nederlanders met gemiddeld minder personen in een woning en niet westerse allochtonen met meer. Niet westerse allochtonen wonen ook meer in gestapelde bouw en minder in laagbouw dan Nederlanders en Westerse allochtonen.

Leegstand

Onder leegstand wordt verstaan: die zelfstandige woningen waar op 1 januari van het betreffende jaar niemand in het bevolkingsregister staat ingeschreven. Alleen de woningen waar minder dan 3 jaar leegstand is worden meegeteld. De leegstand bedraagt 3,9 procent. Leegstand wordt voor een deel veroorzaakt door woningen die op de nominatie staan gesloopt te worden of opgeleverde woningen die nog niet bewoond zijn. Voorbeelden zijn de stadsvernieuwingswijken Korrewegwijk, Oud zuid en Nieuw zuid Corporatief. In het Centrum wordt hoge leegstand onder anderen veroorzaakt door leegstaande woningen boven bedrijven. Dit aantal neemt de laatste jaren af.

Ouderen vinden relatief gemakkelijk een sociale huurwoning

Voor mensen die actief op zoek zijn naar een sociale huurwoning was de slaagkans op een woning in 2008 29%. Dit is een iets lager kans dan in 2006 en 2007. De grootste kans heeft een ouderenshuishouden, 88% in 2008 en is hiermee de enige groep met een toename ten opzichte van een jaar eerder.

Inhoud

3.1.1	Woonruimtevoorraad op 1 januari	30
3.1.2	Woonruimte voor ouderen en mensen die behoefte hebben aan een vorm van zorg, 1 januari.....	30
3.1.a	Percentage laagbouw ten opzicht van de totale woonruimtevoorraad per buurt, 2009.....	31
3.1.b	Ontwikkelingen woonruimte naar type	31
3.1.3	Zelfstandige woningen verdeeld naar bouwperiode	32
3.1.4	Zelfstandige woonruimte verdeeld naar oppervlakte.....	32
3.2	Eigendomsverhoudingen zelfstandige woningen op 1 januari	32
3.3	Woontuur van de hoofdbewoner in zelfstandige woningen op 1 januari	32
3.1.c	Percentage zelfstandige woningen groter dan 100m ² per GSB wijk	33
3.2.a	Percentage woningen eigenaar-bewoner per GSB wijk, 2002 en 2007	33
3.4.1	Gemiddelde WOZ waarde van woningen	34
3.4.2	WOZ waarde van zelfstandige woningen per 1 januari, aantallen per categorie	34
3.5.1	Administratieve leegstand van minder dan 3 jaar in zelfstandige woningen, naar woningtype, 1 januari.....	34
3.5.2	Administratieve leegstand van minder dan 3 jaar in zelfstandige woonruimte, naar eigendom op 1 januari	34
3.4.a	Gemiddelde economische waarde van de zelfstandige woningen per GSB wijk, 2005.....	35
3.4.b	Categorie economische waarde van zelfstandige woningen naar eigendom, 2005	35
3.6.1	Opgeleverde woonruimten, nieuwbouw	36
3.6.2	Percentage koopwoningen van het totaal aantal gereed gekomen woningen	36
3.6.3	Opgeleverde woningen in Groningen en in de regio Groningen-Assen.....	36
3.6.4	Gemiddeld transactiebedrag van woningen van eigenaar-bewoners	36
3.6.a	Aandeel van koopwoningen ten opzichte van het totaal aantal woningen, Groningen vergeleken, 2003-2008.....	37
3.6.b	Toename van het aantal woningen 2004-2008 per 1.000 woningen aanwezig op 1 jan. 2004, Groningen en de regiogemeenten	37
3.7.1	Toevoeging van woonruimte naar type	38
3.7.2	Toevoeging woonruimte naar reden van toevoeging	38
3.7.a	Mate van stedelijkheid: omgevingsadressendichtheid in een aantal gemeenten, 2009.....	39
3.7.b	Nieuwbouw van zelfstandige en niet-zelfstandige woonruimten per GSB wijk, 2004-2008.....	39
3.8.1	Afvoer van woonruimte naar type	40
3.8.2	Afvoer van woonruimte naar reden	40
3.8.a	Ontwikkeling van het aantal zelfstandige en niet-zelfstandige woonruimten	41
3.8.b	Onttrekking/afbraak van zelfstandige en niet- zelfstandige woonruimte per GSB wijk, totaal over de periode 2004-2008.....	41
3.9.1	Aantal bewoners naar type woonruimte op 1 januari	42
3.9.2	Hoofdbewoners van zelfstandige woningen naar herkomstland en eigendom, percentages, 1 januari 2007.....	42
3.9.3	Hoofdbewoners van zelfstandige woningen naar herkomstland en type woning, percentages, 1 januari 2009	42
3.9.a	Gemiddelde bezetting van bewoonde zelfstandige woningen	43
3.9.b	Gemiddelde woningbezetting naar etniciteit van de hoofdbewoner, 1 januari 2009.....	43
3.10.1	Woningzoekenden van huurwoningen in de sociale sector	44
3.10.2	Indicatie van het aantal wachtmaanden bij woningcorporatie IN voor het vinden van een studentenkamer.....	44
3.11	Gemiddelde huurverhoging per 1 juli in Groningen en Nederland.....	44
3.12	Oordeel over kwaliteit woning en woonomgeving, percentage bewoners dat het eens is met de stellingen	44
3.10.a	Slaagkans van actief woningzoekenden bij het verkrijgen van een huurwoning in de sociale sector naar type huishouden.....	45
3.12.a	Afwijking van de tevredenheid over de kwaliteit van de woning t.o.v. het gemeentelijk gemiddelde per GSB wijk, 2006 en 2008 in procentpunten	45

3.1.1 Woonruimtevoorraad op 1 januari

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	<i>index 2009 2004=100</i>
zelfstandig (laagbouw)							
vrijstaande woning	2.327	2.343	2.338	2.479	2.492	2.575	110,7
twee onder één kap	2.854	2.927	2.967	3.048	3.059	3.071	107,6
geschakelde woning	1.857	1.907	1.914	1.946	2.025	2.024	109,0
woning in rij	24.133	24.361	24.499	24.733	25.048	25.319	104,9
boerderij	152	151	149	145	142	140	92,1
totaal laagbouw	31.323	31.689	31.867	32.351	32.766	33.129	105,8
zelfstandig (gestapeld)							
woning boven bedrijf	1.056	1.045	1.034	1.024	1.009	1.001	94,8
boven of benedenwoning	16.447	16.338	16.047	15.890	15.680	15.527	94,4
portiekwoning	24.270	24.051	23.834	23.866	24.230	24.597	101,3
galerijwoning	9.485	9.452	9.322	9.295	9.292	9.240	97,4
duplexwoning	356	356	352	352	352	338	94,9
totaal gestapeld	51.614	51.242	50.589	50.427	50.563	50.703	98,2
totaal zelfstandig	82.937	82.931	82.456	82.778	83.329	83.832	101,1
niet-zelfstandig							
wooneenheden	15.597	16.081	16.999	18.434	20.209	20.379	130,7
overig							
woonwagens	160	168	168	170	172	173	108,1
woonschepen	526	526	479	479	479	479	91,1
diversen w.o. bijz. woongebouwen	707	707	895	691	693	687	97,2
totaal overig	1.393	1.401	1.542	1.340	1.344	1.339	96,1
totaal	99.927	100.413	100.997	102.552	104.882	105.550	105,6
<i>bijzondere woongebouwen</i>	<i>314</i>	<i>315</i>	<i>315</i>	<i>315</i>	<i>315</i>	<i>315</i>	<i>100,3</i>
<i>capaciteit bijz. woongebouwen</i>	<i>3.269</i>	<i>3.270</i>	<i>3.270</i>	<i>3.270</i>	<i>3.270</i>	<i>3.270</i>	<i>100,0</i>

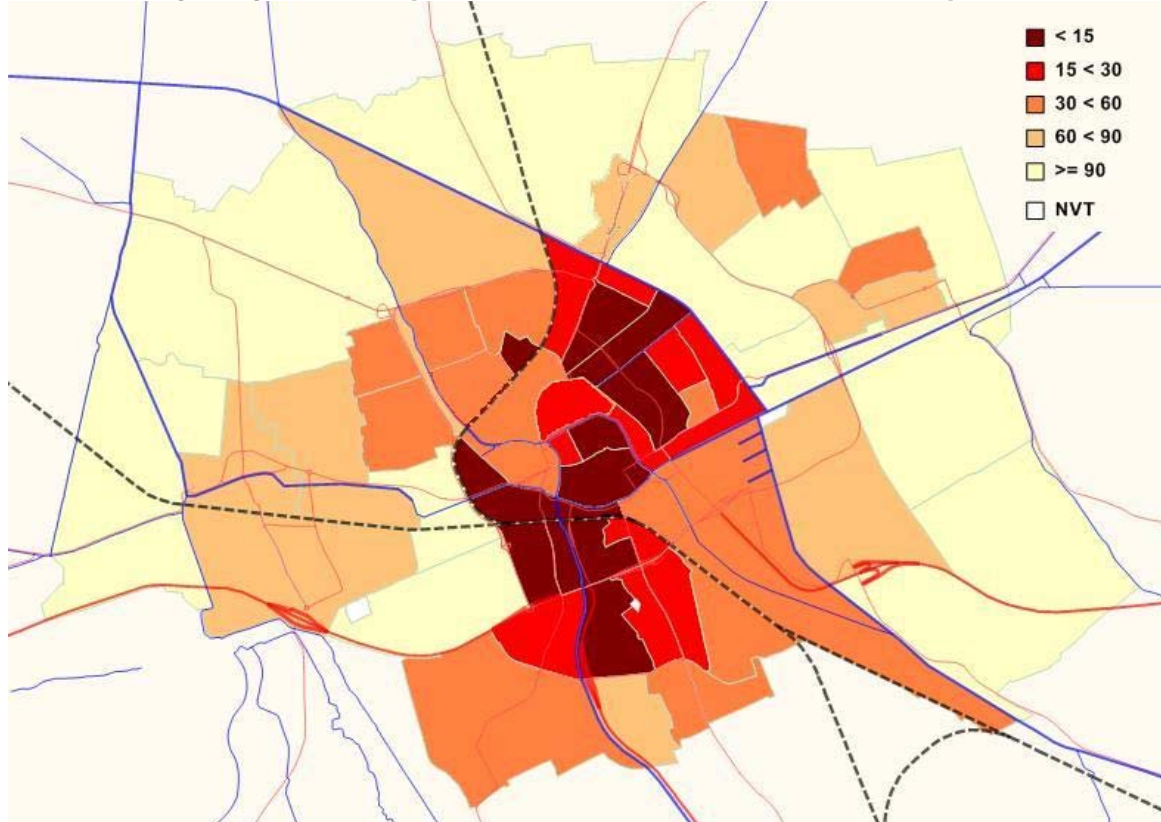
Bron: DIA

3.1.2 Woonruimte voor ouderen en mensen die behoefte hebben aan een vorm van zorg, 1 januari

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
woningen geschikt voor ouderen	7.405	7.376	7.322	7.284	7.248	7.206
ouderenwoningen	3.221	3.196	3.139	3.104	3.100	2.981
inleunwoningen	225	225	225	225	225	225
aanleunwoningen	1.027	1.027	1.027	1.027	1.027	1.027
zorg woonruimten, niet zelfstandig	288	288	288	288	288	288
gehandicapten woonruimten	50	50	50	50	59	59
totaal	12.216	12.162	12.051	11.978	11.947	11.786
verzorgings-verpleeghuizen	18	18	18	18	18	18
capaciteit verzorg-verpleeghuizen	373	373	373	373	373	373

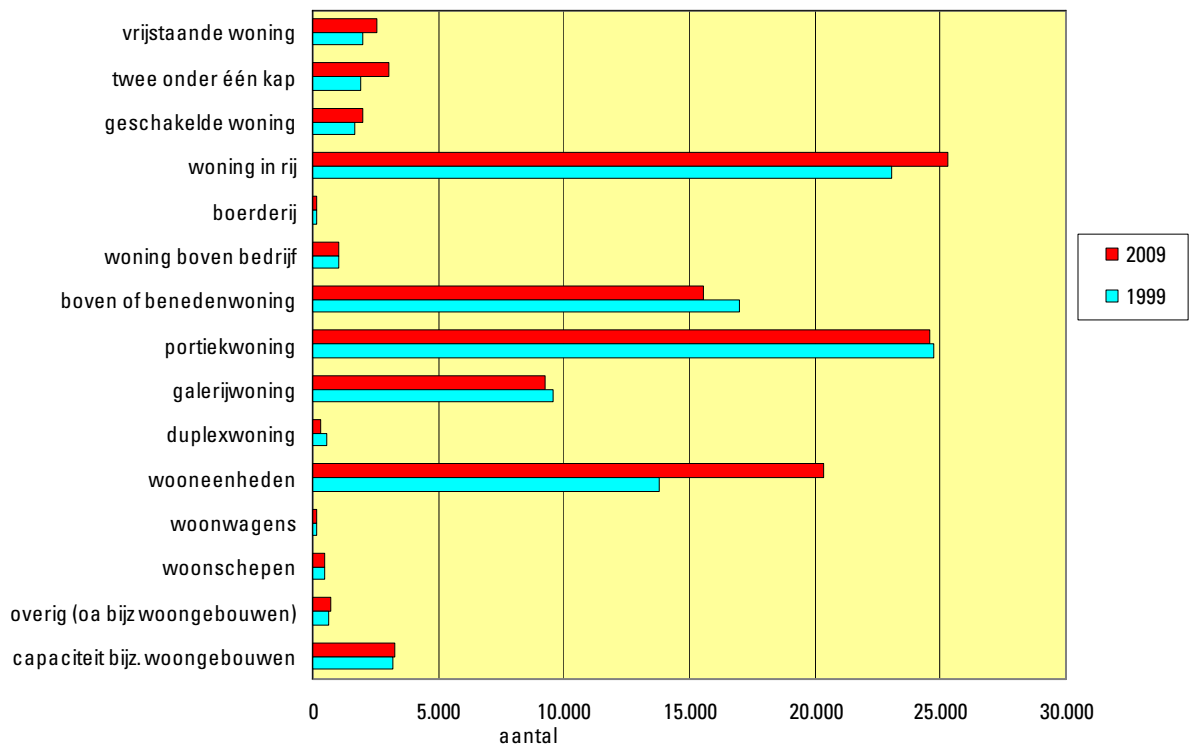
Bron: DIA

3.1.a Percentage laagbouw ten opzicht van de totale woonruimtevoorraad per buurt, 2009

Bron: DIA

3.1.b Ontwikkelingen woonruimte naar type

Bron: DIA

3.1.3 Zelfstandige woningen verdeeld naar bouwperiode

Bouwperiode	2003	2005	2007	2009		landelijk (%)
				absoluut	in %	2002
voor 1920	9.203	9.153	9.016	8.919	10,6	9,3
1920 - 1944	13.940	13.855	13.322	12.895	15,4	12,1
1945 - 1959	9.684	9.544	9.332	9.211	11,0	11,6
1960 - 1969	12.720	12.599	12.280	11.957	14,3	15,4
1970 - 1979	12.510	12.287	12.094	11.972	14,3	18,8
1980 - 1989	13.264	13.266	13.251	13.239	15,8	17,6
1990 - 1999	8.736	8.738	8.732	8.720	10,4	13,0
2000 - heden	2.645	3.489	4.717	6.892	8,2	2,1
totaal	82.702	82.931	82.778	83.838	100	100

Bron: DIA, CBS

3.1.4 Zelfstandige woonruimte verdeeld naar oppervlakte

m2	2003	2005	2007	2009		index 2009
				absoluut	in %	2003=100
<= 39	2.115	2.083	2.139	2.295	2,8	108,5
40 - 59	11.343	11.133	11.001	10.750	12,9	94,8
60 - 79	21.490	21.338	20.871	20.508	24,6	95,4
80 - 99	22.073	21.977	21.735	21.709	26,1	98,4
100 - 119	13.176	13.333	13.458	13.438	16,1	102,0
120 - 149	8.016	8.315	8.614	8.573	10,3	106,9
>= 150	4.350	4.582	4.833	4.874	5,8	112,0
oppervlakte onbekend	139	170	127	1.691	2,0	
totaal	82.702	82.931	82.778	83.329	100	100,8

Bron: DIA

3.2 Eigendomsverhoudingen zelfstandige woningen op 1 januari

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	index 2007
							2002=100
eigenaar/bewoner	31.376	31.754	32.788	33.505	33.904	34.468	109,9
corporatie	37.355	37.443	36.951	36.539	35.704	35.395	94,8
institutionele belegger	4.358	5.066	4.702	4.384	4.250	4.384	100,6
overig verhuur	7.952	7.772	7.732	7.759	7.781	7.653	96,2
onbekend ¹⁾	964	667	764	744	817	878	91,1
totaal	82.005	82.702	82.937	82.931	82.456	82.778	100,9

Bron: DIA

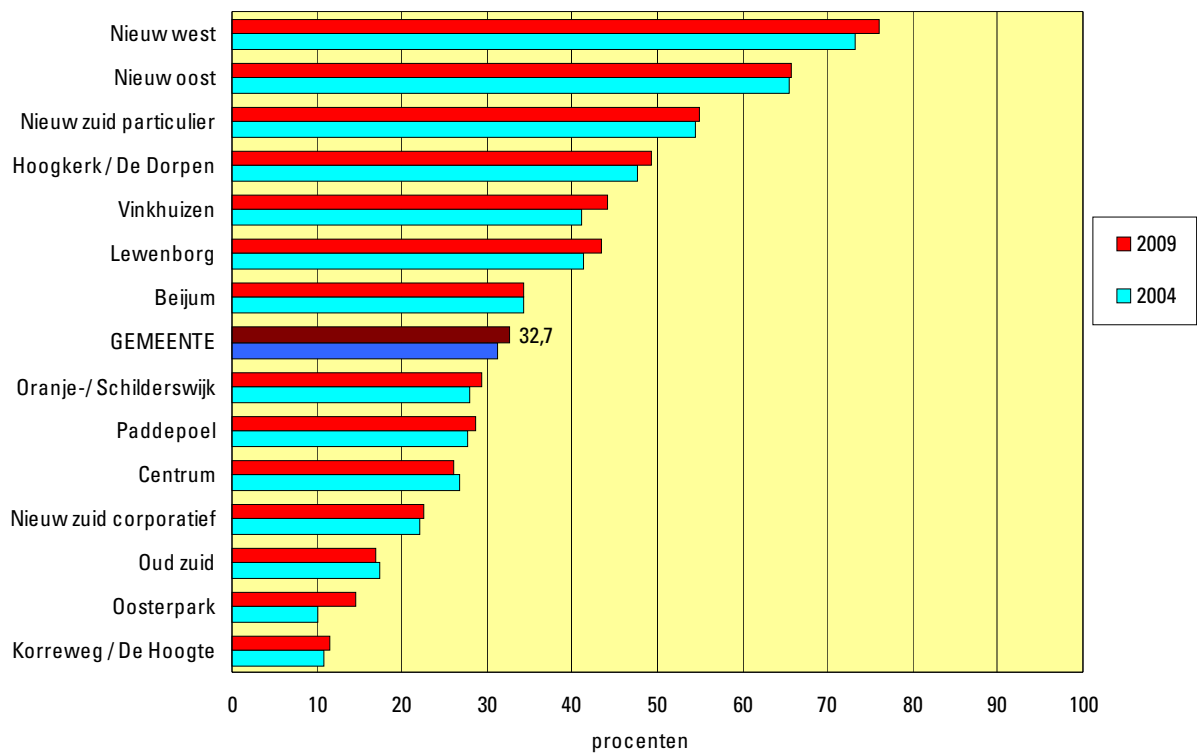
1) Onbekend: te slopen woningen en nieuwbouw waar nog geen eigenaar van bekend is

3.3 Woonduur van de hoofdbewoner in zelfstandige woningen op 1 januari

Woonduur	2004	2005	2006	2007	2008	2009	percentage
							2009
korter dan een jaar	8.920	8.600	8.369	8.815	9.307	9.248	11,6
1 t/m 4 jaar	28.963	27.735	26.805	25.620	24.857	25.274	31,8
5 t/m 9 jaar	18.069	19.151	19.080	19.008	18.288	17.157	21,6
10 t./m 19 jaar	12.933	13.509	14.086	14.719	15.685	16.714	21,0
20 jaar en langer	10.591	10.597	10.716	10.829	10.897	11.036	13,9
totaal bewoond	79.476	79.592	79.056	78.991	79.034	79.429	100

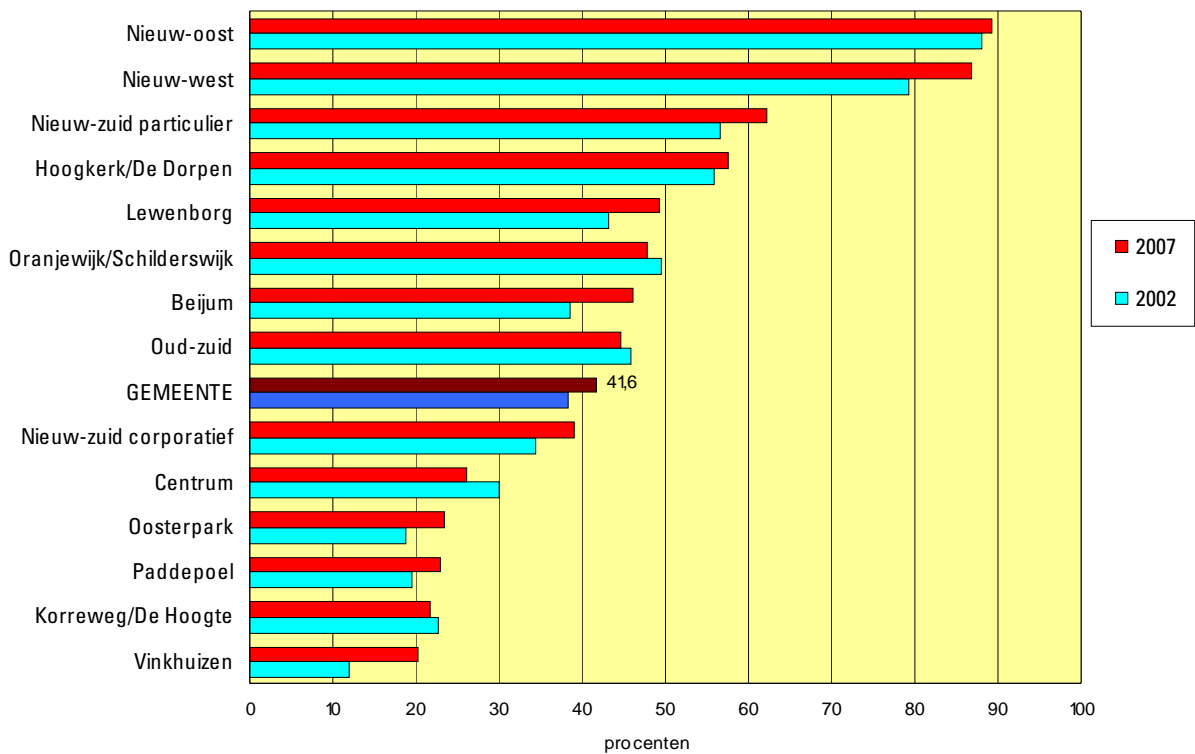
Bron: DIA

3.1.c Percentage zelfstandige woningen groter dan 100m2 per GSB wijk

Bron: DIA

3.2.a Percentage woningen eigenaar-bewoner per GSB wijk, 2002 en 2007

Bron: DIA

3.4.1 Gemiddelde WOZ waarde van woningen

gemiddelde waarde, alle woningen, per 1-1 (€)	2005	2006	2007	2008	index 2008, 2005 = 100
Gemeente Groningen	128.000	129.000	149.000	169.000	132
Provincie Groningen	141.000	141.000	158.000	174.000	123
Nederland	200.000	201.000	217.000	233.000	117

Bron: CBS

3.4.2 WOZ waarde van zelfstandige woningen per 1 januari, aantallen per categorie

	2003	2004	2005 ¹⁾
<50.000€	16.661	16.142	197
50.000-99.999 €	50.781	50.658	32.327
100.000-149.999 €	8.542	9.020	31.906
150.000-199.999 €	3.719	3.922	8.451
>=200.000 €	2.259	2.404	9.293
onbekend	740	791	757
totaal	82.702	82.937	82.931

Bron: DIA

1) In 2004 is er een herwaardering geweest van het gehele woningbestand

3.5.1 Administratieve leegstand van minder dan 3 jaar in zelfstandige woningen, naar woningtype, 1 januari

type woonruimte	2004	2005	2006	2007	2008	2009	index 2009 2004=100
laagbouw							
vrijstaande woning	72	70	74	84	53	83	115,3
twee onder één kap	63	50	30	56	42	44	69,8
geschakelde woning	31	25	23	31	37	39	125,8
woning in rij	495	483	473	506	584	739	149,3
boerderij	8	12	11	11	8	13	162,5
totaal laagbouw	669	640	611	688	724	918	137,2
gestapeld							
woning boven bedrijf	104	93	92	89	81	74	71,2
boven- of benedenwoning	696	587	598	643	741	692	99,4
portiekwoning	729	650	746	816	1.169	1.186	162,7
galerijwoning	393	429	423	445	431	353	89,8
duplexwoning	9	18	27	27	32	10	111,1
totaal gestapeld	1.931	1.777	1.886	2.020	2.454	2.315	119,9
laagbouw + gestapeld	2.600	2.417	2.497	2.708	3.178	3.233	124,3

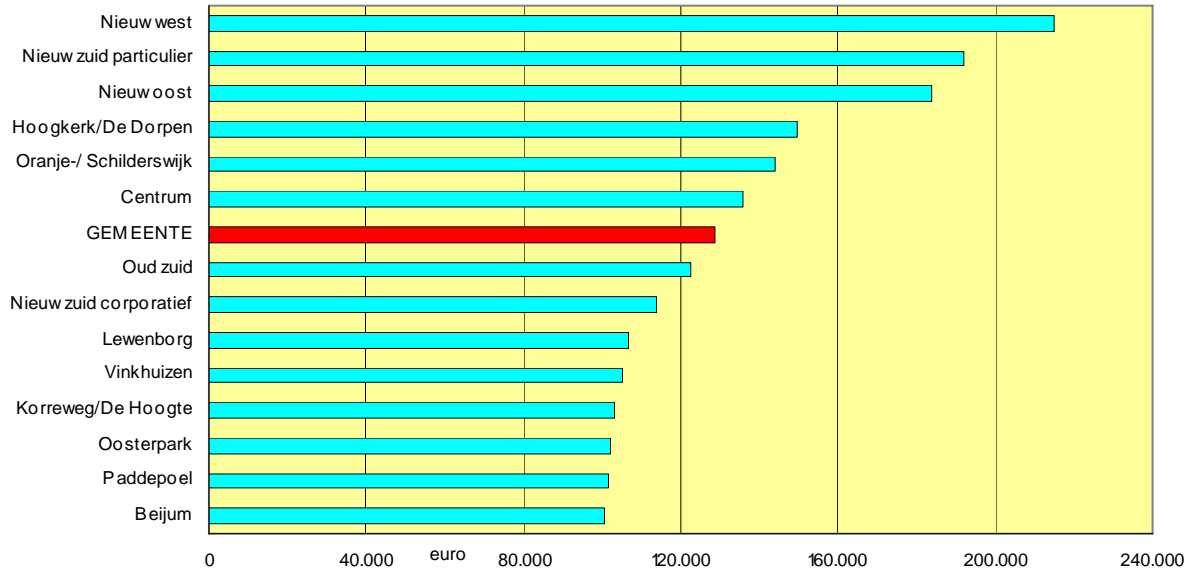
Bron: DIA

3.5.2 Administratieve leegstand van minder dan 3 jaar in zelfstandige woonruimte, naar eigendom op 1 januari

eigendom	2004		2006		2007	
	aantal	perc.	aantal	perc.	aantal	perc.
eigenaar/bewoner	454	1,4	344	1,0	379	1,1
corporatie	958	2,6	940	2,6	1.046	3,0
institutionele belegger	183	3,9	149	3,5	195	4,4
overige verhuur	773	10,0	759	9,8	846	11,1
onbekend	232	30,4	305	37,3	242	27,6
totaal	2.600	3,1	2.497	3,0	2.708	3,3

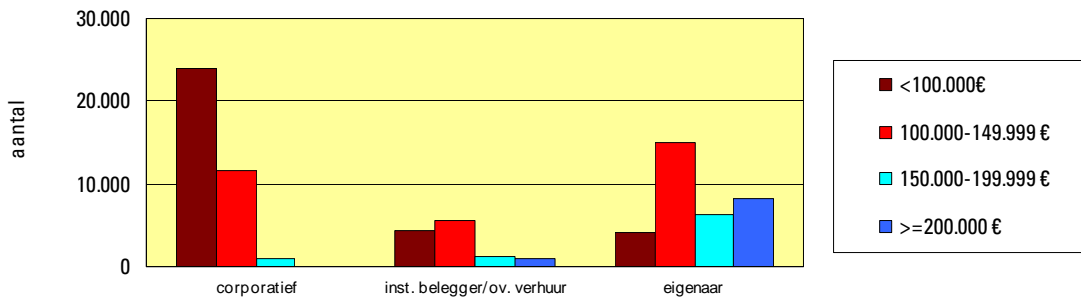
Bron: DIA

3.4.a Gemiddelde economische waarde van de zelfstandige woningen per GSB wijk, 2005

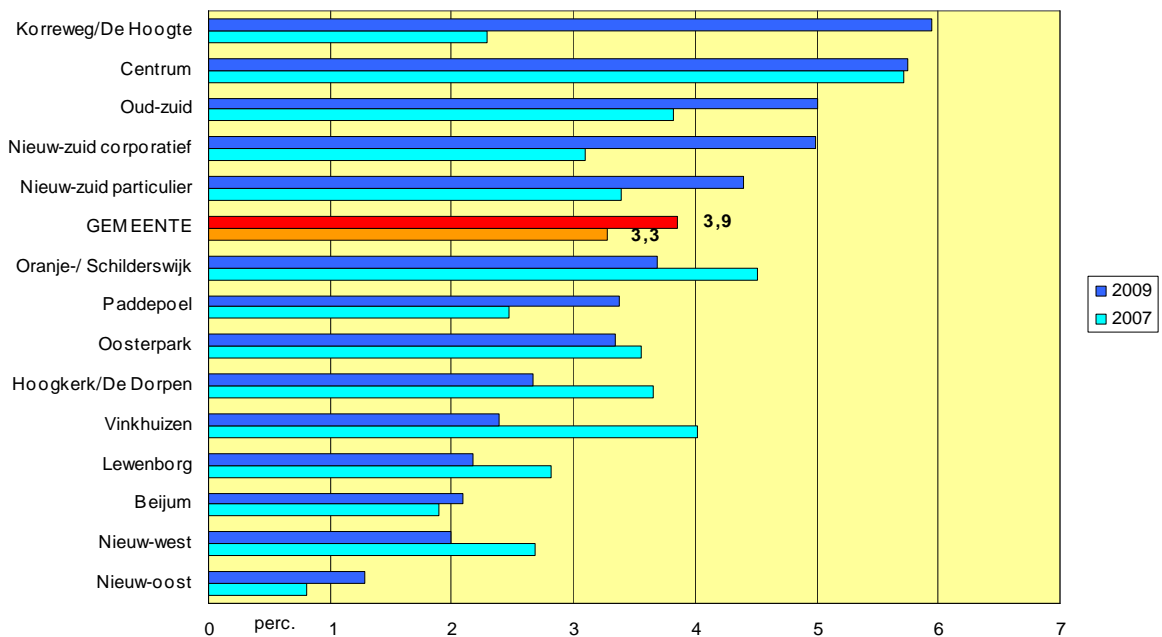
Bron: DIA

3.4.b Categorie economische waarde van zelfstandige woningen naar eigendom, 2005

Bron: DIA

3.5.a Administratieve leegstand tot 3 jaar naar GSB wijk, percentages, 1 januari

Bron: DIA

3.6.1 Opgeleverde woonruimten, nieuwbouw

sector ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008
sociale huursector					
woningen	155	66	51	149	270
eenheden	0	299	0	139	299
marktsector, gesubsidieerd					
sociaal, koop	12	4	0	46	15
huur	0	0	2	14	31
koop	278	234	226	264	228
marktsector, ongesubsidieerd					
huur	0	0	52	62	51
koop	129	244	241	361	438
gestapeld	101	483	218	553	878
grondgebonden	473	367	354	482	454
totaal	574	847	572	1.035	1.332

Bron: RO/EZ

1) Sociaal: koop tot €174.000,- en huur tot €368,- per maand

Markt, gesubsidieerd: koop €174.000,- tot €261.000,- en huur van €369,- tot €493,- per maand

Markt, ongesubsidieerd: koop boven €261.000,- en huur boven €493,- per maand

3.6.2 Percentage koopwoningen van het totaal aantal gereed gekomen woningen

	2004	2005	2006	2007	2008
Gemeente Groningen	73,0	88,0	81,6	74,9	65,9
landelijk	78,4	74,8	72,1	71,6	69,9

Bron: ABF(Woningmarktmonitor), RO/EZ

3.6.3 Opgeleverde woningen in Groningen en in de regio Groningen-Assen

regio ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008	voorraad 2009
Gemeente Groningen						
abs	574	847	572	1.035	1.332	83.329
in %	32	38	30	38	44	43
Groningen, regio 8						
abs	674	509	713	607	836	57.562
in %	38	23	38	22	27	29
Drenthe, regio 2						
abs	190	70	20	393	220	26.456
in %	11	3	1	14	7	14
Assen						
abs	354	794	585	703	668	28.565
in %	20	36	31	26	22	15
totaal						
abs	1.792	2.220	1.890	2.738	3.056	195.912
in %	101	101	102	103	103	100

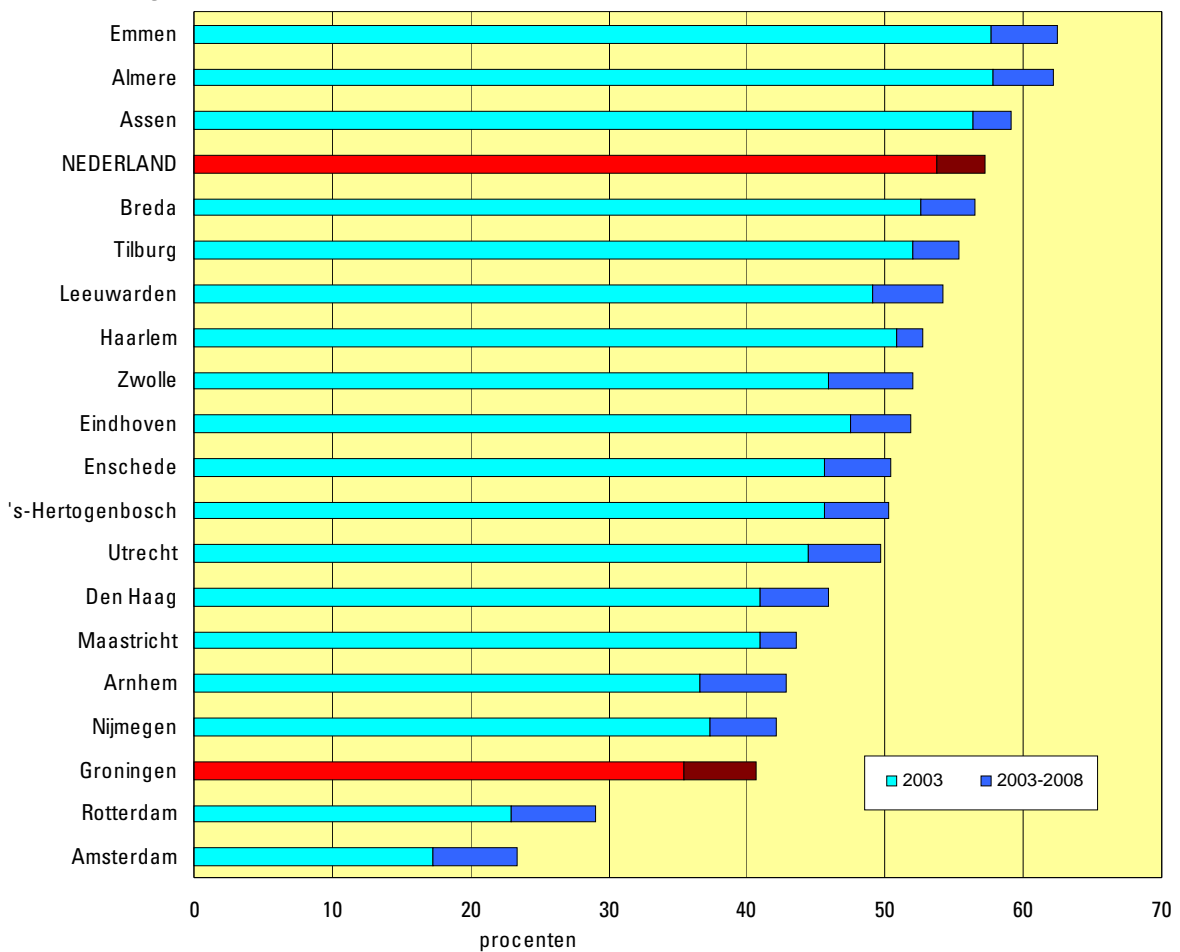
Bron: ABF(Woningmarktmonitor)

3.6.4 Gemiddeld transactiebedrag van woningen van eigenaar-bewoners

	2000	2004	2006	2007	2008	index 2008 2000=100
Groningen	110.200	151.300	182.800	194.200	195.100	177,0
Nederland	187.500	218.000	236.000	246.000	252.000	134,4

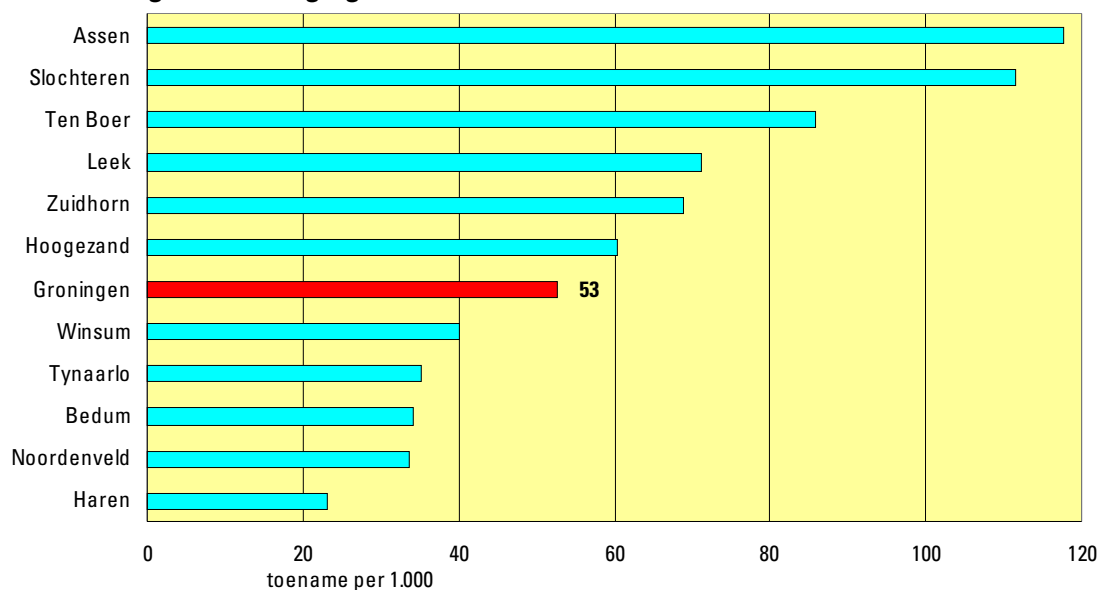
Bron: NVM, RO/EZ

3.6.a Aandeel van koopwoningen ten opzichte van het totaal aantal woningen, Groningen vergeleken, 2003-2008

Bron: ABF(Woningmarktmonitor)

3.6.b Toename van het aantal woningen 2004-2008 per 1.000 woningen aanwezig op 1 jan. 2004, Groningen en de regiogemeenten

Bron: CBS

3.7.1 Toevoeging van woonruimte naar type

type woonruimte	2004	2005	2006	2007	2008
zelfstandig laagbouw					
vrijstaande woning	25	11	81	29	88
twee onder één kap	76	46	45	9	12
geschakelde woning	49	6	20	79	0
woning in rij	163	104	44	333	371
boerderij	0	0	0	0	0
totaal laagbouw	313	167	190	450	471
zelfstandig gestapeld					
woning boven bedrijf	3	0	2	0	0
boven- of benedenwoning	9	27	89	51	13
portiekwoning	50	51	79	509	567
galerijwoning	23	18	35	0	101
duplexwoning	0	0	0	0	0
totaal gestapeld	85	96	205	560	681
totaal zelfstandig	398	263	395	1.010	1.152
niet zelfstandig en overig					
wooneenheid	451	796	1.227	1.485	121
overig	48	351	151	42	2
totaal niet-zelfstandig en overig	499	1.147	1.378	1.527	123
totaal toevoer	897	1.410	1.773	2.537	1.275

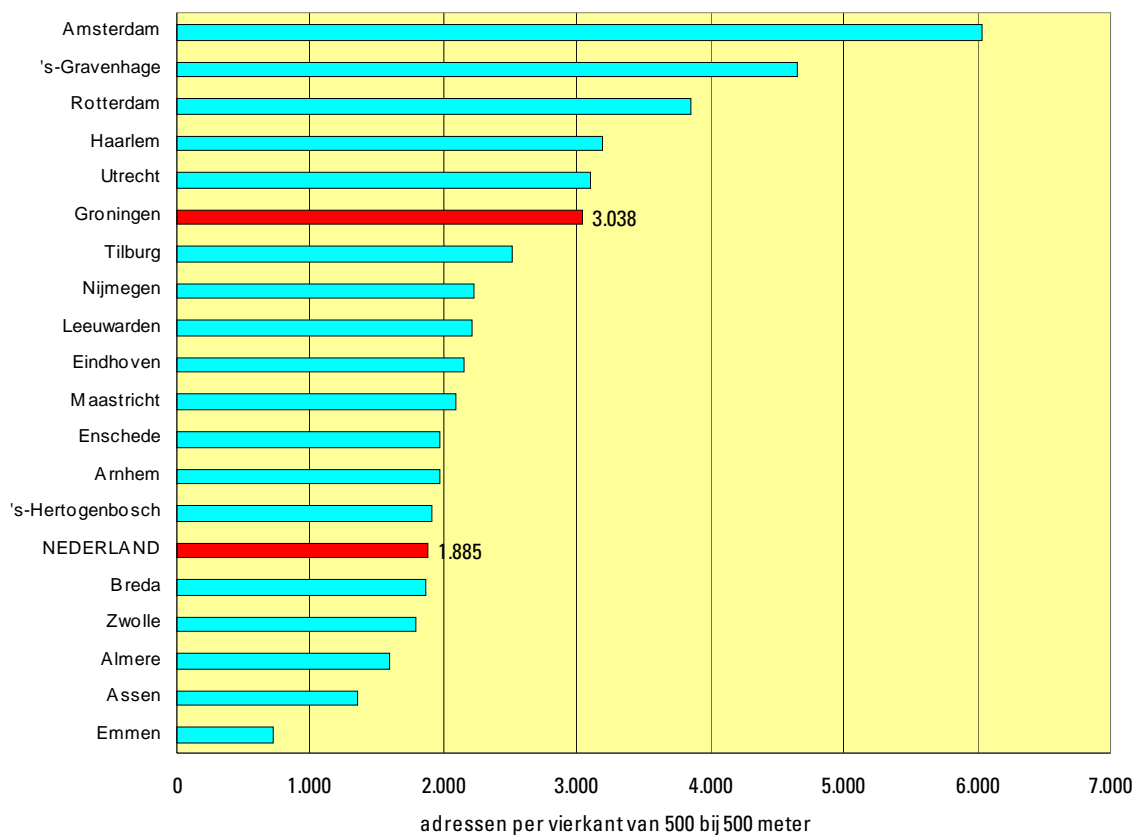
Bron: DIA

3.7.2 Toevoeging woonruimte naar reden van toevoeging

redenen	2004	2005	2006	2007	2008
zelfstandig					
nieuwbouw	392	160	278	730	1.084
splitsing	6	0	0	2	1
verbouw	0	0	107	176	27
anders	0	103	10	102	40
totaal zelfstandig	398	263	395	1.010	1.152
niet zelfstandig en overig					
nieuwbouw	33	552	151	174	103
splitsing	424	467	1.034	1.104	7
verbouw	23	111	193	249	12
anders	19	17	0	0	1
totaal niet-zelfstandig en overig	499	1.147	1.378	1.527	123
totaal toevoer	897	1.410	1.773	2.537	1.275

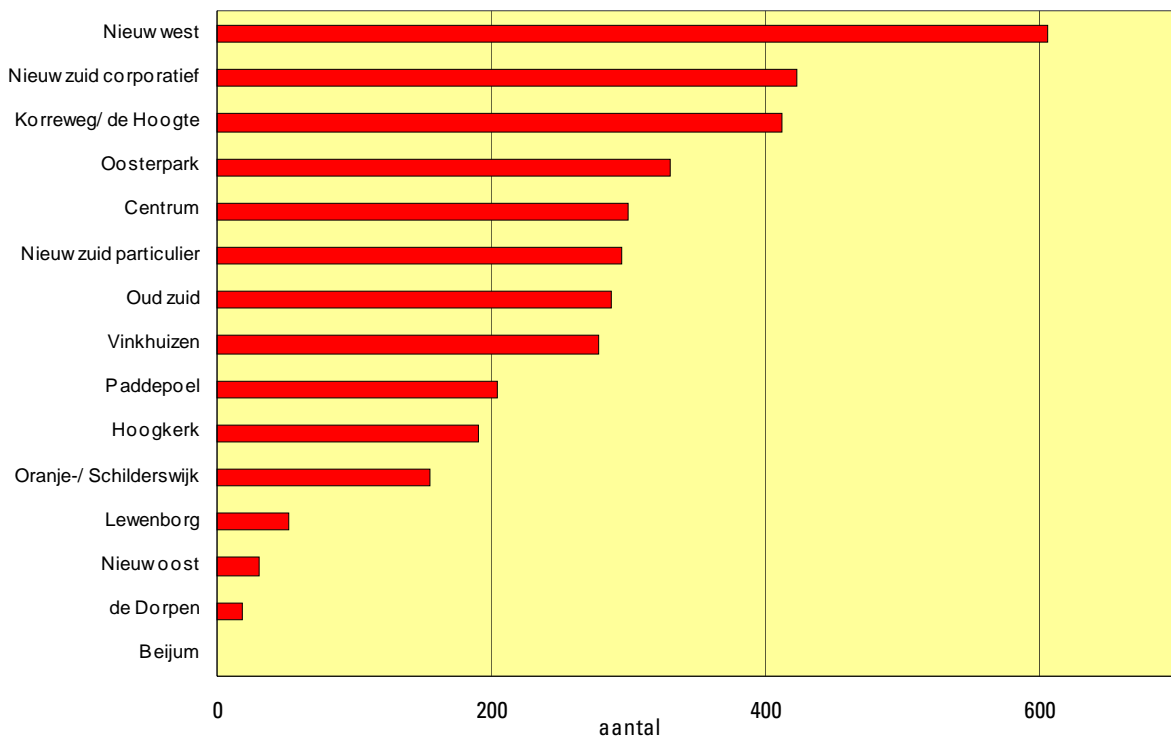
Bron: DIA

3.7.a Mate van stedelijkheid: omgevingsadressendichtheid in een aantal gemeenten, 2009

Bron: CBS

3.7.b Nieuwbouw van zelfstandige en niet-zelfstandige woonruimten per GSB wijk, 2004-2008

Bron: DIA

3.8.1 Afvoer van woonruimte naar type

type woonruimte	2004	2005	2006	2007	2008
zelfstandig (laagbouw)					
vrijstaande woning	2	17	3	16	5
twee onder één kap	1	6	1	0	0
geschakelde woning	0	1	0	0	1
woning in rij	19	50	4	19	79
boerderij	1	2	3	3	2
totaal laagbouw	23	76	11	38	87
zelfstandig (gestapeld)					
woning boven bedrijf	4	4	2	2	1
boven- of benedenwoning	33	256	136	109	124
portiekwoning	174	234	3	44	174
galerijwoning	41	223	113	0	153
duplexwoning	0	4	0	0	14
totaal gestapeld	252	721	254	155	466
totaal zelfstandig	275	797	265	193	553
niet-zelfstandig en overig					
wooneenheid	16	0	84	11	53
overig	4	64	12	0	1
totaal niet-zelfstandig en overig	20	64	96	11	54
totaal afvoer¹⁾	295	861	361	204	607

Bron: DIA

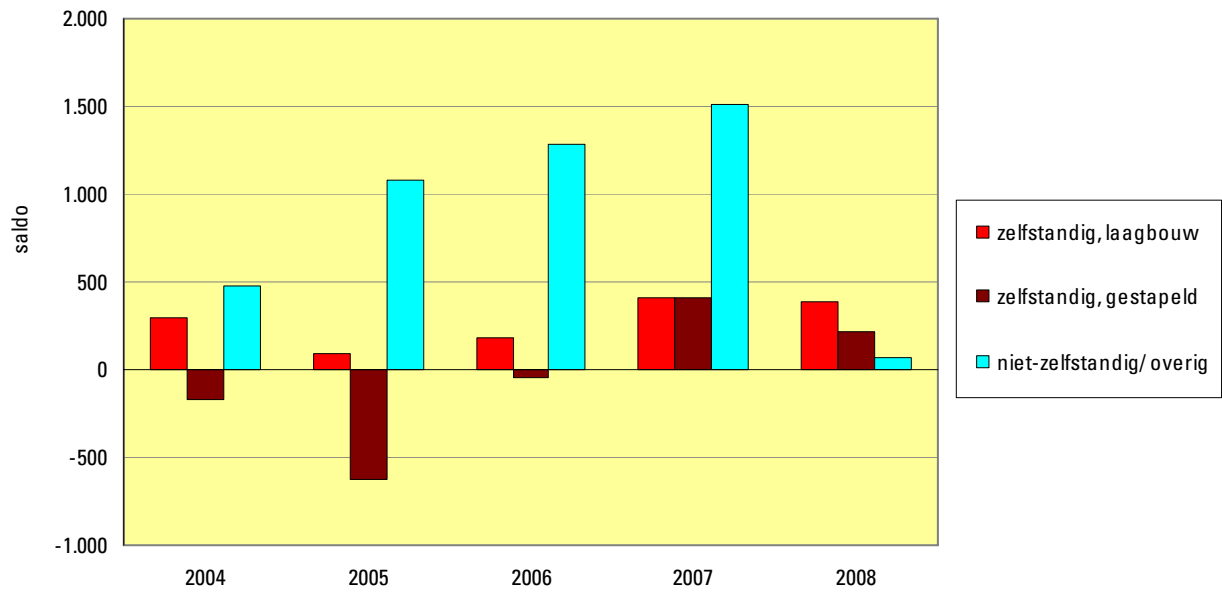
1) exclusief administratieve correcties door omzetting van zelfstandige woningen in wooneenheden

3.8.2 Afvoer van woonruimte naar reden

redenen	2004	2005	2006	2007	2008
zelfstandig					
verbouw, waardoor afname	65	143	139	25	180
buitengebruikstelling	12	1	0	0	0
bestemmingsverandering	3	20	8	1	1
onttrekking/afbraak	194	632	117	167	372
brand en andere rampen	1	1	0	0	0
anders	0	0	0	0	0
totaal zelfstandig	275	797	264	193	553
niet zelfstandig en overig					
verbouw, waardoor afname	13	0	83	1	44
buitengebruikstelling	3	0	0	0	0
bestemmingsverandering	3	17	0	0	0
onttrekking/afbraak	1	47	1	10	10
brand en andere rampen	0	0	0	0	0
anders	0	0	13	0	0
totaal niet zelfstandig en overig	20	64	97	11	54
totaal afvoer	295	861	361	204	607

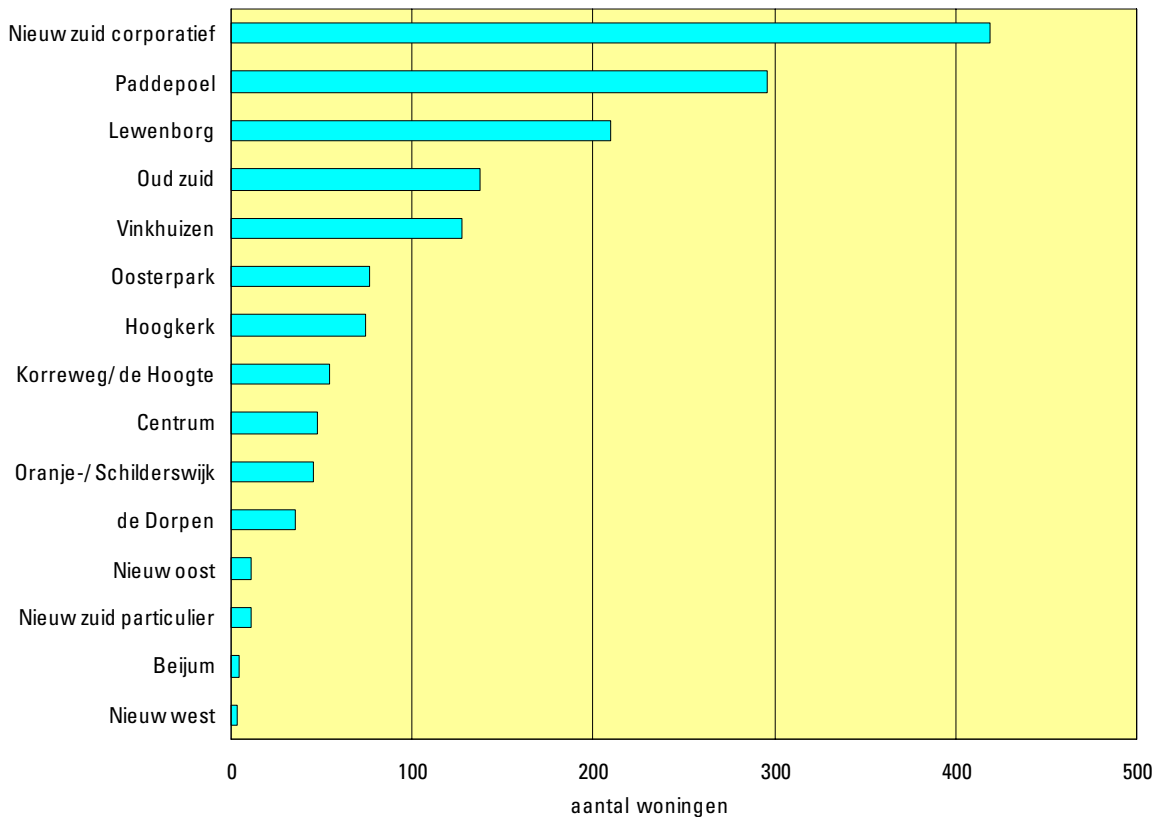
Bron: DIA

3.8.a Ontwikkeling van het aantal zelfstandige en niet-zelfstandige woonruimten

Bron: DIA

3.8.b Onttrekking/afbraak van zelfstandige en niet-zelfstandige woonruimte per GSB wijk, totaal over de periode 2004-2008

Bron: DIA

3.9.1 Aantal bewoners naar type woonruimte op 1 januari

type woonruimte	2004	2005	2006	2007	2008	2009	index 2009 2004=100
zelfstandig (laagbouw)							
vrijstaande woning	6.125	6.137	6.109	6.474	6.544	6.754	110,3
twee onder één kap	7.898	8.178	8.357	8.518	8.597	8.625	109,2
geschakelde woning	5.075	5.168	5.198	5.239	5.409	5.431	107,0
woning in rij	58.685	58.994	59.322	59.232	59.494	59.625	101,6
boerderij	380	377	374	359	352	323	85,0
totaal laagbouw	78.163	78.854	79.360	79.822	80.396	80.758	103,3
zelfstandig (gestapeld)							
woning boven bedrijf	1.873	1.815	1.772	1.694	1.709	1.682	89,8
boven- of benedenwoning	27.166	27.240	26.586	25.999	25.387	25.304	93,1
portiekwoning	37.346	37.021	36.588	36.265	35.992	36.385	97,4
galerijwoning	13.213	13.129	12.829	12.759	12.750	12.813	97,0
duplexwoning	459	450	446	426	411	410	89,3
totaal gestapeld	80.057	79.655	78.221	77.143	76.249	76.594	95,7
totaal zelfstandig	158.220	158.509	157.581	156.965	156.645	157.352	99,5
niet-zelfstandig/anders	21.109	22.238	23.327	24.880	26.094	26.861	127,2
totaal	179.329	180.747	180.908	181.845	182.739	184.213	102,7

Bron: DIA

3.9.2 Hoofdbewoners van zelfstandige woningen naar herkomstland en eigendom, percentages, 1 januari 2007

	corporatie	overig verhuur	eigen	totaal perc.	abs.
Nederland	40,6	13,6	45,5	100	65.077
doelgroepen	69,9	7,0	22,9	100	3.774
vluchtelingenlanden	81,4	5,1	13,4	100	859
overig niet westers	63,6	13,6	22,6	100	1.387
Europa	45,3	19,0	35,2	99	4.354
rest westers	44,9	12,9	41,9	100	3.540
totaal	43,5	13,5	43,0	100	78.770

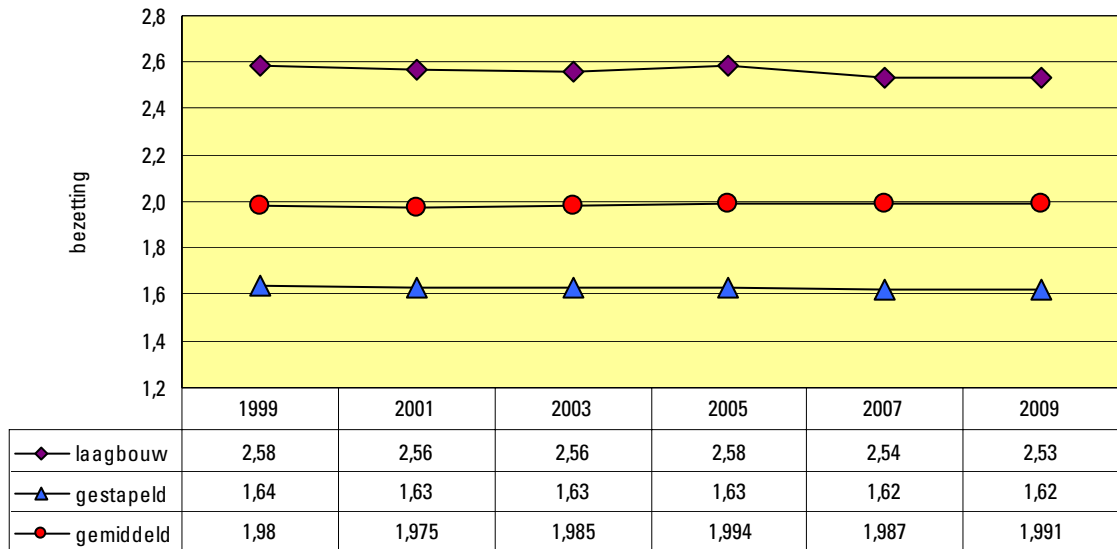
Bron: DIA

3.9.3 Hoofdbewoners van zelfstandige woningen naar herkomstland en type woning, percentages, 1 januari 2009

	laagbouw in rij	overig	gestapeld	totaal perc.	abs.
Nederland	30,8	10,4	58,7	100	64.886
Europa	28,6	6,1	65,3	100	4.512
Overig westers	29,7	6,2	64,1	100	370
Indonesië Ned Indië nw Guinea	37,3	8,6	54,1	100	3.179
Turkije	38,5	4,5	57,0	100	421
Marokko	34,5	3,0	62,5	100	336
Suriname	34,0	6,0	60,0	100	1.336
Aruba, Ned. Antillen	24,2	2,0	73,8	100	1.291
Vluchtelingenlanden	28,1	3,1	68,8	100	905
Overig niet westers	25,6	3,3	71,1	100	2.192
totaal bewoond	24.456	7.565	47.407		79.428

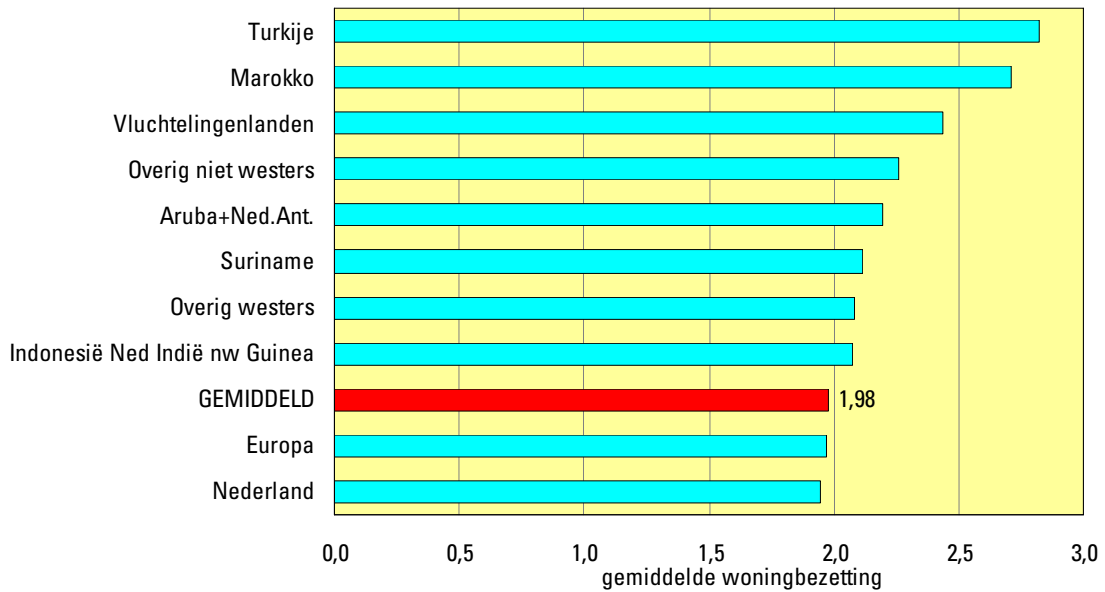
Bron: DIA

3.9.a Gemiddelde bezetting van bewoonde zelfstandige woningen

Bron: DIA

3.9.b Gemiddelde woningbezetting naar etniciteit van de hoofdbewoner, 1 januari 2009

Bron: DIA

3.10.1 Woningzoekenden van huurwoningen in de sociale sector

	2001	2003	2005	2007	2008	<i>index 2008 2001=100</i>
nieuwe inschrijvingen	10.754	8.339	11.880	12.395	13.948	115,3
van een woning voorzien	3.632	3.278	2.785	3.309	3.104	91,1
slaagkans op het vinden van een woning	15,0%	12,3%	11,5%	13,5%	11,9%	90,0
woningzoekenden per 31 dec.	25.309	26.487	24.118	24.490	26.061	96,8
waarvan actief woningzoekenden	.	.	10.509	10.043	10.710	

Bron: Woningnet

3.10.2 Indicatie van het aantal wachtmaanden bij woningcorporatie IN voor het vinden van een studentenkamer

studiejaar ¹⁾	2003	2004	2005	2006	2007	2008
eerstejaars (buiten centrum)	3-8	3-8	5-7	5-7	2-6	4-5
ouderejaars (centrum)	12-18	12-18	9-12	9-12	12-18	12-18

Bron: Woningcorporatie IN

1) Gegevens op basis van wachttijden, IN beheert 3.000 kamers

3.11 Gemiddelde huurverhoging per 1 juli in Groningen en Nederland

	2005	2006	2007	2008	2009
Groningen ¹⁾	1,7	2,4	1,1	1,6	2,7
Nederland	1,8	2,7	1,1	1,5	2,4
maximaal toegestaan ²⁾	1,6-2,7	2,5-3,2	1,1	1,6	2,5

Bron: Woningcorporaties

1) Op basis van 30.000 huurwoningen

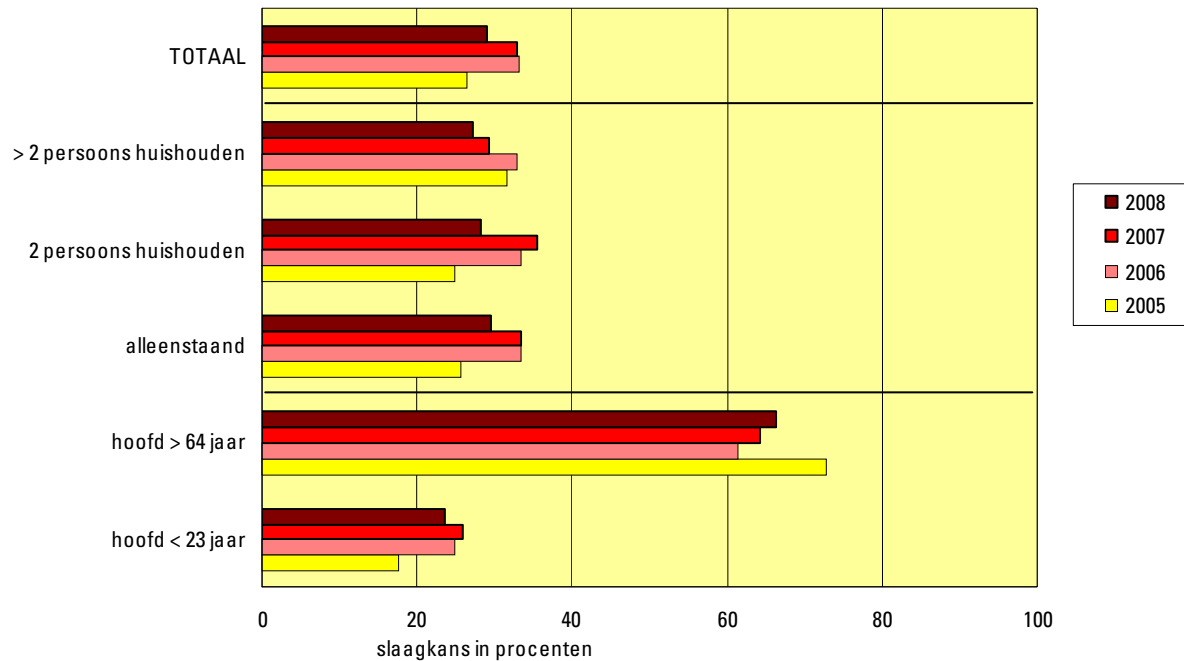
2) De maximaal toegestane verhoging in 2005 en 2006 was voor woningbouwverenigingen lager dan voor overige verhuurders

3.12 Oordeel over kwaliteit woning en woonomgeving, percentage bewoners dat het eens is met de stellingen

		2000	2004	2006	2008		
					gem.	koop	huur
de woning	heeft een geschikte indeling	90	93	92	92	95	88
	is groot genoeg	81	80	82	75	78	71
	is goed onderhouden	87	82	83	75	84	68
	heeft een goede sfeer	94	95	96	93	97	89
kwaliteit woning, samengesteld cijfer		7,4	7,4	7,5	7,5	7,9	7,1
de woonomgeving							
rapportcijfer woonomgeving		7,1	7,3	7,4	7,3	7,5	7,0
de woonomgeving is afgelopen jaar vooruit gegaan		30	40	39	28	27	29
de woonomgeving is afgelopen jaar achteruit gegaan		21	17	18	20	18	28

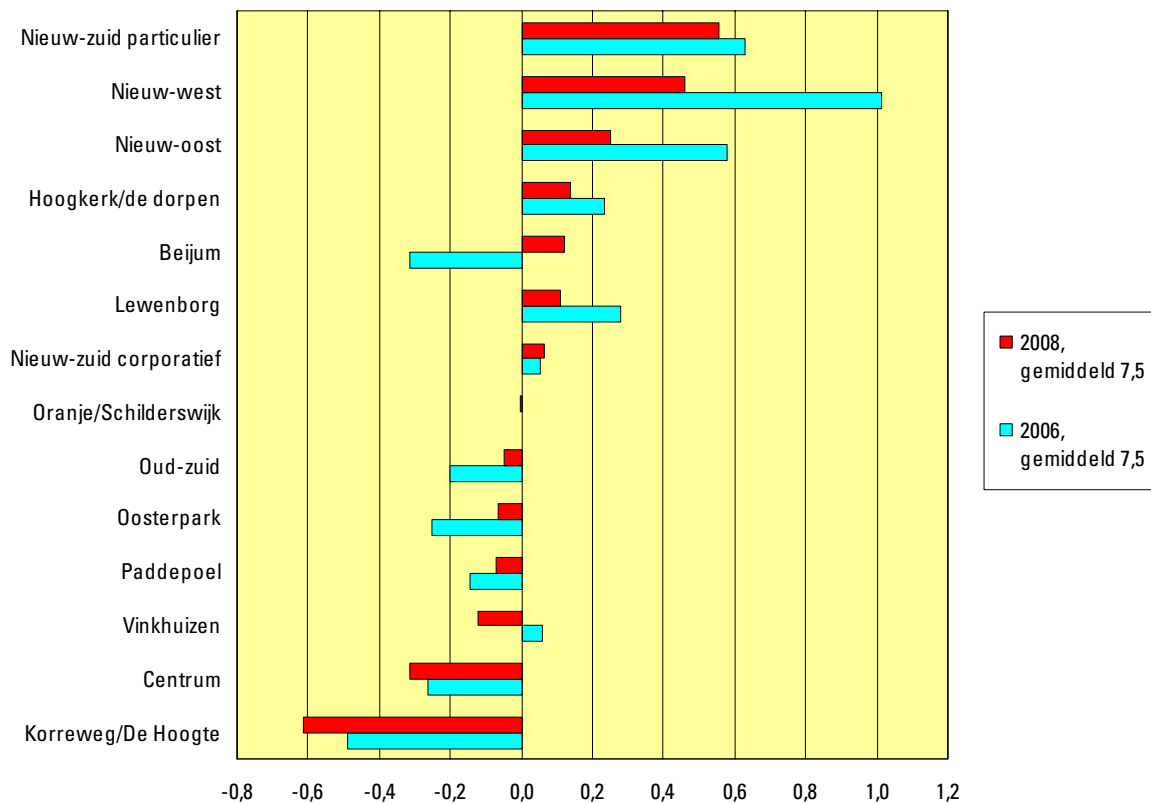
Bron: Bureau O&S (L&V)

3.10.a Slaagkans van actief woningzoekenden bij het verkrijgen van een huurwoning in de sociale sector naar type huishouden

Bron: Woningnet

3.12.a Afwijking van de tevredenheid over de kwaliteit van de woning t.o.v. het gemeentelijk gemiddelde per GSB wijk, 2006 en 2008 in procentpunten

Bron: Bureau O&S (L&V)

HOOFDSTUK 4

VOLKSGEZONDHEID

Het voorplein van het Martiniziekenhuis met rechts het oude deel en links het nieuwe deel met de hoofdingang.

Toename dagverpleging bij ziekenhuizen

De gemeente Groningen kent twee ziekenhuizen, het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) en het Martini Ziekenhuis. Het Martini Ziekenhuis is sinds begin 2008 geconcentreerd op één locatie waarbij het aantal bedden is afgenomen van 942 naar 580. De gemiddelde bezetting komt hiermee op 82 procent.

Het UMCG en Martini Ziekenhuis bedienen een groot deel van Noord-oost Nederland. Van de patiënten in het UMCG komt ruim driekwart van buiten de stad en 12% van buiten Noord-Nederland. Van het Martini Ziekenhuis komt ruim tweederde van buiten de stad.

Een opvallende ontwikkeling is de toename van de dagverpleging. Dit komt door voortschrijden in techniek waardoor patiënten niet meer in het ziekenhuis hoeven te overnachten.

Doodsoorzaken

De sterftecijfers van de gemeente Groningen wijken af van het landelijke gemiddelde. Dit komt omdat er veel jonge mensen wonen. Na correctie voor leeftijdsopbouw (standaardisatie) blijkt dat, over de periode 2003-2006, het totale sterftecijfer 5% hoger is vergeleken met Nederland. In Groningen overlijden significant meer mensen aan longkanker en door zelfdoding.

Gemiddeld overlijden er bijna 1.500 Groningers per jaar. De meeste mensen zijn een natuurlijke dood gestorven. Hart en vaatziekten en kanker zijn de belangrijkste doodsoorzaak. Ruim vier procent van de mensen overlijdt aan een niet natuurlijke dood zoals (verkeers)ongelukken en zelfdoding.

Roken volwassenen beduidend afgenomen

Door de GGD wordt om de vier jaar in de provincie Groningen een enquête gehouden over de gezondheid en leefwijze van de bevolking. Daarnaast wordt éénmaal in de 4 jaar een jeugdpeiling onder kinderen van 9 t/m 17 jaar gehouden. Uit de gezondheidsonquête blijkt dat in 2006 28% van de volwassen inwoners van de stad Groninger rookt. Dit is beduidend minder dan de 36% in 2002. Aangezien roken de belangrijkste oorzaak van ziekte en vermijdbare sterfte is, zal dit op termijn een positieve invloed hebben op de gezondheidstoestand. Van de jongeren van 12 tot en met 17 jaar rookte in 2008 13% iedere dag (en 20% minstens 1x per week). Ten opzichte van 2004 is het rookgedrag van de Groninger jeugd onveranderd.

Alcoholgebruik jeugd en jong volwassenen baart zorgen

Ook met betrekking tot alcoholgebruik onder volwassenen zijn de ontwikkelingen gunstig: 14% van de volwassen stadgers gebruikte in 2006 overmatig alcohol. In 2002 was dat nog 1 op de vijf. De term 'overmatig alcoholgebruik' betekend gemiddeld per dag meer alcoholconsumpties drinken dan goed is voor de gezondheid. Overmatig alcoholgebruik komt vaker voor bij

mannen (18%) dan bij vrouwen (11%). Ook bij stadgers van 50-64 jaar komt overmatig alcoholgebruik vaker voor (20%) dan bij andere volwassenen. Alcoholgebruik onder de jeugd is zorgwekkend. Personen die 5 of meer consumpties alcohol per gelegenheid drinken zijn 'binge'-drinker. Het aantal 'binge'-drinkers is gedaald. In 2008 was 38% van de jongeren van 12-17 jaar binge-drinker, in 2004 was dat 42%.

Cannabis

In 2008 had van de jongeren 12-17 jaar 17% in de voorafgaande maand cannabis gebruikt. Van de stadgers van 19-64 jaar heeft een kwart ooit cannabis gebruikt en 6% is recente gebruiker (de afgelopen 4 weken). Dit is een hoger percentage dan in 2002. Cannabisgebruik komt het meest voor in de leeftijdsgroep 19-34 jaar. Van de personen van 50 jaar en ouder heeft 88% nog nooit cannabis gebruikt.

Overgewicht onder de jeugd neemt toe

Overgewicht is een voorspeller van het risico op ziekte en voortijdige sterfte. Het aantal mensen met overgewicht in Groningen neemt toe, zowel bij kinderen als bij volwassenen. Bij alle leeftijdsgroepen is het percentage mensen met overgewicht toegenomen. In 2007/2008 had 8% van de kinderen van 3 jaar overgewicht, bij de 9-10-jarigen is dat percentage opgelopen tot 19%. Bij volwassenen boven de 50 jaar was in 2007 meer dan 50% te zwaar en tweederde van de ouderen heeft overgewicht. Het gemiddelde cijfer wordt sterk beïnvloed door de jonge bevolkingsopbouw van de stad. De aanwezigheid van veel hoog opgeleide jongeren en een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking heeft een gunstige invloed op het percentage overgewicht.

Gezond bewegen, gezond eten

De Nederlandse norm gezond bewegen betekent voor jongeren minimaal 1 uur per dag matig intensief bewegen. Voor volwassenen is dat een half uur per dag gedurende minimaal 5 dagen per week. In 2006 voldeed tweederde van de volwassenen aan deze norm. Dit is een beduidend hoger percentage dan in 2002. Het percentage mensen dat eet volgens de richtlijn gezonde voeding is veel lager. Slechts eenderde eet twee stuks fruit per dag, in 2008 at maar 19% van de jongeren van 12-17 jaar 2 stuks fruit per dag. Ook de dagelijks benodigde hoeveelheid groente wordt door minder dan de helft van de inwoners gehaald. Ontbijten gaat beter, van de basisschoolleerlingen ontbeet in 2008 94% en van de jeugd van 12-17 jaar 75%.

Eenzaamheid neemt toe

In 2006 was 8 procent van de bevolking eenzaam, dit percentage is 2 procent hoger dan 4 jaar eerder. Het percentage eenzame mensen neemt toe naarmate de leeftijd toe neemt.

Inhoud

4.1	De Groninger ziekenhuizen	50
4.2	Aantal medische-, tandheelkundige-, paramedische- en verloskundigen praktijken en het aantal apotheken	50
4.3	Overleden personen in de gemeente Groningen naar doodsoorzaak	50
4.1.a	Herkomst klinische patiënten in het UMCG en het Martiniziekenhuis naar regio in 2008	51
4.1.b	Aantal ziekenhuisbedden per 1000 inwoners, Groningen vergeleken, 2006	51
4.4.1	Roken, alcohol- en cannabisgebruik door personen van 19 jaar en ouder (%), Groningen vergeleken	52
4.4.2	Roken, alcohol- en cannabisgebruik, personen van 19 jaar en ouder naar geslacht (%)	52
4.5	Overgewicht naar leeftijd, % inwoners te zwaar	52
4.6	De Nederlandse norm gezond bewegen naar leeftijd, % van de bevolking dat aan de norm voldoet	52
4.7	Bevolking die eet volgens de richtlijn gezonde voeding (%)	52
4.8	Ernstige eenzaamheid naar leeftijd, % van de bevolking	52
4.4.a	Rokers naar leeftijd (%), 2002 en 2006	53
4.4.b	Alcoholgebruik naar leeftijd (%), 2006	53
4.4.c	Cannabisgebruikers naar leeftijd (%), 2002 en 2006	53
4.5.d	Overgewicht kinderen gemeente Groningen(%), 2005-2008	53

4.1 De Groninger ziekenhuizen

		2004	2005	2006	2007	2008
Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) incl. Revalidatie en Psychiatrie						
<i>klinische gegevens</i>	opnamen	30.028	31.458	32.105	32.831	34.411
	verpleegdagen	313.375	318.396	319.790	326.400	329.751
	gemiddelde verpleegduur (dagen)	10,4	10,1	10,0	10,0	9,6
	bedden	1.339	1.339	1.339	1.339	1.339
	gem. bedbezetting (%)	70	73	73	74	75
	dagverpleging (dagen)	12.600	13.952	16.277	20.758	22.638
<i>poliklinische gegevens</i>	eerste consulten	103.637	115.019	117.354	126.334	133.843
	herhalingsconsulten	295.134	302.892	306.471	333.963	360.390
totaal consulten	totaal consulten	398.771	417.911	423.825	460.297	494.233
Martini Ziekenhuis						
<i>klinische gegevens</i>	opnamen	24.502	24.503	24.622	24.932	28.218
	verpleegdagen	165.861	165.111	159.129	149.408	151.638
	gemiddelde verpleegduur (dagen)	6,8	6,7	6,5	6,0	5,4
	bedden	942	942	942	942	580
	gem. bedbezetting (%)	48	48	46	43	82
	dagverpleging (personen)	20.356	20.649	21.605	22.946	21.404
<i>poliklinische gegevens</i>	eerste consulten	125.931	130.160	130.779	130.594	136.333
	herhalingsconsulten	155.513	150.817	151.677	155.563	170.602
totaal consulten	totaal consulten	281.444	280.977	282.456	286.157	306.935

Bronnen: UMCG, Martini Ziekenhuis

4.2 Aantal medische-, tandheekkundige-, paramedische- en verloskundigen praktijken en het aantal apotheken

soort praktijk		2004	2005	2006	2007	2008
huisartsen	praktijken	60	52	53	52	48
	gevestigde artsen	84	.	89	86	81
tandartsen	praktijken	68	69	69	70	69
	artsen	.	.	85	.	93
orthodontisten		5	5	5	4	4
psychiaters		6	6	5	5	4
overige medische specialisten		13	13	14	16	13
verloskundigen		3	2	2	3	4
psychotherapeuten en psychologen		84	89	97	110	131
fysiotherapie en overige paramedici		150	155	164	177	202
apotheken		18	18	19	20	21

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister),NMT

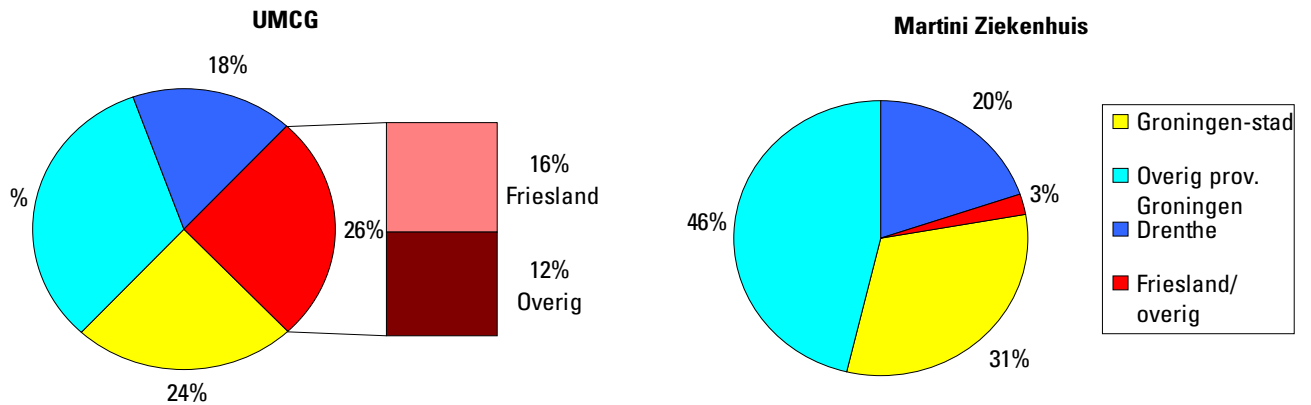
4.3 Overleden personen in de gemeente Groningen naar doodsoorzaak

		2002	2003	2004	2005	2006	perc.(2005)
ziekten		1.460	1.370	1.385	1.300	1.365	95,9
<i>o.a.</i>	<i>nieuwvormingen (kanker)</i>	430	400	420	415	410	30,6
	<i>hart en vaatziekten</i>	500	480	475	420	415	31,0
	<i>ziekten van de ademhalingsorganen</i>	140	140	165	125	.	9,2
	<i>psychische stoornissen</i>	95	80	80	85	.	6,3
niet natuurlijke doodsoorzaken		55	95	80	55	75	4,1
<i>o.a.</i>	<i>vervoersongevallen</i>	10	15	15	5	.	0,4
	<i>overige ongevallen</i>	15	35	35	20	.	1,5
	<i>zelfdoding</i>	25	35	25	25	.	1,8
totaal		1.515	1.465	1.465	1.355	1.440	100

Bron: CBS

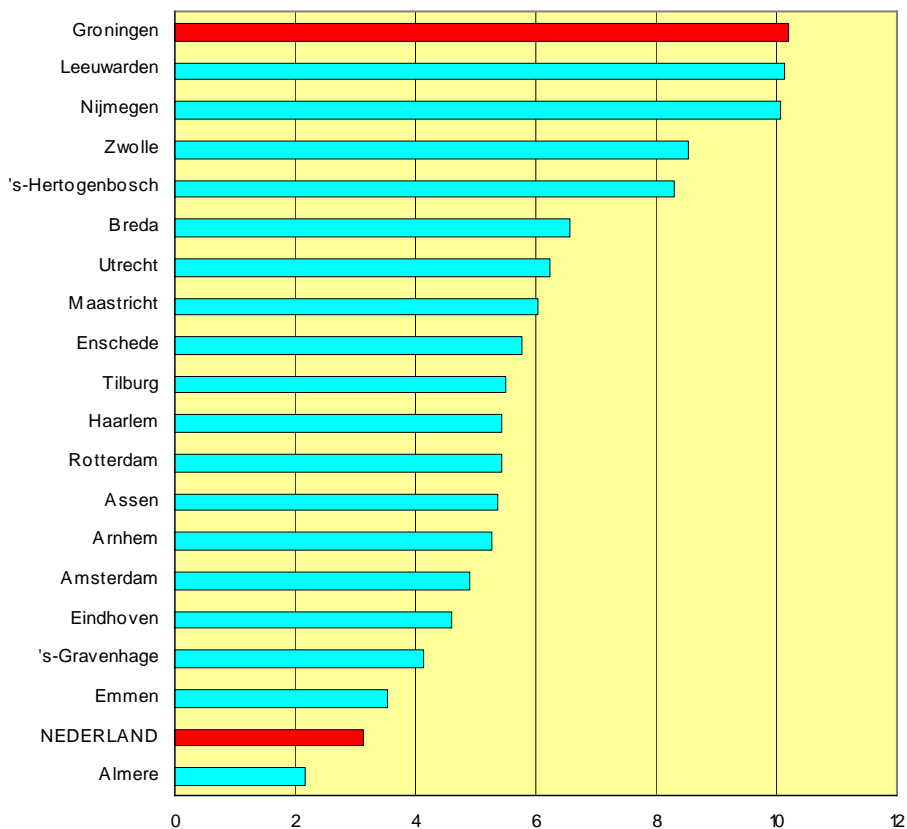
4 VOLKSGEZONDHEID

4.1.a Herkomst klinische patiënten in het UMCG en het Martiniziekenhuis naar regio in 2008

Bronnen: UMCG, Martini Ziekenhuis

4.1.b Aantal ziekenhuisbedden per 1000 inwoners, Groningen vergeleken, 2006

Bron: RIVM

4 VOLKSGEZONDHEID

4.4.1 Roken, alcohol- en cannabisgebruik door personen van 19 jaar en ouder (%), Groningen vergeleken

inwoners die	1998		2002		2006	
	gemeente	provincie	gemeente	provincie	gemeente	provincie
roken	37	35	36	34	28	28
overmatig alcohol gebruiken	17	15	20	18	14	12
cannabis hebben gebruikt in de voorgaande 4 weken	4	2	4	3	6	3

Bron: HVD/GGD

4.4.2 Roken, alcohol- en cannabisgebruik, personen van 19 jaar en ouder naar geslacht (%)

inwoners die	2002		2006	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
roken	41	32	32	24
overmatig alcohol gebruiken	26	14	18	11
cannabis hebben gebruikt in de voorgaande 4 weken ¹⁾	6	2	9	3

Bron: HVD/GGD

1) Cannabis 19 t/m 64 jaar

4.5 Overgewicht naar leeftijd, % inwoners te zwaar

Leeftijd	1998	2002	2006-2007	2007-2008
3 jaar	.	.	7	8
5-6 jaar	.	10	11	14
9-10 jaar	.	18	18	19
14 jaar	.	.	20	.
19-34 jaar	20	23	23	.
35-49 jaar	35	39	44	.
50-64 jaar	48	47	56	.
65 jaar en ouder	51	63	64	.
totaal	34	38	41	.

Bron: HVD/GGD, Bureau O&S

4.6 De Nederlandse norm gezond bewegen naar leeftijd, % van de bevolking dat aan de norm voldoet

Leeftijdsgroep	1998	2002	2006
19 - 34 jaar	53	53	66
35 - 49 jaar	52	49	70
50 - 64 jaar	52	58	73
65 jaar eo	50	53	58
totaal	52	53	67

Bron: HVD/GGD

4.7 Bevolking die eet volgens de richtlijn gezonde voeding (%)

	2004		2006		2008	
	basisonderwijs	13-15 jaar	volwassenen	basisonderwijs	12-17 jaar	
2 stukken fruit per dag	62	26	33	41	19	
dagelijks groente	54	44	29	42	42	
5x of vaker per week ontbijt	90	81	84	94	75	

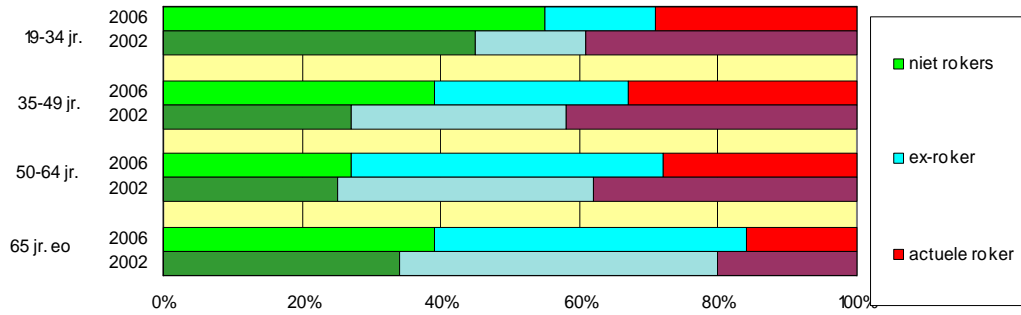
Bron: HVD/GGD

4.8 Ernstige eenzaamheid naar leeftijd, % van de bevolking

	2002	2006
19 - 34 jaar	4	6
35 - 49 jaar	5	8
50 - 64 jaar	8	8
65 jaar eo	9	10
totaal	6	8

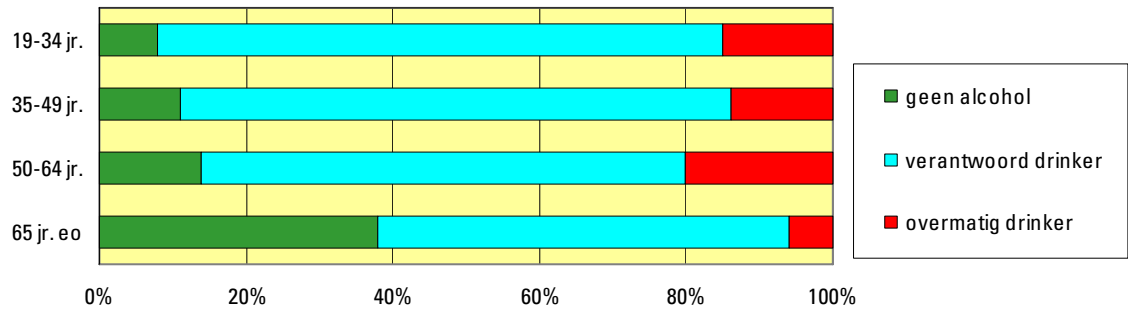
Bron: HVD/GGD

4.4.a Rokers naar leeftijd (%), 2002 en 2006

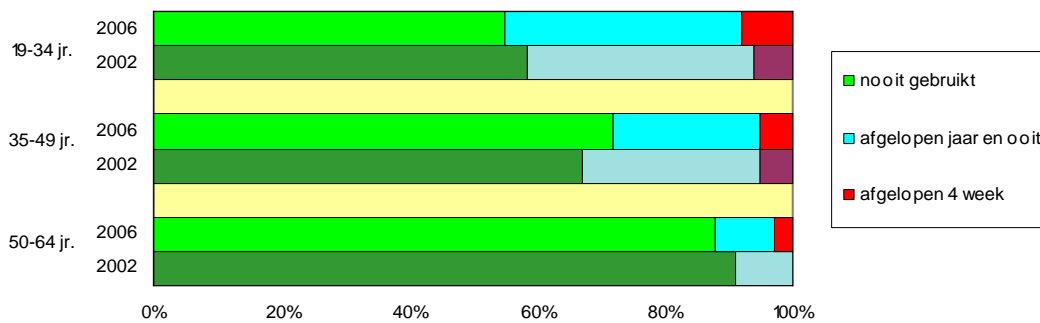
Bron: HVD/GGD, Bureau O&S

4.4.b Alcoholgebruik naar leeftijd (%), 2006

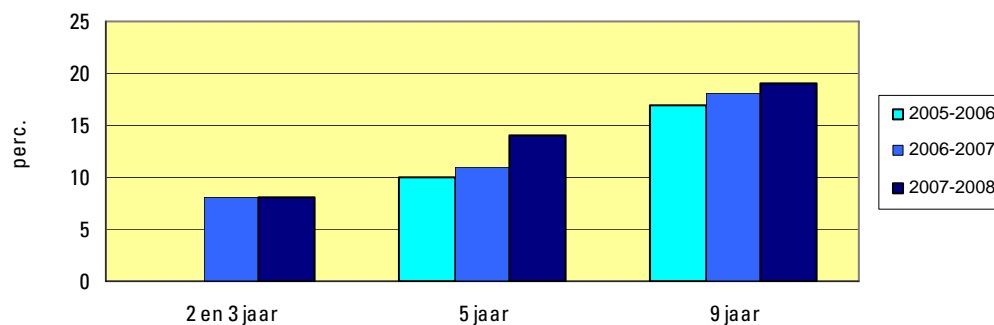
Bron: HVD/GGD, Bureau O&S

4.4.c Cannabidgebruikers naar leeftijd (%), 2002 en 2006

Bron: HVD/GGD, Bureau O&S

4.5.d Overgewicht kinderen gemeente Groningen(%), 2005-2008

Bron: HVD/GGD, Bureau O&S

HOOFDSTUK 5

WERKGELEGENHEID EN ECONOMIE

Werk aan de weg, hier wordt de Julianabrug waar de A28 en de A7 elkaar ontmoeten, van een nieuw brugdek voorzien.

Ontwikkeling werkgelegenheid

De werkgelegenheid bedroeg in 2008 132.373 arbeidsplaatsen, dit is inclusief parttimers en uitzendkrachten. Deze cijfers dateren van april 2008. Dit was voordat de wereldwijde economische recessie zich manifesteerde. Tot april 2008 is de werkgelegenheid in de gemeente Groningen toegenomen. Tussen april 2007 en april 2008 was deze groei 4.385 arbeidsplaatsen of 3,4%.

Verskil tussen de sectoren

De meeste werkgelegenheid in de gemeente Groningen vinden we in de zakelijke en de niet commerciële dienstverlening. Vooral de gezondheidszorg, het onderwijs en de overheid zijn sterk vertegenwoordigd. De gezondheidszorg kent de grootste groei. De handel en horeca zijn ook goed vertegenwoordigd. De horeca niet in de laatste plaats door het grote aantal studenten. Relatief kleine sectoren zijn de industrie en de bouw (er zijn veel bouwbedrijven gevestigd buiten de stad die in de stad werk hebben). Ook de financiële dienstverlening is een relatief kleine sector. De werkgelegenheid binnen deze sector is de laatste jaren sterk afgenomen, dit komt door concentratie van werkgelegenheid elders in het Noorden.

Groningen is een echte werkstad

Als we Groningen vergelijken met andere grote gemeenten en Nederland als geheel dan is Groningen een werkgemeente. Gemiddeld in Nederland is het aantal banen per 1.000 inwoners 486. In Groningen 718, een stuk hoger, en ook hoger dan het gemiddelde van de grote gemeenten. Het hoogste aantal banen per 1.000 inwoners heeft Haarlemmermeer (914), dit komt doordat Schiphol in die gemeente ligt.

Detailhandel in het centrum.

Meer dan de helft van de detailhandels vestigingen (57,5%) bevindt zich in het centrum (inclusief de Schildersbuurt) van de gemeente. Voor de dagelijkse goederen is dit percentage 44% en voor de niet dagelijkse 61%. Bijna alleen maar in het centrum zitten juweliers en winkels in mode, speelgoed en kunst. Buiten het centrum vinden we veel winkels voor dagelijkse goederen zoals supermarkten, drogisterijen, apotheken en ook de bouwmarkten.

Naast de detailhandel in winkel is er ook nog de markt. In het centrum zijn er op dinsdag en zaterdag nog ongeveer 140 marktkramen. Ook het aantal vestigingen 'detailhandel niet in winkel', waaronder verkoop via internet, neemt de laatste jaren fors toe.

Omzetontwikkeling minder gunstig

Vanaf 2008 doet de Kamer van Koophandel elk kwartaal onder bedrijven de Conjunctuurenquête Nederland (COEN). Deze is in de plaats gekomen van de ERBO enquête. Groot verschil met de ERBO enquête is dat er veel minder bedrijven

over minder zaken ondervraagd worden. Ook worden elke keer andere bedrijven gevraagd. De resultaten moeten voor de gemeente Groningen dan ook als een indicatie gezien worden. In de tabel staan de resultaten van het laatste kwartaal van 2008 en het eerste kwartaal van 2009. Meer bedrijven zien en verwachten een daling van de omzet dan een stijging van de omzet. In Nederland als geheel is men somberder dan in Groningen.

Aanbod kantoorruimte toegenomen Nieuw bedrijventerrein beschikbaar

Groningen heeft 918.000 m² kantoorruimte. Hiervan was januari 2009 123.000 m² beschikbaar, dit is 12.200 m² meer dan in januari 2008. Als we het aantal vierkante meters kantooroppervlak per inwoner vergelijken met dat van andere grote en middelgrote gemeenten dan neemt de stad een middenpositie in. De uitgifte was over 2008 hoger dan de jaren er voor. Deels komt dit door twee grote opnames van tijdelijke kantoorruimte.

Het aantal uitgegeven hectaren bedrijventerrein is de laatste jaren sterk afgenomen, van 20 ha in 2001 tot 4 ha in 2008. Dit komt doordat er bijna geen terrein meer beschikbaar was. In 2008 is daar verbetering in gekomen door het beschikbaar komen van een nieuw bedrijventerrein: Westpoort. In 2010 komt het terrein Eemspoort zuid beschikbaar.

De binnenstad trekt veel klanten

Sinds 1999 is het bezoek aan de binnenstad fors toegenomen van 464.000 bezoekers per week naar 596.000 in 2008. Hiervan komt ongeveer de helft van buiten de gemeente. Landelijk staat de gemeente qua aantal klanten (locale en regionale klanten) op de zesde plaats. Dit is hoger dan in de grotere gemeenten Tilburg en Almere. De vloerproductiviteit, van zowel dagelijkse als niet dagelijkse goederen, is in vergelijking met andere steden erg hoog.

Groningen vergelijkend beoordeeld

Op een aantal sociaal economische indicatoren is Groningen vergeleken met andere grote en middelgrote gemeenten. De economische vitaliteit van de stad (groei-prestaties, vestigingsklimaat) scoort onder het gemiddelde van de grote en middelgrote gemeenten. Aan ondernemers is gevraagd een beoordeling te geven over de dienstverlening van diverse middelgrote steden. Hierbij scoort Groningen een 6,7 even hoog als gemiddeld in Nederland maar beter dan 5 jaar geleden.

Internationale congressen

Het aantal meerdaagse internationale congressen in de regio Groningen vertoont een stijgende tendens. De economische waarde die deze congressen in 2008 voor de gemeente hadden worden geschat op 19,3 miljoen Euro.

Inhoud

5.1	Kerncijfers van de werkgelegenheid	58
5.2	Arbeidsplaatsen naar arbeidsduur en geslacht op 1 april.....	58
5.3	Vestigingen en arbeidsplaatsen naar grootte van de vestigingen.....	58
5.1.a	Ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen, Groningen vergeleken.....	59
5.1.b	Arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners, Groningen vergeleken, 2008	59
5.4	Arbeidsplaatsen naar sector en sectie (SBI-'93) op 1 april.....	60
5.5	Vestigingen naar sector en sectie (SBI-'93) op 1 april.....	60
5.4.a	Ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen van een aantal sectoren, 2003-2008	61
5.5.a	Toegevoegde vestigingen naar branche en bedrijfsgrootte in 2008	61
5.6	Detailhandelsvestigingen in de totale gemeente en in het centrum	62
5.7	Werkgelegenheid en aantal vestigingen in sectoren die in de belangstelling staan.....	62
5.6.a	Aandeel detailhandelsvestigingen in het centrum, per branche, 2008	63
5.7.a	Ontwikkeling van de werkgelegenheid in sectoren die in de belangstelling staan.....	63
5.8	Percentage arbeidskrachten werkend bij vestigingen in de gemeente, wonend buiten de gemeente.....	64
5.9.1	Ontwikkeling van de omzet en de verwachte omzet van bedrijven, gemeente Groningen en Nederland, percentages bedrijven	64
5.9.2	Verwachting van de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen en uitzendkrachten in het komende jaar (peildatum 1 april), percentages vestigingen	64
5.10	Opname, aanbod en voorraad van kantoorruimten en bedrijventerreinen	64
5.9.a	Verwachtingen van ondernemers ten aanzien van het economisch klimaat en van de investeringen, gemeente Groningen en Nederland, percentages, laatste kwartaal 2008.....	65
5.10.a	Oppervlakte kantoorruimte per inwoner, Groningen vergeleken, 2008.....	65
5.11.1	Verkoopvloeroppervlak van detailhandelsvestigingen	66
5.11.2	Effectieve vloerproductiviteit Groninger binnenstad en de totale gemeente	66
5.12.1	Aantal bezoekers binnenstad per week van binnen en buiten de gemeente (x1.000).....	66
5.12.2	Kooporiëntatie niet-dagelijkse goederen op de Binnenstad, Paddepoel en overig Groningen	66
5.12.a	Potentiële lokale en regionale klanten van een aantal gemeenten, 2009.....	67
5.12.b	Effectieve vloerproductiviteit dagelijkse en niet-dagelijkse goederen van een aantal binnensteden, 2004-2006.....	67
5.13	De economische vitaliteit (economische groeiprestaties, -specialisaties en vestigingsklimaat) uitgedrukt in een rapportcijfer, Groningen vergeleken	68
5.14	Ondernemers over de dienstverlening van gemeenten, Groningen vergeleken	68
5.15	Ontwikkeling internationale, meerdaagse congressen regio Groningen	68
5.13.a	Sociaal economische index, Groningen vergeleken, 2008	69

5 WERKGELEGENHEID EN ECONOMIE

5.1 Kerncijfers van de werkgelegenheid

		2004	2005	2006	2007	2008
arbeidsplaatsen vast, (incl. uitgeleende gedetacheerden)	voltijd ¹⁾	100.223	98.923	97.493	99.841	103.815
	deeltijd	22.857	21.831	21.744	22.279	22.976
totaal		123.080	120.754	119.237	122.120	126.791
uitzendkrachten, ingeleend	voltijd ¹⁾	1.997	2.463	3.534	4.274	3.997
	deeltijd	1.021	972	1.510	1.594	1.585
totaal		3.018	3.435	5.044	5.868	5.582
arbeidsplaatsen totaal		126.098	124.189	124.281	127.988	132.373
groeipercentage		-1,9	-1,5	0,1	3,0	3,4
vestigingen		9.878	9.994	10.286	10.967	11.775
groeipercentage		3,2	1,2	2,9	6,6	7,4

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)
1) 15 uur of meer per week

5.2 Arbeidsplaatsen naar arbeidsduur en geslacht op 1 april

arbeidsduur	geslacht	2006	2007	2008	ontwikkeling 2007-2008	
					abs	%
voltijd	mannen	58.538	59.982	61.183	1.201	2,0
	vrouwen	42.489	44.133	46.629	2.496	5,7
	totaal	101.027	104.115	107.812	3.697	3,6
deeltijd	mannen	9.493	10.040	10.248	208	2,1
	vrouwen	13.761	13.833	14.313	480	3,5
	totaal	23.254	23.873	24.561	688	2,9
deeltijd+voltijd	mannen	68.031	70.022	71.431	1.409	2,0
	vrouwen	56.250	57.966	60.942	2.976	5,1
	totaal	124.281	127.988	132.373	4.385	3,4

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.3 Vestigingen en arbeidsplaatsen naar grootte van de vestigingen

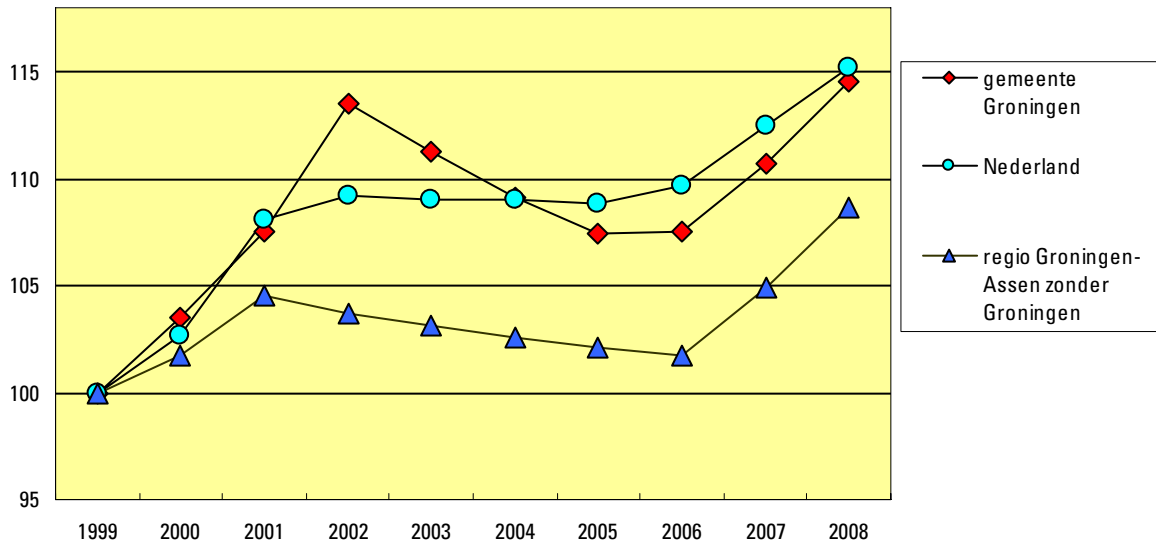
	klasse ¹⁾	2006		2007		2008	
		abs	%	abs	%	abs	%
vestigingen	zonder	469	4,6	685	4,6	508	6,2
	klein	8.083	77,9	8.494	78,6	9.460	77,5
	middel	1.508	15,1	1.558	14,7	1.579	14,2
	groot	212	2,0	222	2,1	228	2,0
totaal		10.286	100	10.967	100	11.775	100
arbeidsplaatsen	klein	18.995	15,4	19.546	15,3	20.835	15,3
	middel	42.013	34,2	43.125	33,8	44.184	33,7
	groot	63.273	50,4	65.317	50,9	67.354	51,0
totaal		124.281	100	127.988	100	132.373	100

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

1) klein = 1-9, middel = 10-99, groot = >= 100 werkzame personen

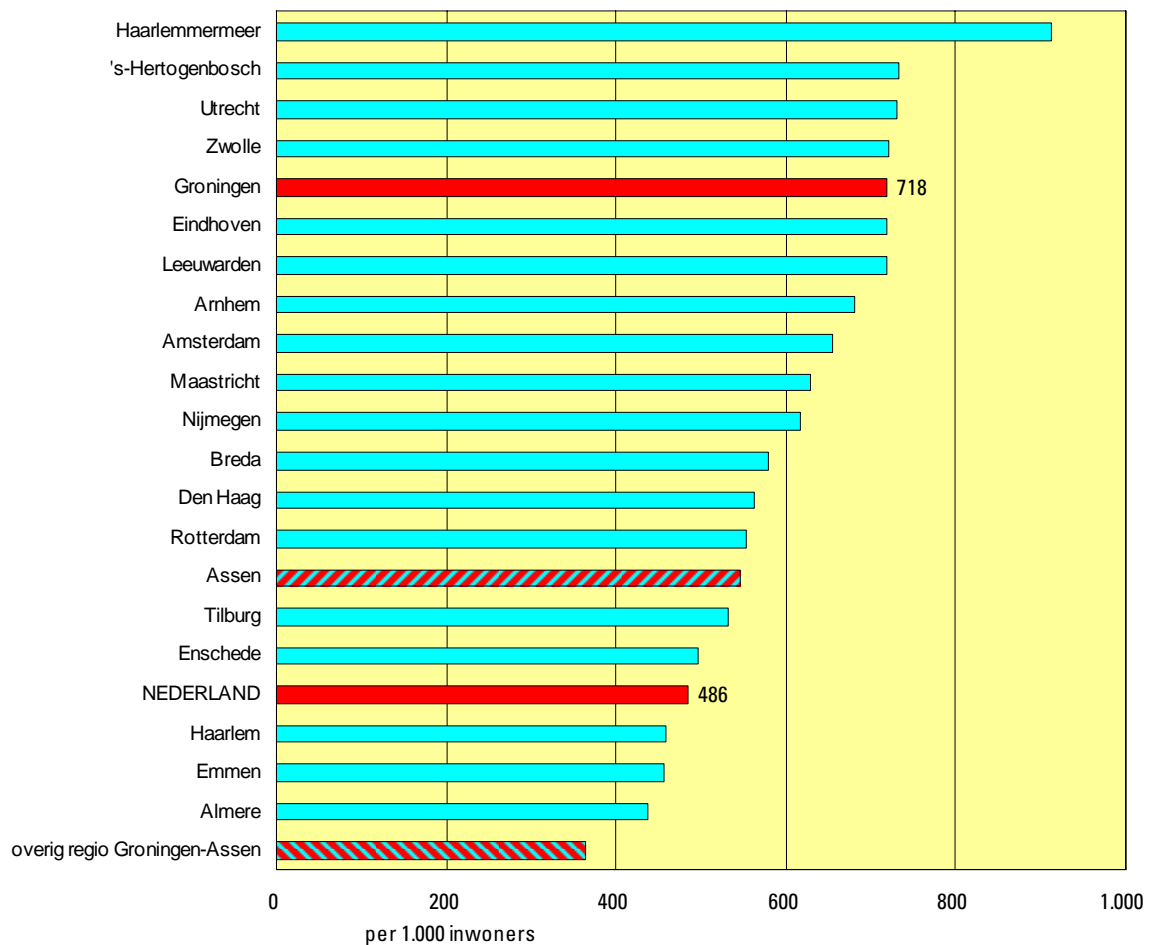
5.1.a Ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen, Groningen vergeleken

index, 1999 = 100

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister), LISA

5.1.b Arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners, Groningen vergeleken, 2008

Bron: LISA

5 WERKGELEGENHEID EN ECONOMIE

5.4 Arbeidsplaatsen naar sector en sectie (SBI-'93) op 1 april

sector	sectie	aantal arbeidsplaatsen			ontwikkeling	
		2006	2007	2008	absoluut	2007-2008 %
	landbouw (A)	213	257	258	1	0,4
landbouw		213	257	258	1	0,4
	industrie (D)	8.288	8.580	8.247	-333	-3,9
	nutsbedrijven (E)	1.599	1.803	1.892	89	4,9
	bouwnijverheid (F)	5.433	5.743	6.155	412	7,2
industrie en bouwnijverheid		15.320	16.126	16.294	168	1,0
	handel (G)	15.354	16.269	16.445	176	1,1
	horeca (H)	5.215	5.427	5.835	408	7,5
handel en horeca		20.569	21.696	22.280	584	2,7
	vervoer, opslag en communicatie (I)	5.675	5.686	5.626	-60	-1,1
	financiële instellingen (J)	2.728	2.378	2.022	-356	-15,0
	zakelijke dienstverlening (K)	25.629	26.663	27.645	982	3,7
commerciële dienstverlening		34.032	34.727	35.293	566	1,6
	overheid (L/Q)	11.119	11.325	12.122	797	7,0
	onderwijs (M)	13.717	12.304	12.950	646	5,3
	gezondheids- en welzijnszorg (N)	23.972	25.932	27.292	1.360	5,2
	cultuur/recreatie (O)	5.339	5.621	5.884	263	4,7
niet-commerciële dienstverlening		54.147	55.182	58.248	3.066	5,6
totaal		124.281	127.988	132.373	4.385	3,4

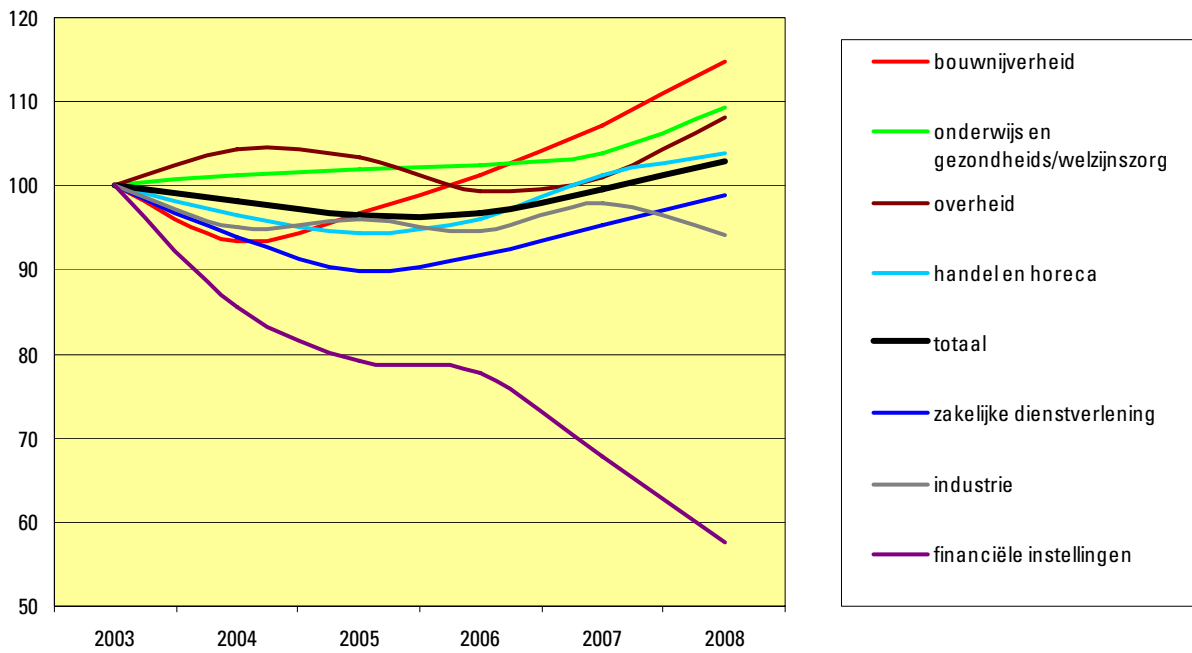
Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.5 Vestigingen naar sector en sectie (SBI-'93) op 1 april

sector	sectie	aantal vestigingen			ontwikkeling	
		2006	2007	2008	absoluut	2007-2008 %
	landbouw (A)	61	61	68	7	11,5
landbouw		61	61	68	7	11,5
	industrie (D)	509	536	561	25	4,7
	nutsbedrijven (E)	7	8	8	0	0,0
	bouwnijverheid (F)	597	665	745	80	12,0
industrie en bouwnijverheid		1.113	1.209	1.314	105	8,7
	handel (G)	2.319	2.392	2.493	101	4,2
	horeca (H)	701	705	724	19	2,7
handel en horeca		3.020	3.097	3.217	120	3,9
	vervoer, opslag en communicatie (I)	314	322	325	3	0,9
	financiële instellingen (J)	194	190	189	-1	-0,5
	zakelijke dienstverlening (K)	2.780	3.095	3.430	335	10,8
commerciële dienstverlening		3.288	3.607	3.944	337	9,3
	overheid (L/Q)	86	84	83	-1	-1,2
	onderwijs (M)	398	410	449	39	9,5
	gezondheids- en welzijnszorg (N)	903	975	1.057	82	8,4
	cultuur/recreatie (O)	1.417	1.524	1.643	119	7,8
niet-commerciële dienstverlening		2.804	2.993	3.232	239	8,0
totaal		10.286	10.967	11.775	808	7,4

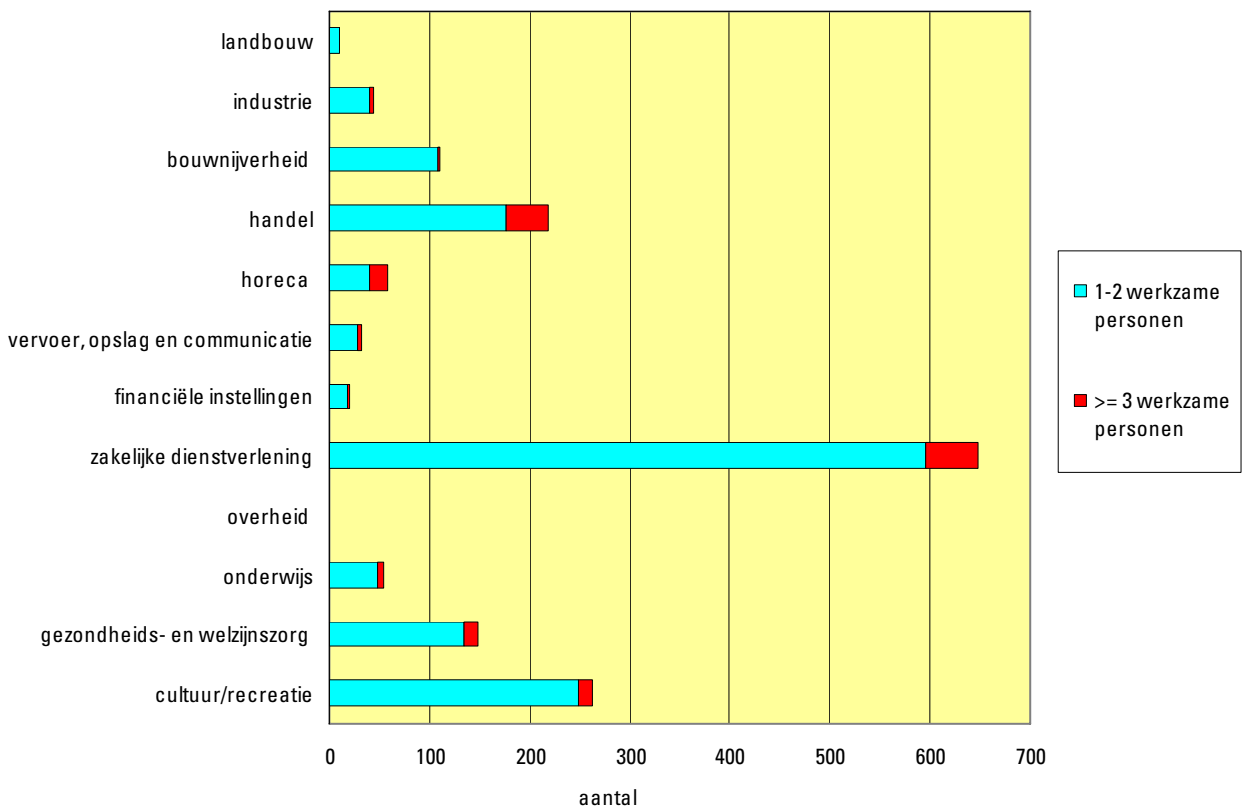
Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.4.a Ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen van een aantal sectoren, 2003-2008

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.5.a Toegevoegde vestigingen naar branche en bedrijfsgrootte in 2008

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5 WERKGELEGENHEID EN ECONOMIE

5.6 Detailhandelsvestigingen in de totale gemeente en in het centrum

branche	2003	2004	2005	2006	2007	2008	waarvan in centrum ¹⁾
supermarkten	51	51	51	52	55	56	9
overig voedings en genotmiddelen	183	189	201	197	184	181	94
persoonlijke verzorging	43	46	47	49	53	50	23
totaal dagelijkse goederen	277	286	299	298	292	287	126
warenhuizen e.d.	9	9	10	10	11	9	5
apotheken, parfumerie	24	25	25	25	30	29	8
mode, schoeisel en stoffen	263	265	274	274	285	283	233
meubels etc.	128	127	119	122	124	128	59
wit- bruingoed, geluidsdragers	71	70	66	67	71	68	48
computers	20	21	24	26	25	22	12
ijzerwaren, bouwmarkten	71	71	68	64	65	71	11
(kantoor)boekhandels	47	48	50	49	48	47	34
fotografie	22	21	18	17	13	12	7
opticiens	21	21	21	20	20	22	12
juweliers/uurwerken	29	29	31	30	31	31	26
fietsen	37	37	39	39	42	41	16
(water)sport en kamperen	38	38	39	40	38	42	31
planten/dieren	69	67	62	63	63	59	12
speelgoed	18	18	19	16	15	16	13
kunst	26	24	26	28	27	26	23
tweedeh. artikelen / antiek	82	78	75	75	73	72	44
overig detailhandel	52	51	49	47	42	47	34
tot. niet dagelijkse goederen	1.027	1.020	1.015	1.012	1.023	1.025	628
totaal	1.304	1.306	1.314	1.310	1.315	1.312	754

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

1) Het centrum omvat de postcodegebieden 9711, 9712 en 9718 (gedeeltelijk)

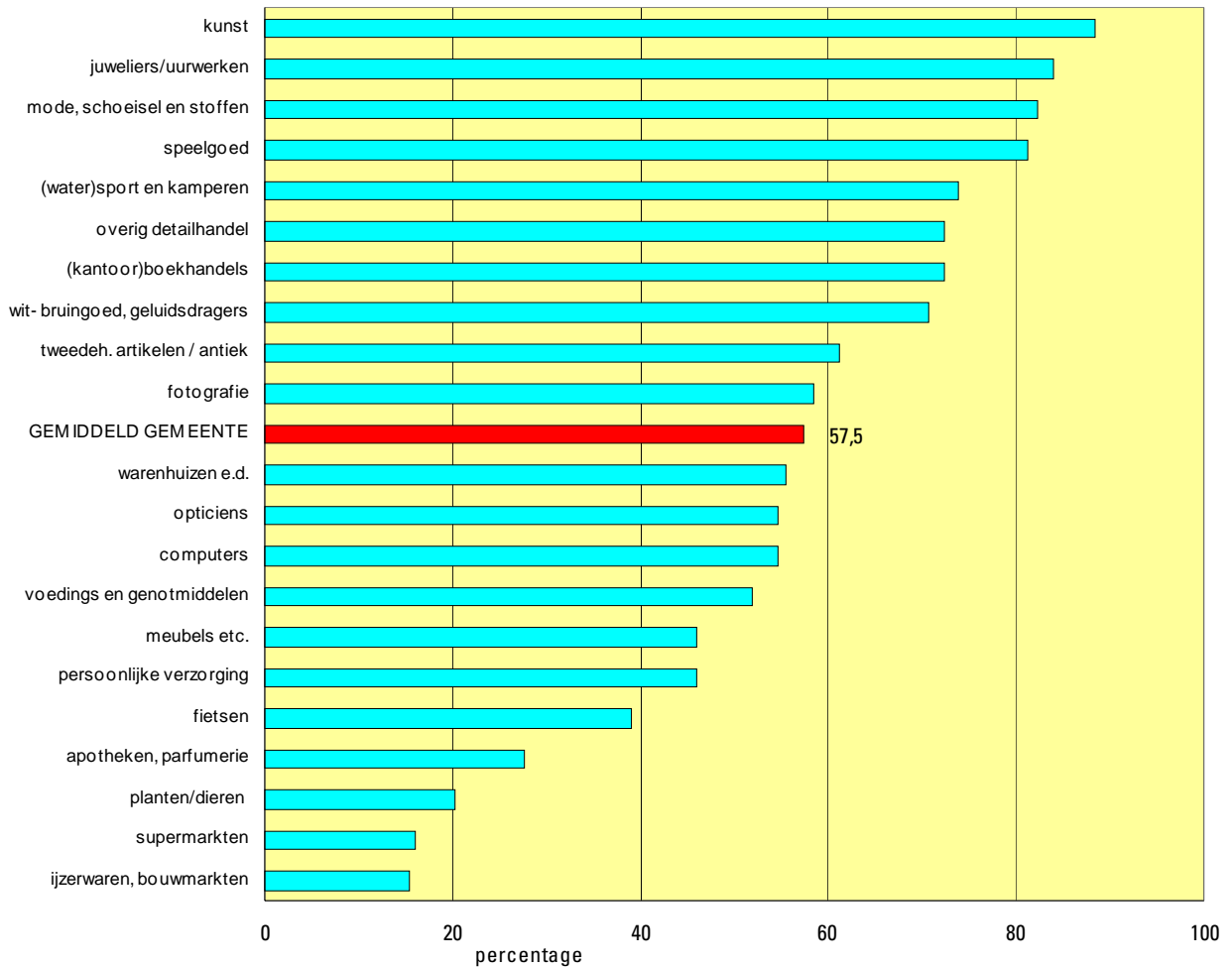
5.7 Werkgelegenheid en aantal vestigingen in sectoren die in de belangstelling staan

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	ontwikkeling % 2007-2008
aantal arbeidsplaatsen							
ICT sector	8.478	9.938	9.521	10.049	10.721	10.241	-4,5
life sciences	2.574	2.432	2.352	2.316	2.397	2.478	3,4
toerisme/leisure	8.535	8.164	7.971	8.004	8.334	8.886	6,6
energie en milieu	2.307	1.915	1.847	1.903	2.104	2.167	3,0
creatieve sector ¹⁾	3.933	3.750	3.650	3.725	3.907	4.081	4,5
totaal	25.827	26.199	25.341	25.997	27.463	27.853	1,4
aantal vestigingen							
ICT sector	555	611	612	659	768	861	12,1
Life sciences	99	100	101	100	105	99	-5,7
toerisme/leisure	1.026	1.051	1.065	1.079	1.089	1.131	3,9
energie en milieu	35	36	39	41	44	43	-2,3
creatieve sector ¹⁾	1.064	1.091	1.113	1.132	1.206	1.300	7,8
totaal	2.779	2.889	2.930	3.011	3.212	3.434	6,9

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

1) De ICT bedrijven binnen de creatieve sector zijn geteld bij de ICT

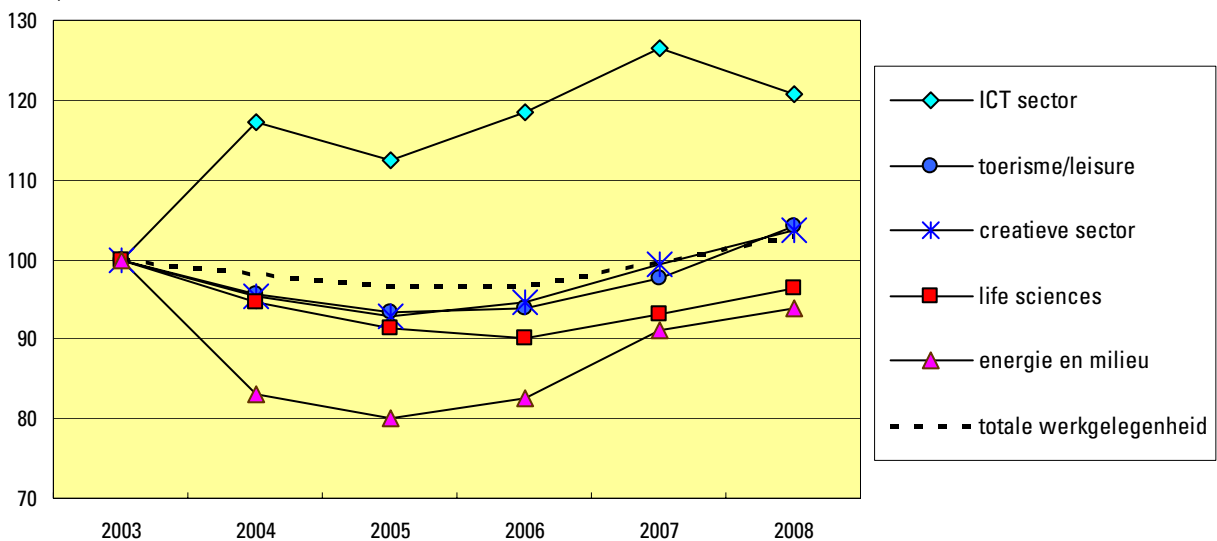
5.6.a Aandeel detailhandelsvestigingen in het centrum, per branche, 2008

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.7.a Ontwikkeling van de werkgelegenheid in sectoren die in de belangstelling staan

index, 2001 = 100

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.8 Percentage arbeidskrachten werkend bij vestigingen in de gemeente, wonend buiten de gemeente

% per branchegroep	2004	2005	2006	2007	2008
industrie en bouwnijverheid	59	55	55	56	56
handel en horeca	35	34	31	34	33
commerciële dienstverlening	47	53	52	54	53
niet-commerciële dienstverlening	48	51	49	50	50
gemeente Groningen, vaste krachten	47	49	48	49	48
uitzendkrachten	26	36	36	31	41

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.9.1 Ontwikkeling van de omzet en de verwachte omzet van bedrijven, gemeente Groningen en Nederland, percentages bedrijven

	4e kwartaal 2008		1e kwartaal 2009	
	Groningen	Nederland	Groningen	Nederland
Ontwikkeling van de omzet de afgelopen 3 maand				
gestegen		24	18	21
gelijk gebleven		53	54	47
gedaald		23	28	32
Verwachte ontwikkeling van de omzet de komende 3 maand				
zal stijgen		28	18	14
zal gelijk blijven		55	46	49
zal dalen		17	36	38

Bron: KvK (COEN)

5.9.2 Verwachting van de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen en uitzendkrachten in het komende jaar (peildatum 1 april), percentages vestigingen

sectie	2006-2007		2007-2008		2008-2009	
	toe-nemen	af-nemen	toe-nemen	af-nemen	toe-nemen	af-nemen
Landbouw	7	7	9	3	15	3
Industrie en bouwnijverheid	14	4	19	3	17	3
Handel en Horeca	11	4	13	3	14	3
Commerciële dienstverlening	15	2	18	2	18	2
Niet commerciële dienstverlening	8	4	10	4	11	4
totaal	12	3	14	3	15	3
uitzendkrachten	18	16	22	22	19	18

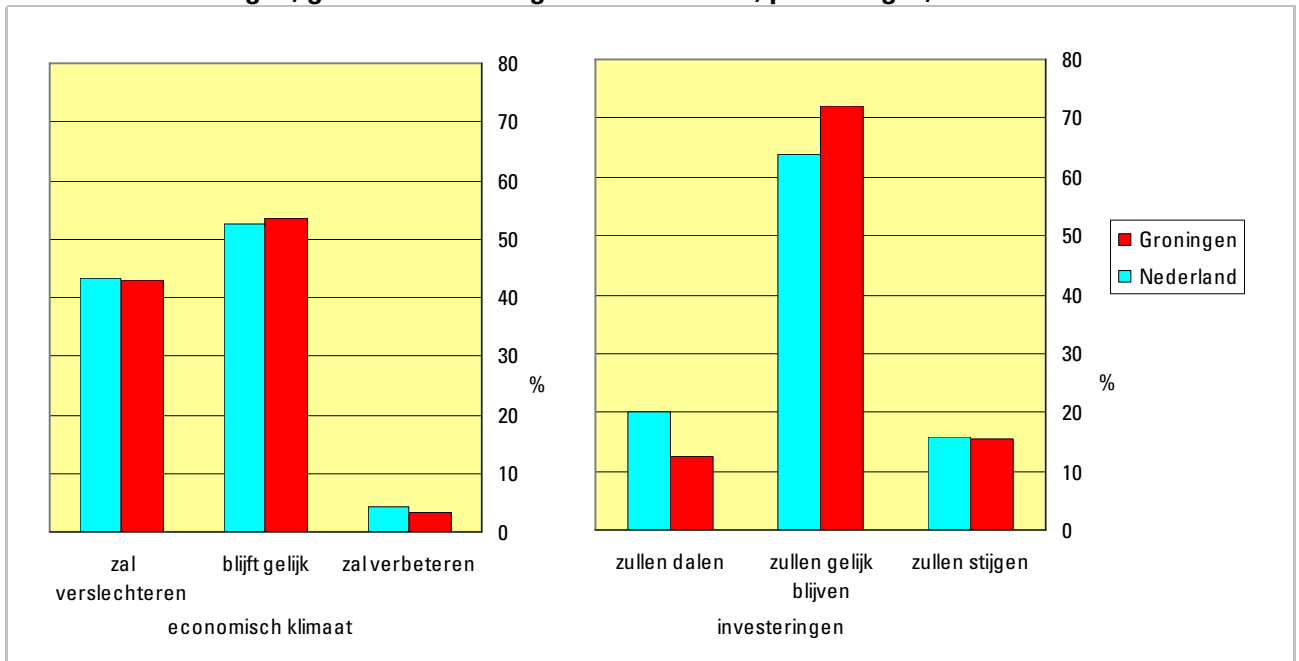
Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

5.10 Opname, aanbod en voorraad van kantoorruimten en bedrijventerreinen

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
kantoorruimte(m²)						
voorraad per 1 jan.	887.000	889.000	900.000	900.000	916.000	918.000
waarvan aanbod per 1 jan.	105.300	127.900	136.000	133.200	110.800	123.000
opname over het jaar	71.200	39.800	30.200	44.400	62.700	
aantal transacties	82	54	52	73	68	
uitgeefbaar bedrijventerrein 1 jan	74	39
uitgegeven bedrijventerrein (ha)	9,6	8,5	7,4	4,7	4,0	

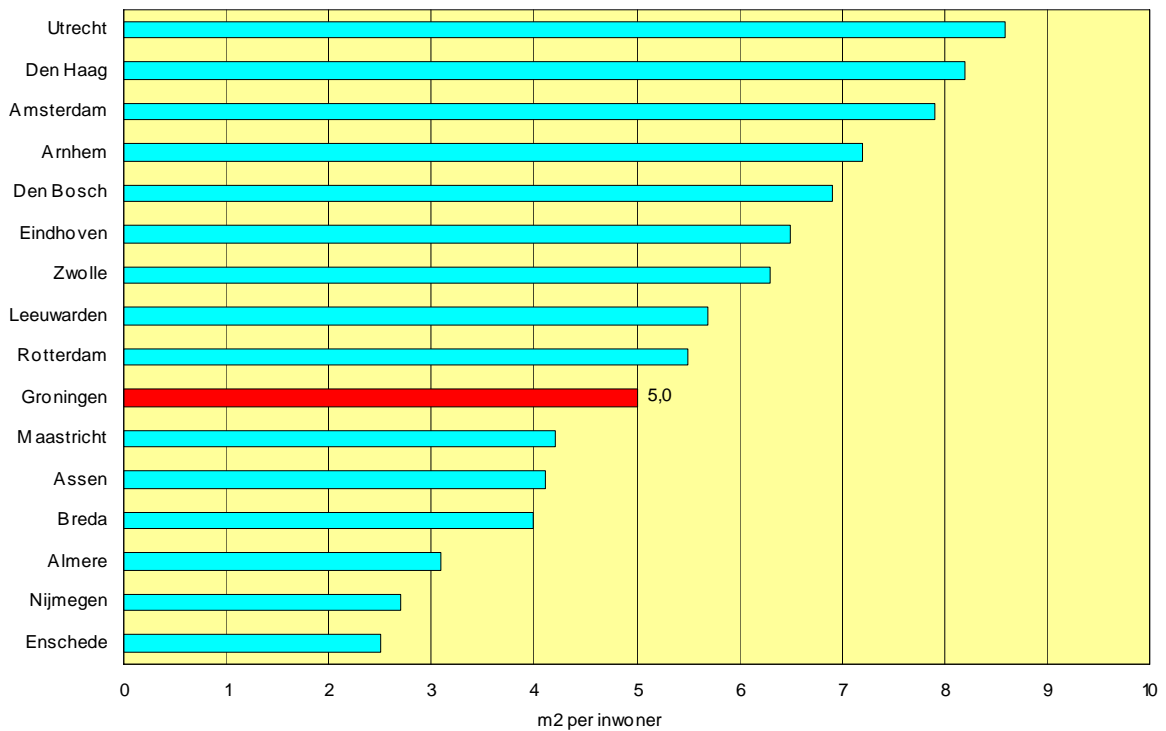
Bron: RO/EZ, DTZ Zadelhoff, Vastgoedrapport Groningen-Assen

5.9.a Verwachtingen van ondernemers ten aanzien van het economisch klimaat en van de investeringen, gemeente Groningen en Nederland, percentages, laatste kwartaal 2008

Bron: KvK

5.10.a Oppervlakte kantoorruimte per inwoner, Groningen vergeleken, 2008

Bron: Vastgoedrapport Groningen-Assen

5 WERKGELEGENHEID EN ECONOMIE

5.11.1 Verkoopvloeroppervlak van detailhandelsvestigingen

		1999	2003	2005	2007	2008
Groningen- binnenstad ¹⁾	dagelijkse goederen	9.000	9.300	9.800	10.600	10.900
	niet-dagelijkse goederen	94.100	100.200	105.300	104.500	104.300
totaal binnenstad		103.100	109.500	115.100	115.100	115.200
gehele gemeente	dagelijkse goederen	58.000	59.400	67.600	.	.
	niet-dagelijkse goederen	275.600	301.100	313.400	.	.
totaal gemeente		333.600	360.500	381.000	.	.

Bron: Goudappel Coffeng

1) De binnenstad omvat het gebied binnen de diepen en het Westershavengebied

5.11.2 Effectieve vloerproductiviteit Groninger binnenstad en de totale gemeente

Effectieve vloerproductiviteit in €/m ² per jaar	1999	2003	2005	2007	2008	Nederland 2005
Binnenstad						
eff. vloerproductiviteit dagelijkse goederen	9.400	16.700	18.900	19.300	18.600	
eff. vloerproductiviteit niet dagelijkse goederen	4.400	7.500	6.300	7.300	7.200	
Gemeente totaal						
eff. vloerproductiviteit dagelijkse goederen	5.700	6.780	6.600	.	.	6.500
eff. vloerproductiviteit niet dagelijkse goederen	2.150	3.000	2.600	.	.	1.800

Bron: Goudappel Coffeng

5.12.1 Aantal bezoekers binnenstad per week van binnen en buiten de gemeente (x1.000)

	1999	2003	2005	2007	2008
van binnen de gemeente	278	351	341	298	304
van buiten de gemeente	186	324	286	322	292
totaal	464	675	627	620	596

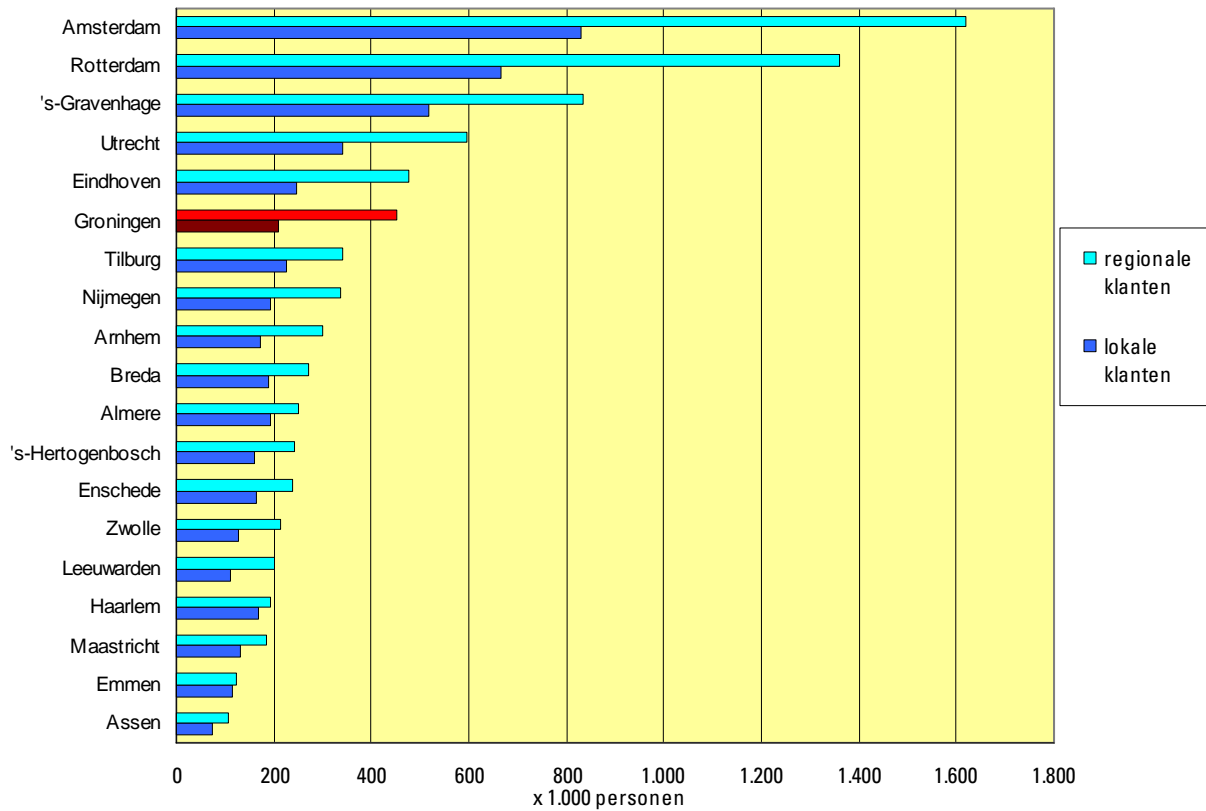
Bron: Goudappel Coffeng

5.12.2 Kooporiëntatie niet-dagelijkse goederen op de Binnenstad, Paddepoel en overig Groningen

van / naar	2002 binnenstad	2005	2005 WC Paddepoel	2005 overig Groningen	totaal Groningen
Groningen	64	66	5	21	92
Ten Boer	42	54	1	5	60
Bedum	47	48	2	6	56
Zuidhorn	52	41	2	2	45
Winsum	40	34	4	6	44
Eelde	33	38	1	4	43
Haren	35	35	0	4	39
Hoogezand	28	25	1	3	29
Peize	25	26	0	3	29
Slochteren	26	24	0	3	27
Zuidlaren	31	24	0	2	26
Grootevast	22	22	0	2	24
Leek	24	21	0	2	23
Roden	23	18	0	2	20
Vries	20	16	0	1	17
totaal	48	48	3	11	62

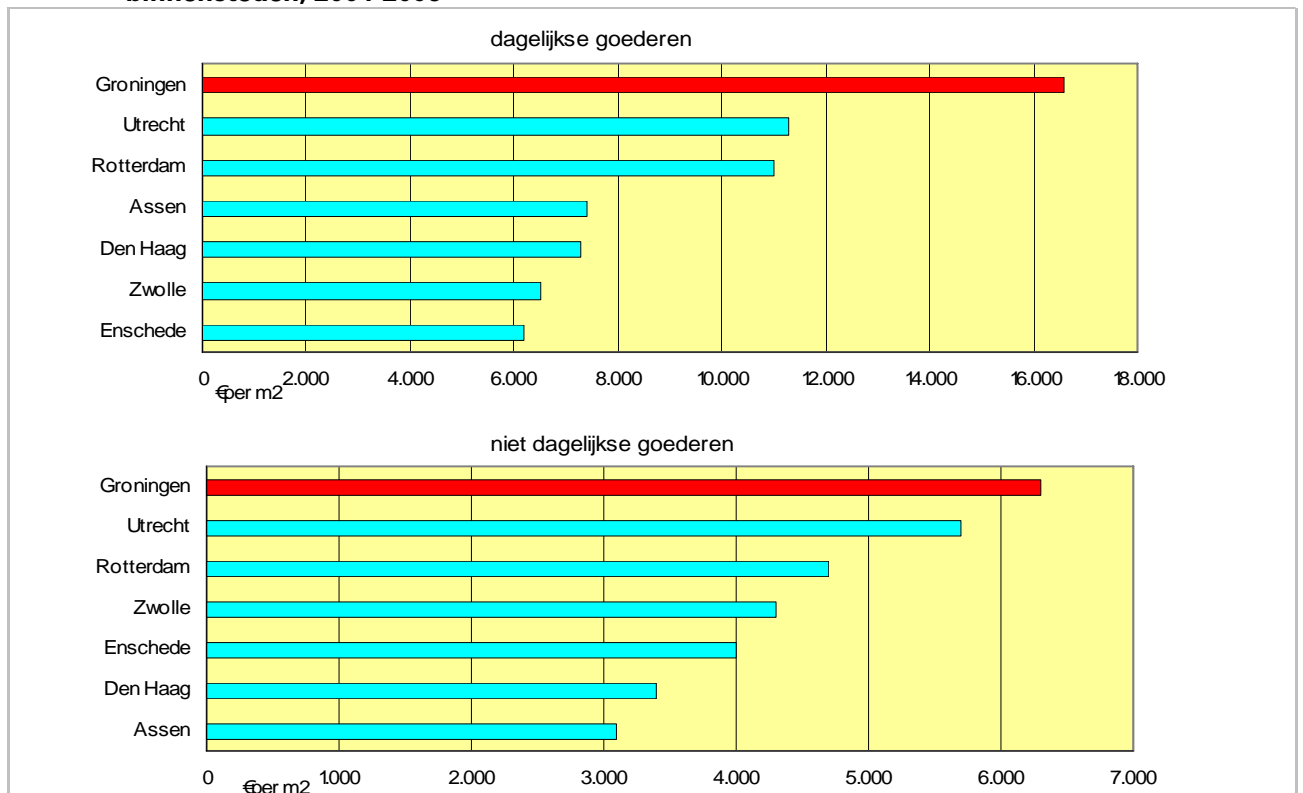
Bron: Goudappel Coffeng

5.12.a Potentiële lokale en regionale klanten van een aantal gemeenten, 2009

Bron: Goudappel Coffeng

5.12.b Effectieve vloerproductiviteit dagelijkse en niet-dagelijkse goederen van een aantal binnensteden, 2004-2006

Bron: Goudappel Coffeng

5 WERKGELEGENHEID EN ECONOMIE

5.13 De economische vitaliteit (economische groeiprestaties, -specialisaties en vestigingsklimaat) uitgedrukt in een rapportcijfer, Groningen vergeleken

Gemeente	2003	2005	2007
's-Hertogenbosch	7,75	7,52	7,93
Haarlemmermeer	7,99	8,03	7,91
Zwolle	7,73	7,69	7,73
Maastricht	7,19	6,97	7,69
Utrecht	7,65	7,37	7,66
Eindhoven	7,34	7,48	7,63
Assen	7,26	7,55	7,57
Breda	7,71	7,56	7,56
Almere	7,51	7,30	7,42
Amsterdam	7,43	7,20	7,41
Leeuwarden	7,61	7,47	7,38
Tilburg	7,39	7,30	7,28
Groningen	7,51	7,44	7,24
Rotterdam	7,47	7,33	7,21
Arnhem	7,31	7,18	7,19
Nijmegen	7,12	7,08	7,06
's-Gravenhage	7,34	7,16	7,04
Emmen	6,52	6,88	6,89
Enschede	6,84	6,73	6,68
Haarlem	6,79	6,67	6,57

Bron: Bureau Louter

5.14 Ondernemers over de dienstverlening van gemeenten, Groningen vergeleken

	dienstverlening in het algemeen		nakomen afspraken		snelheid beantwoorden verzoeken	
	2002	2007	2002	2007	2002	2007
Zwolle	6,4	7,0	6,2	6,1	5,3	5,5
Enschede	6,5	6,9	5,6	6,8	4,7	5,8
Breda	6,7	6,9	6,6	6,3	5,8	5,7
Tilburg	6,7	6,9	5,8	6,2	5,4	5,5
Utrecht	6,3	6,9	5,5	6,2	5,0	5,4
's-Hertogenbosch	6,6	6,9	6,5	6,1	5,6	5,2
Eindhoven	6,6	6,9	6,1	6,0	5,2	5,3
Maastricht	6,5	6,8	6,3	6,1	5,3	5,6
Rotterdam	6,6	6,8	6,3	5,9	5,3	5,2
Arnhem	6,4	6,7	6,5	6,4	5,6	5,7
Groningen	6,5	6,7	6,6	6,3	5,2	5,7
Haarlem	6,4	6,7	6,1	6,2	5,3	5,5
Amsterdam	6,1	6,7	6,0	6,2	5,1	5,0
Leeuwarden	6,3	6,5	6,1	6,4	5,3	5,5
's-Gravenhage	6,0	6,5	6,4	6,0	5,1	5,1
Nijmegen	6,2	6,3	6,0	6,1	5,0	5,5
gemiddeld	6,4	6,7	6,2	6,2	5,3	5,4

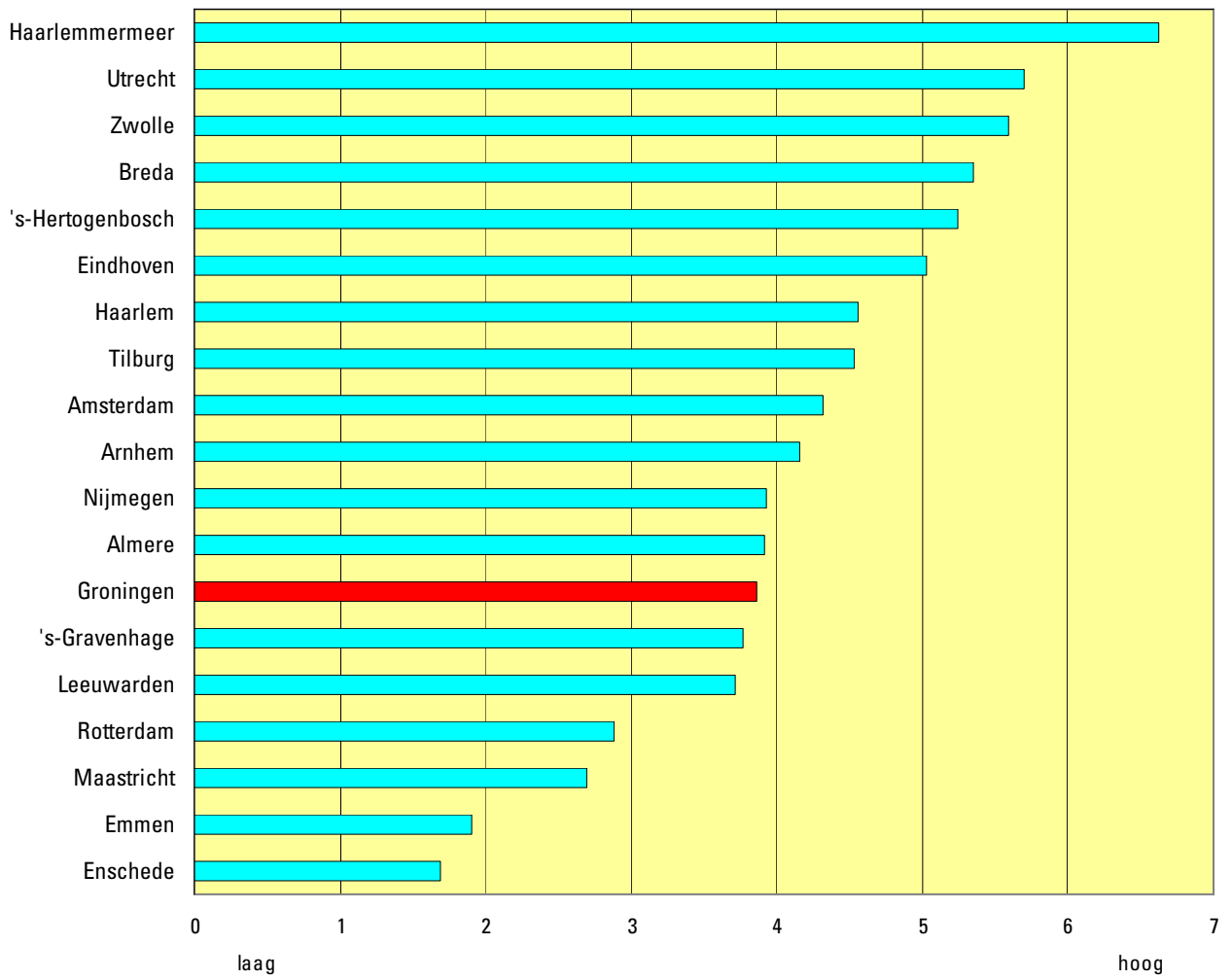
Bron: Ecorys, telefonische enquête onder bedrijven

5.15 Ontwikkeling internationale, meerdaagse congressen regio Groningen

	2004	2005	2006	2007	2008
aantal congressen	67	64	67	71	69
aantal congresdeelnemersdagen	51.590	51.340	52.400	51.490	52.990
geschatte economische waarde (milj. €)	17,0	17,2	17,6	18,8	19,3

Bron: Groningen Congres Bureau

5.13.a Sociaal economische index, Groningen vergeleken, 2008

Bron: Atlas voor gemeenten

HOOFDSTUK 6

WERKLOOSHEID

Verkoop van tweedehandse artikelen bij GoudGoed Kringloop en Bedrijvencentrum, een organisatie van Werkpro. Werkpro is een welzijnsorganisatie die zich bezig houdt met de begeleiding van mensen die een activering- zorg- of re-integratietraject volgen.

Groningen al lang niet meer de stad met de hoogste werkloosheid

Op 1 januari 2009 had Groningen 7.717 NWW'ers (Niet Werkende Werkzoekenden), 8,5 procent van de beroepsbevolking. Dit is minder dan 1 januari 2008 toen nog 9,3 procent van de beroepsbevolking werkloos was. Waarschijnlijk door de crisis is eind 2008 de werkloosheid wel iets opgelopen. Vergelijken we de gemeente met andere grote en middelgrote gemeenten, dan neemt de stad een middenpositie in. De werkloosheid is wel hoger dan het landelijke gemiddelde maar dat is in de meeste grote en middelgrote gemeenten het geval.

Werkloosheid naar leeftijd en geslacht

Absoluut gezien zijn er meer mannen dan vrouwen werkloos, 54% van de werklozen is man. De beroepsbevolking (alle mensen van 15-65 jaar die minstens 12 uur per week werken of naar werk op zoek zijn) omvat echter ook meer mannen dan vrouwen, daardoor is relatief een iets groter percentage vrouwen werkloos. In de leeftijdsgroepen 40 tot en met 59 jaar is de werkloosheid het hoogste (9,5%). De daling is de afgelopen jaren het grootst geweest in de groep 30-39 jaar.

Stijging onder laag opgeleiden

De daling van de werkloosheid komt ten goede aan werklozen met een MBO of hogere opleiding. De werkloosheid onder mensen met VMBO/MAVO blijft over het algemeen constant. De werkloosheid onder mensen met alleen basisonderwijs is de afgelopen jaren toegenomen.

Etniciteit

Voor de bepaling van de etniciteit is gekeken naar het herkomstland (zie CBS methode). Van de 7.717 NWW'ers behoren er 2.891 tot een etnische minderheid, dit is ruim een derde van alle NWW'ers. Dit percentage is veel groter dan het percentage van de potentiële beroepsbevolking (19,5% onder de bevolking in de leeftijdsgroep 15-64 jaar behoort tot een etnische minderheid). De werkloosheid onder allochtonen is dus hoger dan gemiddeld. Dit geldt vooral voor de niet westerse allochtonen. Ook de afname van de werkloosheid onder allochtonen was het afgelopen jaar minder snel dan onder autochtonen.

Aantal vacatures afgenomen

In 2008 waren er ruim 3.200 vacatures bij de vestigingen in de gemeente Groningen. Een afname van ruim 1.000 ten opzichte van een jaar eerder.

Vrijwilligerswerk

Door de vrijwilligerszaak (voorheen Stiel) wordt bemiddeld voor vrijwilligerswerk. De vrijwilligerszaak is een maatschappelijke organisatie voor mensen met achterstanden op het gebied van wonen en werken. Deze

achterstanden worden verkleind door middel van sociale activering, opbouwwerk, re-integratie en het ondersteunen van vrijwilligerswerk.

In 2008 zijn er door 230 organisaties 342 vacatures voor vrijwilligerswerk gemeld. Dit lijkt een forse daling ten opzichte van het jaar er voor. De afname komt echter omdat het bestand is opgeschoond.

De gegevens betreffen alleen vacatures voor vrijwilligerswerk die worden aangemeld bij de vrijwilligerszaak. Veel vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij verenigingen en kerken, wordt door de organisatie zelf geregeld.

Gemeentebeleid: alle stadgers actief

Het streven van de gemeente is om alle mensen die langs de zijlijn staan, waaronder werklozen, actief bij de maatschappij te betrekken: Het motto van de dienst Sociale Zaken en Werk is dan ook: 'Alle Stadgers actief'. Dit ondermeer door mensen in te zetten op gesubsidieerde maatschappelijke functies als cirsteward, begeleiding van allochtone werkzoekenden en door schuldhulpverlening.

Inhoud

6.1.1	Beroepsbevolking en niet werkende werkzoekenden (NWW'ers) op 1 januari.....	74
6.1.2	NWW'ers naar geslacht op 1 januari	74
6.1.3	NWW'ers naar leeftijdsgroep op 1 januari	74
6.1.4	NWW'ers naar opleidingsniveau op 1 januari	74
6.1.5	NWW'ers naar duur werkloosheid op 1 januari	74
6.1.a	NWW'ers naar fase (%), 1 januari 2004 en 2009.....	75
6.1.b	NWW'ers naar fase, verdeeld naar geslacht, leeftijd en duur, 1 januari 2009	75
6.1.6.1	Allochtone NWW'ers op 1 januari.....	76
6.1.6.2	NWW'ers naar herkomstgebied op 1 januari (%)......	76
6.2	Vacatures en vacaturegraad per bedrijfstak, peildatum 1 april	76
6.3	Vacatures vrijwilligersvacaturebank en geslaagde bemiddeling vrijwilligers	76
6.1.c	Ontwikkeling NWW'ers in Groningen, de regio en Nederland	77
6.1.d	NWW'ers op 1 januari, Groningen vergeleken (%).....	77

6.1.1 Beroepsbevolking en niet werkende werkzoekenden (NWW'ers) op 1 januari

categorie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	<i>index 2009, 2004=100</i>
beroepsbevolking	87.500	85.100	85.000	87.700	90.400	91.300	104,3
aantal NWW'ers	12.527	12.371	11.948	10.264	8.422	7.717	61,6
NWW'ers in % v.d. beroepsbevolking	14,3	14,5	14,1	11,7	9,3	8,5	

Bron: CBS, UWV werkbedrijf

6.1.2 NWW'ers naar geslacht op 1 januari

geslacht	2004	2005	2006	2007	2008	2009
man, abs.	7.232	7.041	6.489	5.531	4.523	4.180
vrouw, abs.	5.295	5.330	5.457	4.732	3.899	3.537
man, perc.	57,7	56,9	54,3	53,9	53,7	54,2
vrouw, perc.	42,3	43,1	45,7	46,1	46,3	45,8

Bron: UWV werkbedrijf

6.1.3 NWW'ers naar leeftijdsgroep op 1 januari

leeftijdsgroep	2004	2005	2006	2007	2008	2009	<i>ontwikkeling 2008-2009 (%)</i>
15-22 jaar	1.088	935	716	478	290	278	-4,1
23-29 jaar	2.558	2.408	2.249	1.467	1.042	978	-6,1
30-39 jaar	3.526	3.511	3.418	2.821	2.114	1.855	-12,3
40-49 jaar	2.978	3.009	3.028	2.843	2.376	2.159	-9,1
50-59 jaar	2.057	2.136	2.179	2.246	2.151	1.979	-8,0
>=60 jaar	320	372	358	409	449	468	4,2
totaal	12.527	12.371	11.948	10.264	8.422	7.717	-8,4

Bron: UWV werkbedrijf

6.1.4 NWW'ers naar opleidingsniveau op 1 januari (%)

opleidingsniveau	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Basisonderwijs	10,1	8,8	8,6	15,3	16,2	18,6
VMBO/MAVO	26,0	24,8	25,0	40,3	27,5	26,5
MBO/HAVO/VWO	34,3	35,9	38,0	28,8	33,8	32,9
HBO	16,2	16,9	16,5	9,9	13,2	13,5
WO	13,4	13,7	11,9	5,8	9,4	8,5
totaal	100	100	100	100	100	100

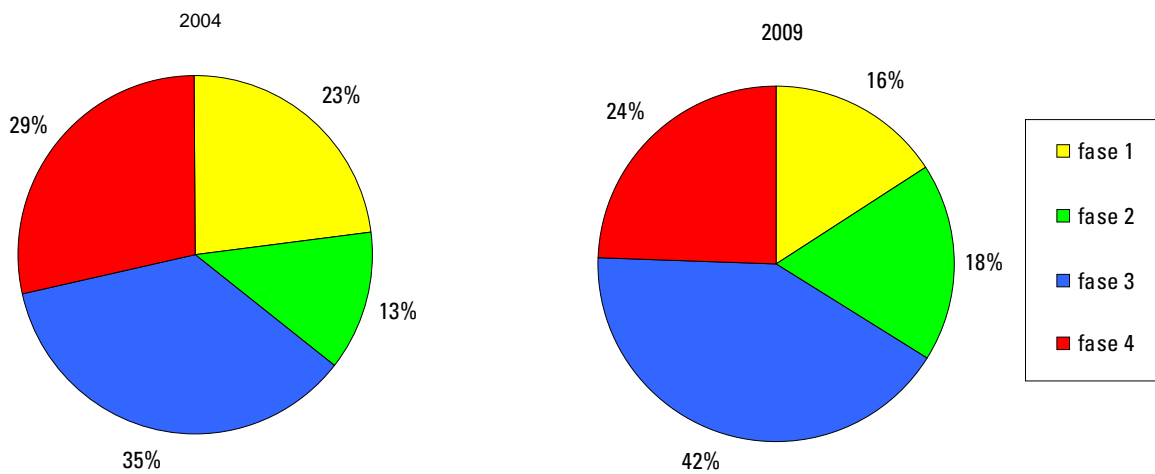
Bron: UWV werkbedrijf

6.1.5 NWW'ers naar duur werkloosheid op 1 januari

inschrijvingsduur	2004	2005	2006	2007	2008	2009
tot 1 jaar	6.284	5.425	4.872	3.445	2.660	2.988
1 tot 3 jaar	2.969	3.751	3.956	3.365	2.252	1.597
3 jaar en langer	3.274	3.195	3.120	3.454	3.518	3.132
totaal	12.527	12.371	11.948	10.264	8.430	7.717

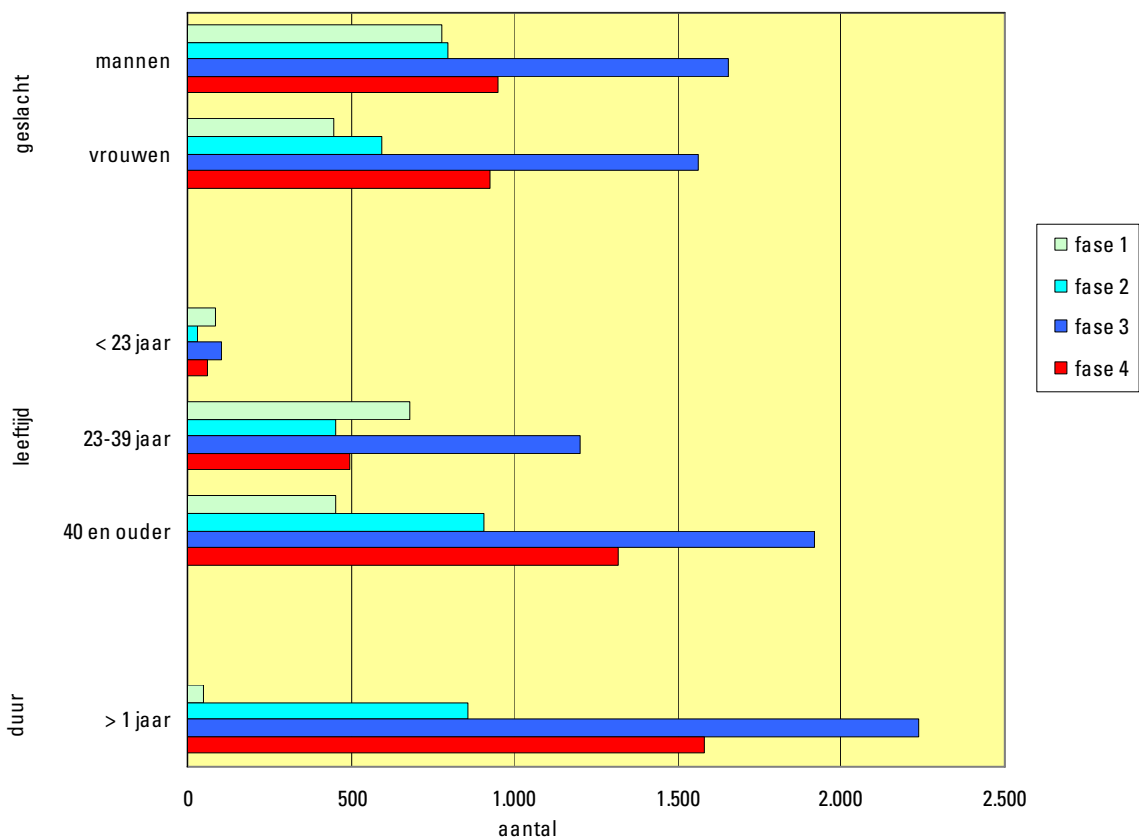
Bron: UWV werkbedrijf

6.1.a NWW'ers naar fase (%), 1 januari 2004 en 2009

Bron: UWV werkbedrijf

6.1.b NWW'ers naar fase, verdeeld naar geslacht, leeftijd en duur, 1 januari 2009

Bron: UWV werkbedrijf

6.1.6.1 Allochtone NWW'ers op 1 januari

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
absoluut	korter dan 1 jaar	2.017	1.621	1.486	1.039	967	1.160
	1 tot 3 jaar	1.038	1.249	1.330	1.172	798	643
	3 jaar en langer	942	952	983	1.108	1.185	1.088
totaal		3.997	3.822	3.799	3.319	2.950	2.891
in procenten	korter dan 1 jaar	50,5	42,4	39,1	31,3	32,8	40,1
	1 tot 3 jaar	26,0	32,7	35,0	35,3	27,1	22,2
	3 jaar en langer	23,6	24,9	25,9	33,4	40,2	37,6
totaal allochtonen		100	100	100	100	100	100

Bron: UWV werkbedrijf

6.1.6.2 NWW'ers naar herkomstgebied op 1 januari (%)

herkomstgebied	2004	2006	2008	2009	2009 (abs)	ontw. 2008-2009
Nederlands	68,1	68,2	65,0	62,5	4.826	-11,9
Turkije	1,1	1,3	1,3	1,5	119	5,3
Marokko	1,1	1,4	1,4	1,6	122	0,0
Suriname	3,4	3,1	3,5	3,7	283	-2,7
Aruba/Nederlandse Antillen	4,8	4,6	4,6	4,6	352	-9,5
Overig niet-westers	9,3	9,6	12,6	14,5	1.122	5,8
westers	11,6	11,4	11,2	11,4	881	-7,1
totaal aantal	12.527	11.948	8.427	7.717	7.705	-8,4

Bron: UWV werkbedrijf

6.2 Vacatures en vacaturegraad per bedrijfstak, peildatum 1 april

	2005		2006		2007		2008	
	aantal	vacature graad	aantal	vacature graad	aantal	vacature graad	aantal	vacature graad
Landbouw	0	0,0	2	1,1	4	1,7	14	5,3
Industrie/Nutsbedrijven	108	1,1	171	1,7	178	1,7	230	2,3
Bouw	93	2,0	150	3,0	283	5,0	300	4,9
Handel en Horeca	273	1,4	393	2,0	642	3,0	686	3,1
Zakelijke dienstverlening	1.125	3,6	886	2,8	2.550	7,5	1.375	4,4
Overheid en onderwijs	201	0,8	293	1,2	207	0,9	271	1,1
Gezondheid en welzijn	222	1,0	193	0,8	299	1,2	477	1,7
Overige niet-commerciële dienstverlening	64	1,3	95	1,9	131	2,5	117	2,0
totaal	2.087	1,8	2.183	1,8	4.293	3,4	3.232	2,8

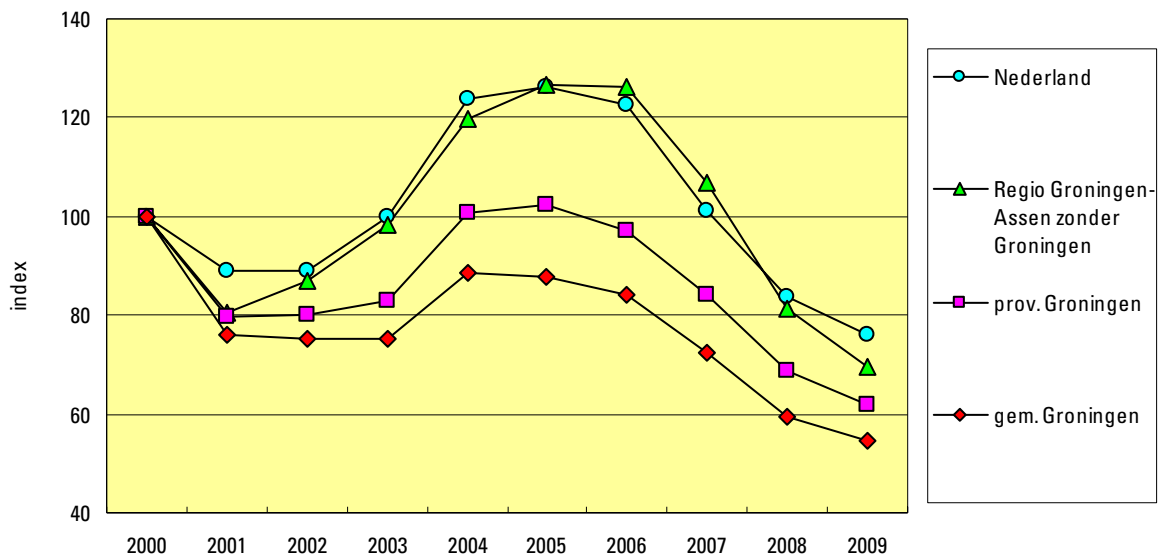
Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

6.3 Vacatures vrijwilligersvacaturebank en geslaagde bemiddeling vrijwilligers

		2004	2005	2006	2007	2008
aantal gemelde vacatures		971	992	1.062	1.130	342
aantal organisaties met vacatures		367	368	382	285	230
kenmerken vrijwilligers waarvoor actief bemiddeld is						
geslacht	mannen	.	351	165	157	
	vrouwen	.	371	192	140	
opleidingsniveau	Basis/lbo/VMBO/	198	187	87	76	
	HAVO/MBO/VW	233	269	114	115	
	HBO/WO	244	233	133	80	
inkomen	uitkering	479	541	260	221	
	inkomen uit	61	39	24	25	
	studiebeurs/ande	170	142	73	51	
totaal		710	722	357	297	

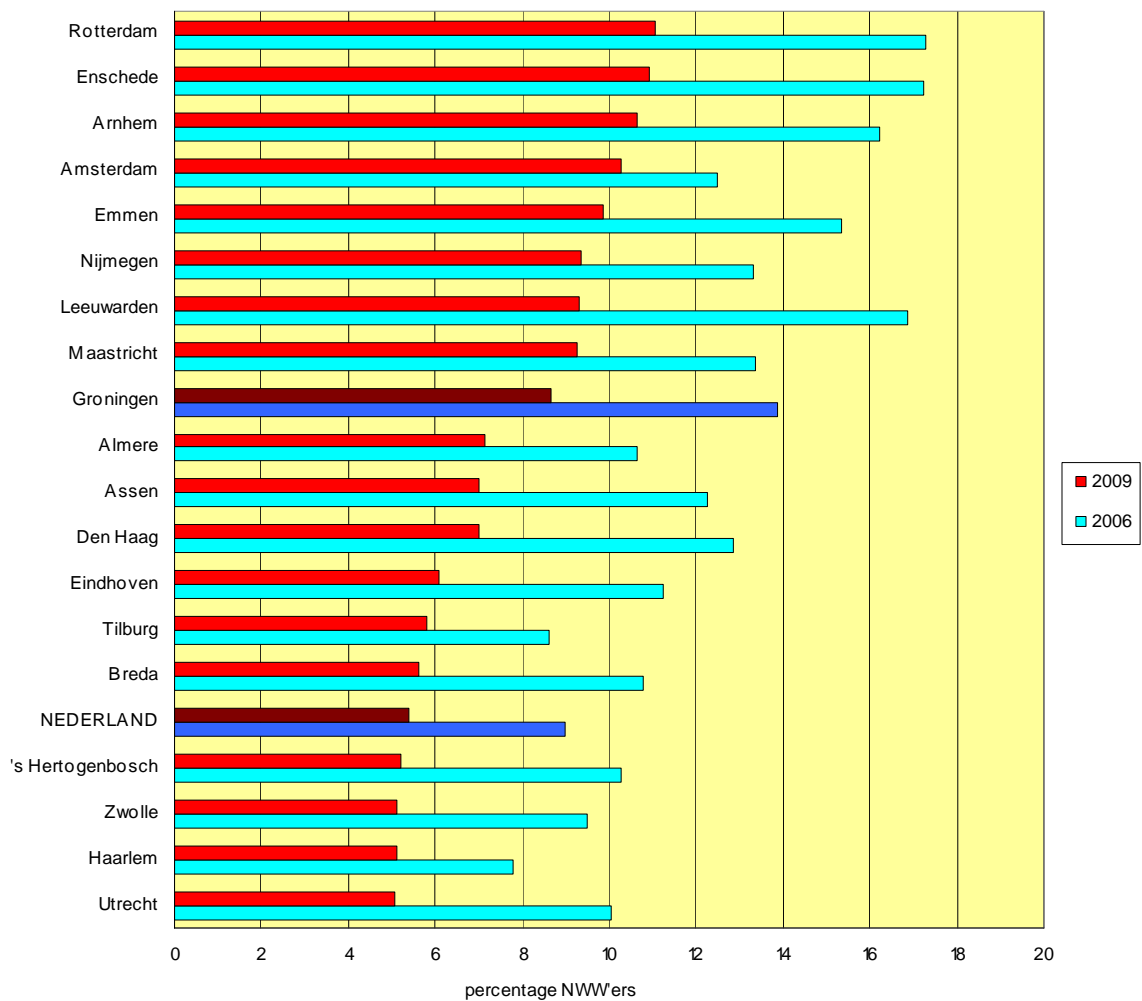
Bron: De Vrijwilligerszaak

6.1.c Ontwikkeling NWW'ers in Groningen, de regio en Nederland

Bron: UWV werkbedrijf

6.1.d NWW'ers op 1 januari, Groningen vergeleken (%)

Bron: UWV werkbedrijf

HOOFDSTUK 7

SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

Inkomensondersteuning: via Sociale Zaken en Werk kunnen burgers met een minimum inkomen via de bijzondere bijstand ondersteuning krijgen voor de aanschaf van duurzame gebruiksgoederen zoals een wasmachine.

Aantal bijstandsgerechtigden neemt weer toe

Het aantal uitkeringsgerechtigden krachtens de Wet Werk en Bijstand (WWB) nam tot december 2008 af en is daarna toegenomen. Het aantal per 1 april 2009 was met 7.860 nog wel lager dan in april 2008 (toen 7.994). De daling tussen 2008 en 2009 is daarmee veel kleiner dan het jaar er voor. De daling is het grootste bij de langdurig bijstandsgerechtigden. Het aantal mensen tot 3 jaar in de bijstand is iets toegenomen. Dit komt door nieuwe instroom.

De uitstroom uit de bijstand naar regulier werk is de laatste twee jaar afgenomen.

Aantal mensen in de Wajong neemt toe, WAO wordt WIA

Het aantal uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid neemt na een afname weer toe. Binnen de diverse soorten WAO uitkeringen zijn de ontwikkelingen wel verschillend. Bij de WAO is er een afname en het aantal personen met een Wajong uitkering of een WIA uitkering is toegenomen. Het aantal uitkeringen Wajong zal voorlopig blijven toenemen omdat de uitstroom wegens het bereiken van de 65^e jarige leeftijd pas na 2020 substantieel wordt. Bovendien neemt de instroom toe.

In 2006 is de WAO vervangen door de WIA, per ultimo 2008 zaten er in Groningen 517 mensen in de WIA.

Inkomensgegevens: algemeen

Door het CBS wordt jaarlijks het gemiddelde inkomen van de Nederlandse bevolking onderzocht. De resultaten worden bekend gemaakt in het regionale inkomensonderzoek (RIO). De inkomensgegevens worden weergegeven van drie groepen: Alle inwoners (individueel), alleen inwoners met een heel jaar inkomen en huishoudens. Het huishoudinkomen bestaat uit de som van de inkomens van de afzonderlijke leden van een huishouden. Bij de berekeningen worden de studenten- en institutionele huishoudens buiten beschouwing gelaten.

Inkomensgegevens: Groningen vergeleken

De koopkracht geeft informatie over het gemiddelde inkomen van de bevolking. De koopkracht van de meeste grote en middelgrote gemeenten ligt onder het landelijke gemiddelde (gemiddeld 95,3 voor de gemeenten waar we Groningen mee vergelijken tegen 100 landelijk). De koopkracht van de gemeente Groningen ligt met 90,3 hier nog weer onder.

De inkomensgegevens van 2006 zijn door een verschil in berekening niet goed vergelijkbaar met die van eerdere jaren. Om toch een vergelijking in de tijd tussen gemeenten te kunnen laten zien is gekozen voor het opnemen van relatieve rangnummers. Van 1998 en 2006 is op een schaal van 1 tot 100 het rangnummer in inkomen gerelateerd aan het totale aantal

gemeenten. Voor wat betreft het inkomen per inwoner is de gemeente Groningen gedaald van positie 76 in 1998 naar positie 83 in 2006.

Grote verschillen per wijk

In een aantal wijken in de stad ligt de koopkracht ruim boven het landelijke gemiddelde. Dit zijn Nieuw zuid particulier, Nieuw west en Nieuw oost. (Zie voor de wijkindeling de indeling achter in het boek) De laagste koopkracht hebben Vinkhuizen en de Korrewegwijk/ de Hoogte.

Het percentage huishoudens in de laagste of hoogste inkomensklasse zegt meer over de verdeling van de inkomens in de wijk. Buurten met veel huishoudens in de lagere inkomensklassen zijn de Indische buurt, de Hoogte, Tuinwijk en Beijum oost. Een buurt met veel huishoudens in de hoogste inkomensklasse is Coendersborg.

De Stadjerspas is er vooral voor de minima

Om ondersteuning aan lagere inkomensgroepen te geven geeft de gemeente de Stadjerspas uit. De pas kan door iedereen worden gekocht, maar vindt vooral aftrek bij minima. Minima betalen een gereduceerd tarief. Er zijn in totaal 9.697 passen verkocht in 2008 waarvan 8.048 door minima. Na een afname is het aantal verkochte stadspassen in 2008 weer met ruim 700 toegenomen. Toename is er zowel bij het aantal minima dat een pas heeft aangeschaft als overige huishoudens. Relatief gezien is de stijging groter bij de overige huishoudens. Volgens Bureau Stadjerspas is een reden voor de stijging dat vanaf halverwege het seizoen de passen voor half geld zijn aangeboden.

Aanmeldingen bij de GKB nemen toe

Het aantal meldingen voor lening en of schuldsanering bij de Groningse Krediet Bank (GKB) neemt na een afname vanaf eind 2008 weer toe. Eind 2008 waren dat er gemiddeld 200 per maand tegen gemiddeld 150 per maand eind 2007.

Woonlasten Groningen aan de hoge kant

De woonlasten bestaan uit de OZB (de Onroerende Zaak Belasting), rioolrechten en afvalstoffenheffing. De OZB is afhankelijk van de waarde van de woning en wordt alleen door de eigenaren van woonruimten betaald, sinds 2006 niet meer door huurders.

Voor alle gemeenten is uitgezocht wat de gemiddelde woonlasten per jaar zijn. Als eenheid is het Meerpersoonshuishouden gekozen. Ten opzichte van de meeste grote en middelgrote gemeenten is een Gronings huishouden met een bedrag van € 695, - per jaar relatief duur uit. Het gemiddelde van de grote en middelgrote gemeenten is € 631, -.

Inhoud

7.1.1	Uitkeringen Wet Werk en Bijstand (WWB) naar uitkeringssoort van personen tot 65 jaar en zelfstandig wonend, 1 april.....	82
7.1.2	Opleidingsniveau van bijstandsgerechtigden, 1 januari	82
7.1.3	Uitstroom WWB naar soort uitstroom	82
7.2	Aantal lopende uitkeringen WW per 31 december	82
7.1.a	Uitkeringen Wet Werk en Bijstand per GSB wijk, percentage van de huishoudens, 2004 en 2009.....	83
7.2.a	WW uitkeringen per 100 inwoners van 15 tot 65 jaar, Groningen vergeleken, ultimo 2007- ultimo 2008	83
7.3.1	Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid per 31 december	84
7.3.2	Percentage uitkeringsgerechtigden wegens arbeidsongeschiktheid naar leeftijd en geslacht per 31 december	84
7.3.3	Procentuele verdeling uitkeringsgerechtigden wegens arbeidsongeschiktheid naar klasse per 31 december	84
7.3.a	Percentage uitkeringsgerechtigden wegens arbeidsongeschiktheid naar geslacht en totaal	85
7.3.b	Procentuele verdeling van het aantal uitkeringsgerechtigden arbeidsongeschiktheid naar leeftijd, Groningen en Nederland.....	85
7.3.c	Het aantal uitkeringsgerechtigden WAO en Wajong vergeleken	85
7.4.1	Besteedbare inkomens per inwoner en per huishouden, 2006 en de rangnummers van het inkomen per inwoner, Groningen vergeleken.....	86
7.4.2	Besteedbare inkomens per inwoner en huishouden, 2006 en de rangnummers van het inkomen per inwoner, Groningen en de regiogemeenten	86
7.4.a	De koopkrachtindex in 2000 en 2006, Groningen vergeleken.....	87
7.4.b	Inkomensverdeling van inwoners met een heel jaar inkomen en huishoudens in 20% groepen van de inkomensverdeling in Nederland, Groningen vergeleken met Nederland, 2006.....	87
7.4.3	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner en huishouden per GSB wijk, 2006	88
7.4.4	Gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen naar belangrijkste bron van inkomen, 2006	88
7.4.5	Gemiddeld besteedbaar inkomen van inwoners met een heel jaar inkomen naar etniciteit, 2006.....	88
7.4.6	Armoede, het percentage huishoudens in de laagste inkomensgroep (10% groep) en percentage sociale minima	88
7.4.c	Percentage huishoudens met inkomens in de laagste 20% klasse per wijk.....	89
7.4.d	Percentage huishoudens met inkomens in de hoogste 20% klasse per wijk.....	89
7.5	Verkochte stadspassen naar tariefgroep.....	90
7.6	Aanmeldingen voor leningen/schuldensanering bij de Frontoffice Groningse Kredietbank	90
7.7	Gemeentelijke belastingen in Euro's per jaar	90
7.8	Nieuw ingeschreven woninghypotheken, aantal en gemiddeld bedrag.....	90
7.6.a	Aanmeldingen voor leningen/schuldensanering bij de Frontoffice Groningse Kredietbank	91
7.7.a	Woonlasten door gemeentelijke tarieven van een aantal gemeenten in Euro's per jaar per huishouden, 2005-2009.....	91

7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.1.1 Uitkeringen Wet Werk en Bijstand (WWB) naar uitkeringssoort van personen tot 65 jaar en zelfstandig wonend, 1 april

uitkering ¹⁾	inschrijfduur	2004	2005	2006	2007	2008	2009
WWB	< 3 jaar			3.996	3.287	2.931	2.943
	>=3 jaar			5.158	5.199	4.958	4.800
	totaal	9.240	9.414	9.154	8.486	7.889	7.743
IOAW/Z	totaal	157	148	117	94	100	113
ROA	totaal	58	50	43	36	5	4
totaal		9.455	9.612	9.314	8.616	7.994	7.860

Bron: SOZAWE

1) WWB

Wet Werk en Bijstand

IOAW/Z

Inkomensondersteuning Oudere Arbeidsongeschikten (Werklozen en Zelfstandigen)

ROA

Regeling Opvang Asielzoekers

7.1.2 Opleidingsniveau van bijstandsgerechtigden, 1 januari

soort onderwijs	2005	2006	2007	2008	2009	index 2009 (2005=100)
Geen basisonderwijs	943	893	818	746	671	71,2
Basisonderwijs	964	985	1005	995	907	94,1
LBO/MAVO	2861	2881	2935	2739	2538	88,7
MBO/HAVO/VWO	2190	2287	2219	2000	1753	80,0
HBO	779	856	800	702	616	79,1
WO	545	613	526	400	333	61,1
Onbekend/nvt	882	902	1014	1073	1154	130,8
totaal	9164	9417	9317	8655	7972	87,0

Bron: SOZAWE

7.1.3 Uitstroom WWB naar soort uitstroom

uitstroom naar	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Regulier werk	692	1.120	1.286	1.320	1.071	806
Gesubsidieerd werk	143	199	50	118	376	302
Overige (oa andere inkomsten, verhuizing)	1.706	2.761	2.965	2.774	2.282	2.352
Beëindigingsbesluiten totaal	2.541	4.080	4.301	4.212	3.729	3.460

Bron: SOZAWE

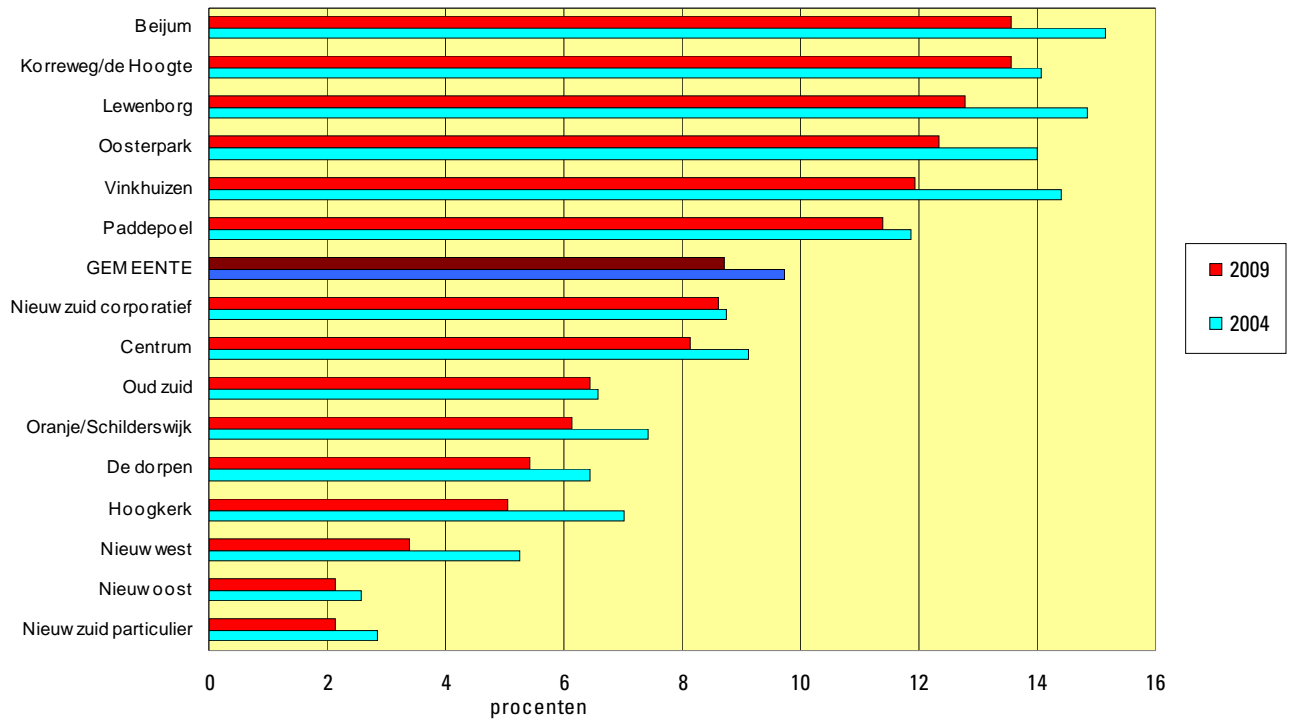
7.2 Aantal lopende uitkeringen WW per 31 december

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	index 2008 2003=100
Groningen	3.902	4.515	4.185	3.235	2.398	2.246	57,6
waarvan % mannen	61	58	57	56	55	55	90,1
% vrouwen	39	42	43	44	45	45	115,3
Provincie Groningen	12.725	14.641	13.256	10.978	8.422	7.931	62,3
Nederland	280.321	319.517	304.673	245.238	188.981	170.854	60,9

Bron: UWV

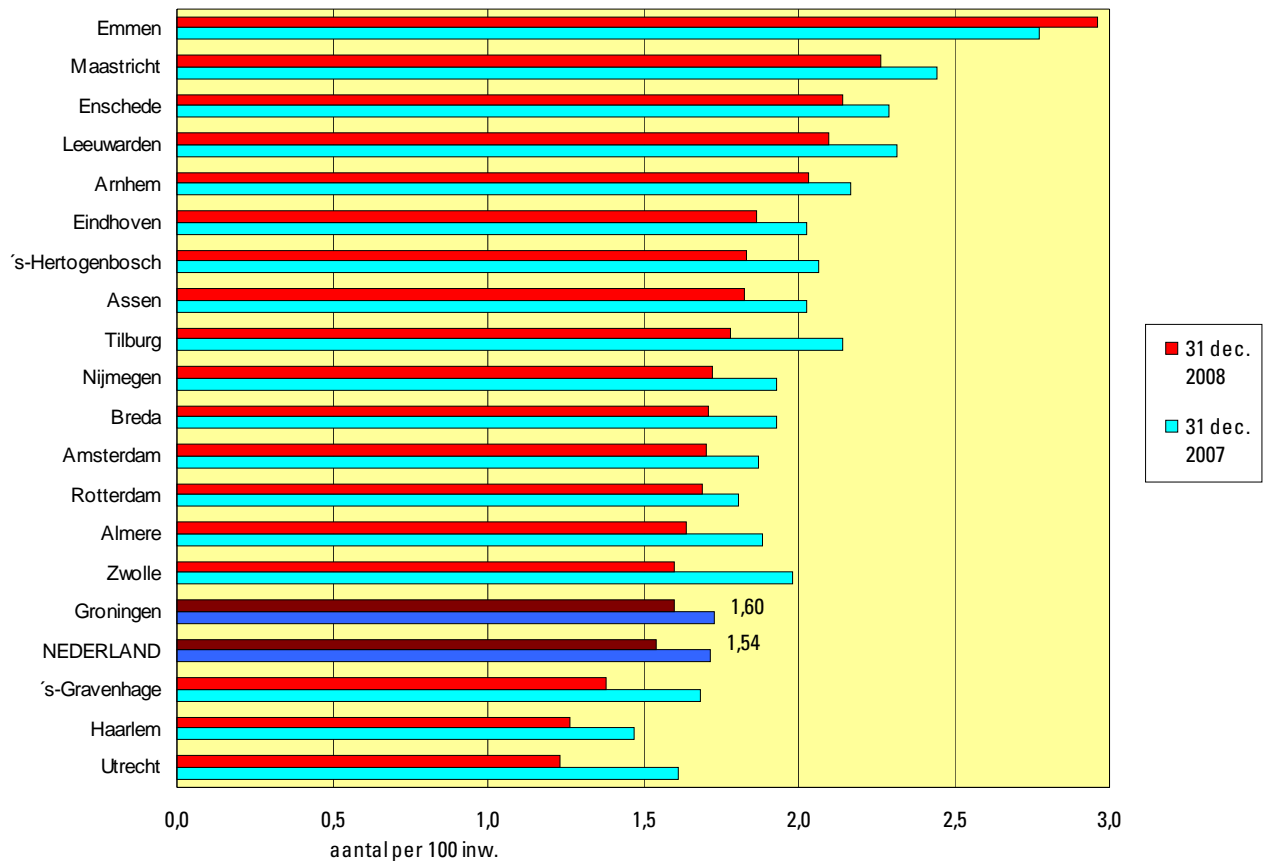
7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.1.a Uitkeringen Wet Werk en Bijstand per GSB wijk, percentage van de huishoudens, 2004 en 2009

Bron: SOZAWE

7.2.a WW uitkeringen per 100 inwoners van 15 tot 65 jaar, Groningen vergeleken, ultimo 2007- ultimo 2008

Bron: UWV

7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.3.1 Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid per 31 december

soort uitkering ¹⁾	duur uitkering	2004	2005	2006	2007	2008
WAO	tot 5 jaar	2.082	1.443	934	627	363
	vanaf 5 jaar	4.434	4.456	4.392	4.405	4.353
	totaal	6.516	5.899	5.326	5.032	4.716
WAZ	tot 5 jaar	101	82	54	45	23
	vanaf 5 jaar	226	217	218	199	199
	totaal	327	299	272	244	222
Wajong	tot 5 jaar	630	603	673	812	1.016
	vanaf 5 jaar	1.551	1.645	1.652	1.727	1.868
	totaal	2.181	2.248	2.325	2.539	2.884
WIA	totaal			165	331	517
totaal	tot 5 jaar	2.813	2.128	1.826	1.815	1.919
	vanaf 5 jaar	6.211	6.318	6.262	6.331	6.420
totaal		9.024	8.446	8.088	8.146	8.339

Bron: UWV

WAO = wet arbeidsongeschiktheidsverzekering (m.i.v. ultimo 2005 WIA)

WAZ = wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen

Wajong = wet arbeidsongeschiktheidsverzekering voor jonggehandicapten

WIA = Wet werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen

7.3.2 Percentage uitkeringsgerechtigden wegens arbeidsongeschiktheid naar leeftijd en geslacht per 31 december

	2004	2005	2006	2007	2008	
leeftijdsgroep in jaren						
	15 - 24	1,5	1,5	1,5	1,7	2,0
	25 - 34	3,3	2,8	2,8	2,9	3,1
	35 - 44	6,5	5,9	5,1	5,1	5,4
	45 - 54	11,3	10,6	9,7	9,4	9,2
	55 - 64	20,2	19,0	18,3	17,8	17,0
geslacht						
	man	6,8	6,4	6,1	6,1	6,2
	vrouw	6,5	6,0	5,7	5,7	5,7
totaal	6,6	6,2	5,9	5,9	6,0	

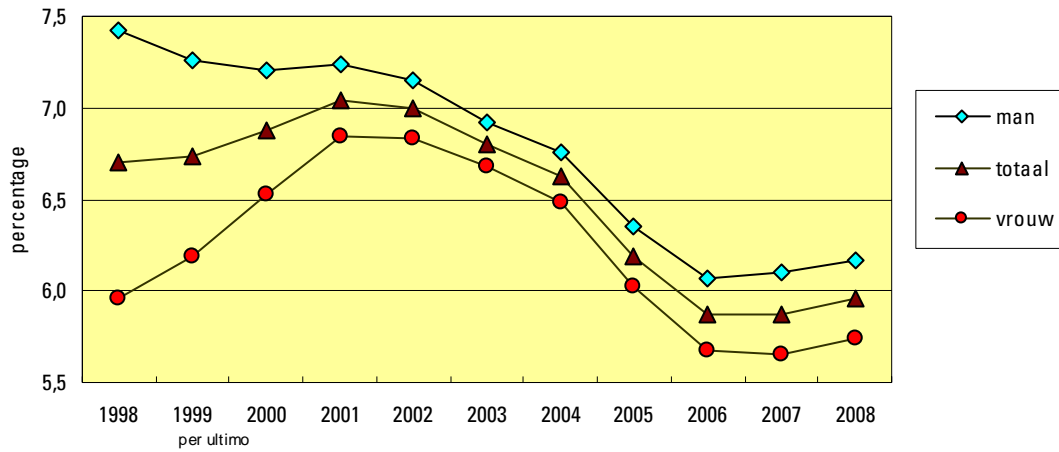
Bron: UWV

7.3.3 Procentuele verdeling uitkeringsgerechtigden wegens arbeidsongeschiktheid naar klasse per 31 december

arbeidsongeschiktheidsklasse	2004	2005	2006	2007	2008
< 80% arbeidsongeschikt	24,1	23,3	22,0	20,2	19,0
80-100% arbeidsongeschikt	75,9	76,7	78,0	79,8	81,0
totaal absoluut	9.024	8.446	8.088	8.146	8.187

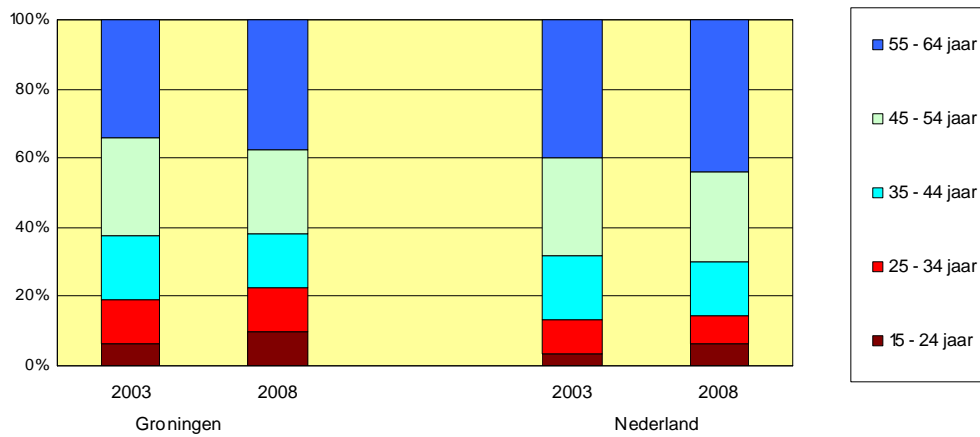
Bron: UWV

7.3.a Percentage uitkeringsgerechtigden wegens arbeidsongeschiktheid naar geslacht en totaal

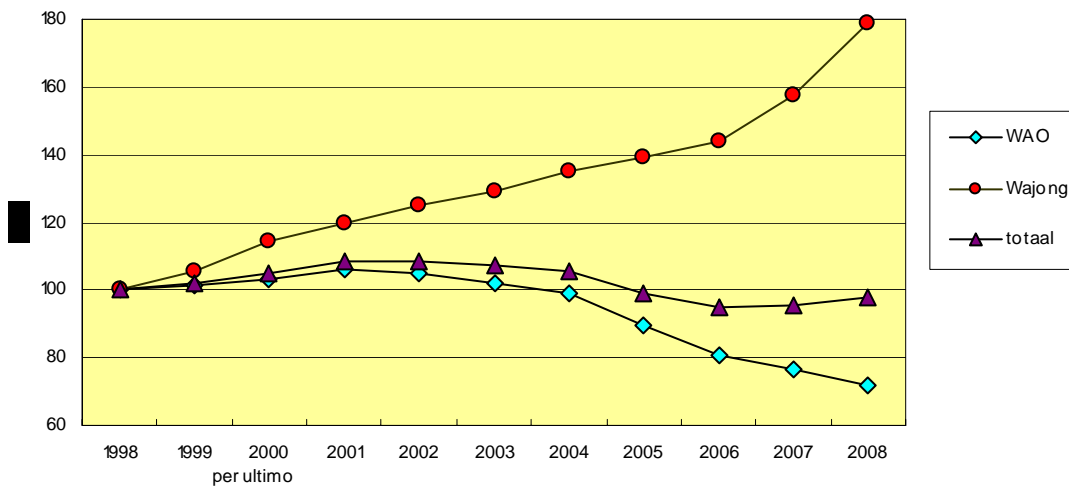
Bron: UWV

7.3.b Procentuele verdeling van het aantal uitkeringsgerechtigden arbeidsongeschiktheid naar leeftijd, Groningen en Nederland

Bron: UWV

7.3.c Het aantal uitkeringsgerechtigden WAO en Wajong vergeleken

Bron: UWV

7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.4.1 Besteedbare inkomens per inwoner en per huishouden, 2006 en de rangnummers van het inkomen per inwoner, Groningen vergeleken

gemeente	Relatieve rangnummers ¹⁾ inkomen per inwoner		gemiddeld inkomen 2006 (€)			koopkracht
	1998	2006	per inwoner	per inw. met een heel jaar inkomen	per huishouden	index 2006
's Hertogenbosch	25	24	13.900	18.800	31.300	102,3
Utrecht	25	31	13.600	18.600	30.100	102,3
Breda	22	27	13.800	18.900	31.200	101,9
Haarlem	14	16	14.200	19.200	30.200	101,9
Almere	64	74	12.500	18.700	32.100	99,1
Amsterdam	22	23	13.900	19.400	27.600	98,1
's Gravenhage	26	37	13.400	19.200	28.900	98,1
Zwolle	42	50	13.100	17.900	30.000	97,7
Eindhoven	27	39	13.400	18.000	28.800	97,2
Tilburg	63	74	12.500	17.000	28.700	93,5
Nijmegen	51	68	12.600	17.100	27.500	93,1
Arnhem	45	64	12.800	17.500	27.300	92,1
Maastricht	57	72	12.500	16.900	27.400	92,1
Rotterdam	59	73	12.500	17.700	26.600	90,7
Groningen	76	83	12.300	16.400	25.700	90,3
Emmen	81	93	11.900	16.400	28.000	88,9
Leeuwarden	74	83	12.300	16.700	26.100	88,9
Enschede	91	97	11.500	16.200	26.700	87,5
Nederland			12.500	17.900	30.100	100

Bron: CBS(RIO)

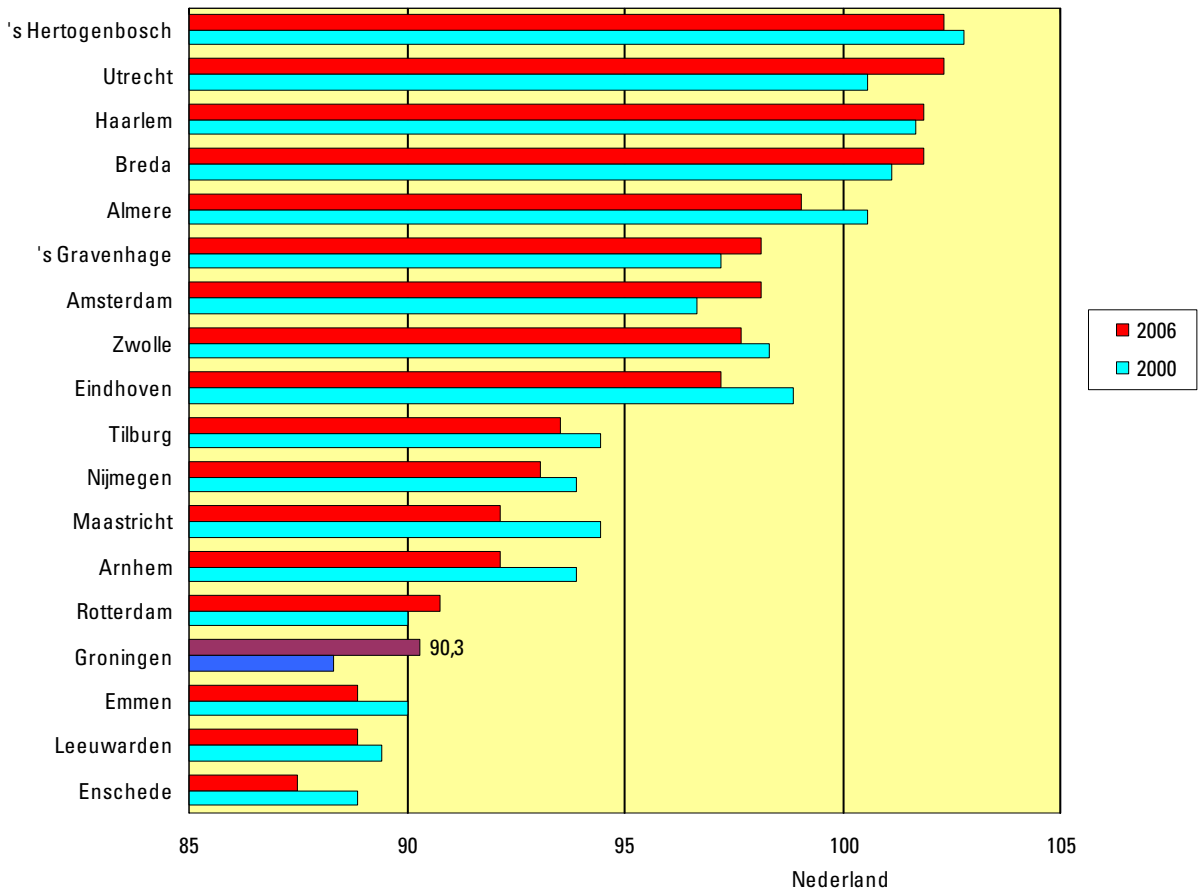
7.4.2 Besteedbare inkomens per inwoner en huishouden, 2006 en de rangnummers van het inkomen per inwoner, Groningen en de regiogemeenten

gemeente	Relatieve rangnummers ¹⁾ inkomen per inwoner		gemiddeld inkomen 2006 (€)			koopkracht
	1998	2006	per inwoner	per inw. met een heel jaar inkomen	per huishouden	index 2006
Haren	3	4	16.300	23.300	37.500	121,8
Tynaarlo	21	19	14.000	19.700	33.600	107,4
Zuidhorn	80	83	12.500	19.000	32.900	102,3
Noordenveld	39	36	13.400	18.900	32.100	101,9
Slochteren	77	73	12.500	18.200	31.400	97,2
Leek	81	68	12.400	17.700	31.000	96,3
Ten Boer	93	88	12.100	17.700	31.100	96,3
Winsum	86	82	12.300	18.100	30.600	96,3
Assen	62	70	12.600	17.800	29.100	94,4
Bedum	88	85	12.200	17.600	30.300	94,4
Groningen	76	83	12.300	16.400	25.700	90,3
Hoogezand	86	95	11.700	16.400	26.700	86,6
Nederland			12.500	17.900	30.100	100

Bron: CBS(RIO)

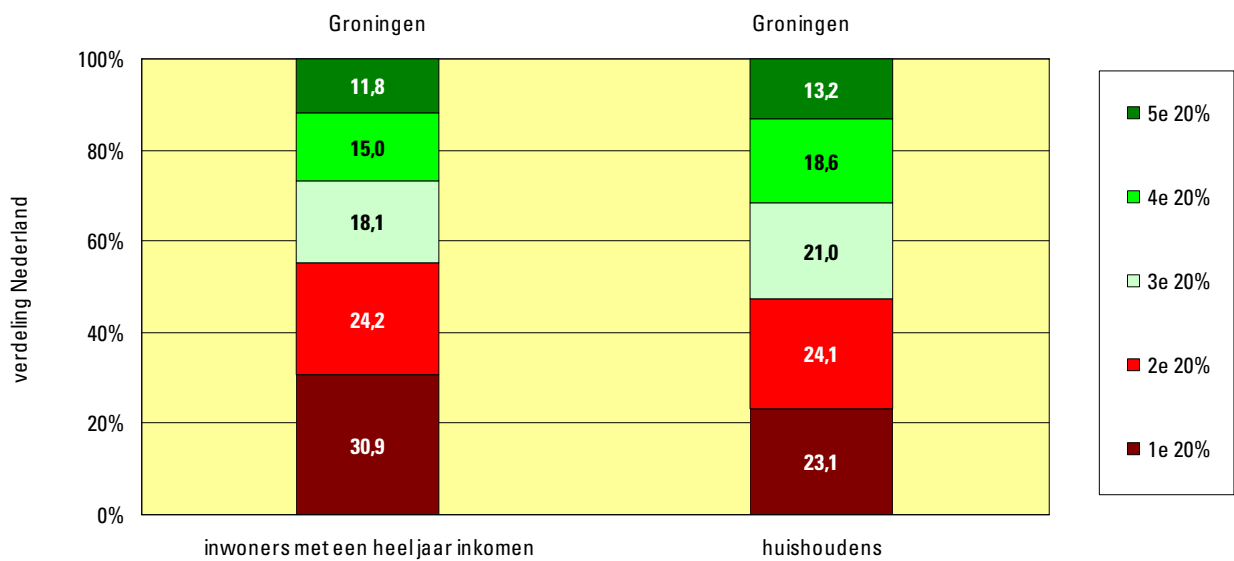
1) Relatieve rangnummers: hierbij is het totaal aantal gemeenten op 100 gesteld

7.4.a De koopkrachtindex in 2000 en 2006, Groningen vergeleken

Bron: CBS(RIO)

7.4.b Inkomensverdeling van inwoners met een heel jaar inkomen en huishoudens in 20% groepen van de inkomensverdeling in Nederland, Groningen vergeleken met Nederland, 2006

Bron: CBS(RIO)

7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.4.3 Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner en huishouden per GSB wijk, 2006

	per inwoner	per inwoner met een heel jaar inkomen	per huishouden	koopkracht index 2006
Nieuw zuid particulier	16.808	23.048	36.209	121,3
Nieuw west	13.359	20.756	37.630	112,5
Nieuw oost	13.460	19.697	36.532	109,5
Oranje-/ Schilderswijk	12.439	16.704	26.777	96,9
Centrum	12.500	15.800	24.900	96,8
Hoogkerk	12.007	16.785	30.146	93,0
Oud zuid	12.313	15.179	23.300	89,2
Nieuw zuid corporatief	12.641	16.311	22.895	85,9
De Dorpen	11.295	15.676	26.414	84,6
Lewenborg	11.122	15.548	24.730	81,9
Oosterpark	12.000	14.800	21.000	80,1
Beijum	10.878	15.640	24.217	80,0
Paddepoel	11.047	14.672	21.884	79,2
Korrewegwijk	10.900	13.900	20.200	76,4
Vinkhuizen	10.280	13.819	22.384	75,7
gemeente Groningen	12.300	16.400	25.700	90,3

Bron: CBS(RIO)

7.4.4 Gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen naar belangrijkste bron van inkomen, 2006

inkomstenbron	Groningen		Nederland	
	% van de populatie	gem. inkomen (€)	% van de populatie	gem. inkomen (€)
zelfstandige	7,5	35.800	10,0	41.900
werknemer	56,0	28.900	54,7	35.100
pensioen ontvanger	20,1	21.200	24,7	23.300
WW/bijstandsgerechtigde	10,8	13.900	5,1	16.000
arbeidsongeschiktheid	3,3	17.900	3,9	20.200
totaal	100	25.700	100	31.300

Bron: CBS(RIO)

7.4.5 Gemiddeld besteedbaar inkomen van inwoners met een heel jaar inkomen naar etniciteit, 2006

groep	Groningen		Nederland	
	% van de populatie	gem. inkomen (€)	% van de populatie	gem. inkomen (€)
Autochtonen	84,6	16.600	52,7	21.300
waaronder				
actief	45,1	20.300	52,3	21.400
niet actief 15-65 jaar	25,3	10.700	0,3	13.000
niet actief overig	14,2	15.200	0,2	17.500
Allochtonen	15,4	15.500	16,8	17.200
waaronder				
actief	8,3	19.100	10,0	20.000
niet actief 15-65 jaar	5,7	10.500	4,5	11.800
niet actief overig	1,4	14.500	2,3	15.600
totaal	100	16.400	100	18.600

Bron: CBS(RIO)

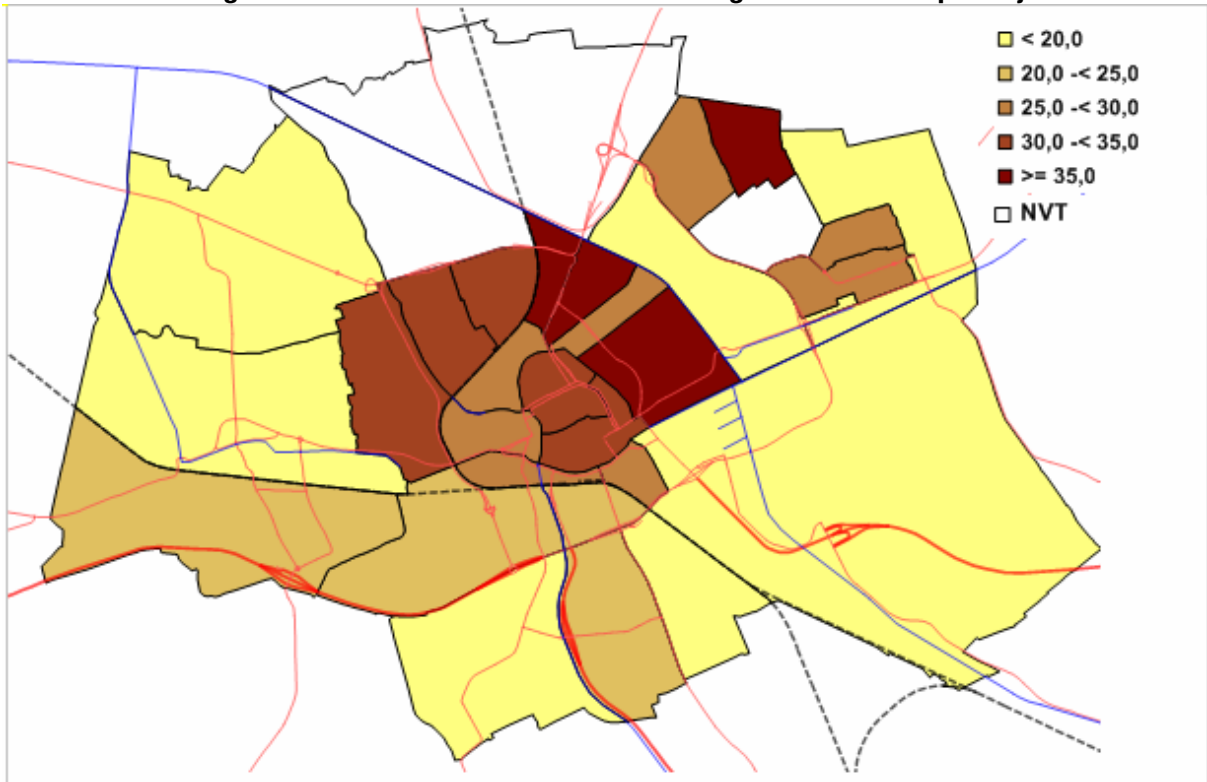
7.4.6 Armoede, het percentage huishoudens in de laagste inkomensgroep (10% groep) en percentage sociale minima

	1998	2002	2004	2005	2006
percentage in de laagste 10% groep (Nederland = 10)	19,4	17,1	15,8	16,6	16,9
percentage sociaal minimum Groningen	22,9	13,8	13,2	14	14,0
percentage sociaal minimum Nederland	.	9,1	8,9	9	8,7

Bron: CBS(RIO)

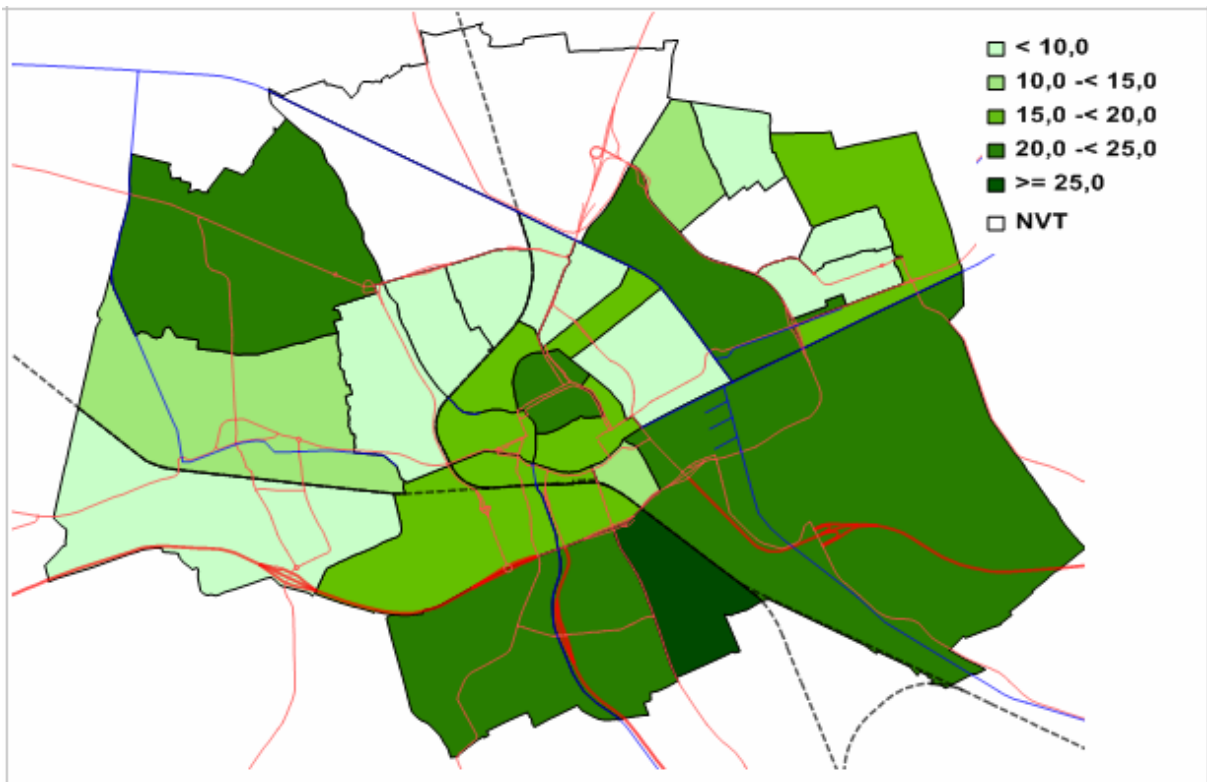
7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.4.c Percentage huishoudens met inkomens in de laagste 20% klasse per wijk

Bron: CBS(RIO)

7.4.d Percentage huishoudens met inkomens in de hoogste 20% klasse per wijk

Bron: CBS(RIO)

7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

7.5 Verkochte stadspassen naar tariefgroep

tariefgroepen ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008
tariefgroep A	8.808	8.830	8.430	8.041	8.504
tariefgroep B	1.877	873	693	659	813
tariefgroep C	608	252	203	203	376
tarief nog niet bekend	9	22	75	32	4
totaal absoluut	11.302	9.977	9.401	8.935	9.697
waarvan aan allochtonen	2.711	2.480	2.415	2.102	2.690

Bron: DIA

1) Tariefgroepen A: voor minima, tariefgroep B: voor studenten, tariefgroep C: voor de overige inwoners

7.6 Aanmeldingen voor leningen/schuldensanering bij de Frontoffice Groningse Kredietbank

	2004	2005	2006	2007	2008
aantal aanmeldingen	2.058	1.879	1.946	1.836	2.062
per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	13,6	12,3	12,7	11,9	13,3

Bron: Groninger Krediet Bank

7.7 Gemeentelijke belastingen in Euro's per jaar

	2005	2006	2007	2008	2009
woonlasten					
WOZ gebruikersbelasting, per €2.268,- econ. waarde	2,80	1)			
WOZ eigenarenbelasting, per €2.500,- econ. waarde	3,86	3,93	3,50	3,04	3,05
WOZ, bij een economische waarde van €200.000,-	554,40	314,40	280,00	243,20	244,00
Rioolrechten	101,65	107,35	111,75	119,05	127,75
Afvalstoffenheffing per perceel bij bewoning door twee personen	279,12	288,72	303,72	316,68	331,32
totaal OZB, rioolrechten en afvalstoffenheffing	935,17	710,47	695,47	678,93	703,07
overige belastingen					
Logiesbelasting sterrenhotels, per persoon per nacht	2,00	2,00	3,00	3,00	3,00
Logiesbelasting overig, per persoon per nacht	1,00	1,00	1,50	1,50	1,50
Reinigingsrechten (bedrijven), laagste tarief	342,12	342,12	348,96	348,96	348,96
Hondenbelasting, eerste hond	80,16	82,44	82,92	85,56	90,00

Bron: DIA

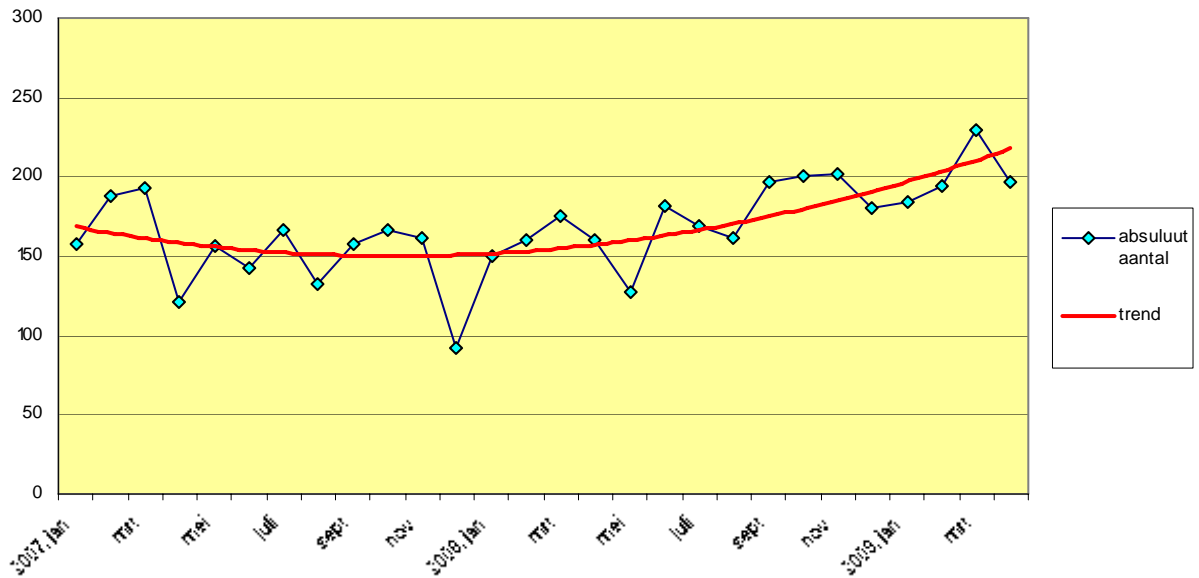
1) M.i.v. 2006 is de gebruikersbelasting voor bewoners afgeschaft

7.8 Nieuw ingeschreven woninghypotheken, aantal en gemiddeld bedrag

	1999	2000	2001	2002	2003	index 2003, 1999=100
Groningen						
nieuwe woninghypotheken	6.095	5.438	5.135	5.776	5.408	88,7
gemiddeld hypotheekbedrag (1.000€)	96	109	115	123	139	144,8
Nederland						
nieuwe woninghypotheken	665.205	510.039	480.540	499.394	540.387	81,2
gemiddeld hypotheekbedrag (1.000€)	117	136	151	163	178	152,1

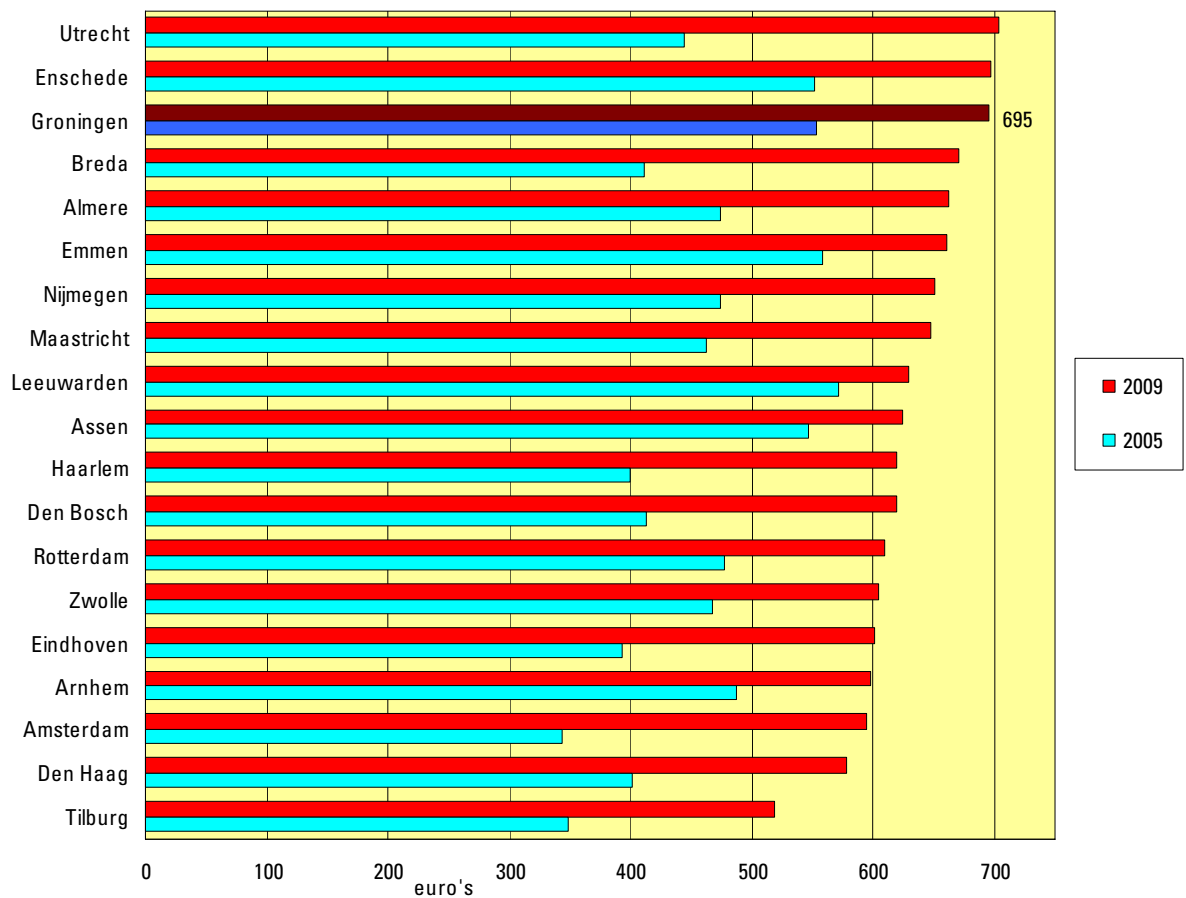
Bron: CBS

7.6.a Aanmeldingen voor leningen/schuldensanering bij de Frontoffice Groningse Kredietbank

Bron: Groningse Krediet Bank

7.7.a Woonlasten door gemeentelijke tarieven van een aantal gemeenten in Euro's per jaar per huishouden, 2005-2009

Bron: Coelo

7 SOCIALE ZORG, INKOMEN EN LASTEN

HOOFDSTUK 8

ONDERWIJS

Het gebouw van de basisscholen de Hoeksteen en de Vlint in Gravenburg. In het gebouw is ook een kinderdagverblijf gevestigd.

Aantal leerlingen basisonderwijs neemt toe

In overeenstemming met de bevolkingsontwikkeling van de leeftijdsgroep 4-12 jaar neemt het aantal leerlingen in het basisonderwijs licht toe. Deze toename is te zien in de groei van het aantal leerlingen in het openbaar onderwijs.

Volgens de leerlingenprognose gemaakt voor het basisonderwijs, zal het aantal leerlingen nog tot 2010 toenemen waarna er een periode van afname zal volgen.

In het voortgezet onderwijs veel leerlingen van buiten de stad

Het aantal leerlingen op het voortgezet onderwijs bedraagt 14.000. Dit aantal is veel hoger dan het aantal inwoners in de gemeente van 12 t/m 17 jaar. Dit komt omdat meer dan de helft van de leerlingen van buiten de stad komen. Evenals in het basisonderwijs neemt het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs de afgelopen jaren toe. Deze groei wordt vooral veroorzaakt door een toename van het aantal leerlingen op VWO-niveau. Volgens de leerlingenprognose zal het aantal scholieren nog tot 2016 blijven toenemen, daarna zal er een daling inzetten vooral door daling van het aantal leerlingen van buiten de stad.

Belangstelling voor economie groeit

Het aantal studenten op de Regionale Opleidings Centra (ROC's, zonder het VMBO) is na een toename in 2008 afgenomen. In totaal volgden er per 1 oktober 2009 ruim 18.000 deelnemers een MBO opleiding aan een ROC. De studierichtingen economie, techniek en gezondheidszorg en welzijn hebben alle drie ongeveer evenveel deelnemers. Economie kent groei van het aantal, de beide andere richtingen een afname. De studierichting landbouw, groen en dierverzorging is het kleinst met een kleine 1000 leerlingen.

Absoluut schoolverzuim neemt af

Waren er in de schooljaren 2003 en 2004 nog ongeveer 40 leerplichtige jongeren niet ingeschreven bij een school, het laatste jaar is dit aantal geslonken tot 5.

Het relatief verzuim (ongeoorloofd 3 of meer dagen wegblijven van school) is de laatste jaren wel toegenomen en bedroeg in 2008 545. De oorzaak van de toename komt voor een deel door betere registratie, dit kan een vetekend beeld geven. De reden van het verzuim ligt in de meeste gevallen bij de jongere zelf of heeft te maken met gezinsproblematiek. Veel minder vaak wordt aangegeven dat er problemen zijn met de school.

Aanpak voortijdig schoolverlaters succesvol

Voor instromen in de arbeidsmarkt is het van belang dat iedere jongere een startkwalificatie behaalt. Startkwalificatie is minimaal een Havo-diploma of een diploma op MBO-niveau 2. De gemeente streeft er na om het aantal voortijdig

schoolverlaters te verminderen en te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. Dit gebeurt in samenwerking met de scholen (o.a. de ROC's).

Het aandeel voortijdig schoolverlaters is de afgelopen jaren gedaald van rond de 4% in de jaren 2004 tot 2006 naar 2,7% in 2008. In het schooljaar 2007-2008 zijn 750 jongeren ingestroomd bij het RMC. Na een stijging sinds 2003/2004, lijkt nu sprake te zijn van een stabilisatie. De aanvankelijke stijging had te maken met de betere registratie. De oorzaak van de stabilisatie kan zijn dat zowel bij de gemeente als bij de scholen de nadruk steeds meer komt te liggen op preventie.

Overstappers VMBO-MBO

In het schooljaar 2007-2008 maakten 588 leerlingen de overstap van VMBO naar MBO. Hiervan waren er 43 aan te merken als 'risico overstappers' Zij hebben bijvoorbeeld nog geen keuze gemaakt voor een vervolgopleiding of nog geen praktijkplaats gevonden voor een BBL opleiding. Uiteindelijk zijn 42 risico overstappers doorgestroomd naar onderwijs en de anderen zijn doorverwezen naar zorg.

Studentenpopulatie groeit

Groningen staat bekend als studentenstad. In Groningen studeren ruim 50.000 studenten aan de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool of een andere HBO instelling. Met deze studentenaantallen is Groningen de 4e studentenstad in Nederland. In totaal wonen circa 35.000 studenten in de gemeente Groningen. Dit betekent dat bijna één op de vijf stadgers student is. Het afgelopen jaar is het aantal eerstejaars studenten op de Hanzehogeschool en de Rijksuniversiteit samen met 500 toegenomen. De stijging van de afgelopen jaren zet ook in 2008/2009 door; naar verhouding stijgt het aantal eerstejaars studenten het meest

Groei aantal buitenlandse studenten

De RUG en de HHG hebben de ambitie het aantal buitenlandse studenten te laten groeien. We zien in de afgelopen jaren dan ook een sterke groei van dat aantal. De RUG en de HHG hadden samen in oktober 2008 3.700 reguliere buitenlandse studenten en beurspromovendi. Daarnaast zijn er nog 1.000 buitenlandse gaststudenten bij beide instituten samen.

Veel mensen met een hoog opleidingsniveau

Het percentage inwoners met een hogere opleiding is in Groningen door de aanwezigheid van de universiteit en HBO instellingen erg hoog. Van de beroepsbevolking heeft 40,5% een afgeronde HBO of WO opleiding tegen landelijk 31,5%. Het percentage laag opgeleiden in de gemeente is laag. Het percentage middelbaar opgeleiden is ongeveer even hoog als in Nederland als geheel.

Inhoud

8.1.1	Leerlingen in het basisonderwijs naar denominatie, 1 okt. van schooljaar	96
8.1.2	Leerlingen in het speciaal onderwijs, 1 okt. van schooljaar	96
8.1.3	Basisscholen en speciaal onderwijs naar denominatie, 1 okt. van schooljaar	96
8.1.a	Gemiddelde schoolgrootte naar denominatie in Groningen en Nederland als geheel.....	97
8.1.b	Leerlingenprognose basisonderwijs 2009-2024	97
8.2	CITO scores per GSB wijk, 2002-2006	98
8.3	Verzuim van leerplichtige jongeren	98
8.4.1	Voortijdig schoolverlaters: instroom bij het RMC van 18 t/m 22 jarigen en totaal aantal per schooljaar	98
8.4.2	Leerlingen met een VMBO diploma die overstappen naar het MBO en het percentage risico-overstappers	98
8.3.a	Meldingen relatief verzuim naar melder.....	99
8.3.b	Meldingen relatief verzuim naar reden.....	99
8.4.a	Voortijdig schoolverlaters naar etniciteit, percentage ten opzichte van de jeugd van 12 t/m 22 jaar	99
8.5	Leerlingen in het voortgezet onderwijs, peildatum 1 oktober van schooljaar	100
8.6.1	Deelnemers van de ROC's en het AOC naar onderwijsinstelling per 1 oktober	100
8.6.2	Deelnemers van de ROC's en het AOC naar opleidingsniveau per 1 oktober	100
8.6.3	Deelnemers van de ROC's en het AOC naar studierichting (MBO).....	100
8.5.a	Leerlingenprognose voortgezet onderwijs 2009-2024.....	101
8.7.a	Aandeel van de beroepsbevolking met een afgeronde HBO- of universitaire opleiding, Groningen vergeleken, 2006-2008.....	101
8.7.1	Studenten Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit wonend binnen en buiten de gemeente Groningen	102
8.7.2	Studenten Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit naar studiejaar	102
8.7.3	Aantal buitenlandse studenten bij de Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit.....	102
8.7.4	Studenten overige HBO instellingen in Groningen, peildatum 1 oktober van studiejaar	102
8.7.b	Aantal studenten WO en HBO studierend in gemeenten met 10.000 en meer studenten, studiejaar '07-'08	103
8.7.c	Studenten Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool naar studierichting, studiejaar '08-'09	103

8.1.1 Leerlingen in het basisonderwijs naar denominatie, 1 okt. van schooljaar

soort onderwijs	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
openbaar basisonderwijs	6.969	7.119	7.466	7.571	7.594	7.860	112,8
bijzonder basisonderwijs							
Protestants Christelijk	2.931	2.911	2.920	2.923	2.919	2.924	99,8
Rooms Katholiek	580	560	386	385	383	393	67,8
Gereformeerd	379	381	373	391	404	406	107,1
Reformatorisch	69	74	70	76	75	78	113,0
Neutraal	662	667	718	710	725	724	109,4
totaal bijzonder basisonderwijs	4.621	4.593	4.467	4.485	4.506	4.525	97,9
totaal	11.590	11.712	11.933	12.056	12.100	12.385	106,9

Bron: CFI

8.1.2 Leerlingen in het speciaal onderwijs, 1 okt. van schooljaar

soort speciaal onderwijs	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
categorie 1 scholen (SBO) openbaar	288	306	261	252	241	253	82,7
categorie 1 scholen (SBO) bijzonder	428	419	407	388	390	376	89,7
categorie 1 scholen totaal	716	725	668	640	631	629	86,8
expertise centra openbaar	338	340	344	344	339	331	97,4
expertise centra bijzonder	226	243	254	253	248	264	108,6
expertise centra neutraal bijzonder	832	826	851	847	851	802	97,1
expertise centra (SBO, SVO) totaal	1.396	1.409	1.449	1.444	1.438	1.397	99,1
totaal speciaal onderwijs	2.112	2.134	2.117	2.084	2.069	2.026	94,9

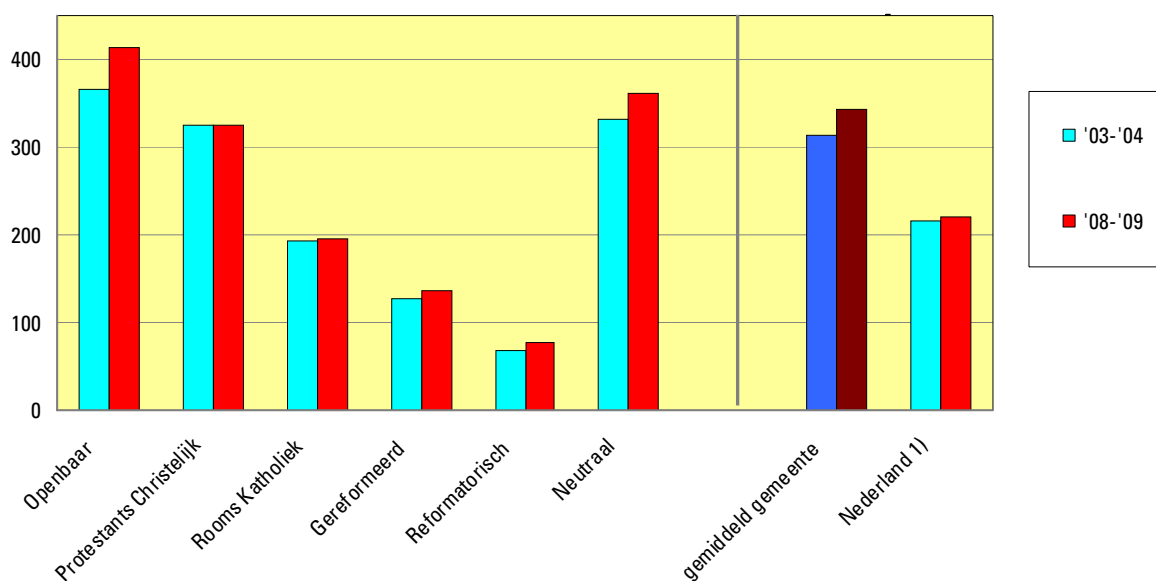
Bron: CFI

8.1.3 Basisscholen en speciaal onderwijs naar denominatie, 1 okt. van schooljaar

soort school	'98-'99	'00-'01	'02-'03	'04-'05	'06-'07	'08-'09
basisonderwijs openbaar	20	20	19	19	19	19
Protestants Christelijk	9	9	9	9	9	9
Rooms Katholiek	3	3	3	3	2	2
Gereformeerd	3	3	3	3	3	3
Reformatorisch	1	1	1	1	1	1
Neutraal	2	2	2	2	2	2
totaal basisscholen	38	38	37	37	36	36
speciaal onderwijs openbaar	7	7	6	5	4	4
bijzonder	11	8	9	10	10	10
totaal speciaal onderwijs	18	15	15	15	14	14
totaal	56	53	52	52	50	50

Bron: OCSW

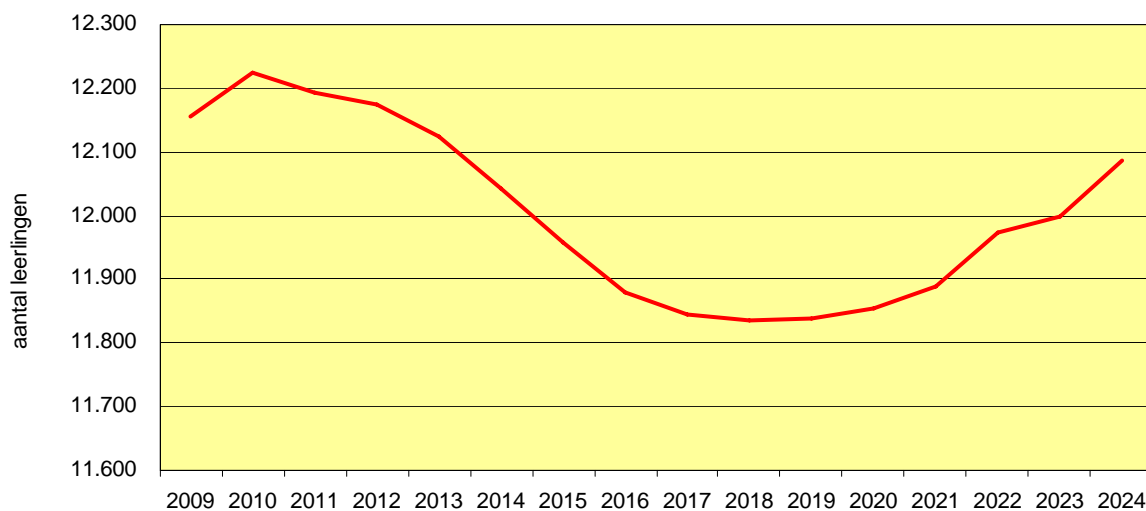
8.1.a Gemiddelde schoolgrootte naar denominatie in Groningen en Nederland als geheel

Bron: OCSW

1) Nederland '03-'04 en '07-'08

8.1.b Leerlingenprognose basisonderwijs 2009-2024

Bron: Bureau O&S

8.2 CITO scores per GSB wijk, 2002-2006

GSB wijk	2002	2003	2004	2005	2006
Centrum	538,2	538,3	536,1	536,5	538,8
Oranje-/Schilderswijk	538,3	536,2	540,8	537,8	538,1
Oud zuid/Nieuw zuid corporatief ¹⁾	534,0	535,4	533,9	535,3	534,7
Nieuw zuid particulier	537,6	537,9	537,6	537,2	538,1
Korrewegwijk/Oosterpark ¹⁾	531,4	536,5	534,8	532,7	531,0
Lewenborg	533,1	529,7	531,3	527,0	532,9
Beijum	534,8	535,2	534,0	533,7	532,6
Paddepoel	530,8	532,2	529,4	528,2	531,5
Vinkhuizen	525,8	531,5	530,8	528,6	527,9
Hoogkerk/de dorpen	534,6	531,8	531,8	531,4	533,6
gemiddeld gemeente Groningen	534,2	534,7	533,9	533,1	533,9
landelijk	534,8	534,7	535,2	534,5	536,0

Bron: ABCG

1) Wijken samengevoegd

8.3 Verzuim van leerplichtige jongeren

	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08
Absoluut verzuim	48	45	10	11	5
Relatief verzuim, totaal	282	421	430	505	545

Bron: OCSW

8.4.1 Voortijdig schoolverlaters: instroom bij het RMC van 18 t/m 22 jarigen en totaal aantal per schooljaar

	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08
via onderwijsinstellingen	228	274	322	434	438
via Jongerenloket/CWI	327	389	247	215	236
overige meldingen	40	10	42	98	76
instroom 18 t/m 22 jaar¹⁾	595	673	611	747	750
aantal voortijdig schoolverlaters 12 t/m 17 jaar	380	302	364	181	220
aandeel in de bevolking van 12 t/m 17 jaar	4,4%	3,5%	4,3%	2,1%	2,5%
aantal voortijdig schoolverlaters 18 t/m 22 jaar	890	922	909	896	708
aandeel in de bevolking van 18 t/m 22 jaar	3,9%	4,0%	3,9%	3,6%	2,8%

Bron: OCSW

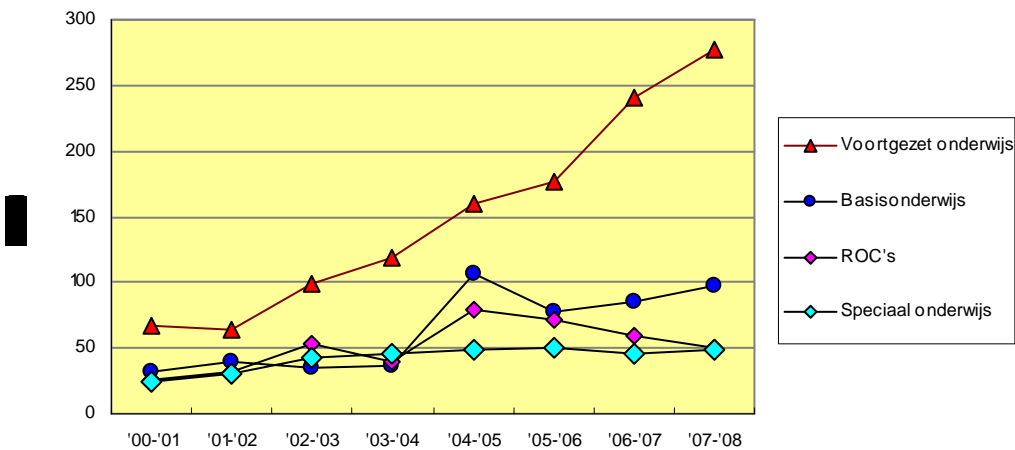
1) Het gaat om leerlingen zonder startkwalificatie, exclusief de studenten

8.4.2 Leerlingen met een VMBO diploma die overstappen naar het MBO en het percentage risico-overstappers

	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08
overstappers	1.185	878	558	699	588
risico overstappers	140	100	96	80	43
percentage risico overstappers	11,8	11,4	17,2	11,4	7,3

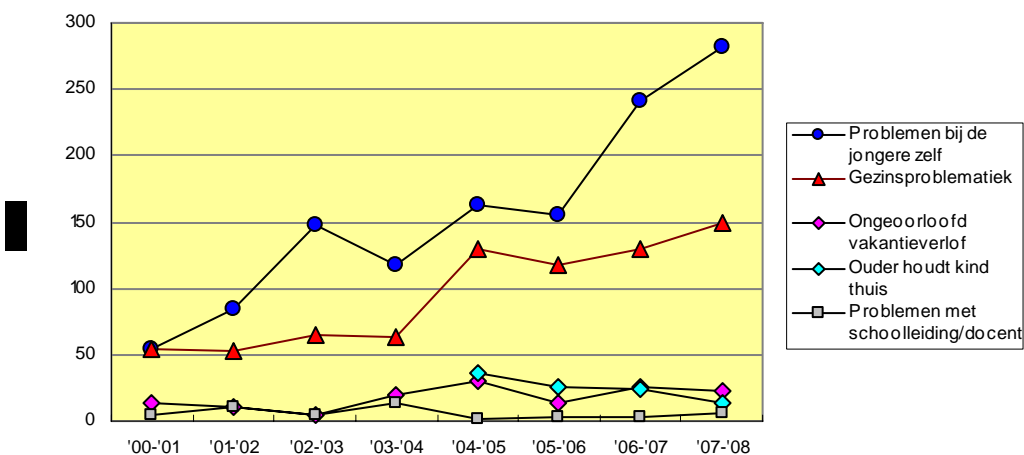
Bron: OCSW

8.3.a Meldingen relatief verzuim naar melder

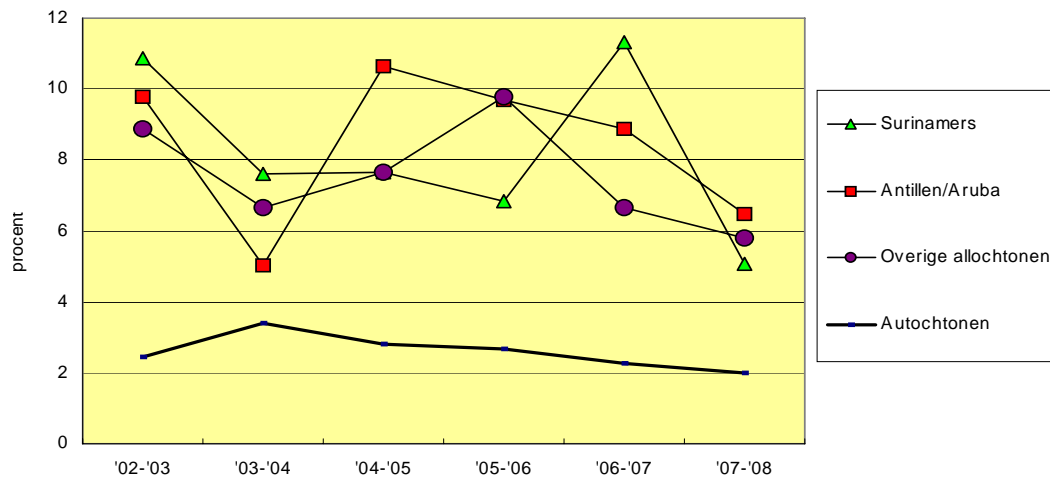
Bron: OCSW

8.3.b Meldingen relatief verzuim naar reden

Bron: OCSW

8.4.a Voortijdig schoolverlaters naar etniciteit, percentage ten opzichte van de jeugd van 12 t/m 22 jaar

Bron: OCSW

8.5 Leerlingen in het voortgezet onderwijs, peildatum 1 oktober van schooljaar

soort onderwijs	klas	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '04-'05=100
Praktijkonderwijs	1 t/m 6	414	454	480	469	445	454	100,0
Brugjaar	1 en 2	4.589	4.342	4.510	4.697	4.901	4.831	111,3
LW00	1 t/m 4	906	804	804	793	771	745	92,7
VMBO/MAVO	3 en 4	1.939	1.842	1.749	1.612	1.583	1.678	91,1
HAVO/VWO	3	1.369	1.527	1.671	1.521	1.560	1.592	104,3
HAVO	4 t/m 5	1.673	1.870	1.837	1.962	2.001	1.970	105,3
VWO	4 t/m 6	2.038	2.159	2.213	2.389	2.280	2.527	117,0
totaal		12.928	12.998	13.264	13.443	13.541	13.797	106,1

Bron: OCSW, CFI

8.6.1 Deelnemers van de ROC's en het AOC naar onderwijsinstelling per 1 oktober

Onderwijsinstellingen locaties Groningen	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
Agrarisch Opleidings Centrum	977	978	979	1.001	991	979	100,1
Menso Alting College	590	611	559	561	560	584	95,6
Alfa college	5.239	5.338	5.428	5.772	6.089	6.364	119,2
Noorderpoortcollege	11.081	11.204	10.972	11.156	11.497	10.951	97,7
Hanzehogeschool (SOSA)	249	180	118	110	121	110	0,0
totaal	18.136	18.311	18.056	18.600	19.258	18.988	103,1

Bron: AOC, ROC's

8.6.2 Deelnemers van de ROC's en het AOC naar opleidingsniveau per 1 oktober

soort onderwijs	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
VMBO	612	698	631	599	504	478	68,5
BBO/BBL	4.878	4.441	4.209	4.215	4.948	4.893	110,2
MBO/BOL	12.646	13.172	13.234	13.786	13.806	13.617	102,5
totaal	18.136	18.311	18.074	18.600	19.258	18.988	103,7

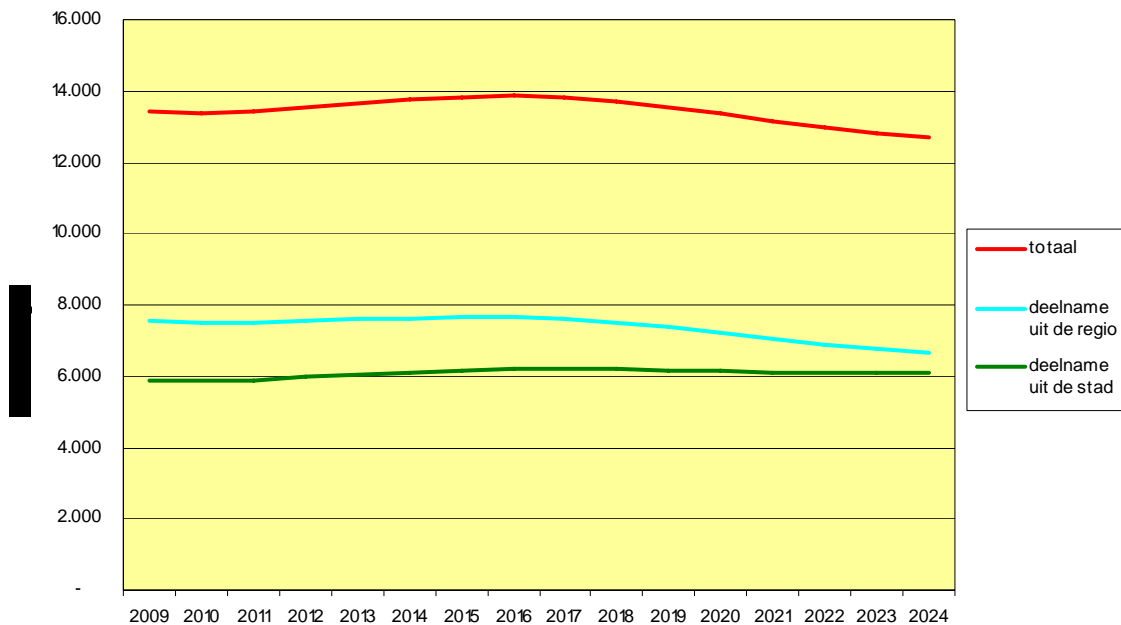
Bron: AOC, ROC's

8.6.3 Deelnemers van de ROC's en het AOC naar studierichting (MBO)

sector	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
landbouw/groen/dierverzorging	977	978	979	1.001	991	979	100,1
economie	5.912	5.841	5.873	5.921	6.216	6.335	108,5
gezondheid/welzijn	5.426	5.549	5.428	5.909	6.180	5.978	107,7
techniek	5.209	5.245	5.145	5.161	5.367	5.218	99,5
totaal	17.524	17.613	17.425	17.992	18.754	18.510	104,5

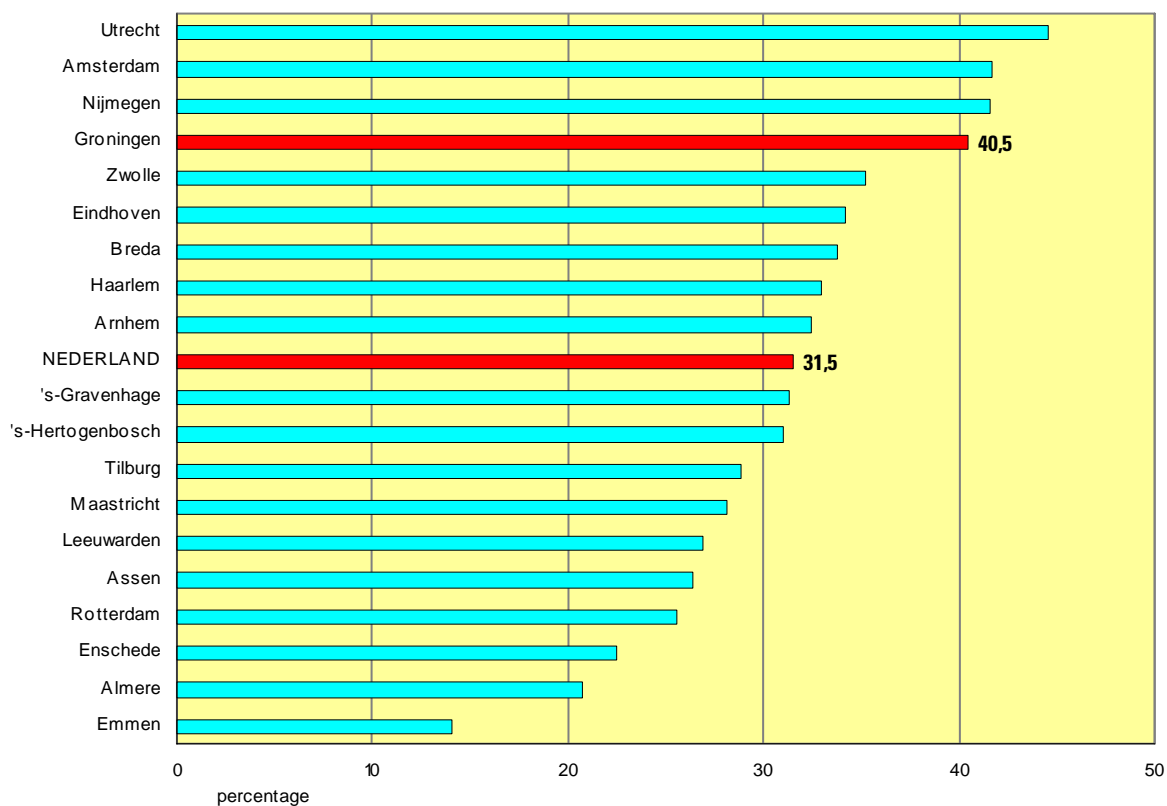
Bron: AOC, ROC's

8.5.a Leerlingenprognose voortgezet onderwijs 2009-2024

Bron: Bureau O&S

8.7.a Aandeel van de beroepsbevolking met een afgeronde HBO- of universitaire opleiding, Groningen vergeleken, 2006-2008

Bron: CBS(EBB)

8.7.1 Studenten Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit wonend binnen en buiten de gemeente Groningen

woonplaats (postadres)	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
gemeente Groningen							
HHG	7.933	7.883	7.832	7.991	8.308	9.789	123,4
RuG	14.455	14.676	14.860	14.926	14.933	15.304	105,9
totaal	22.388	22.559	22.692	22.917	23.241	25.093	112,1
buiten gem. Groningen							
HHG	10.470	11.361	12.595	13.406	14.253	13.698	130,8
RuG	6.778	7.597	8.519	9.235	9.410	10.130	149,5
totaal	17.248	18.958	21.114	22.641	23.663	23.828	138,1
totaal							
HHG ¹⁾	18.403	19.244	20.427	21.397	22.561	23.487	127,6
RuG ¹⁾	21.233	22.273	23.379	24.161	24.343	25.434	119,8
totaal	39.636	41.517	43.806	45.558	46.904	48.921	123,4

Bron: RUG, HHG

8.7.2 Studenten Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit naar studiejaar

	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
eerstejaars							
HHG	5.104	5.441	5.786	6.242	6.599	6.809	133,4
RuG	4.523	4.767	4.722	5.087	5.329	5.627	124,4
totaal	9.627	10.208	10.508	11.329	11.928	12.436	129,2
ouderejaars							
HHG	13.299	13.803	14.641	15.155	15.962	16.678	125,4
RuG	16.627	17.506	18.657	19.074	19.014	19.807	119,1
totaal	29.926	31.309	33.298	34.229	34.976	36.485	121,9
totaal							
HHG ¹⁾	18.403	19.244	20.427	21.397	22.561	23.487	127,6
RuG ¹⁾	21.150	22.273	23.379	24.161	24.343	25.434	120,3
totaal	39.553	41.517	43.806	45.558	46.904	48.921	123,7

Bron: RUG, HHG

1) HHG per 1 oktober, RUG per 1 januari

8.7.3 Aantal buitenlandse studenten bij de Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit

instelling	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '02-'03=100
reguliere studenten RUG	654	768	912	956	1.231	1.470	224,8
gaststudenten RUG	467	645	722	778	794	-	170,0
beurspromovendi RUG	209	293	316	359	457	650	311,0
reguliere studenten HHG	1.108	1.165	1.214	1.220	1.384	1.616	145,8
gaststudenten HHG	296	277	316	217	270	-	91,2

Bron: RUG, HHG

8.7.4 Studenten overige HBO instellingen in Groningen, peildatum 1 oktober van studiejaar

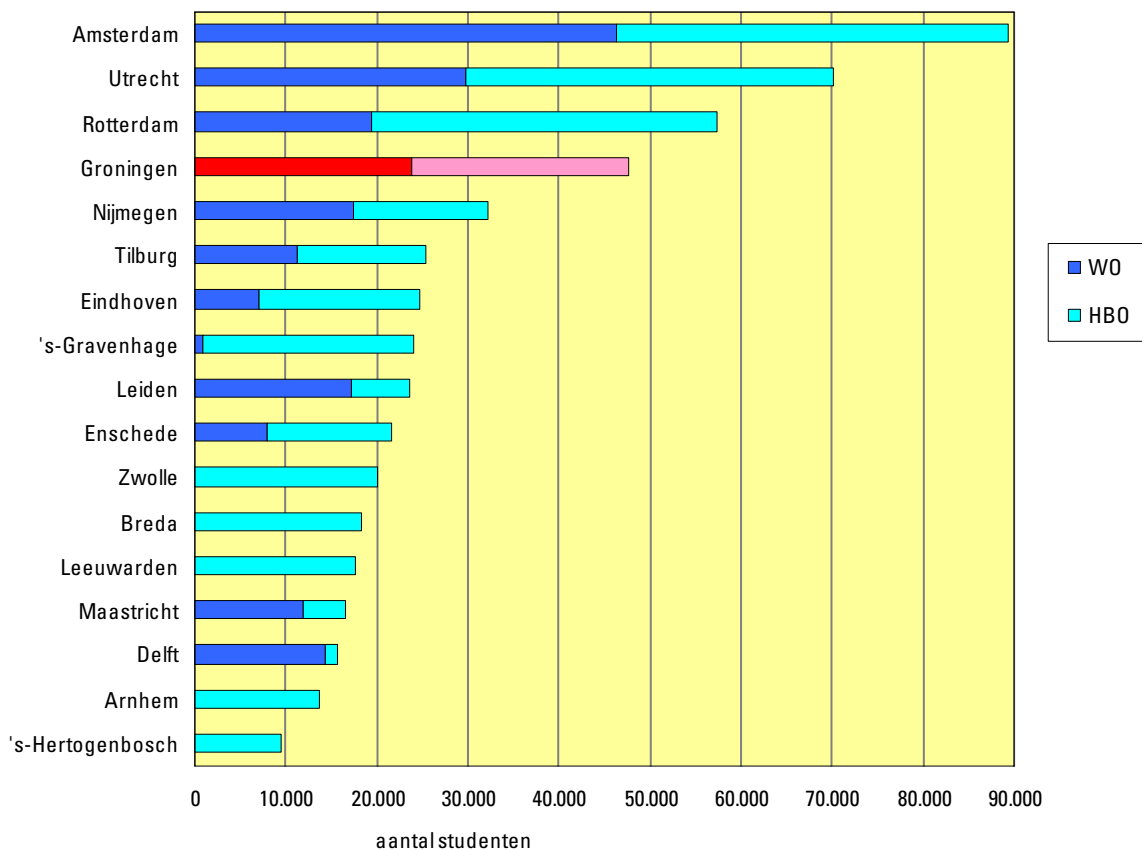
instelling	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09	index '08-'09 '03-'04=100
Stenden	382	422	475	451	471	417	109,2
HBO Nederland	620	721	681	481	512	472	76,1
Verloskunde academie	120	150	140	148	130	150	125,0
Fontys	168	184	155	1)			
Windesheim				133	150	141	83,9
Agrarische hogeschool van Hall	127	120	125	120	133	2)	
NHL	96	138	146	151	149	217	226,0
Hogeschool INHolland	164	144	1)				
totaal	1.677	1.879	1.722	1.484	1.545	1.397	83,3

Bron: Onderwijsinstellingen

1) De studenten van Fontys zijn per 2006 overgegaan naar Windesheim en die van INHolland per 2005 naar de Hanzehogeschool

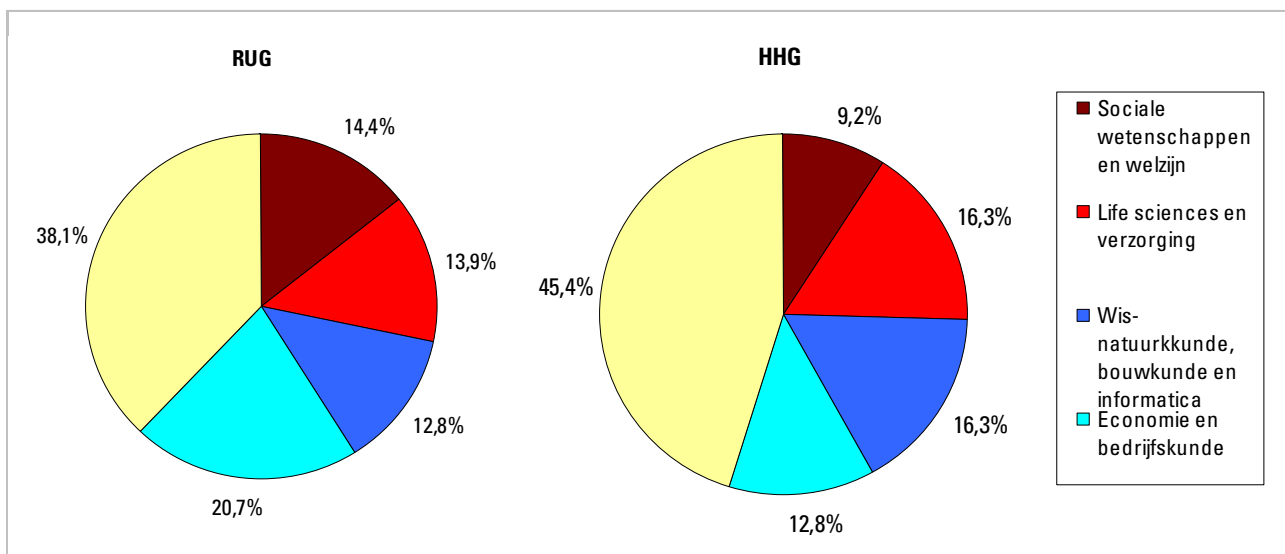
2) De vestiging van ven Hall in Groningen is per september 2008 opgeheven

8.7.b Aantal studenten WO en HBO studierend in gemeenten met 10.000 en meer studenten, studiejaar '07-'08

Bron: Onderwijsinstellingen

8.7.c Studenten Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool naar studierichting, studiejaar '08-'09

Bronnen: RUG, HHG

HOOFDSTUK 9

WELZIJN

Het geheel gemoderniseerde verzorgings- en verpleeghuis Maartenshof in de woonwijk Hoornse Meer, het huis is in april 2009 heropend.

Huisvesting voor mensen die zorg nodig hebben

De gemeente kent een breed scala van voorzieningen voor mensen die (tijdelijk) niet voor zichzelf kunnen zorgen. Voor een deel heeft de gemeente voor de opvang een regionale functie. Het betreft aan de ene kant instellingen die zorg en woonruimte bieden voor mensen die fysiek niet meer (volledig) voor zich zelf kunnen zorgen. Dit zijn verpleeg- en verzorgingshuizen of huizen voor gehandicapten. Aan de andere kant betreft het opvanghuizen voor mensen met sociale problematiek: onder meer daklozenopvang, begeleid wonen, crisisopvang en asielzoekers centra. Sinds 2002 is er een stabilisatie van het aantal welzijnsinstellingen waar huisvesting wordt geboden.

Groningen kent relatief weinig wachtenden voor zorg

We onderscheiden hierbij wachtenden voor verzorgings- en verpleeghuizen, voor zorg thuis en voor jeugdzorg.

De wachtlijstgegevens in de tabel zijn totalen van de provincie Groningen. De aantallen in de gemeente Groningen zijn ongeveer eenderde van het totaal. Op de wachtlijst voor verzorgings- en verpleeghuizen stonden in 2007 1.587 mensen, waarvan 524 overbruggingszorg kregen. Voor zorg thuis is er al een aantal jaar geen wachtlijst meer.

Het aantal wachtenden voor verzorgings- en verpleeghuizen in de gemeente Groningen is relatief laag. In Groningen wachtten in 2003 19 personen per 1.000 inwoners van 65 jaar en ouder op zorg, terwijl het gemiddelde van de grote en middelgrote gemeenten 29 per 1.000 was. In 2003 waren er nog wel wachtenden voor thuiszorg, maar dit aantal was ook toen al relatief laag.

Mantelzorg

De gegevens over mantelzorg zijn uit 2006. Mantelzorg is vrijwillige zorg aan een hulpbehoevende bekende. Mantelzorg wordt door 13% van de stadjes gegeven. Mantelzorg wordt relatief weinig gegeven door personen onder de 35 jaar en het meeste door personen van 50-64 jaar, vrouwen meer dan mannen.

Voorzieningen krachtens de WMO

De WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) biedt mensen onder meer de mogelijkheid tot gebruik van woon- en vervoersvoorzieningen. Huishoudelijke verzorging valt ook onder de WMO en is sinds 2007 opgenomen. In 2008 was het aantal verstrekkingen voor huishoudelijke verzorging 7.348. Ook rolstoelen, scooters en deeltaxi valt onder de WMO, zo had de gemeente in 2008 7.585 deeltaxipashouders en waren er 2.567 rolstoelen en scootmobielen in omloop.

Groningen heeft een regionale functie op het gebied van opvang voor daklozen

Als indicator voor de ontwikkeling van het aantal dak- en thuislozen is het aantal personen dat overnacht bij een opvanghuis genomen met als peildatum 1 januari. In totaal overnachtten er op 1 januari 2008 190 daklozen in een opvanghuis in de gemeente Groningen.

De gemeente heeft op het gebied van daklozenopvang een regionale functie, daarom is ook het aantal mensen dat in de rest van de provincie overnacht in een opvanghuis in het overzicht opgenomen.

Het gebruik van de voorzieningen blijkt uit de bezettingspercentages in de opvang. Deze waren in 2008 rond de 90%. Dit is een afname sinds 2005, onder anderen omdat de capaciteit verhoogd is. Daarnaast worden in de winter bij extreme weersomstandigheden in de nachtopvang bedden bijgeplaatst.

Vooral mannen alcohol- of drugsverslaafd

Het aantal cliënten van Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) bedroeg 1.704 in 2008. Dit aantal vertoont een stijgende tendens, veroorzaakt door het aantal alcoholverslaafden. Deze groep is na die van de harddrugs verslaafden (820 personen) met 582 de grootste groep bij verslavingszorg.

Het grootste deel van de cliënten is man. Het percentage vrouwelijke cliënten van VNN schommelt rond de 25%.

Geen wachtlijsten meer voor jeugdzorg

Het aantal aanmeldingen voor jeugdzorg is in 2008 ten opzichte van voorgaande jaren sterk gestegen. Deze stijging komt vooral door een toename van de aanvragen voor een persoonsgebonden budget. Zorgmeldingen zijn vooral afkomstig vanuit het onderwijs, van politieagenten, maatschappelijk werkers en huisartsen.

Tot 2007 was er nog een behoorlijke wachtlijst voor de jeugdzorg. Als landelijke norm wordt 77 kalenderdagen gehanteerd als norm voor de doorlooptijd van melding tot indicatie in dagen. In Groningen was deze doorlooptijd in 2008 63 dagen, ruim onder deze norm.

Meer mensen op inburgeringstrajecten

Het aantal mensen dat instroomt op inburgeringstrajecten is na een afname tot 2007 het laatste jaar fors toegenomen. Was het aantal instromers in 2007 nog 125, in 2008 is dit aantal gestegen naar 358. De reden hier voor is dat door de Wet Inburgering van 2007 er een taakstelling met het rijk is afgesproken. Dit heeft geleid tot meer inburgeraars. In 2008 zijn er veel mensen gekomen uit de voormalige Sovjetunie, Irak, Iran en Afrikaanse landen als Angola, Algerije en Sierra Leone.

Inhoud

9.1	Welzijnsinstellingen waarbij huisvesting wordt geboden op 1 april.....	108
9.2.1	Mensen die wachten op thuiszorg in de provincie Groningen	108
9.2.2	Cliënten van en het aantal verleende uren huishoudelijke verzorging door een thuiszorgorganisatie	108
9.2.3	Personen die mantelzorg verlenen, percentages stad en provincie, 2006	108
9.3.1	Verstrekkingen van voorzieningen krachtens de Wet Maatschappelijke Ondersteuning	108
9.3.2	Uitstaande voorzieningen toegekend krachtens de Wet Maatschappelijke Ondersteuning.....	108
9.2.a	Wachtenden op zorg per 1.000 inwoners van 65 jaar en ouder, 2003	109
9.2.b	Percentage stadgers dat huishoudelijke zorg van een thuiszorgorganisatie ontvangt per leeftijdscategorie, 2008	109
9.4.1	Dak- en thuislozen die op peildatum 1 januari overnachtten in een opvanghuis, stad en provincie Groningen.....	110
9.4.2	Gebruik van de voorzieningen voor nacht- en 24 uursopvang van stichting Huis	110
9.5	Hulpverlening verslavingszorg door VNN aan bewoners van de gemeente Groningen, aantal cliënten naar middelengebruik.....	110
9.4.a	In en uitstroom van daklozen in voorzieningen voor maatschappelijke opvang in de provincie Groningen per kwartaal.....	111
9.5.a	Cliënten hulpverlening VNN per 1.000 inwoners stad en provincie Groningen (zonder de stad), middelen harddrugs en alcohol	111
9.5.b	Percentage vrouwelijke cliënten hulpverlening VNN naar soort verslaving.....	111
9.6	Aantal voorzieningen voor kinderopvang op 1 april.....	112
9.7	De vraag naar jeugdzorg in de provincie Groningen	112
9.8.1	In- en uitstroom van inburgeringsplichtigen op inburgeringstrajecten	112
9.8.2	Instroom van inburgeringsplichtigen naar herkomstgroep	112
9.8.3	Instroom van inburgeringsplichtigen naar leeftijd en geslacht.....	112
9.6.a	Kinderen bij peuterspeelzalen aangesloten bij het Centrum voor Ontwikkeling en Pedagogische activiteiten	113
9.8.a	Reden van vestiging van nieuwkomers (instroom), 2003 tot en met 2006.....	113

9.1 Welzijnsinstellingen waarbij huisvesting wordt geboden op 1 april

soort instelling	1998	2003	2005	2007	2008	capaciteit 2004
verpleeghuizen	5	5	5	6	6	776 bedden
huizen voor gehandicapten	20	16	17	16	17	.
verzorgingstehuizen	15	15	15	15	15	1.147 plaatsen
opvang (jeugd, asielzoekers, maatschappelijke opvang)	35	27	24	23	24	
totaal	75	66	61	60	62	

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister), RO/EZ

9.2.1 Mensen die wachten op thuiszorg in de provincie Groningen

soort zorg	okt. 2003	ultimo 2004	ultimo 2005	ultimo 2006	feb. 2008
zorg thuis	321	0	0	0	0
verzorgingshuis- verpleeghuiszorg	877	1.510	1.905	1.458	1.587
waarvan met overbruggingszorg	.	.	.	196	524
totaal	1.198	1.510	1.905	1.458	1.587

Bron: Zorgkantoor

9.2.2 Cliënten van en het aantal verleende uren huishoudelijke verzorging door een thuiszorgorganisatie

Huishoudelijke verzorging	2008		gemiddeld aantal uren per cliënt per periode van 4 weken
	cliënten	uren hulp	
HH1 (schoonmaakwerk)	1.806	170.653	10,0
HH2 (regie in het huishouden)	3.408	416.653	11,9
totaal, zonder dubbeltellingen	4.935	587.306	

Bron: CAK, WMO-Monitor

9.2.3 Personen die mantelzorg verlenen, percentages stad en provincie, 2006

leeftijd	stad	provincie
19-34	7	8
35-49	14	18
50-64	21	23
65 eo	16	13
mannen	9	12
vrouwen	16	20
totaal	13	16

Bron: HVD

9.3.1 Verstrekkingen van voorzieningen krachtens de Wet Maatschappelijke Ondersteuning

voorziening	verstrekkingen					index 2008 2004=100
	2004	2005	2006	2007	2008	
woonvoorzieningen	1.594	1.436	1.305	1.435	1.642	103,0
vervoersvoorzieningen	1.426	1.506	1.482	1.401	1.389	97,4
huishoudelijke verzorging				6.549	7.348	

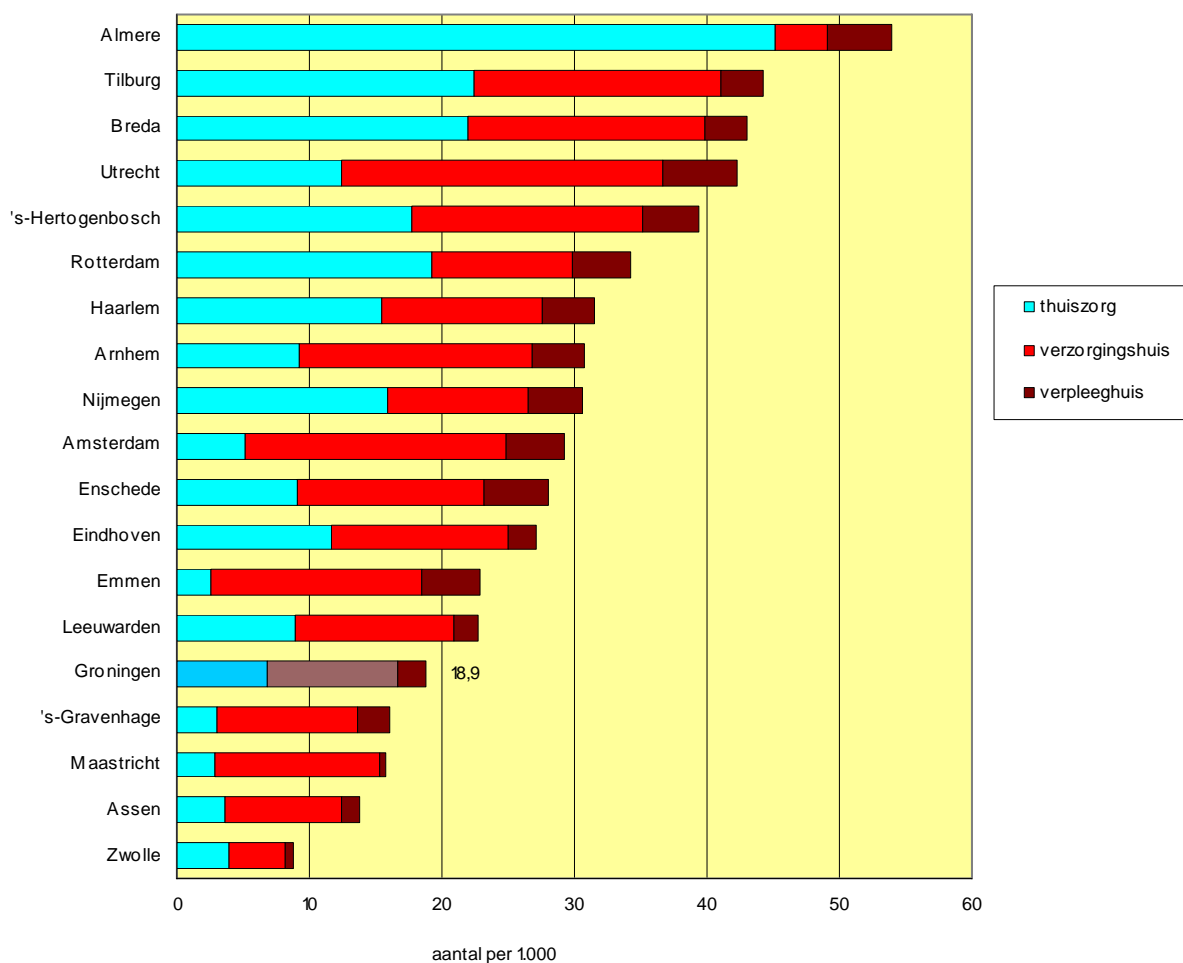
Bron: HVD

9.3.2 Uitstaande voorzieningen toegekend krachtens de Wet Maatschappelijke Ondersteuning

		2004	2005	2006	2007	2008
roerende woonvoorzieningen		972	990	1.030	1.367	1.388
electrische rolstoelen		179	185	196	163	167
handmatig bewogen rolstoelen		1.510	1.662	1.772	1.496	1.509
scooters		866	863	925	890	891
gebruikers van	bruikleenauto	9	10	11	12	13
	eigen auto/taxi	347	339	300	342	332
	rolstoeltaxi	6	8	8	2	0
aantal deeltaxipashouders		7.760	8.111	8.402	7.561	7.585
aantal cliënten met een indicatie huishoudelijke verzorging					4.972	4.872

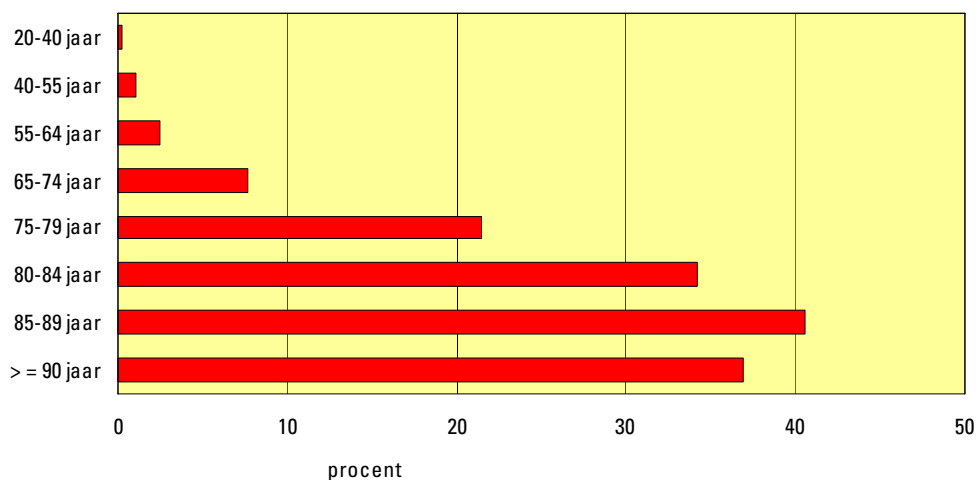
Bron: HVD

9.2.a Wachtenden op zorg per 1.000 inwoners van 65 jaar en ouder, 2003

Bron: RIVM

9.2.b Percentage stadjsers dat huishoudelijke zorg van een thuiszorgorganisatie ontvangt per leeftijdscategorie, 2008

Bron: CAK, bewerkt ABF

9.4.1 Dak- en thuislozen die op peildatum 1 januari overnachtten in een opvanghuis, stad en provincie Groningen

soort opvang	geslacht	2004	2005	2006	2007	2008
gemeente Groningen						
langdurend verblijf ¹⁾	mannen	51	53	57	49	52
	vrouwen	7	5	4	7	3
kortdurend verblijf ²⁾	mannen	56	60	49	50	58
	vrouwen	5	10	8	6	8
	onbekend	0	2	0	1	0
woontraining ³⁾	mannen	32	33	36	62	60
	vrouwen	3	9	10	11	8
	onbekend	0	0	0	0	1
totaal gemeente Groningen		154	172	164	186	190
overig provincie Groningen						
langdurend verblijf ¹⁾	mannen	29	35	37	35	37
	vrouwen	6	6	5	4	5
	onbekend	0	2	1	1	0
crisisopvang ⁴⁾	mannen	23	28	23	21	25
	vrouwen	25	14	23	24	18
	onbekend	1	0	0	0	2
totaal overig provincie Groningen		84	85	89	85	87

Bron: Bureau O&S

1) Langdurend verblijf: Hiddemaheerd, Ommelanderhuis, Greidhoek Veendam en de Terebinten Delfzijl

2) Kortdurend verblijf, A-huis (nachtopvang) en Eemshuis

3) Begeleid wonen: Hoendiephuis, Lauwershuis, Vast en verder en Dollardhuis

4) Crisisopvang: den Eikelaar Leek

9.4.2 Gebruik van de voorzieningen voor nacht- en 24 uursopvang van stichting Huis

		2004	2005	2006	2007	2008
nachtopvang ¹⁾	capaciteit (bedden)	30	35	35	35	34
	bezetting (mens/dag)	11.936	12.283	11.671	11.413	11.300
	bezettingspercentage	109,0	96,1	91,4	89,3	92,4
24 uurs opvang	capaciteit (bedden)	108	110	124	126	122
	bezetting (mens/dag)	37.694	40.150	41.255	41.920	39.900
	bezettingspercentage	95,6	95,7	92,1	91,9	89,6

Bron: Stichting huis

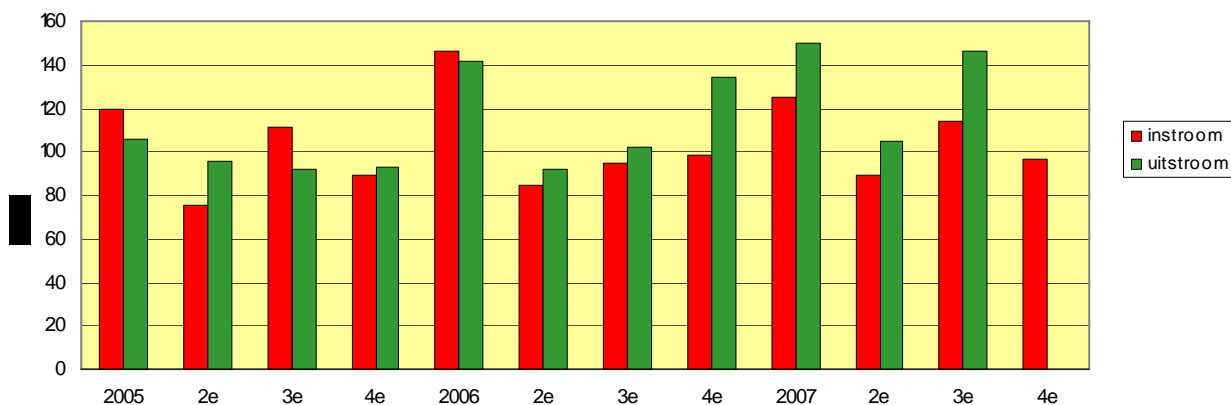
1) bezetting kan groter dan 100% zijn doordat bij kou extra bedden worden bijgeplaatst

9.5 Hulpverlening verslavingszorg door VNN aan bewoners van de gemeente Groningen, aantal cliënten naar middelengebruik

	2005	2006	2007	2008
aantal cliënten	1.631	1.664	1.686	1.704
primaire verslavingsproblematiek				
harddrugs	856	820	802	820
alcohol	471	413	539	582
cannabis	96	105	160	158
rest middelen	14	14	28	22
gokken	49	32	55	45

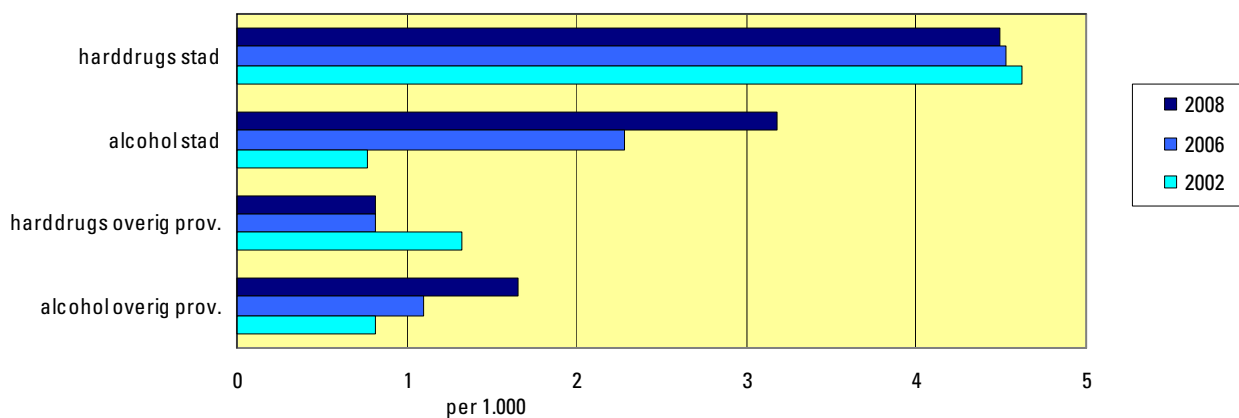
Bron: VNN (kengetallen gemeenten)

9.4.a In en uitstroom van daklozen in voorzieningen voor maatschappelijke opvang in de provincie Groningen per kwartaal

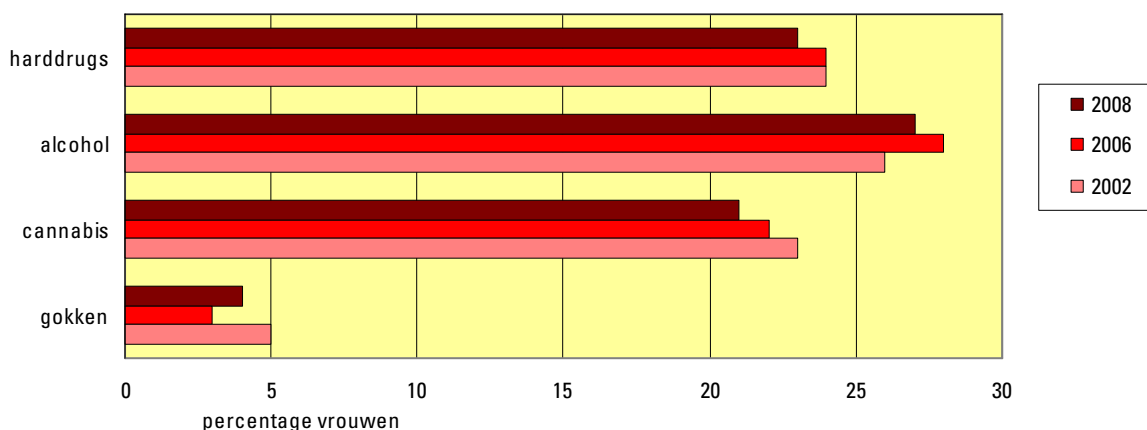
Bron: Bureau O&S

9.5.a Cliënten hulpverlening VNN per 1.000 inwoners stad en provincie Groningen (zonder de stad), middelen harddrugs en alcohol

Bron: VNN (kengetallen gemeenten)

9.5.b Percentage vrouwelijke cliënten hulpverlening VNN naar soort verslaving

Bron: VNN (kengetallen gemeenten)

1) Tot 2004 de ambulante hulpverlening, vanaf 2005 de totale hulpverlening (ambulant, poliklinisch, klinisch)

9.6 Aantal voorzieningen voor kinderopvang op 1 april

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
kinderdagverblijven, peuterspeelzalen	108	113	116	120	132	144

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

9.7 De vraag naar jeugdzorg in de provincie Groningen

	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal hulpvragenden	950	1.850	1.500	2.200	3.450
waaronder					
Jeugdbescherming (Onder Toezicht Stelling)	450	510	530	660	663
jeugdreclassering	250	300	330	350	352
Wachttijden					
Doorlooptijd van melding tot indicatie (dagen)	.	.	135	144	63

Bron: Bureau Jeugdzorg Groningen

9.8.1 In- en uitstroom van inburgeringsplichtigen op inburgeringstrajecten

	2004	2005	2006	2007	2008
instroom	211	147	135	125	358
afgeronde trajecten ¹⁾	242	190	123	129	73
op traject op 1 januari volgend jaar	261	189	195	.	

Bron: SOZAWE

1) Inclusief van voorgaande jaren

9.8.2 Instroom van inburgeringsplichtigen naar herkomstgroep

herkomstgroep ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008
doelgroepenlanden	45	28	24	17	77
vluchtelingenlanden	50	25	17	26	75
overig niet westers	87	60	80	65	139
westers	27	33	13	17	66
overig/onbekend	2	1	1	0	1

Bron: SOZAWE

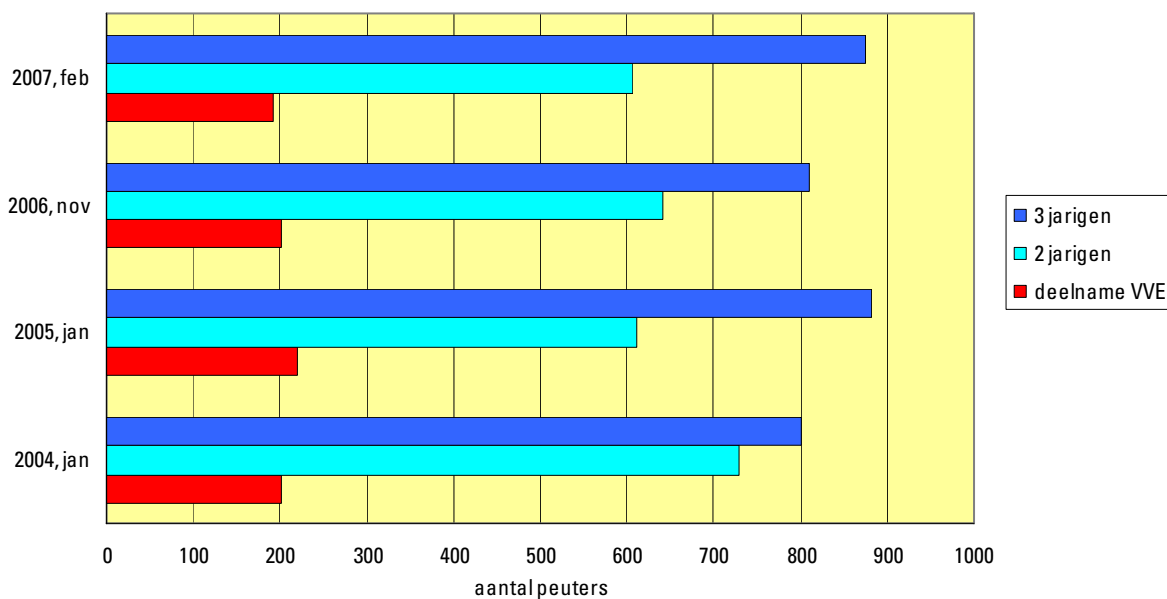
1) Zie voor de indeling tabel 2.12.1

9.8.3 Instroom van inburgeringsplichtigen naar leeftijd en geslacht

	2004	2005	2006	2007	2008
< 20 jaar	4	9	4	2	11
20-29 jaar	79	54	51	46	137
30-39 jaar	89	50	57	39	133
40-49 jaar	33	25	21	27	53
50-59 jaar	4	7	1	11	23
ouder dan 59 jaar	2	2	1	0	1
mannen	102	62	60	82	228
vrouwen	109	85	75	43	130

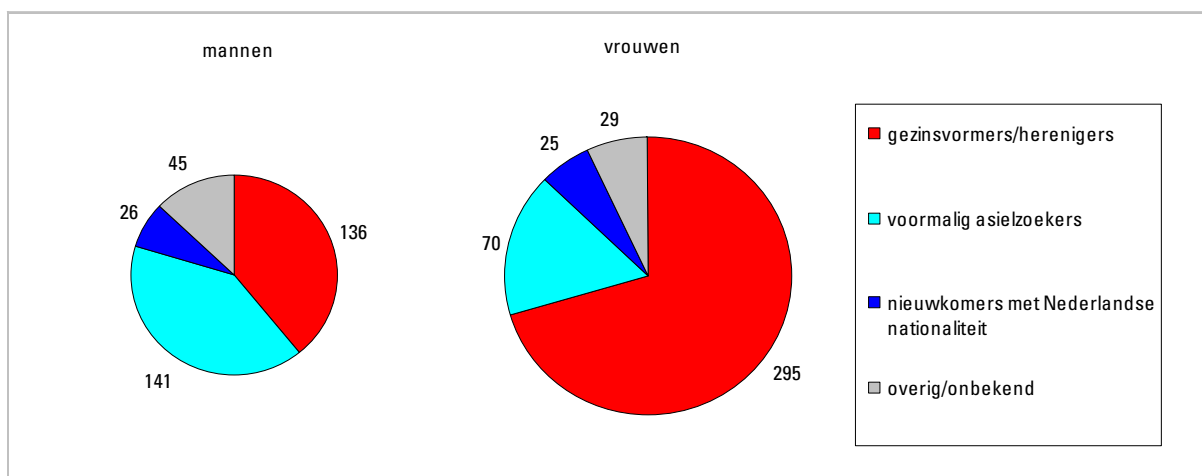
Bron: SOZAWE

9.6.a Kinderen bij peuterspeelzalen aangesloten bij het Centrum voor Ontwikkeling en Pedagogische activiteiten

Bron: COP

9.8.a Reden van vestiging van nieuwkomers (instroom), 2003 tot en met 2006

Bron: SOZAWE

HOOFDSTUK 10

CULTUUR, SPORT EN VRIJE TIJD

Sportcentrum van de Hanzehogeschool op het universiteitsterrein. Met o.a. sporthal, gymzalen een zwembad en een fitnessruimte.

Meer jeugdleden openbare bibliotheek

Na een afname neemt het aantal jeugdleden van de openbare bibliotheek de laatste twee jaar weer toe. Ook het aantal uitleningen is de laatste twee jaar na een afname weer toegenomen.

Naast de openbare bibliotheek is er ook de universiteitsbibliotheek, deze heeft geen leden, bij deze bibliotheek worden ter plekke boeken ingezien.

Monumenten

Groningen heeft 1.048 rijks- en gemeentemonumenten. Dit zijn 198 meer dan een jaar eerder. Dit komt door een toevoeging van een aantal casco's, boerderijen en archeologische monumenten aan de lijst met gemeentemonumenten.

Naast de monumenten zijn er nog 8 beschermde stadsgezichten en 12 gebieden met een bijzondere waarde.

Deelname van de jeugd aan cultuur

Bij een aantal voorzieningen stijgt de deelname van de jeugd aan culturele activiteiten. Poppodium Simplon en jeugdtheater de Citadel kenden na een dip in 2007 weer een stijging van het aantal bezoekers. Het kunstencentrum kent 2.500 cursisten voor beeldende cursussen en de theaterschool waaronder ruim 700 jongeren. Bij de stedelijke muziekschool waren in 2008 1.200 cursisten onder de 19 jaar. Bij de muziekschool zien we een opvallende stijging bij de vensterschoolactiviteiten. Deze stijging komt doordat de muziekschool sinds vorig jaar aan alle leerlingen op de Vensterscholen jaarlijks minimaal een muziekactiviteit aanbiedt.

Bezoekers musea weer gestegen.

Het aantal bezoekers van musea bedroeg in 2008 338.400. Dit is, ondanks de sluiting van het natuurmuseum eind 2007 een toename. De toename wordt vooral veroorzaakt door een stijging van het bezoek aan het Groninger Museum.

Jaarlijks ruim 600.000 bezoekers naar theaters, podia en festivals

In 2008 zijn ruim 680.000 bezoekers naar theaters en podia geweest, een stijging met 130.000 ten opzichte van voorgaande jaren. De stijging is het grootste bij Martiniplaza en de Schouwburg/Oosterpoort, maar ook bij de meeste kleinere theaters is het aantal bezoekers gestegen.

De festivals Noorderzon en Eurosonic/Noorderslag trokken in 2008/begin 2009 samen 45.000 betalende bezoekers. Op Noorderzon komen jaarlijks in totaal rond de 130.000 bezoekers af.

Groningen een echte uitgaansstad

Groningen is een uitgaansstad, getuige de vele horecagelegenheden. De stad telde in 2008 721 horecagelegenheden waarvan 48 procent in het centrum. Ten opzichte van 5 jaar geleden is het

aantal met 50 toegenomen. Bij het aantal vierkante meters vloeroppervlak van horecabedrijven neemt Groningen vergeleken met andere middelgrote steden echter een middenpositie in.

De drie bioscopen en drie filmhuizen in Groningen trokken in 2008 858.000 bezoekers. Groningen is al een aantal jaren, de zesde bioscoopstad van Nederland.

Toename aantal toeristische overnachtingen

Er zijn in Groningen 16 hotels waaronder een jongerenhotel en 2 opleidingscentra met overnachtingsmogelijkheid. Daarnaast zijn er diverse bedrijven voor bed en breakfast. Samen hadden deze bedrijven in 2008 294.900 overnachtingen. Dit aantal is de afgelopen jaren toegenomen. Bed and breakfast heeft met 5.700 een klein maar groeiend deel van deze overnachtingen. In 2009 is nog een nieuw hostel geopend.

Naast deze overnachtingen in hotels en bed en breakfast overnachtten er in 2008 nog toeristen op campings (17.000 overnachtingen) en in de jachthavens (12.500 overnachtingen)

Sporten in verenigingsverband en daarbuiten

Van de Groninger bevolking van 9 t/m 64 jaar is éénderde lid van een sportvereniging. Er zijn grote verschillen tussen de verschillende leeftijdsgroepen: Van de groep 9-11 jaar is 72% lid, bij de groep 50-64 jaar is dat percentage tot onder de 20% gedaald. Opvallend is dat bij de groepen tot en met 17 jaar meer jongens lid van een sportvereniging zijn en bij de leeftijdsgroepen 35-49 jaar en 65 jaar en ouder meer vrouwen dan mannen.

Naast sporten in verenigingsverband wordt er ook veel individueel gesport. In Kardinge, het grootste overdekte sportcomplex van de stad kwamen in 2008 357.100 mensen individueel sporten, waarvan 218.000 om te zwemmen en 218.000 om te schaatsen. De overige gemeentelijke zwembaden, zwembad Hoogkerk en zwembad Engelbert trokken 311.400 bezoekers.

Topsport trekt veel bezoekers

De meest bezochte topsportwedstrijden zijn de thuiswedstrijden van FC Groningen. In het stadion Euroborg zijn het seizoen 2008-2009 414.900 bezoekers geweest. De stijging ten opzichte van het vorige seizoen heeft in de eerste plaats te maken met de uitbreiding van de capaciteit. Daarnaast nam de verkoop van losse kaartjes toe. Daarnaast is Groningen een echte basketbalstad, naar het professionele basketbal kwamen 62.600 mensen kijken.

Inhoud

10.1.1	De openbare bibliotheek Groningen	118
10.1.2	De universiteitsbibliotheek	118
10.2	Rijks- en gemeentemonumenten	118
10.3.1	Cursisten van de stedelijke muziekschool naar soort activiteit.....	118
10.3.2	Deelnemers en bezoekers kunstencentrum.....	118
10.2.a	Monumenten per 1.000 inwoners van een aantal gemeenten, 2007.....	119
10.3.a	Leerlingen stedelijke muziekschool naar leeftijd	119
10.4	Bezoekers van musea en andere recreatieve voorzieningen.....	120
10.5	Bezoekers van theaters en podia	120
10.5.a	Percentage van de bevolking van 18 jaar en ouder dat musea en/of theaters bezoekt.....	121
10.5.b	Verkochte kaarten voor het openluchtfestival Noorderzon	121
10.5.c	Bezoekersaantallen van het muziekfestival Noorderslag/Eurosonic inclusief seminardeelnemers	121
10.6	Filmbezoek	122
10.7.1	Horeca, het centrum vergeleken met de totale gemeente	122
10.7.2	Bedden en overnachtingen van logiesverstrekkende bedrijven.....	122
10.7.3	Plaatsen en overnachtingen op campings, overnachtingen in jachthavens en het bezoek van cruise schepen	122
10.6.a	Bioscoopbezoekers 2008 in een aantal gemeenten, de top 15.....	123
10.7.a	Verkoopvloeroppervlakte horecabedrijven per 1.000 inwoners, Groningen vergeleken, 2009	123
10.8.1	Sportaccommodaties in de gemeente Groningen per 1 januari.....	124
10.8.2	Verhuur en ingebruikgeving van gemeentelijke sportaccommodaties	124
10.9.1	Bezoekers zwembaden	124
10.9.2	Bezoekers sportcentrum Kardingse	124
10.9.3	Sportverenigingen gevestigd in de gemeente Groningen naar tak van sport.....	125
10.9.4	Bezoek aan topsportwedstrijden.....	125
10.9.a	Lidmaatschap van een sportvereniging naar leeftijd en geslacht, 2006.....	125

10 CULTUUR, SPORT EN VRIJE TIJD

10.1.1 De openbare bibliotheek Groningen

		2004	2005	2006	2007	2008
aantal leden ¹⁾	jeugd	19.700	17.930	17.060	17.690	18.240
	volwassenen	33.600	32.040	30.320	29.930	29.245
	totaal	53.300	49.970	47.380	47.620	47.485
aantal uitleningen		1.611.200	1.513.750	1.430.400	1.363.530	1.354.250
internet, unieke bezoekers					150.420	152.530
<i>collectie (aantal banden)</i>		<i>376.800</i>	<i>367.250</i>	<i>302.610</i>	<i>295.210</i>	<i>320.960</i>
<i>digitaal raadpleegbare delen</i>		<i>434</i>	<i>440</i>	<i>442</i>	<i>445</i>	<i>448</i>

Bron: Openbare Bibliotheek

10.1.2 De universiteitsbibliotheek

		2003	2004	2005	2006	2007	2008
aantal uitleningen		180.100	175.600	171.900	174.700	193.600	173.300
aantal uitleningen facultaire		132.100	127.400	126.900	128.700	133.800	123.600
totaal aantal uitleningen		312.200	303.000	298.800	303.400	327.400	296.900
<i>collectie (aantal delen) ¹⁾</i>		<i>3.075.100</i>	<i>3.124.200</i>	<i>3.160.700</i>	<i>3.194.100</i>	<i>3.216.000</i>	<i>3.252.600</i>
<i>digitaal raadpleegbare delen</i>		<i>15.000</i>	<i>17.000</i>	<i>24.000</i>	<i>24.000</i>	<i>30.500</i>	<i>35.000</i>

Bron: Universiteitsbibliotheek

1) collectie centrale universiteitsbibliotheek en facultaire bibliotheken

10.2 Rijks- en gemeentemonumenten

		1994	2003	2006	2009
rijksmonumenten ¹⁾		347	636	636	636
gemeentemonumenten		139	139	214	412
beschermde stadsgesichten (rijk)		.	.	8	8
gebieden met bijzondere waarde (gemeente)		.	.	12	12
totaal monumenten		486	775	850	1048

Bron: RO/EZ

1) Er zijn 347 monumenten van voor 1850; eind 1994 zijn van rijkswege 289 objecten uit de periode 1850-1940 toegevoegd als rijksmonument

10.3.1 Cursisten van de stedelijke muziekschool naar soort activiteit

soort muziekactiviteit	2004	2005	2006	2007	2008
ensembles en orkesten	342	336	356	366	.
kinderkursussen	297	294	274	284	.
overige cursussen	14	16	8	0	.
kortlopende activiteiten	253	213	100	55	.
instrumentaal/vocaal	1.224	1.140	1.115	998	.
dans	105	78	60	56	.
totaal	2.235	2.077	1.913	1.759	1.600¹⁾
leerlingen via vensterscholen	3.045	3.119	3.329	3.779	10.178

Bron: Stedelijke Muziekschool

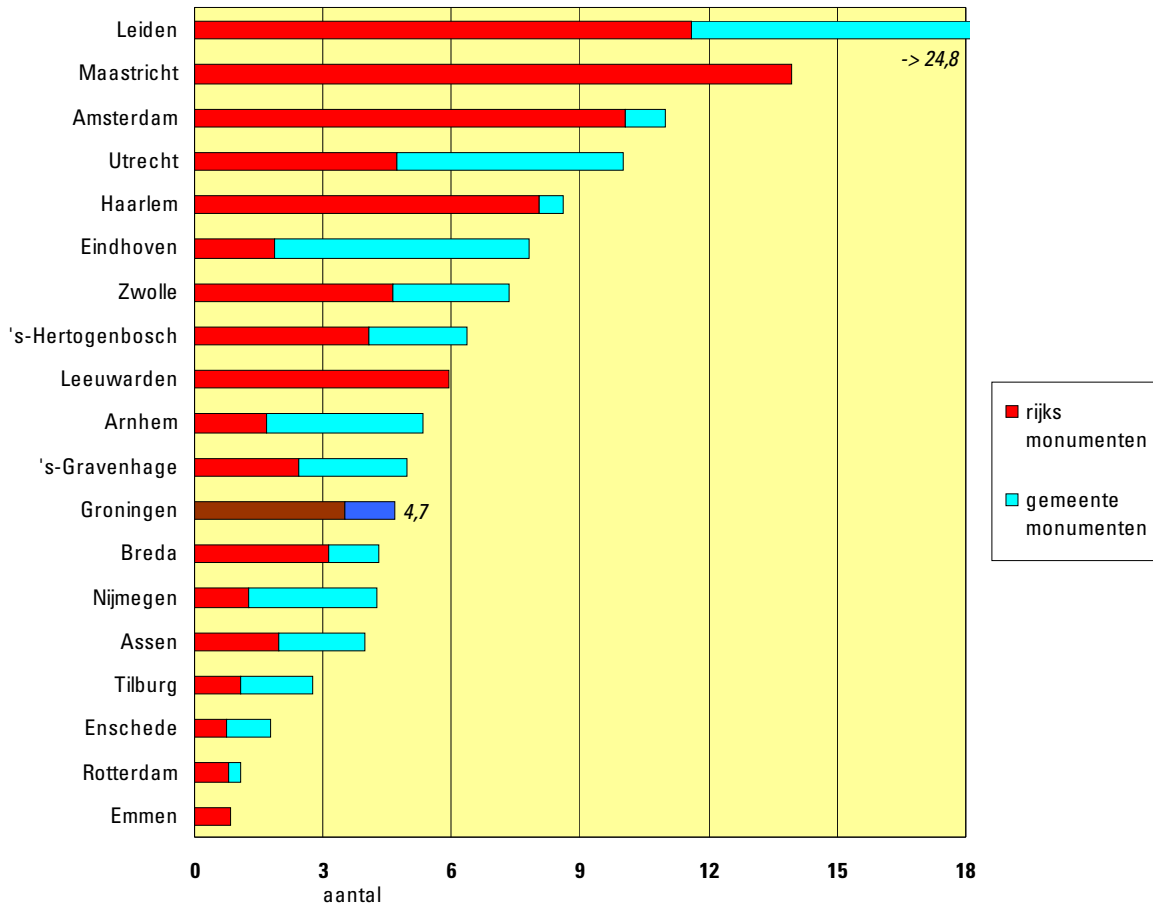
1) Schatting van het aantal leerlingen

10.3.2 Deelnemers en bezoekers kunstencentrum

		2004	2005	2006	2007	2008
Beeldende cursussen	jongeren	189	213	254	279	281
	volwassenen	1.617	1.548	1.501	1.418	1.489
Vooropleiding Minerva	vooropleiding Minerva	15	17	21	20	29
Theaterschool	jeugd theater school	693	400	400	400	460
	amateur theater school	140	100	120	200	250
Kunstbende	acts	54	88	75	65	42
	bezoekers jongeren	130	212	206	233	223
	bezoekers volwassenen	482	1.688	222	300	274
Andere activiteiten	acts	.	.	30	27	25
	bezoekers jongeren	.	.	50	375	244
	bezoekers volwassenen	.	.	425	190	200
totaal kunstencentrum			3.199	3.415	3.450	

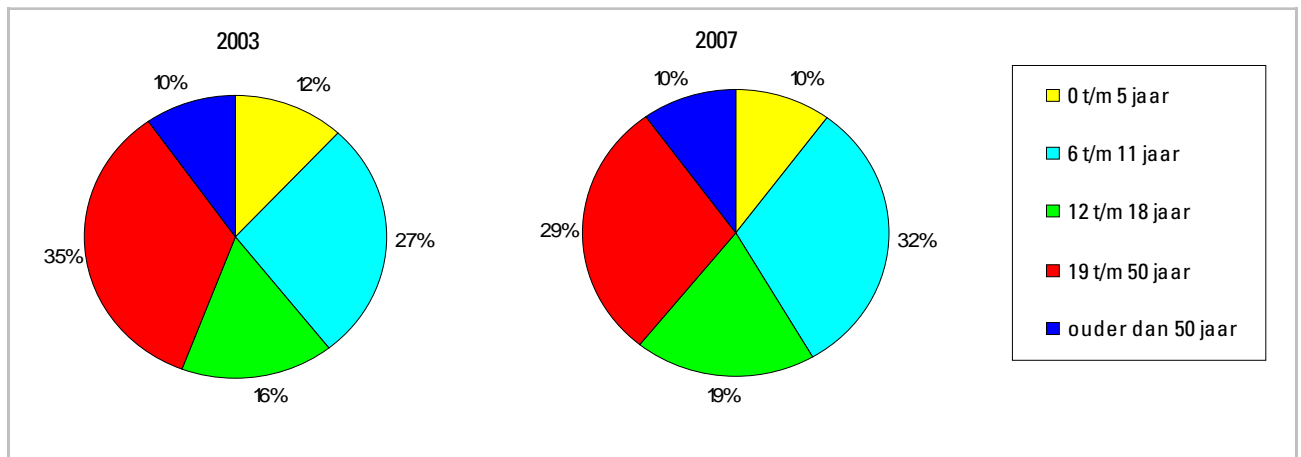
Bron: Kunstencentrum

10.2.a Monumenten per 1.000 inwoners van een aantal gemeenten, 2007

Bron: NCM

10.3.a Leerlingen stedelijke muziekschool naar leeftijd

10.4 Bezoekers van musea en andere recreatieve voorzieningen

	2004	2005	2006	2007	2008
Groninger Museum	219.500	185.000	156.800	194.600	256.000
Grafisch Museum	7.700	5.300	3.600	5.700	4.900
Scheepvaart/ Niemeyers tabaksmuseum	16.900	22.700	18.000	21.900	23.500
Natuurmuseum	17.700	15.100	18.600	24.300	gesloten
Universiteitsmuseum	7.700	8.000	16.000	9.250	15.000
Nederlands Stripmuseum	36.000	45.000	45.000	37.000	39.000
totaal musea	305.500	281.100	258.000	292.750	338.400
Casino's ¹⁾	339.500	347.400	451.000	426.900	388.400
Martinitoren	38.300	37.500	35.800	25.000	38.400
Rondvaartboot	67.000	67.000	67.000	67.000	67.000
Kinderboerderij Stadspark	120.000	130.000	130.000	130.000	130.000
Wegafarm recreatiepark Karding	80.000	85.000	85.000	85.000	2)

Bron: Attracties

1) Fairplay casino geopend op 23 februari 2006

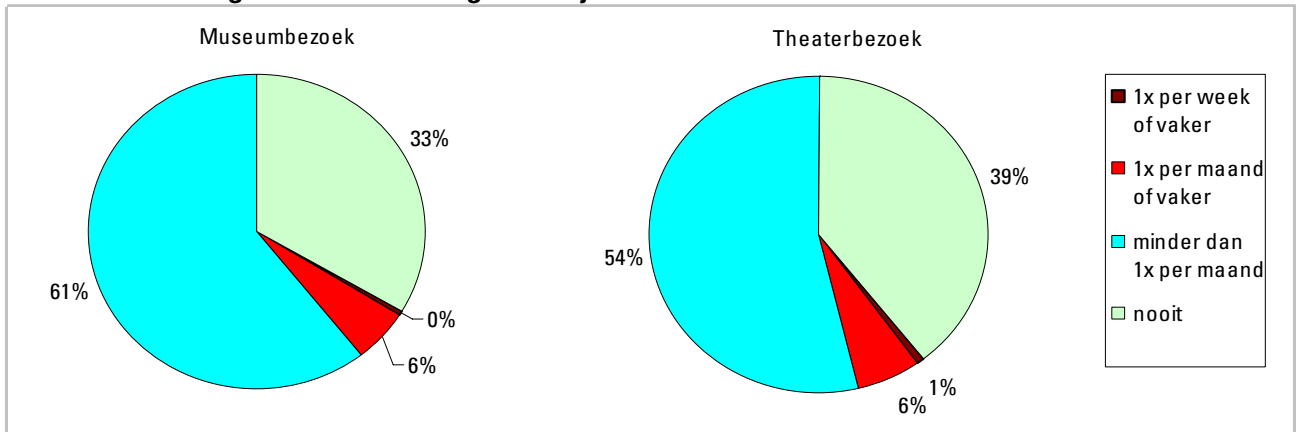
2) Wegafarm in 2008 gesloten en maart 2009 weer geopend als 'Het Boegbeeld'

10.5 Bezoekers van theaters en podia

einde seizoen/jaar	2004	2005	2006	2007	2008	index 2008, 2004=100
bezoekers						
Stadsschouwburg/Kruithuis/Oosterpoort	270.500	264.300	257.000	264.500	305.300	112,9
<i>o.a. theater/cabaret/entertainment</i>	101.000	100.700	91.600	104.600	97.000	96,0
<i>o.a. muziek</i>	141.700	144.100	120.300	159.900	174.500	123,1
Martiniplaza, muziek en theater	112.200	141.600	130.000	158.200	237.000	211,2
Grand Theatre	16.210	16.120	16.830	14.740	15.980	98,6
Usva-theater (excl film)	5.070	5.860	6.730	5.370	5.750	113,4
Universiteitstheater	5.760	5.950	3.130	3.140	2.620	45,5
Prinsentheater	7.010	6.500	7.540	8.570	8.780	125,2
Machinefabriek	7.130	6.200	6.240	7.160	6.310	88,5
De Citadel (jeugd)	1.330	4.200	3.370	1.320	2.070	155,6
Theater te Water	2.000	1.830	1.800	1.840	2.270	113,5
Poppodium Vera	66.230	67.730	62.470	61.290	57.200	86,4
Simplon, muziek	35.000	36.500	33.170	26.330	37.100	106,0
totaal bezoekers theaters en podia	528.440	556.790	528.280	552.460	680.380	128,8
voorstellingen/optredens						
Stadsschouwburg/Kruithuis/Oosterpoort	745	698	580	654	668	89,7
<i>o.a. theater/cabaret/entertainment</i>	318	320	305	338	323	101,6
<i>o.a. muziek</i>	338	314	275	316	345	102,1
Martiniplaza, muziek en theater	86	103	101	109	144	167,4
Grand Theatre	170	166	173	154	164	96,5
Usva-theater (excl. film)	102	123	134	105	111	108,8
Universiteitstheater	89	101	63	65	52	58,4
Prinsentheater	126	116	131	147	143	113,5
Machinefabriek	63	64	60	85	65	103,2
De Citadel (jeugd)	34	35	75	25	37	108,8
Theater te Water	37	34	32	34	37	100,0
Poppodium Vera	263	185	188	184	180	68,4
Simplon, muziek	.	148	144	155	299	.

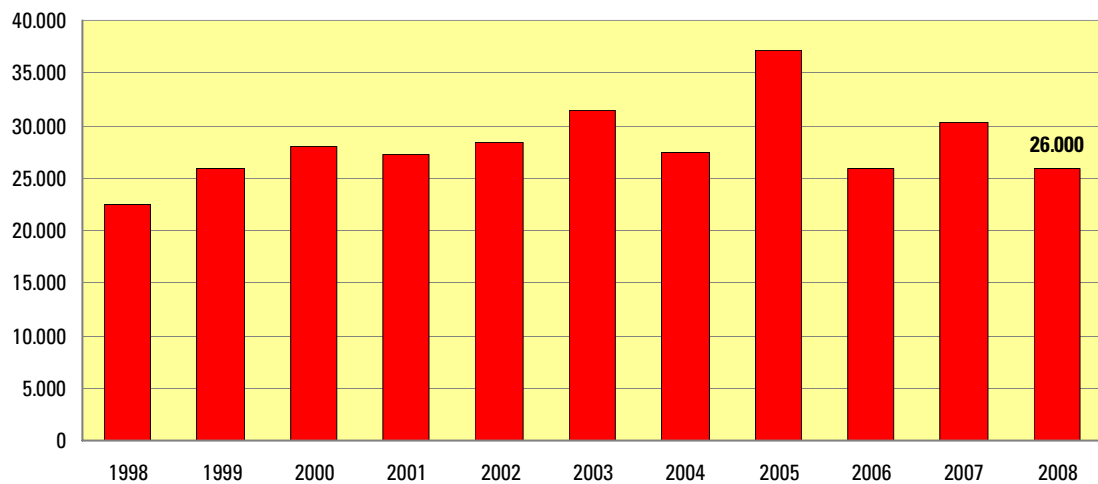
Bron: OCSW, Theaters en podia

10.5.a Percentage van de bevolking van 18 jaar en ouder dat musea en/of theaters bezoekt

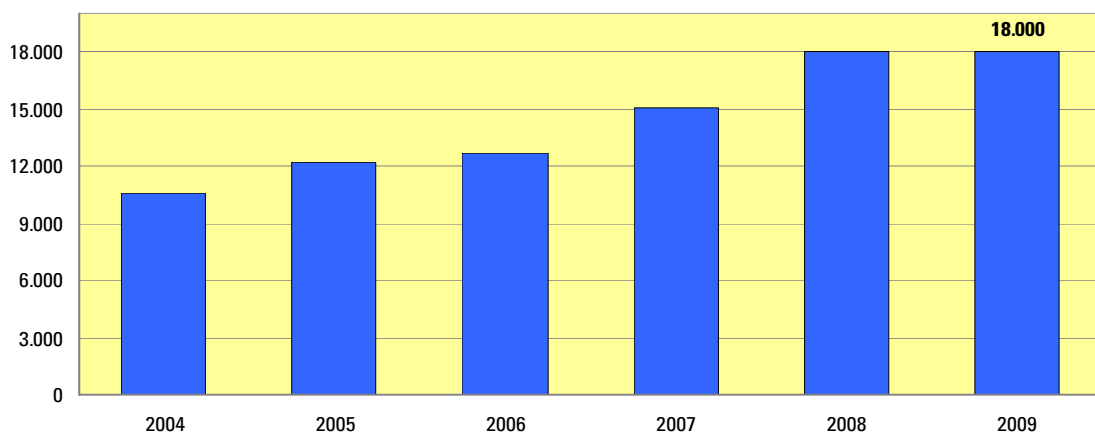
Bron: Bureau O&S (L&V)

10.5.b Verkochte kaarten voor het openluchtfestival Noorderzon

Bron: Noorderzon

10.5.c Bezoekersaantallen van het muziekfestival Noorderslag/Eurosonic inclusief seminardeelnemers

Bron: Noorderslag

10.6 Filmbezoek

	2004	2005	2006	2007	2008
bioscopen					
aantal bezoekers	778.000	680.000	786.500	862.200	858.000
aantal bioscopen/filmzalen	3/16	3/16	3/22	3/22	3/22
aantal stoelen	2.917	2.917	3.950	3.950	3.950
filmhuizen					
aantal bezoekers	5.500	5.700	5.300	5.400	4.800
aantal filmhuizen	3	3	3	3	3

Bron: NVB, Filmhuizen

10.7.1 Horeca, het centrum vergeleken met de totale gemeente

horeca gelegenheden	2003		2008		percentage in het centrum
	gemeente	w.v. centrum ¹⁾	gemeente	w.v. centrum	
hotels/pensions	20	13	30	17	57
restaurants	159	107	168	111	66
cafeteria's/lunchrooms	185	65	190	65	34
café's/bars/disco's	194	127	206	141	68
kantines en catering	113	13	127	10	8
totaal	671	325	721	344	48

Bron: Bureau O&S (Vestigingenregister)

1) het centrum omvat de postcodegebieden 9711 en 9712

10.7.2 Bedden en overnachtingen van logiesverstrekkende bedrijven

	2004	2005	2006	2007	2008
hotels					
aantal hotels	15	15	14	14	16
aantal bedden per 1-1	1.414	1.543	1.466	1.531	1.722
overnachtingen hotels	200.500	224.300	220.400	223.500	228.800
opleidingscentra met hotelfaciliteit	7.600	8.900	14.200	39.600	45.500
overnachtingen jongerenhotel	13.300	13.200	13.000	14.800	14.900
overnachtingen overige logiesverstrekkende bedrijven					
bed & ontbijt particulier, hotelschepen	1.200	2.200	4.000	5.200	5.700
totaal overnachtingen	222.600	248.600	251.600	283.100	294.900

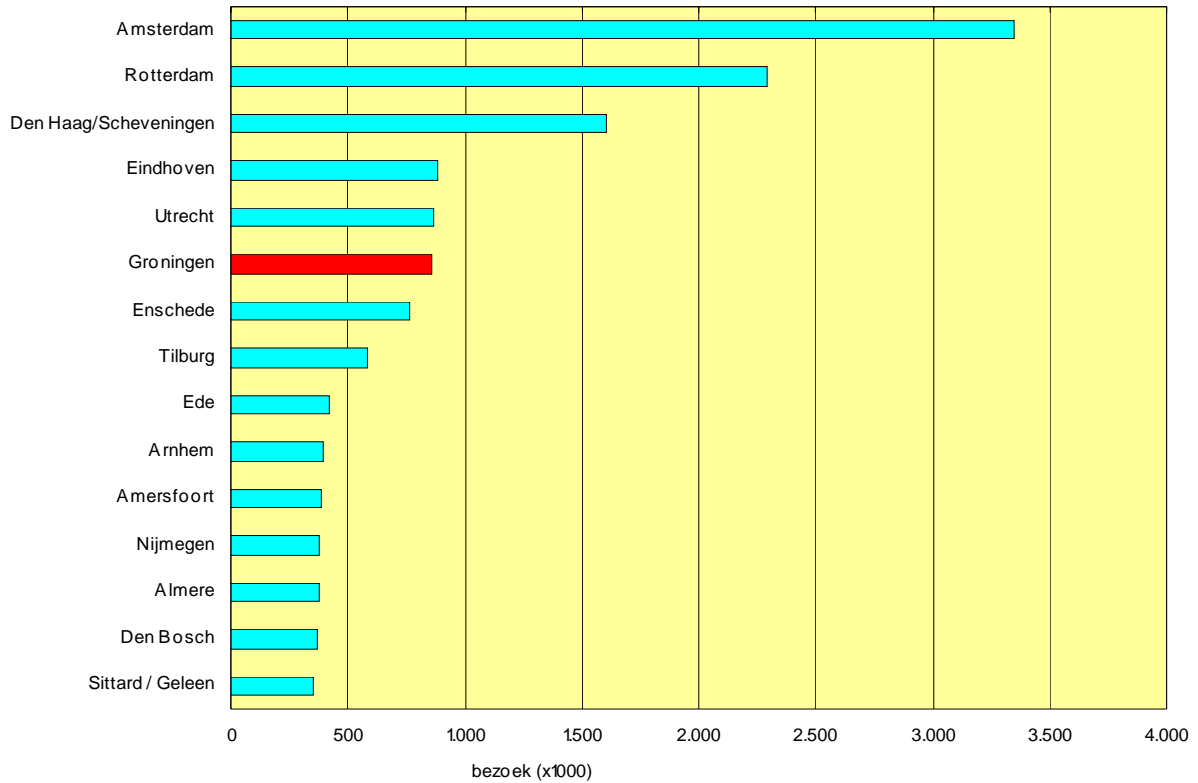
Bron: Marketing Groningen, DIA

10.7.3 Plaatsen en overnachtingen op campings, overnachtingen in jachthavens en het bezoek van cruise schepen

	2004	2005	2006	2007	2008
camping Stadspark					
toeristische plaatsen	190	190	190	190	190
overnachtingen toeristische plaatsen	15.210	14.250	15.110	14.670	15.670
camping Engelbert					
vaste plaatsen (inclusief huisjes)	69	69	69	69	69
toeristische plaatsen	42	42	42	42	42
overnachtingen toeristische plaatsen	1.400	1.290	1.420	1.580	1.410
totaal aantal overnachtingen op campings	16.610	15.540	16.530	16.250	17.080
jachthavens					
aantal nachten personen pleziervaartuigen	13.150	13.140	11.240	12.650	12.590
aantal bezoeken linecruisers	20	14	10	7	13

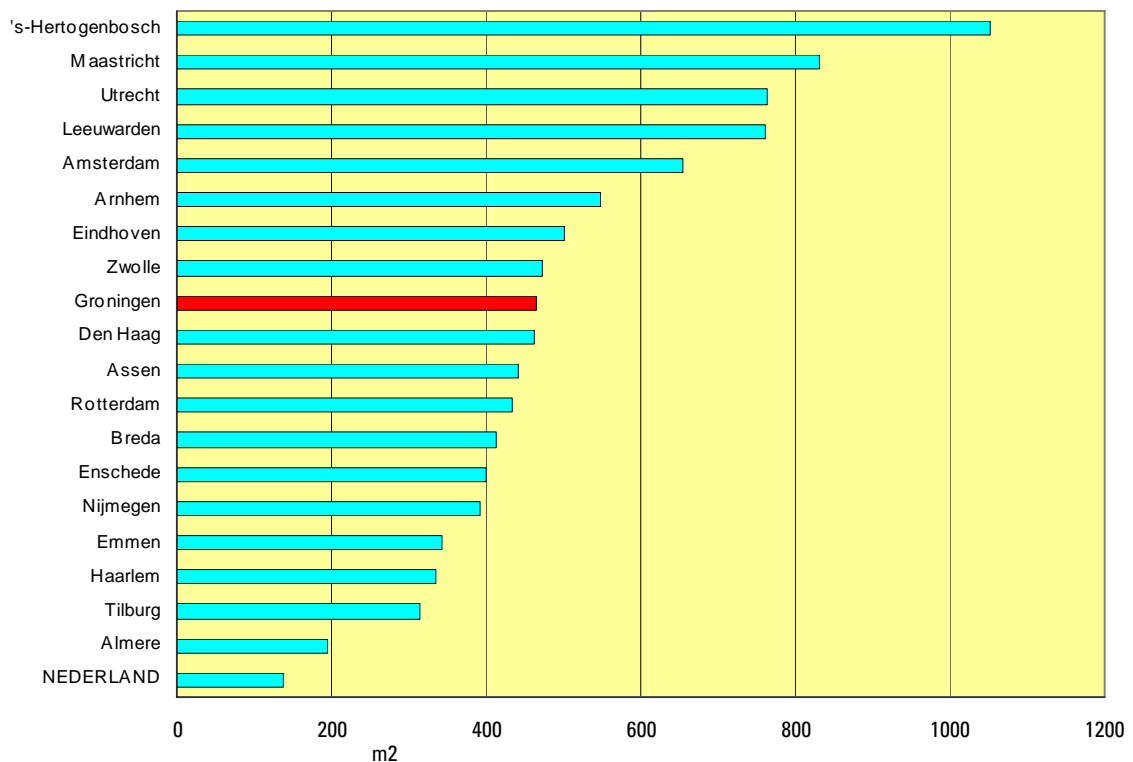
Bron: DIA, Campings, Havenkantoor

10.6.a Bioscoopbezoekers 2008 in een aantal gemeenten, de top 15

Bron: NVB

10.7.a Verkoopvloeroppervlakte horecabedrijven per 1.000 inwoners, Groningen vergeleken, 2009

Bron: Bedrijfschap Horeca en Catering

10.8.1 Sportaccommodaties in de gemeente Groningen per 1 januari

	2004	2006	2008	2009		
				gemeentelijk	particulier	totaal
openlucht						
sportparken	19	18	18	18		18
sportvelden	112	101	101	101		101
tennisparken	4	4	4	2	2	4
recreatieve tennisbanen	6	6	6	6		6
overdekt				0		
sporthallen	10	10	10	7	4	11
gymzalen	39	18	18	18		18

Bron: OCSW

10.8.2 Verhuur en ingebruikgeving van gemeentelijke sportaccommodaties

	uren in 2003	uren in 2004	uren in 2005	uren in 2006
sportvelden	36.300	35.400	36.000	36.550
gymlokalen/multifunctionele panden	70.900	68.710	69.400	76.990
sporthallen	21.600	23.750	24.000	24.490

Bron: OCSW

10.9.1 Bezoekers zwembaden

		2006		2007		2008	
		bezoekers	uren verenigingen	bezoekers	uren verenigingen	bezoekers	uren verenigingen
gemeentelijk							
<i>overdekt</i>	Kardinge	190.000	1.630	214.000	1.900	218.000	1.920
	de Parrel	110.500	1.930	98.600	1.900	87.500	1.670
	Helperbad	92.500	3.130	88.200	3.100	88.500	3.100
<i>openlucht</i>	Papiermolen	114.500		69.400		83.300	
totaal		507.500	6.690	470.200	6.900	477.300	6.690
particulier							
<i>overdekt</i>	Vinkenborgh		2.160		1.980		1.890
	zwemschool Ebert ¹⁾		3.800		3.800		3.800
<i>openlucht</i>	Hoogkerk	48.300		41.400		42.700	
	Engelbert	14.800		6.800		9.400	
totaal		63.000		48.200		52.100	

Bron: OCSW, Zwembaden

1) Zwemschool Ebert: uren les en uren vrijzwemmen samen geteld

10.9.2 Bezoekers sportcentrum Kardinge

	2006		2007		2008	
	bezoekers	uren verenigingen	bezoekers	uren verenigingen	bezoekers	uren verenigingen
zwembad	190.000	1.630	214.000	1.900	218.000	1.920
ijsbaan	113.700	1.910	119.500	1.950	118.000	1.950
tennis/squash	18.500		18.700		12.700	
fitness/aerobics ¹⁾	15.500		13.600		8.400	
totaal	337.700	3.540	365.800	3.850	357.100	3.870

Bron: OCSW

1) Vanaf april 2008 worden er geen fitness- en aerobicslessen meer verzorgd, daarna alleen nog gebruik door klanten die in het bezit zijn van meerkaarten

10.9.3 Sportverenigingen gevestigd in de gemeente Groningen naar tak van sport

	1999	2009		1999	2009		1999	2009
aangepast	19	14	hockey	3	3	sjoelen	4	4
american football	.	1	inline hockey	1	2	snooker/pool	0	2
atletiek	2	2	honk- en softbal	1	1	skiën	1	1
badminton	9	9	jeu de boules	1	2	tafeltennis	12	12
basketbal	6	5	kaatsen	1	1	teleskiën	1	1
biljart	17	16	kanovaren	1	1	tennis	10	8
bob en slee	1	1	kegelen	16	14	triathlon	1	2
boksen	2	2	korfbal	5	5	verdediging	20	22
boogschieten	2	1	modelsport	3	3	voetbal	38	31
bowlen	2	3	motorsport	1	3	volleybal	32	32
bridge	13	17	paarden	3	5	wandelen	3	5
cricket	1	1	parachutespring	1	0	waterpolo	2	2
dammen	3	4	roeien	3	3	waterskiën	3	2
darten	2	3	rugby	2	2	wielersport	3	2
duiken	5	8	schaatsen	4	5	ijshockey	1	2
frisbeeën	1	2	schaken	10	10	ijsleehockey	1	0
go	1	1	schermen	2	2	zeilen	3	2
gymnastiek	9	10	schieten	7	9	zweefvliegen	2	1
handbal	7	6	shorttrack	0	1	zwemmen	14	10

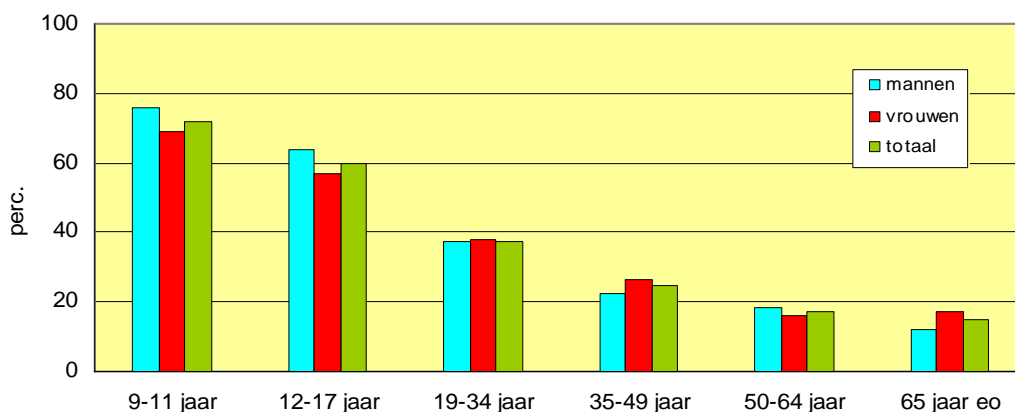
Bron: OCSW

10.9.4 Bezoek aan topsportwedstrijden

		capaciteit accommodatie	seizoen 2007-2008		seizoen 2008-2009	
			aantal thuisduels	bezoekers	aantal thuisduels	bezoekers
Voetbal	FC Groningen	22.300	17	329.200	19	414.900
Basketbal	Gasterra flames (heren)	4.300	27	61.100	25	62.600
	Celeritas Donar (dames)	300	14	2.000	14	2.000
Volleybal	Lycurgus (heren)	1.000	17	6.800	17	8.000
Korfbal	Nic korfbal	1.000	15	11.500	15	12.500
IJshockey	Gijs Grizzlies	600	18	3.600	18	3.600

Bron: Sportverenigingen

10.9.a Lidmaatschap van een sportvereniging naar leeftijd en geslacht, 2006

Bron: HVD, Bureau O&S

HOOFDSTUK 11

VERKEER EN VERVOER

Nieuwe aansluiting van de A7 op het zuiden van de stad en de Westelijke ringweg.

Groningers hebben weinig auto's

In de gemeente Groningen zijn er 51 auto's per 100 huishoudens aanwezig. Dit is minder dan het landelijke gemiddelde van 90 auto's per 100 huishoudens. Het verschil komt onder meer door het grote aantal studentenhuishoudens in de stad. Binnen de gemeente zijn er grote verschillen per wijk. In de binnenstad zijn er maar 29 auto's per 100 huishoudens.

Toename betaalde parkeerplaatsen

De laatste jaren is er een flinke toename van het aantal plaatsen voor betaald parkeren. Zowel in de openbare ruimte als in parkeergarages. De groei in de openbare ruimte komt door het instellen van betaald parkeren in de wijken rondom het centrum, het zogenaamde schilparkeren. Groei bij de parkeergarages komt doordat het aanbod is toegenomen door opening van nieuwe garages. Er zullen nog een aantal nieuwe parkeergarages bij komen.

Gebruik transferia blijft groeien

De transferia zijn voorzieningen waarbij de auto buiten het centrum kan worden geparkeerd waarna met de bus naar het centrum kan worden gereden. Het gebruik van de transferia is tussen 2007 en 2008 fors toegenomen. Dit komt door de opening van een transferium in Haren. Een deel van de voormalige parkeerders op de Zaanstraat maakt nu gebruik van dit transferium in Haren.

Fiets meest gebruikte vervoermiddel

Groningers pakken gemiddeld 1,31 maal per dag de fiets. Hiermee is de fiets in de stad het meest gebruikte vervoermiddel. In Nederland als geheel is de auto het meest gebruikte vervoermiddel met gemiddeld gebruik van 1,0 maal per dag. De fiets wordt in Nederland als geheel 0,84 maal per dag gebruikt. Ook het gemiddelde aantal fietskilometers per dag is in Groningen hoog (3,5 km), van de grotere gemeenten scoort alleen Zwolle hoger.

Stalling fietsen hoofdstation

In 2007 is de nieuwe ondergrondse stalling (gratis) bij het hoofdstation in gebruik genomen. Hierdoor is er een toename van het aantal plaatsen in gemeentelijke stallingen en een afname van het gebruik van de betaalde stalling bij het station. Vanaf 2008 is voor de gemeentelijke stallingen alleen het aantal van de stallingen in de binnenstad opgenomen.

Gebruik van het openbaar vervoer

Naast de fiets is ook het openbaar vervoer een duurzame vorm van vervoer. Van zowel de stad als de streekbuslijnen zijn aantallen passagiers opgenomen. Van de treinstations het aantal in- en uitstappers op een gemiddelde werkdag. De aantallen van de streeklijnen zijn net buiten de stadgrenzen geteld, die van de stadlijnen net buiten de binnenstadsgrenzen. Voor een deel hebben de streeklijnen binnen de stad ook een stadsvervoerfunctie. In de tabellen is goed het verschil in aantal passagiers tussen de diverse

trajecten af te lezen. Het stadsvervoer heeft 44.400 passagiers op een gemiddelde werkdag. De drukste lijn is die naar Zernike. Op dit traject zullen in de toekomst trams worden ingezet. Definitieve besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. In het streekbusvervoer schommelt het aantal passagiers op een gemiddelde werkdag rond de 35.000. Het aantal in- en uitstappers bij treinstations vertoont een forse groei. September 2007 is het nieuwe tijdelijke treinstation 'Groningen Europapark' in gebruik genomen.

Tevredenheid over het openbaar vervoer

Van de stadgers was in 2008 84% tevreden over het openbaar vervoer in de wijk. Dit is een veel hoger percentage dan in 2000, toen was 70% tevreden. In de meeste wijken is de tevredenheid boven de 80 procent. Alleen in de buitenwijken Hoogkerk/ de Dorpen, Nieuw Oost en Nieuw west is men duidelijk minder tevreden. Ook de ondernemers zijn tevreden over de bereikbaarheid van de stad per openbaar vervoer. De gemeente krijgt een 7,1. Dit is boven het gemiddelde van alle grote en middelgrote gemeenten in Nederland.

Vliegen vanaf Eelde

In 2008 zijn er in totaal 191.000 passagiersbewegingen geweest vanaf Groningen Airport Eelde. Toename is er bij het aantal chartervluchten en passagiers. Na een toename is het aantal lijnvluchten en passagiers weer afgenomen.

Groningen is een echte werkstad

Voor elke gemeente kan de pendelratio worden berekend. Dit is het inkomende woon-werkverkeer gedeeld door uitgaand woon-werkverkeer, voor alle gemeenten gemiddeld is deze 1. Met een ratio van 2,31 scoort de gemeente Groningen boven het gemiddelde van de grote en middelgrote gemeenten van 2,07 dit betekent dat Groningen een werkstad is.

Scheepvaart binnen de gemeente wisselt

In de gemeente Groningen zijn voor het scheepvaartverkeer een viertal telpunten. Het drukste telpunt is de Oostersluis in het Van Starckenborghkanaal. Daar kwamen in 2008 21.088 schepen langs, waarvan 13.642 beroepsvaart en 7.446 recreatievaart. Voor de recreatievaart is de het Reitdiep ook een belangrijke doorvaarroute. Bij het telpunt Dorkwerdersluis waren in 2008 6.214 scheepvaartpassages waarvan 6.116 recreatievaart.

Inhoud

11.1	Geregistreerde motorvoertuigen in de gemeente Groningen en Nederland op 1 januari	130
11.2.1	Parkeercapaciteit begin van het jaar	130
11.2.2	Waardering van binnenstadsbezoekers voor de parkeergelegenheid in de binnenstad	130
11.1a	Aantal auto's per 100 huishoudens, Groningen en het centrum van de gemeente Groningen vergeleken met de regio en Nederland, 2008.....	131
11.2.a	Waardering van ondernemers voor parkeermogelijkheden in de binnenstad, Groningen vergeleken.....	131
11.3	Vervoerde passagiers van en naar het transferium en de P+R lokaties.....	132
11.4	Bewaakte rijwielstallingen en aantallen gestalde rijwielen.....	132
11.5	Gemiddeld aantal verplaatsingen per dag naar vervoerswijze en motief van inwoners van Groningen en Nederland.....	132
11.3.a	Waardering van ondernemers voor bereikbaarheid van de stad per auto, Groningen vergeleken	133
11.4.a	Gemiddelde afgelegde fietsafstand in kilometers per persoon per dag, Groningen vergeleken, 2002-2003.....	133
11.6.1	Aantal busreizigers stadlijnen op een gemiddelde werkdag	134
11.6.2	Aantal busreizigers per traject op een gemiddelde werkdag	134
11.6.3	Aantal in- en uitstappers op de treinstations op een gemiddelde werkdag.....	134
11.7	Meerjarenoverzicht vlieg- en passagiersbewegingen Groningen Airport Eelde	134
11.6.a	Percentage inwoners dat tevreden is over het openbaar vervoer in de wijk.....	135
11.6.b	Waardering van ondernemers voor bereikbaarheid van de stad per openbaar vervoer, Groningen vergeleken.....	135
11.8.1	Verkeersintensiteit op het binnen- en het agglomeratiecordon op een werkdag	136
11.8.2	Verkeersintensiteit op de ringwegen op een werkdag	136
11.9	Woon-werkverkeer: hoofdbanen van werknemers, woon- en werkgemeenten	136
11.8.a	Indexcijfers van de verkeersintensiteit, cordons en ringwegen	137
11.9.a	Inkomende- gedeeld door de uitgaande pendel (pendelratio), Groningen vergeleken, september 2005.....	137
11.10.1	Scheepvaartpassages beroepsvaart, telpunten gemeente Groningen	138
11.10.2	Scheepvaartpassages recreatievaart, telpunten gemeente Groningen.....	138
11.10.3	Scheepvaartpassages beroepsvaart en lading (tonnage) door de Oostersluis	138
11.10.4	Aantal vervoerde containers van en naar Groningen door de Gaarkeukensluis en de zeesluizen Farmsum	138
11.10.a	Telpunten beroeps- en recreatievaart	139
11.10.b	Beroeps- en recreatievaart, passages op de telpunten binnen de gemeente ¹⁾	139
11.10.c	Aantal containers met herkomst en bestemming, Groningen vergeleken met Nederland, index, 2001 = 100	139

11 VERKEER EN VERVOER

11.1 Geregistreerde motorvoertuigen in de gemeente Groningen en Nederland op 1 januari

soort voertuig	1999	2004	2007	2008	2009	index 2009, 1999=100
Groningen						
personenauto's	52.708	64.149	63.814	65.004	65.802	124,8
personenauto's particulieren	.	52.756	53.576	54.364	.	.
bedrijfsauto's						
bestelauto's	6.107	9.600	7.970	7.861	7.953	130,2
vrachtauto's	640	495	399	370	372	58,1
trekkers	235	304	315	287	294	125,1
speciale voertuigen	312	510	609	659	681	218,3
bussen	318	74	67	55	54	17,0
totaal bedrijfsauto's	7.612	10.983	9.360	9.232	9.354	122,9
motoren	3.064	3.985	4.278	4.369	4.563	148,9
totaal motorvoertuigen Groningen	63.384	79.117	77.452	78.605	79.719	125,8
Nederland						
personenauto's	6.119.581	6.908.473	7.230.178	7.391.903	7.542.331	123,2
personenauto's particulieren	.	6.419.354	6.407.804	6.518.812	6.633.454	.
bedrijfsauto's	806.475	1.070.215	1.064.846	1.082.523	1.101.432	136,6
motoren	392.459	516.567	567.911	585.204	605.604	154,3
totaal motorvoertuigen Nederland	7.318.515	8.495.255	8.862.935	9.059.630	9.249.367	126,4

Bron: CBS

11.2.1 Parkeercapaciteit begin van het jaar

	1998	2001	2005	2008	2009	2008
openbare ruimte (bemeterde plaatsen)						vergunning- houders
binnenstad	952	900	910	900	896	900
eerste ring ¹⁾	5.280	9.930	15.000	15.000	15.067	12.500
tweede ring ²⁾	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	0
totaal openbare ruimte	7.357	11.955	17.035	17.025	17.088	13.400
parkeergarages						
binnenstad	1.325	1.695	1.695	1.640	1.640	
nabij binnenstad ³⁾	450	450	1.930	2.016	3.216	
totaal in en nabij centrum	1.775	2.145	3.625	3.656	4.856	
overige garages	600	600	600	1.520	1.520	
parkeergarages totaal aantal	9	10	13	14	15	
parkeergarages totaal capaciteit	2.745	2.745	4.225	5.176	6.376	
parkeerlocaties (P+R, gedeeltelijk betaald)	1.475	1.450	1.450	0	0	
parkeerlocaties transferia (gratis)	1.000	1.000	1.500	3.690	5.150	
totaal openbare parkeerplaatsen	12.577	17.150	24.210	25.891	28.614	

Bron: RO/EZ

1) Eerste ring: de wijken rondom de binnenstad waar buurtparkeren is ingevoerd

2) Tweede ring: overige gebieden buiten het centrum

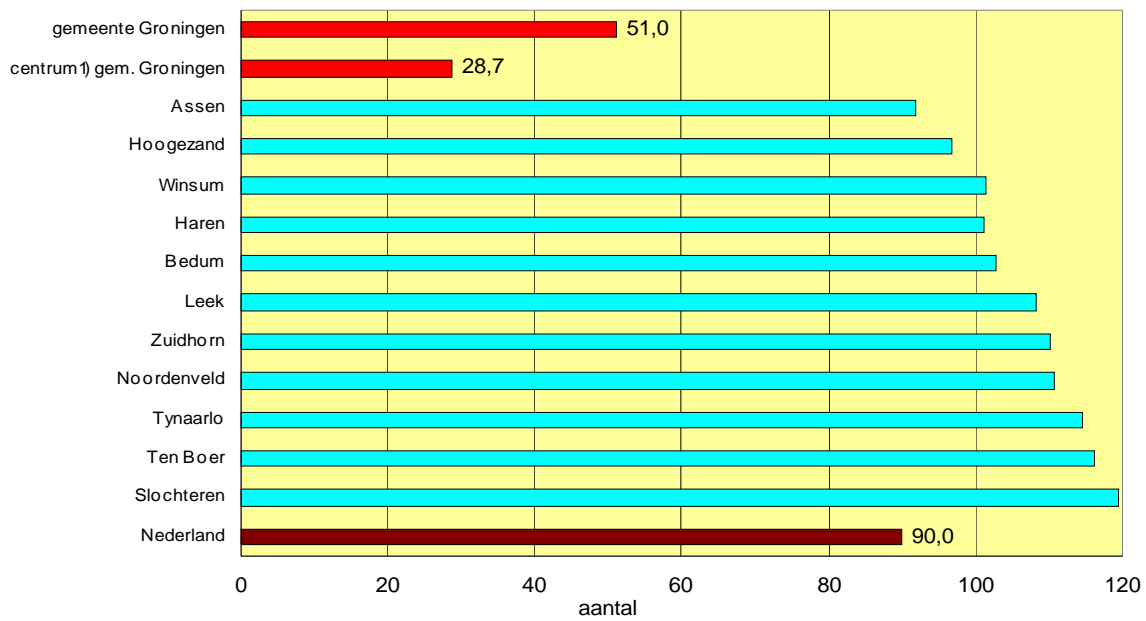
3) Zonder parkeergarage UMCG

11.2.2 Waardering van binnenstadsbezoekers voor de parkeergelegenheid in de binnenstad

	2002	2005
rapportcijfer voor het parkeren	5,7	6,1

Bron: Goudappel Coffeng

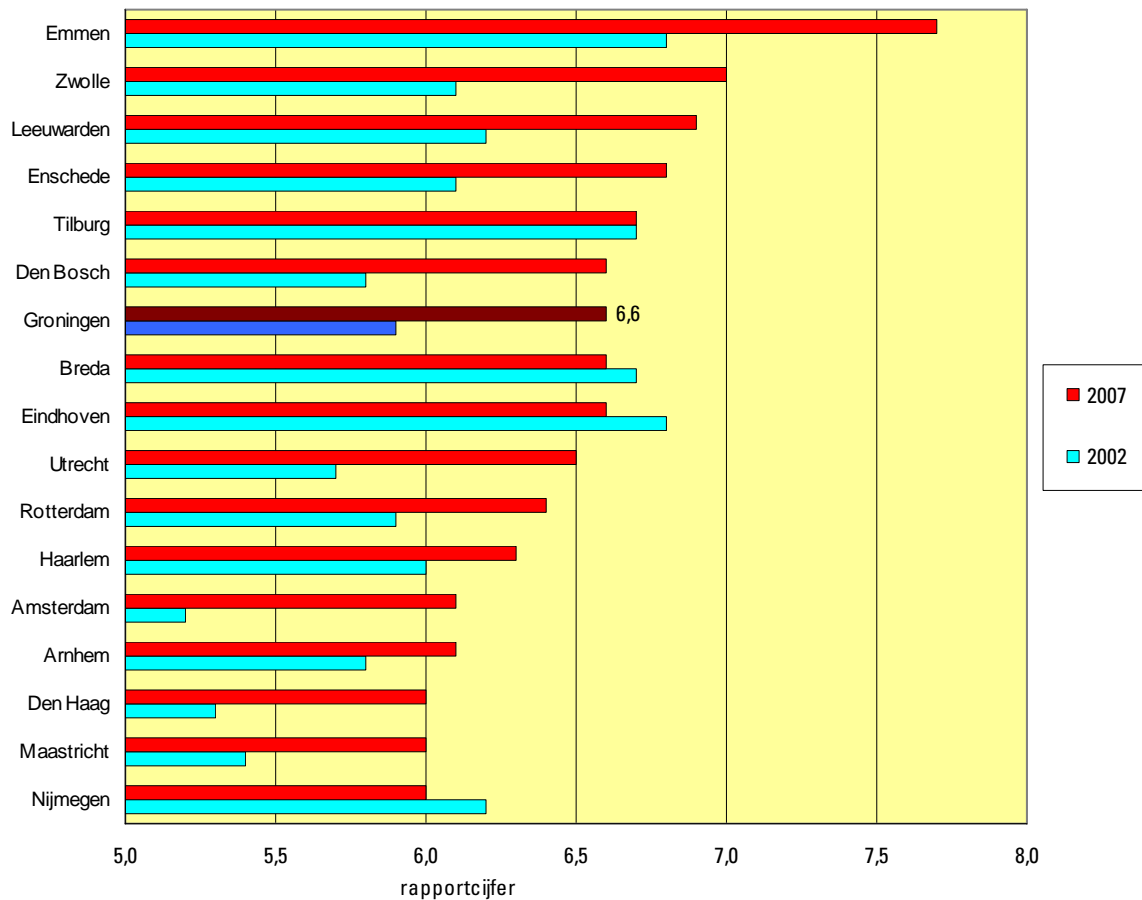
11.1a Aantal auto's per 100 huishoudens, Groningen en het centrum van de gemeente Groningen vergeleken met de regio en Nederland, 2008

Bron: CBS

1) Het centrum omvat de postcodegebieden 9711 en 9712

11.2.a Waardering van ondernemers voor parkeermogelijkheden in de binnenstad, Groningen vergeleken

Bron: RvB

11 VERKEER EN VERVOER

11.3 Vervoerde passagiers van en naar het transferium en de P+R lokaties

lokatie	2004	2005	2006	2007	2008
Sontweg	677.500	675.600	766.500	808.300	846.100
Peizerweg	54.100	49.600	39.100	45.300	38.200
Zaanstraat	195.600	211.500	198.500	207.200	141.000
Kardinge	221.500	223.800	239.900	253.400	265.300
Haren					466.300
totaal	1.148.800	1.160.400	1.243.900	1.314.200	1.756.800

Bron: Arriva

11.4 Bewaakte rijwielstallingen en aantallen gestalde rijwielen

	2004	2005	2006	2007	2008
plaatsen					
gemeentelijke stallingen					
aantal stallingen	31	28	29	26	24
w.v. mobiele stallingen	4	4	4	3	3
aantal plaatsen	20.500	21.000	21.000	24.300	23.500
w.v. in mobiele stallingen	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
particuliere stalling station					
aantal plaatsen	2.700	2.700	2.700	2.700	2.100
aantal gestalde fietsen en bromfietsen					
gemeentelijke stallingen					
totaal gemeentelijke stallingen	1.984.507	1.960.200	1.828.300	1.558.600	.
stallingen binnenstad					187.167
particuliere stalling station¹⁾					
fietsen, bromfietsen, motoren					
dagstalling		112.709	103.525	76.965	76.976
weekkaarten		2.541	2.657	1.324	1.197
maandkaarten		6.211	5.974	3.939	3.358
jaarkaarten		1.039	988	919	945

Bron: SWP, Stationsstalling

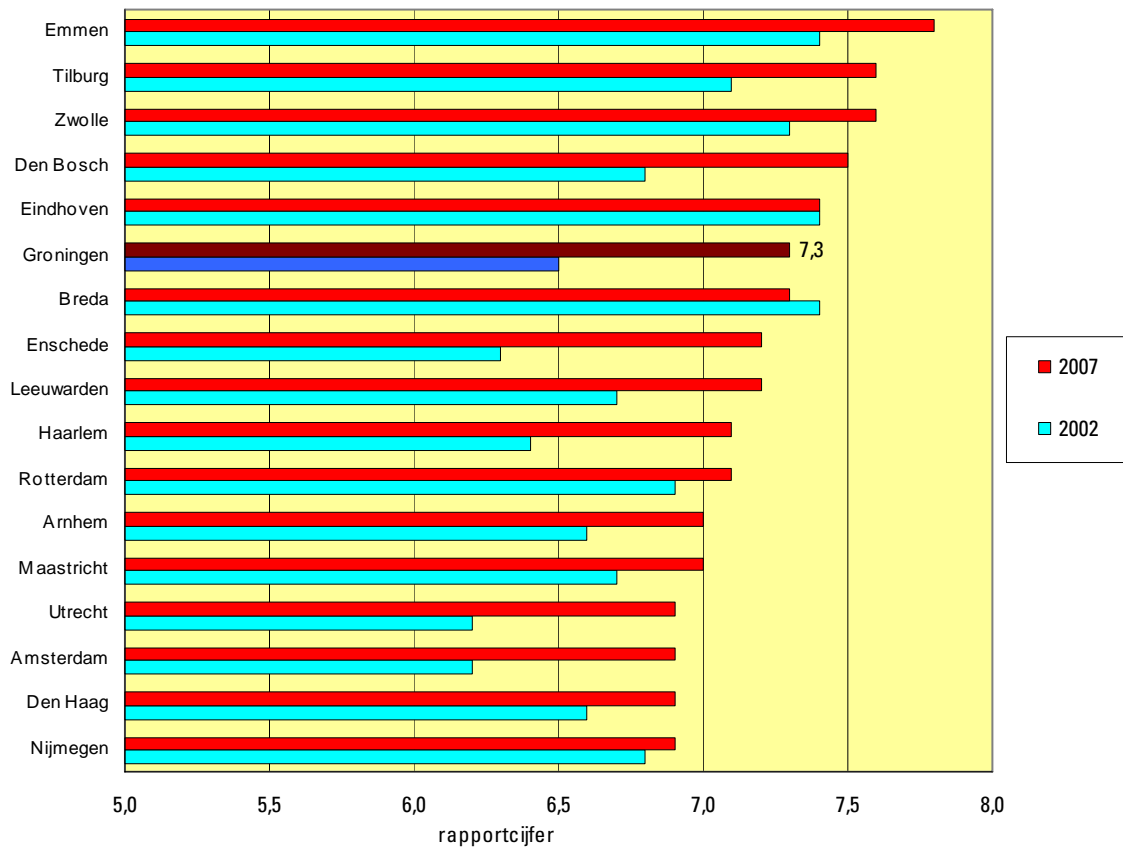
1) Exclusief de gratis stalling

11.5 Gemiddeld aantal verplaatsingen per dag naar vervoerswijze en motief van inwoners van Groningen en Nederland

	Groningen		Nederland	
	1999	2003	1999	2003
Verplaatsingen per persoon per dag	3,32	3,35	3,15	3,09
waarvan:				
autobestuurder	0,72	0,71	1,01	1,00
autopassagier	0,39	0,39	0,53	0,50
openbaar vervoer	0,17	0,17	0,15	0,14
fiets/bromfiets	1,31	1,31	0,84	0,84
lopen	0,70	0,73	0,58	0,57
overig	0,03	0,04	0,04	0,05
redenen van verplaatsingen:				
van en naar het werk	0,49	0,53	0,51	0,50
zakelijk/diensten	0,26	0,28	0,27	0,25
winkelen	0,84	0,89	0,66	0,65
onderwijs	0,29	0,25	0,28	0,28
visite/recreatief	0,70	1,07	1,09	1,08
overig	0,32	0,30	0,35	0,34

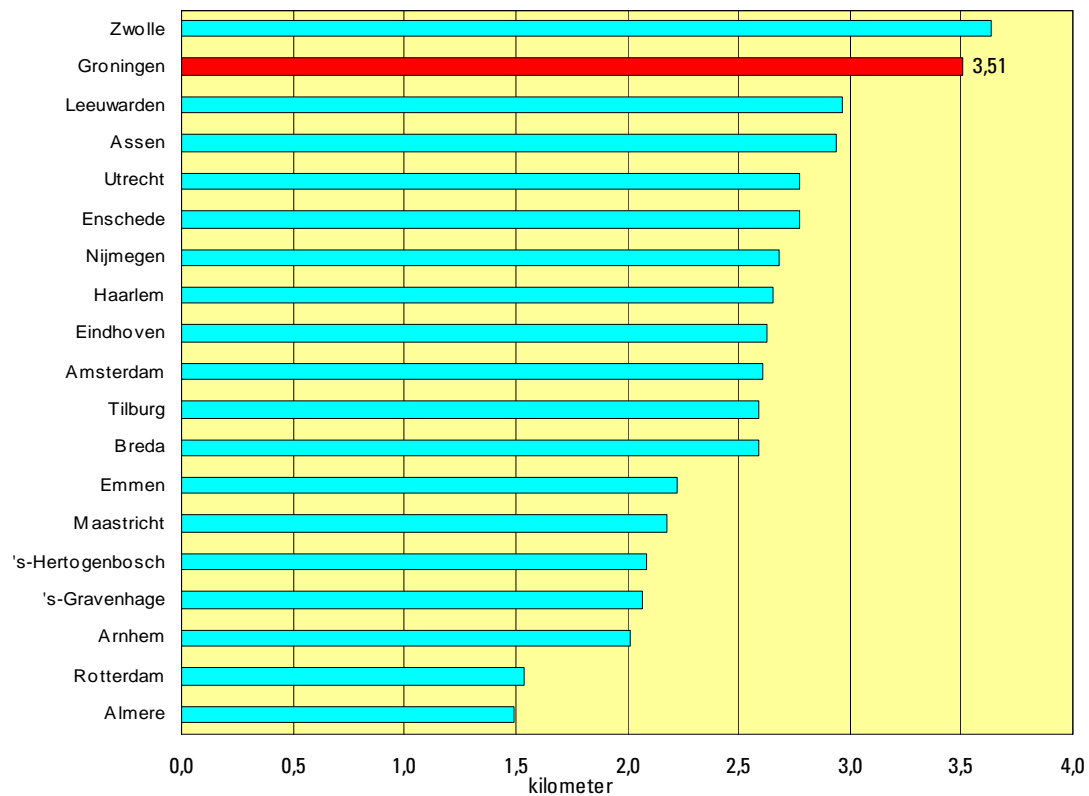
Bron: CBS

11.3.a Waardering van ondernemers voor bereikbaarheid van de stad per auto, Groningen vergeleken

Bron: RvB

11.4.a Gemiddelde afgelegde fietsafstand in kilometers per persoon per dag, Groningen vergeleken, 2002-2003

Bron: CBS

11 VERKEER EN VERVOER

11.6.1 Aantal busreizigers stadslijnen op een gemiddelde werkdag

richting	2006	2007	2008	richting	2006	2007	2008
Korrewegwijk	3.220	2.934	2.522	Vinkhuizen	5.286	5.077	4.586
Oosterpark	1.983	2.020	1.289	Hoogkerk	1.725	1.991	1.778
Lewenborg	6.296	6.151	5.982	Hoornse wijken	4.423	4.390	3.963
Beijum	5.643	6.098	5.598	De Wijert	3.646	4.045	2.869
Selwerd (lijn 5)	1.044	1.046	971	Coendersborg/Europapark	1.097	2.007	1.858
Zernike	11.345	12.129	12.632	Woonschepenhaven	391	468	331
totaal					46.099	48.356	44.379

Bron: Arriva

1) NB: sommige streeklijnen verzorgen ook een deel van het stadsvervoer, die aantallen zitten niet in deze tabel

11.6.2 Aantal busreizigers per traject op een gemiddelde werkdag

traject naar/ van Groningen	2004	2005	2006	2007	2008
Heerenveen (+Q-liner Lelystad)	2.248	2.364	2.689	2.649	2.256
Drachten/Surhuisterveen	2.766	2.667	2.278	2.726	2.916
Leek/Marum	2.926	2.895	3.398	3.069	3.370
Roden	2.896	2.711	2.867	2.747	2.709
Eelde	1.431	1.328	1.293	1.289	1.127
Haren	3.439	4.118	4.492	3.708	3.394
A28 Assen	2.288	1.149	1.355	1.989	2.266
Zuidlaren/Gieten/Emmen	3.599	3.844	3.685	4.083	3.992
Stadskanaal/Emmen	1.476	1.824	1.701	2.038	1.980
Hoogezand/Veendam	3.653	2.192	2.216	2.315	2.253
Winschoten	531	218	149	155	36
Slochteren	1.618	1.586	1.510	1.532	1.305
Delfzijl/Ten Boer/Loppersum	2.215	1.947	1.736	2.016	1.559
Bedum	2.034	1.897	1.898	2.041	1.742
Winsum	1.472	1.327	1.216	1.243	1.080
Zuidhorn	2.391	2.462	2.343	2.349	2.526
totaal	36.983	34.529	34.826	35.949	34.511

Bron: OV Bureau

11.6.3 Aantal in- en uitstappers op de treinstations op een gemiddelde werkdag

	2004	2005	2006	2007	2008
hoofdstation (Groningen Centraal)	29.620	30.470	32.570	34.040	35.000
noorderstation (Groningen-Noord)	1.770	1.380	1.790	1.500	1.510
Groningen-Europapark ¹⁾				40	510
totaal	31.390	31.850	34.360	35.580	36.510

Bron: NS, Provincie Groningen

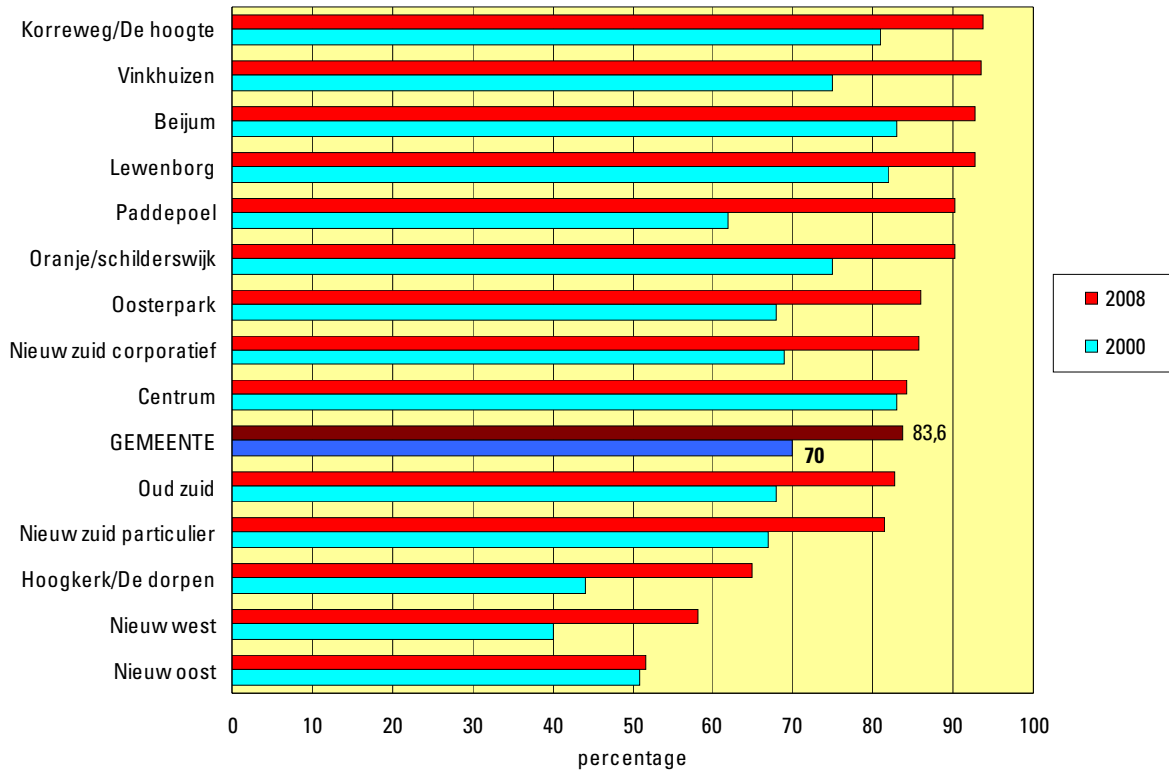
1) Station Groningen Europapark is geopend vanaf september 2007

11.7 Meerjarenoverzicht vlieg- en passagiersbewegingen Groningen Airport Eelde

	2004	2005	2006	2007	2008	<i>index 2008, 2004=100</i>
vliegbewegingen						
lijndiensten	692	498	677	1.182	752	108,7
charters	991	1.255	1.152	1.149	1.321	133,3
les-/oefenvluchten	27.175	30.180	37.505	42.996	45.132	166,1
overig (vnl. privé)	16.347	15.336	15.454	14.101	14.133	86,5
totaal	45.215	47.269	54.788	59.428	61.338	135,7
passagiersbewegingen						
lijndiensten totaal	30.816	10.910	13.874	18.820	11.797	38,3
charters	118.963	146.662	145.968	145.357	169.902	142,8
overig (vnl. lucht taxi)	5.755	5.105	6.398	8.224	9.235	160,5
totaal	155.534	162.677	166.240	172.401	190.934	122,8

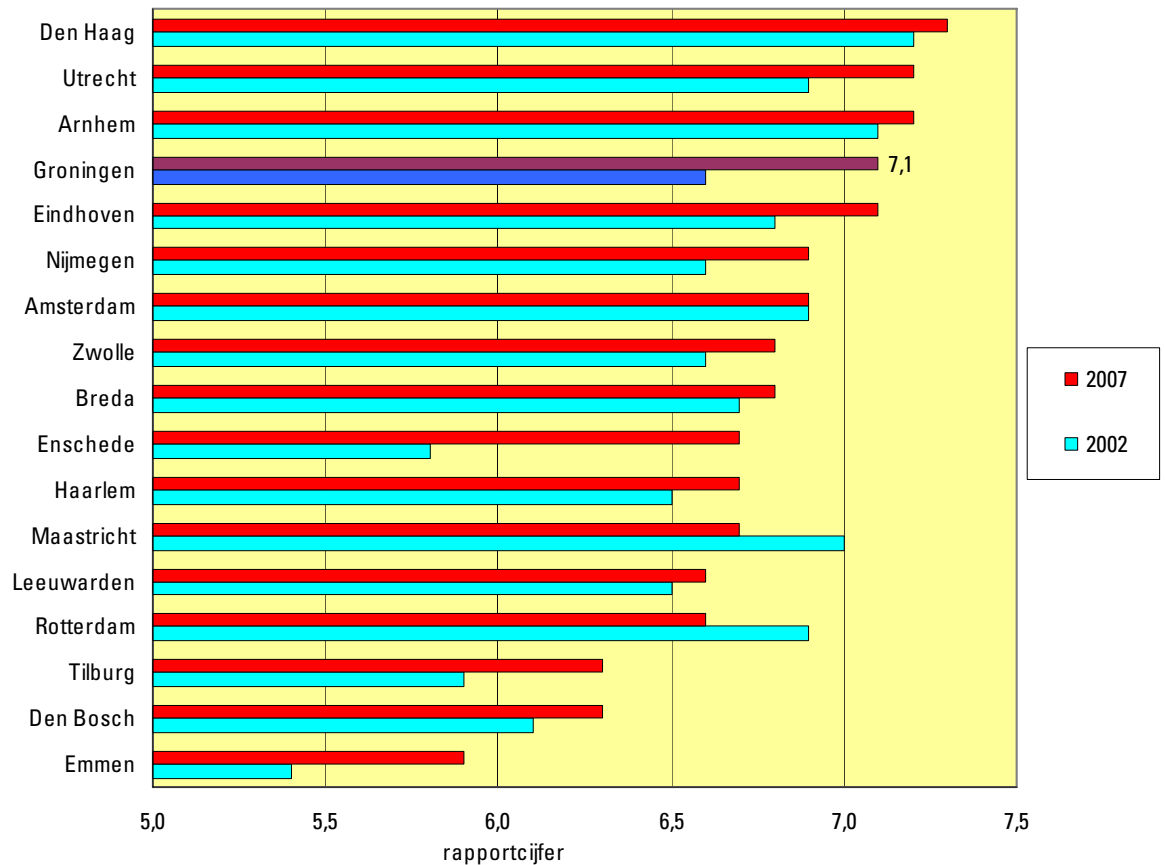
Bron: Groningen Airport Eelde

11.6.a Percentage inwoners dat tevreden is over het openbaar vervoer in de wijk

Bron: Bureau O&S (L&V)

11.6.b Waardering van ondernemers voor bereikbaarheid van de stad per openbaar vervoer, Groningen vergeleken

Bron: RvB

11.8.1 Verkeersintensiteit op het binnen- en het agglomeratiecordon op een werkdag

cordon	2001	2004	2006	2007	2008	index 2008, 2001=100
agglomeratiecordon ¹⁾						
(brom)fietsverkeer	14.550	15.400	16.500	15.200	15.500	106,5
autoverkeer	246.900	255.800	262.400	262.800	263.700	106,8
totaal	261.450	271.200	278.940	278.000	279.200	106,8
binnencordon ²⁾						
(brom)fietsverkeer	112.700	125.600	138.800	129.400	143.050	126,9
autoverkeer	200.900	195.100	198.950	198.600	196.550	97,8
totaal	313.600	320.700	337.750	328.000	339.600	108,3

Bron: RO/EZ, Provincie Groningen,

1) Het agglomeratiecordon omvat alle uitgaande wegen van de gemeente Groningen en de plaats Haren

2) Het binnencordon wordt begrensd door de Zuidelijke ringweg, de Westelijke ringweg, de spoorlijn Groningen-Winsum, het van Starckenborghkanaal, het Eemskanaal en de Europaweg.

11.8.2 Verkeersintensiteit op de ringwegen op een werkdag

ringweg	wegvak	2001	2004	2007	2008	index 2008 2001=100
noord	Frieschestraatweg/Zonnelaan	24.800	25.600	28.000	27.800	112,1
	Iepenlaan/Noordzeeweg	28.200	31.100	31.800	32.200	114,2
	Noordzeeweg	31.900	33.100	34.350	34.300	107,5
oost	Busbaan/Akeleiweg	33.800	34.400	40.300	40.300	119,2
zuid	Euvelgunnerbrug	37.700	38.900	40.700	37.300	98,9
	Julianaplein/Europaweg	77.700	80.100	88.500	86.200	110,9
west	Laan 1940-1945	39.600	38.100	38.200	38.000	96,0
	Plataanlaan/Edelsteenlaan	23.100	25.900	27.200	28.500	123,4
totaal		296.800	307.200	329.094	324.638	109,4

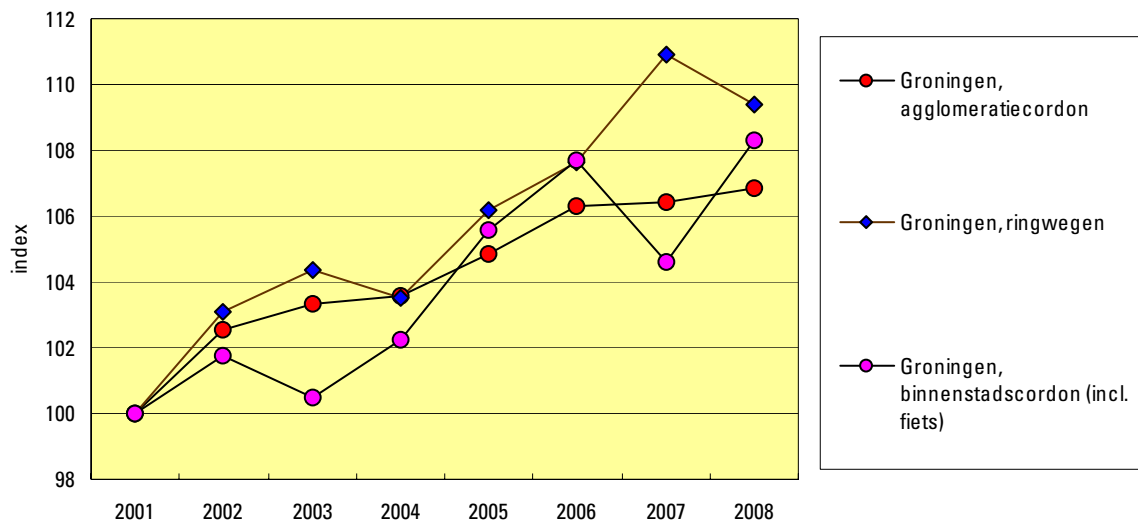
Bron: Provincie Groningen, Rijkswaterstaat

11.9 Woon-werkverkeer: hoofdbanen van werknemers, woon- en werkgemeenten

woongemeente (in Groningen werkend)	ultimo 2000	sept. 2005	werkgemeente (in Groningen wonend)	ultimo 2000	sept. 2005
Groningen	52.800	56.400	Groningen	52.800	56.400
Tynaarlo	3.600	3.600	Assen	1.800	2.000
Noordenveld	3.000	3.300	Haren	1.600	1.300
Zuidhorn	2.900	3.200	Leeuwarden	1.100	1.300
Hoogezand	3.000	3.100	Zwolle	700	1.200
Assen	2.600	3.100	Hoogezand	1.400	1.100
Haren	3.000	2.800	Tynaarlo	900	1.000
Winsum	2.800	2.800	Noordenveld	800	800
Bedum	2.400	2.300	Leek	600	800
Slochteren	1.800	2.000	Amsterdam	800	700
Leek	2.000	1.900	Smallerland	600	700
Eemmond	1.500	1.700	Emmen	500	700
Ten Boer	1.600	1.600	Utrecht	500	600
Loppersum	1.400	1.500	Delfzijl, Den Haag elk:	400	500
Aa en Hunze,	1.200	1.500	Veendam	500	400
Delfzijl, Veendam elk:	1.200	1.400	Arnhem, Bedum, Hoogeveen elk:	300	400
De Marne	1.000	1.200	Winschoten	200	400
overige gemeenten	17.900	18.500	overige gemeenten	9.200	7.800
totaal	106.900	113.300	totaal	75.700	79.000
<i>Groningen binnenkomend</i>	<i>54.100</i>	<i>56.900</i>	<i>Groningen uitgaand</i>	<i>22.900</i>	<i>22.600</i>
<i>Saldo</i>				<i>31.200</i>	<i>34.300</i>

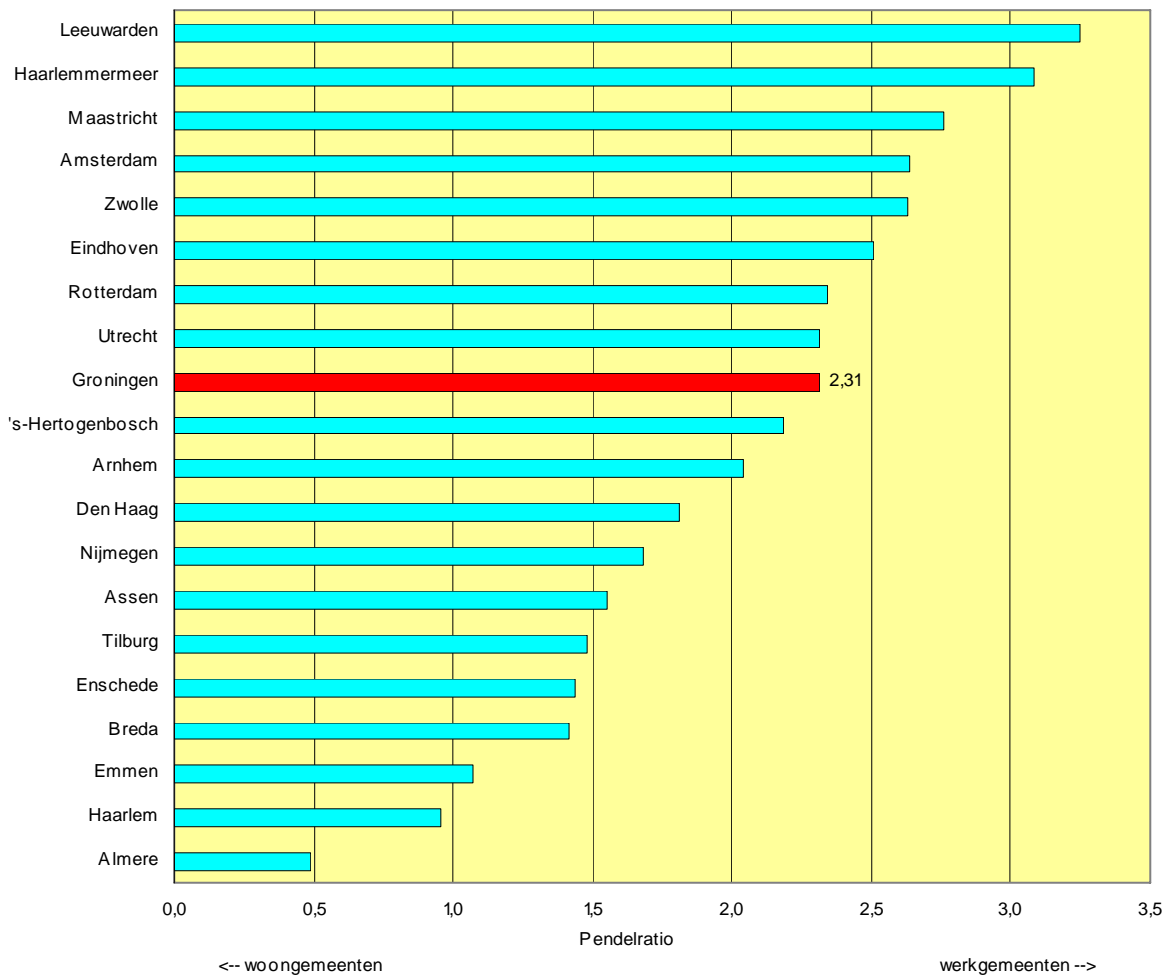
Bron: CBS

11.8.a Indexcijfers van de verkeersintensiteit, cordons en ringwegen

Bron: VES, CBS

11.9.a Inkomende- gedeeld door de uitgaande pendel (pendelratio), Groningen vergeleken, september 2005

Bron: CBS

11 VERKEER EN VERVOER

11.10.1 Scheepvaartpassages beroepsvaart, telpunten gemeente Groningen

telpunt	2004	2005	2006	2007	2008
Oostersluis	15.313	17.243	15.649	14.361	13.642
Euvelgunnerbrug	3.471	3.959	3.929	¹⁾	3.210
Kinder(vier)verlaten	481	730	167	1.380	385
Dorkwerdersluis	176	265	205	99	98

Bron: Provincie Groningen

11.10.2 Scheepvaartpassages recreatievaart, telpunten gemeente Groningen

telpunt	2004	2005	2006	2007	2008
Oostersluis	8.439	7.894	7.525	7.622	7.446
Euvelgunnerbrug	4.269	4.215	2.873	¹⁾	.
Kinder(vier)verlaten	434	315	285	731	677
Dorkwerdersluis	4.719	4.905	4.719	5.942	6.116

Bron: Provincie Groningen

1) Door een verhuizing van de bediening naar een ander gebouw en door het overgaan op een nieuw telsysteem zijn van de Euvelgunnerbrug geen data beschikbaar over 2007

11.10.3 Scheepvaartpassages beroepsvaart en lading (tonnage) door de Oostersluis

vervoer		2004	2005	2006	2007	2008
containervervoer	aantal schepen	1.089	1.083	908	726	.
	lading	594.583	638.061	741.041	580.232	.
bulkvervoer	aantal schepen	10.293	12.276	11.089	10.054	10.149
	lading	6.492.850	8.281.916	7.688.977	7.352.021	7.685.344
tankvaart	aantal schepen	3.033	3.103	2.939	2.865	2.582
	lading	1.886.204	2.031.560	2.016.087	2.003.673	2.055.061
overig	aantal schepen	898	781	713	716	803
	lading	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
totaal Oostersluis	aantal schepen	15.313	17.243	15.649	14.361	13.642
	lading	8.973.637	10.951.537	10.441.430	9.935.926	.

Bron: Provincie Groningen

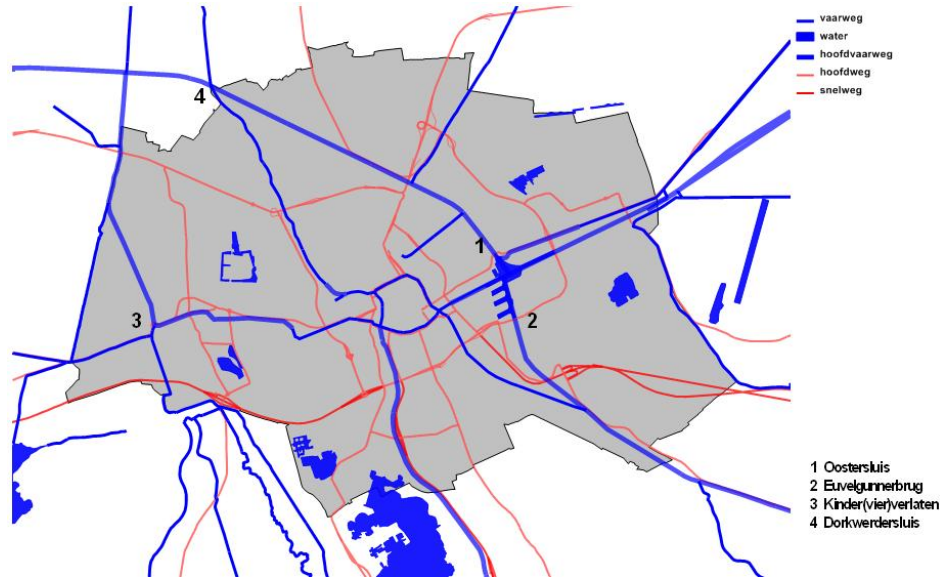
11.10.4 Aantal vervoerde containers van en naar Groningen door de Gaarkeukensluis en de zeesluizen Farmsum

laad- en losplaats ¹⁾	2003	2004	2005	2006	2007
plaats van lading (herkomst) gemeente Groningen	5.773	8.148	.	4.391	9.758
plaats van lossing (bestemming) gemeente Groningen	5.289	5.760	.	2.529	9.473

Bron: Provincie Groningen

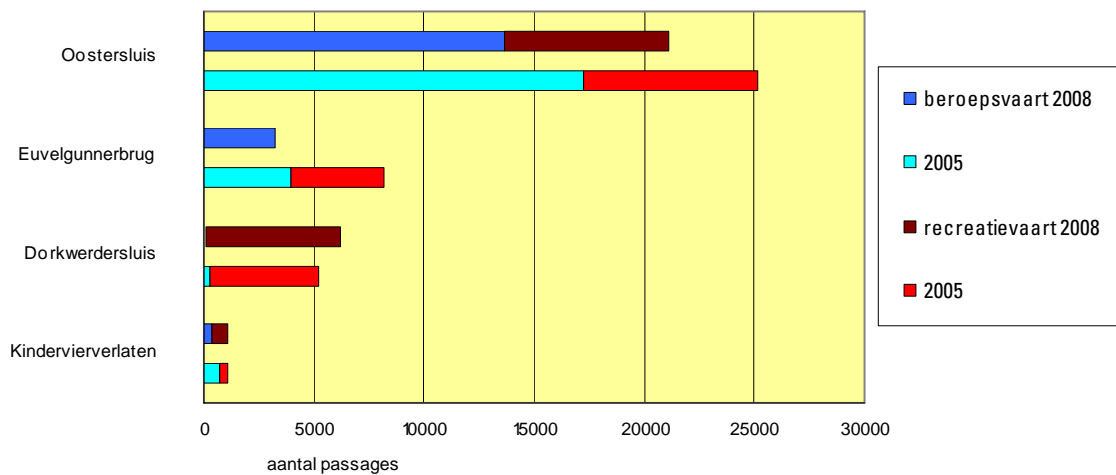
1) het gaat om beladen en onbeladen containers

11.10.a Telpunten beroeps- en recreatievaart

Bron: Provincie Groningen

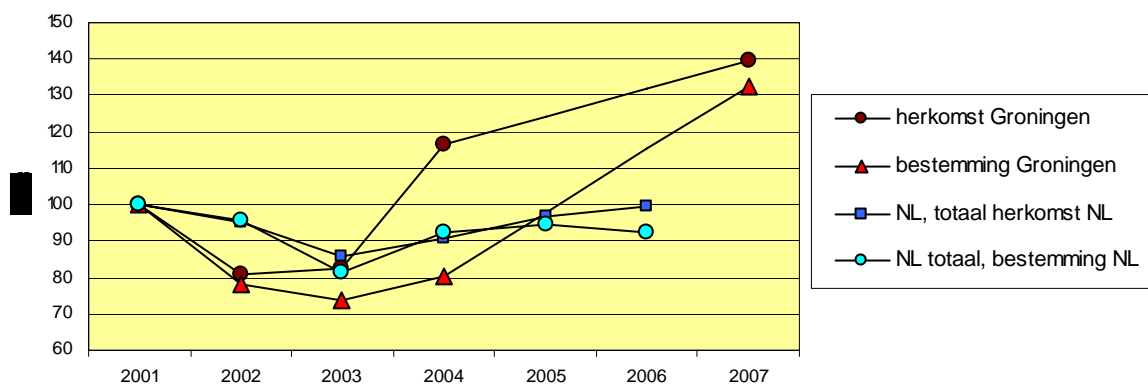
11.10.b Beroeps- en recreatievaart, passages op de telpunten binnen de gemeente ¹⁾

Bron: Provincie Groningen

1) Euvelgunnerbrug recreatievaart 2005 en 2006

11.10.c Aantal containers met herkomst en bestemming, Groningen vergeleken met Nederland, index, 2001 = 100

HOOFDSTUK 12

DUURZAME LEEFOMGEVING

Renovatieproject van 96 huurwoningen aan de Froukemaheerd in Beijum, de woningen hebben zonneboilers en zonnepanelen.

Duurzaamheid

Dit jaar is een aantal extra thema's over duurzaamheid in het jaarboek opgenomen. Onder meer: de voortgang van projecten op het gebied van duurzaamheid, het energieverbruik van de gemeente als organisatie, gevelbelasting als gevolg van lawaai in de omgeving en cijfers over bodemverontreiniging.

De afvalberg van de gemeente

In totaal werd er in 2008 door de gemeentelijke milieudienst in de gemeente Groningen 84.600 ton huishoudelijk afval verzameld, 29.300 ton bedrijfsafval en 3.800 ton openbaar afval. Een deel hiervan is afval wat burgers uit de gemeente kunnen brengen naar twee afvalbrengrstations, één in de wijk Vinkhuizen en één op het industrieterrein Zuid Oost (Woltjerspoor). Ook bedrijven kunnen hier afval brengen. Bij het terrein Woltjerspoor mogen ook inwoners uit de omliggende gemeenten Bedum, Haren en Ten Boer hun afval brengen. Hier is in 2008 in totaal 16.400 ton afval gebracht.

CO2 uitstoot stijgt nauwelijks

Het totale energieverbruik van gas en elektriciteit in de gemeente Groningen is omgerekend naar CO2 uitstoot. Deze bedroeg in 2008 1.065 miljoen kg. De uitstoot is tussen 2005 en 2008 licht gestegen. Daarbij neemt het gasgebruik af en het elektriciteitsgebruik toe. Vooral het grootgebruik in elektriciteit neemt toe.

In 2008 is ruim 32 miljoen kilogram CO2 uitstoot vermeden, ruim 2 procent van de totale uitstoot door gas en elektriciteit in de gemeente. De gemeente Groningen als organisatie gebruikt sinds 2006 voor 100 procent groene stroom.

Luchtkwaliteit binnen de normen

In Groningen vinden geen overschrijdingen van de maximale normen voor luchtverontreiniging plaats. Tot en met 2006 was dit voor stikstofdioxide (NO2) nog wel het geval. Op het kaartje op bladzijde 149 staan in rood (donker) de wegen aangegeven waar de verontreiniging de norm dicht nadert.

Geluidsoverlast beperken

Het aantal woningen met relatief hoge geluidsbelasting aan de gevel is de laatste jaren toegenomen. Dit wordt veroorzaakt doordat de stad compacter wordt en het wegverkeer intensiveert. In 2008 waren er 36.663 woningen met een gevelbelasting groter dan de voorkeursgrenswaarde voor wegverkeerslawaai en 2.733 voor spoorweglawaai. Hiervan hadden 1.010 woningen een geluidsbelasting boven de saneringswaarde. Om de geluidsbelasting binnen in de woningen te beperken worden er maatregelen voorgeschreven bij de bouw.

Milieuklachten over bedrijven vooral geluid

Het aantal milieuklachten over bedrijven is vergelijkbaar met voorgaande jaren. De klachten gaan voor 90% over geluidsoverlast, vooral afkomstig van de horeca.

Ecologie

De stedelijke ecologisch structuur heeft in 2008 een omvang van 859 ha gekregen. Daarvan wordt 464 ha (54%) ecologisch beheerd. Daarnaast wordt er nog 1.000 hectare bermen ecologisch beheerd. De knelpunten in de verbindingen worden aangepakt. Zo zijn ten zuiden van het Stadspark twee faunakruisingen onder de rijksweg A7 gerealiseerd.

Onderhoud van de stad als totaal goed

Sinds 2001 wordt de kwaliteit van de leefomgeving (schoon en heel) gemeten. De Milieudienst meet hoe schoon de stad is en Stadsbeheer meet het onderhoud van de stad (heel).

Op het onderdeel schoon als heel zijn de resultaten voor 2008 goed, 88% respectievelijk 89% voldoet aan de norm. Wel zijn er verschillen op onderdelen. De resultaten voor de binnenstad en de hoofdstructuur zijn minder goed dan gemiddeld.

Trottoirs niet altijd goed onderhouden

Uit het leefbaarheidsonderzoek uit 2008 blijkt dat 83% van de bevolking tevreden is over het onderhoud van wegen en paden. De tevredenheid hierover is gegroeid ten opzicht van 2006, toen was nog 74% tevreden. Minder mensen dan gemiddeld zijn tevreden over de trottoirs, 63% is tevreden hierover. Over het algemeen zijn de inwoners van Hoogkerk het meest tevreden over het onderhoud van hun wijk en die van de binnenstad het minst tevreden.

Inhoud

12.1.1	Hoeveelheid afval van particulieren in de gemeente Groningen	144
12.1.2	Bedrijf- en openbaar afval in tonnen	144
12.1.a	Percentage hergebruik van huishoudelijk afval	145
12.1.b	Gescheiden ingezameld huishoudelijk afval	145
12.1.c	Samenstelling van het huishoudelijk afval inclusief het huishoudelijk restafval, 2008	145
12.3.1	Energieverbruik in de gemeente Groningen	146
12.3.2	Inkoop van groene stroom door de gemeente Groningen	146
12.3.3	Energieverbruik van de eigen organisatie van de gemeente Groningen, 2008	146
12.4.1	Productie, inkoop en levering van water door het provinciaal waterbedrijf	146
12.4.2	Waterverbruik per hoofd van de bevolking in de provincie Groningen	146
12.2.a	Voortgang projecten duurzaamheid door de gemeente per thema, eind 2008	147
12.3.a	Verdeling energielabels van de woningen van woningcorporaties, 2008	147
12.5	Overschrijding van luchtkwaliteitsnormen nabij wegen in kilometers weglengte	148
12.6	Aantal woningen met gevelbelasting als gevolg van lawaai in de omgeving	148
12.7	Aantal locaties verdacht van mogelijke bodemverontreiniging, eind van het jaar	148
12.8	Aantal en soort milieuklachten over bedrijven	148
12.9	Ecologische structuur en binnenwater in hectaren	148
12.5.a	Jaargemiddelde stikstofdioxide (NO ₂) gemeentelijke wegen, 2008	149
12.9.a	De ecologische structuur van de gemeente Groningen, 2008	149
12.10.1	Resultaten toetsing van de kwaliteiten 'schoon' en 'heel' van de leefomgeving aan de normen geformuleerd in het BORG, percentage dat voldoet aan de norm	150
12.10.2	Percentage stadgers dat tevreden is over het onderhoud van wegen en paden	150
12.10.a	Resultaten van de toetsing van de BORG ambities per stadsdeel	151

12.1.1 Hoeveelheid afval van particulieren in de gemeente Groningen

soort afval	2004	2005	2006	2007	2008
huishoudelijk afval	x 1.000 kg				
huishoudelijk restafval	43.986	44.187	44.986	45.335	44.335
grof huishoudelijk afval: gemengd	6.484	7.152	6.851	7.261	6.559
grof huishoudelijk afval: deelstromen	11.178	10.759	9.807	10.346	10.498
groente- fruit- en tuinafval (GFT)	7.152	7.198	7.327	7.713	7.662
papier, haalsysteem	4.320	4.506	4.700	4.727	4.781
papier, openbare bakken	4.360	4.511	4.151	5.726	6.117
glas	3.705	4.338	4.146	4.100	3.540
textiel	653	684	717	802	870
klein gevaarlijk afval (chemisch)	159	174	206	240	241
totaal huishoudelijk afval ingezameld	81.997	83.509	82.891	86.250	84.603
waarvan gebracht naar afvalbrengstations Woltjerspoor en Vinkhuizen					
aantal bezoekers afvalbrengstations	72.768	72.812	76.932	82.702	79.029
wit- en bruingoed (2003:stuks)	1.114	1.057	640	917	1.183
grof huishoudelijk afval	3.640	3.872	4.334	4.580	3.968
gemengd bouw- en sloopaafval	3.785	3.722	3.608	3.236	2.747
hout	3.431	3.114	3.417	3.894	4.128
puin	1.040	1.042	859	1.184	1.132
snoeiafval	1.253	1.212	1.180	1.512	1.291
ijzer	865	877	978	1.040	1.068
oud papier	324	294	155	283	299
textiel	18	23	21	24	21
autobanden	27	30	29	27	15
asbesthoudend afval	108	106	111	98	79
dakbedekking	.	.	34	0	37
overige stromen					413
totaal afvalbrengstations ¹⁾	15.606	15.349	15.366	16.795	16.381
Regionaal Overslagstation wit- en bruingoed					
koel- en vrieskasten, televisies, groot witgoed (2003:stuks)	1.555	1.425	2)		
klein wit- en bruingoed, communicatieapparatuur (ton)	820	969	2)		
aantal onder- en bovengrondse containers voor particulieren					
glas	156	156	156	155	157
papier	115	115	115	118	121
huishoudelijk afval	478	589	659	763	796
totaal containers voor particulieren	749	860	930	1.036	1.074

Bron: Milieudienst

1) Bij afvalbrengstation Woltjerspoor mogen ook inwoners van de gemeenten Haren, Bedum en Ten Boer afval brengen.

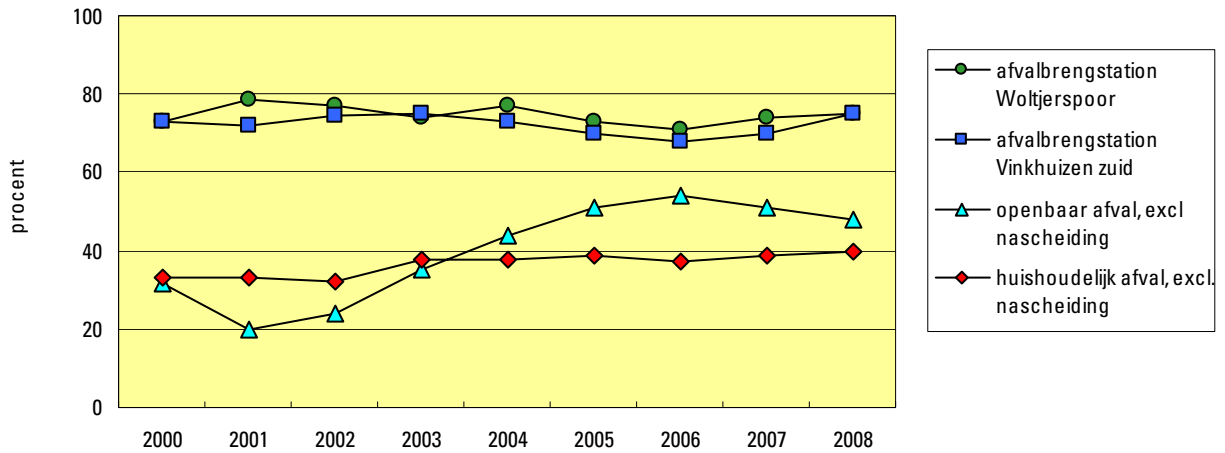
2) Gestakt per 1 mei 2006 n.a.v. nieuwe aanbesteding

12.1.2 Bedrijf- en openbaar afval in tonnen

soort afval	2004	2005	2006	2007	2008
bedrijfsafval	x 1.000 kg				
totaal	31.000	32.047	31.008	28.472	29.289
openbaar afval					
marktafval	401	547	359	363	467
veegafval, niet-composteerbaar	2.320	1.897	2.252	2.037	1.511
veegafval, composteerbaar	1.585	2.054	1.796	1.875	1.177
kadavers (2003 stuks)	10	12	18	12	20
kolkenafval	533	495	781	621	645
totaal	4.849	5.005	5.206	4.908	3.820
ondergrondse containers					
bedrijfsafval	20	35	41	41	43

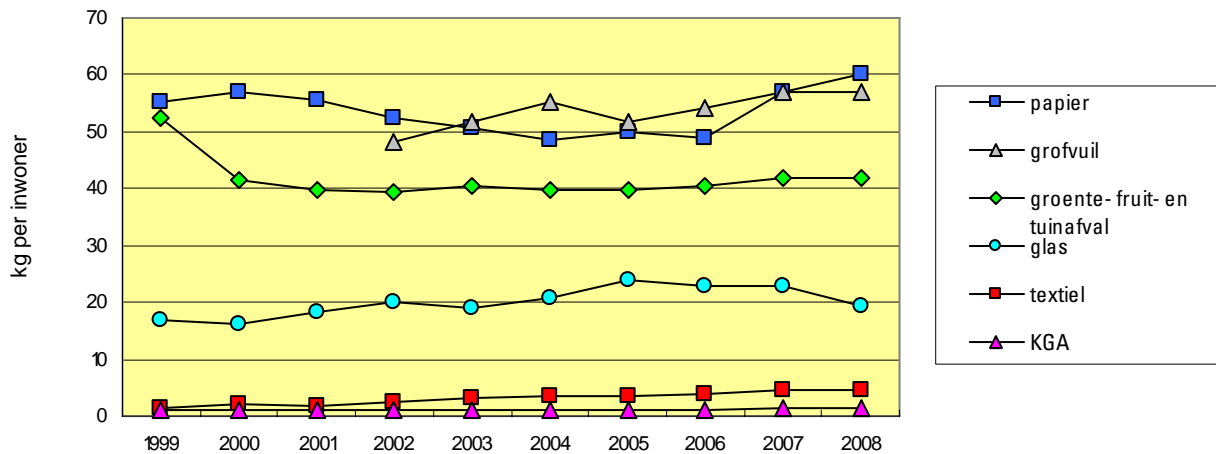
Bron: Milieudienst

12.1.a Percentage hergebruik van huishoudelijk afval

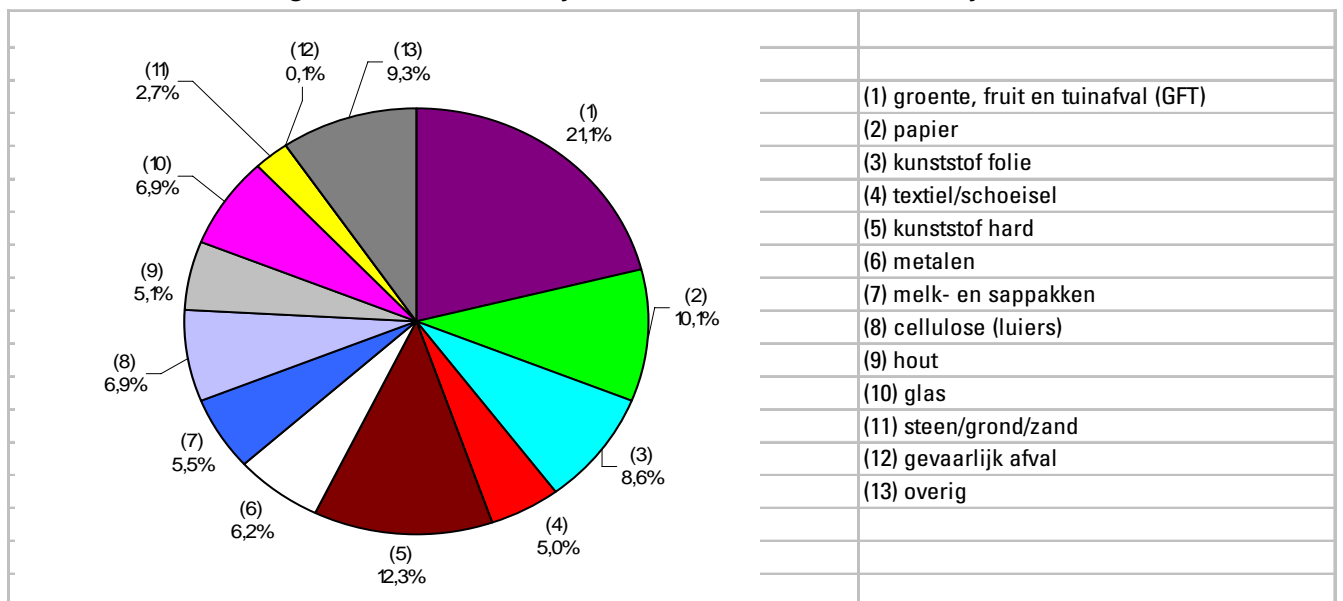
Bron: Milieudienst

12.1.b Gescheiden ingezameld huishoudelijk afval

Bron: Milieudienst

12.1.c Samenstelling van het huishoudelijk afval inclusief het huishoudelijk restafval, 2008

Bron: Milieudienst

12.3.1 Energieverbruik in de gemeente Groningen

		2005	2006	2007	2008
Gas (milj. m3)	kleinverbruik	188	193	189	184
	grootverbruik	123	121	120	122
totaal		311	315	309	306
elektriciteit (milj. kWh)	kleinverbruik	347	352	355	357
	grootverbruik	493	536	543	563
totaal		840	888	898	920
CO2 uitstoot (milj. kg)	gas	554	560	550	545
	elektriciteit	476	503	508	521
totaal		1.029	1.062	1.058	1.065

Bron: Essent, Milieudienst

12.3.2 Inkoop van groene stroom door de gemeente Groningen

energie	2002	2003	2004	2005	2006/2008
percentage groen	20%	32%	24%	50%	100%

Bron: DIA

12.3.3 Energieverbruik van de eigen organisatie van de gemeente Groningen, 2008

	elektriciteit milj. kWh	gas milj m3	vermeden CO2 uitstoot (milj. kg)
Energieverbruik totaal gemeente (1.045 elektra- en 226 gasaansluitingen)	31,6	8,9	33,7
Energieverbruik grootverbruikers (89 elektra- en 45 gasaansluitingen)	25,2	2,9	19,4
Energieverbruik eigen gebouwen (kernvastgoed, 49 gebouwen)	9,5	1,5	19,5
Energieverbruik bruggen en gemalen	1,0	0,0	0,6
Energieverbruik openbare verlichting	6,3	0,0	3,6
Energieverbruik scholen	0,5	3,2	6,5

Bron: Essent, Milieudienst

12.4.1 Productie, inkoop en levering van water door het provinciaal waterbedrijf

	2004	2005	2006	2007	2008
productie en inkoop (x 1.000 m ³)	47.140	46.029	47.133	46.999	47.076
waarvan eigen verbruik	1.645	1.629	1.604	1.736	2.147
waarvan levering ¹⁾					
aan waterbedrijven	2.322	2.343	2.513	2.362	2.237
aan abonnees	43.173	42.057	43.016	42.901	42.692

Bron: Waterbedrijf Groningen

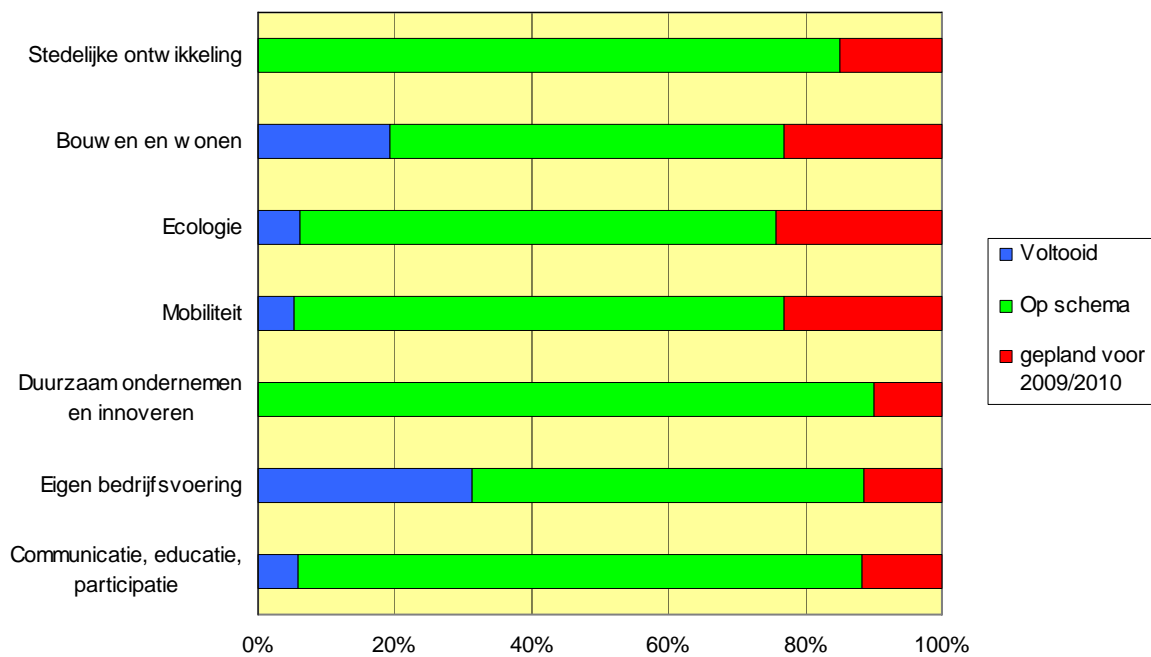
1) Het waterbedrijf heeft als verspreidingsgebied de provincie Groningen en de voormalige gemeente Eelde

12.4.2 Waterverbruik per hoofd van de bevolking in de provincie Groningen

waterverbruik	2004	2005	2006	2007	2008
liters per jaar (x1.000)	73,7	71,8	73,5	73,4	73,0
liters per dag	201,9	196,6	201,3	201,1	200,0

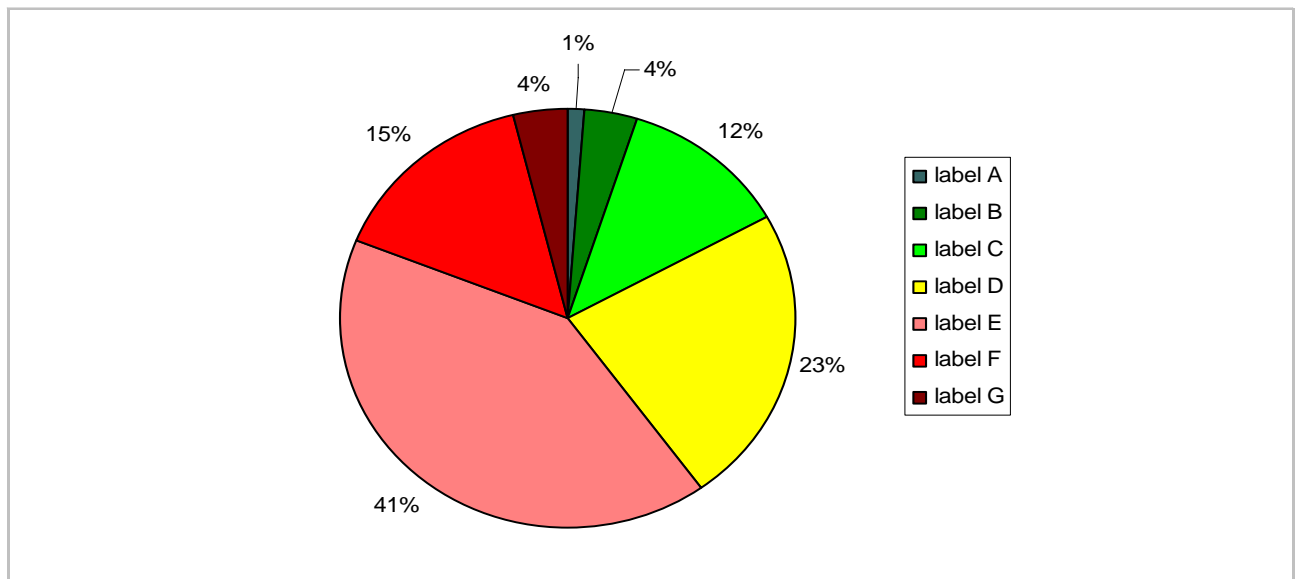
Bron: Waterbedrijf Groningen

12.2.a Voortgang projecten duurzaamheid door de gemeente per thema, eind 2008

Bron: Milieudienst

12.3.a Verdeling energielabels van de woningen van woningcorporaties, 2008

Bron: Milieudienst

12.5 Overschrijding van luchtkwaliteitsnormen nabij wegen in kilometers weglengte

stof ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008
Stikstofdioxide (NO2)					
wettelijke grenswaarde jaargemiddelde concentratie (µg/m3)	40	40	40	40	0
km weg waar de grenswaarde wordt overschreden	7,7	4,1	1,8	0	0
plandrempel (µg/m3)	52	50	48	46	44
km weg waar de plandrempel wordt overschreden	0,3	0,3	0,6	0	0
Fijn stof (PM10)					
wettelijke grenswaarde jaargemiddelde concentratie (µg/m3)	40	40	40	40	0
km weg waar de grenswaarde wordt overschreden	0,36	0,32	0	0	0

Bron: Milieudienst

1) Van Benzeen, Koolmonoxide en Benzo(a)pyreen (B(a)P) vinden in Groningen geen overschrijdingen plaats

2) In 2003 lag door de weersomstandigheden de achtergrondconcentratie hoger

12.6 Aantal woningen met gevelbelasting als gevolg van lawaai in de omgeving

soort lawaai	2008
wegverkeerslawaai	
48-53 dB (voorkeursgrenswaarde)	15.934
53-63 dB	19.799
63-68 dB (saneringswaarde)	846
> 68 dB	84
spoorweglawaai	
> 55 dB (voorkeursgrenswaarde)	2.653
> 68 dB (saneringswaarde)	80
industrielawaai	
woningen binnen de geluidzone Industrielawaai (potentieel geluidbelast)	31.381

Bron: Milieudienst

12.7 Aantal locaties verdacht van mogelijke bodemverontreiniging, eind van het jaar

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Locaties	8.249	8.043	7.641	7.357	2.297	1.908

Bron: Milieudienst

12.8 Aantal en soort milieuklachten over bedrijven

	2004	2005	2006	2007	2008
totaal aantal klachten	148	400	251	257	292
geluid				233	261
afval				12	16
lucht				9	10
licht				3	5

Bron: Milieudienst

12.9 Ecologische structuur en binnenwater in hectaren

	2000	2004	2006	2007	2008
Ecologische structuur in hectaren	755	845	845	859	859
waarvan ecologisch beheerd	252	270	462	464	464
Ecologisch beheerde bermen					1.000
Stadswater in hectaren	280	290	290	290	290

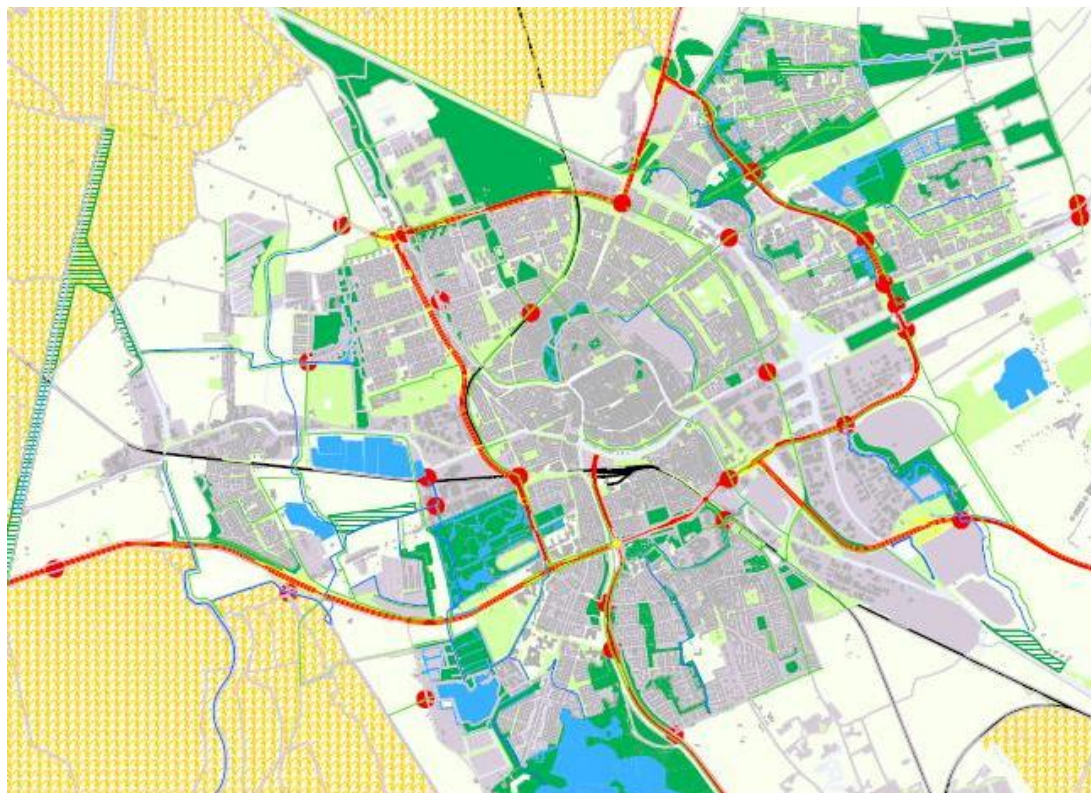
Bron: RO/EZ

12.5.a Jaargemiddelde stikstofdioxide (NO2) gemeentelijke wegen, 2008

Bron: Milieudienst

12.9.a De ecologische structuur van de gemeente Groningen, 2008

STEDELIJKE ECOLOGISCHE STRUCTUUR 2008

- Ecologische hoofdstructuur (Nationaal)
- Ecologisch waardevol gebied
- Ecologisch waardevol water
- te ontwikkelen ecologisch gebied
- Ecologische groenverbinding
- Ecologisch waardevolle waterverbinding
- knelpunt in verbinding
- te ontwikkelen/versterken groenverbinding
- te ontwikkelen/versterken waterverbinding

Bron: R0/EZ

12 DUURZAME LEEFOMGEVING

12.10.1 Resultaten toetsing van de kwaliteiten 'schoon' en 'heel' van de leefomgeving aan de normen geformuleerd in het BORG, percentage dat voldoet aan de norm

aspect	onderdeel	2006 totaal	2007 totaal	2008 totaal	binnen- stad ¹⁾	woon- wijken	groen- en recreatie	bedrijven- terreinen	hoofd- structuur
schoon	drijfvuil	92	90	83	64	89	84	83	59
	graffiti	95	91	92	85	94	91	100	81
	hondenpoep	98	93	94	88	97	91	100	82
	onkruid in verharding	64	74	74	57	80	83	75	44
	zwerfvuil in groen	89	90	89	56	92	88	90	70
	zwerfvuil op verharding	92	91	90	65	95	91	100	73
	totaal schoon		88	88	88	74	92	88	93
heel									
groen	bepanting	87	87	88	82	90	92	100	71
	bomen	95	93	92	97	94	97	86	77
	gras	93	87	85	71	86	89	100	68
totaal groen		91	89	89	90	91	93	94	73
meubilair	bebording	96	90	93	87	97	68	69	76
	speelvoorzieningen	87	94	96	100	95	100	.	100
	straat en parkmeubilair	93	85	87	74	95	63	75	72
	verlichting	98	96	96	88	98	97	100	81
	wijkobjecten	92	94	90	82	94	86	.	100
	totaal meubilair		95	92	93	82	97	81	83
oever	oevers	88	92	87	88	89	77	100	94
	zware oeverbescherming	86	87	74	67	77	71	100	68
	totaal oevers		87	90	82	75	85	75	100
verharding	fietspad	86	86	85	73	93	73	.	82
	rijbaan	92	90	88	75	91	100	92	75
	trottoir	86	87	85	79	91	83	80	55
	wegmarkering	95	90	89	75	94	93	100	72
	totaal verharding		90	89	87	76	92	85	89
totaal alle aspecten		90	89	89	78	93	87	91	72

Bron: Stadsbeheer,

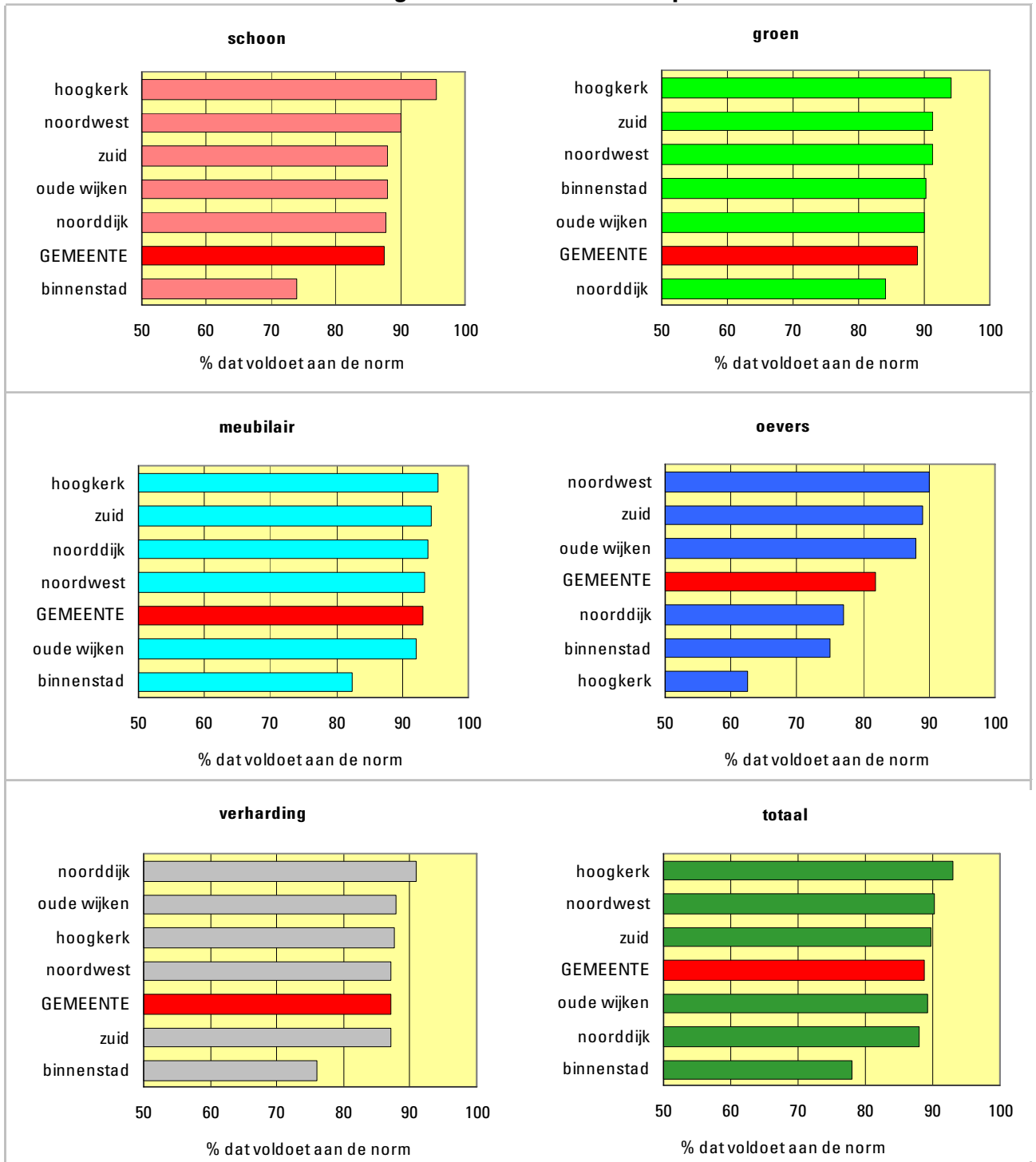
1) De binnenstad is het gebied binnen de diepenring

12.10.2 Percentage stadjsers dat tevreden is over het onderhoud van wegen en paden

	1998	2002	2006	2008			
	totaal			totaal	rijwegen	fietspaden	trottoirs
Centrum	74	70	77	84	87	87	71
Oranje/Schilderswijk	70	71	82	89	83	88	68
Oud zuid	63	68	68	80	82	87	67
Nieuw zuid corporatief	60	69	71	83	76	83	54
Nieuw zuid particulier	77	76	78	84	82	82	59
Oosterpark	68	64	62	78	79	83	66
Korreweg/de Hoogte	74	65	70	83	80	80	63
Lewenborg	64	75	72	81	77	72	51
Beijum	54	75	83	88	79	77	61
Nieuw oost	65	75	77	83	87	81	68
Paddepoel	64	69	64	77	88	85	63
Vinkhuizen	56	76	68	79	84	72	54
Nieuw west	63	75	92	93	93	89	85
Hoogkerk/De dorpen	62	58	67	79	79	70	53
GEMEENTE	66	70	74	83	83	82	63

Bron: Bureau O&S (L&V)

12.10.a Resultaten van de toetsing van de BORG ambities per stadsdeel

Bron: Stadsbeheer, Milieudienst

HOOFDSTUK 13

OPENBARE VEILIGHEID

Bestrijding van de brand van het pand van Blokker in de Nieuwe Ebbingestraat, juli 2002.

Brandweer niet alleen voor brand

Met ingang van 2008 zijn de uitrukken van de hele provincie in de tabel opgenomen. Lang niet alle uitrukken van de brandweer zijn voor brand. In 2008 was ruim 70 procent van de uitrukken voor brand (inclusief automatisch brandalarm). Daarnaast waren er meldingen voor ongevallen en voor andere vormen van hulpverlening.

Aantal urgente ambulanceritten blijft stijgen

In 2008 is 18.010 maal met de ambulance uitgerukt, een daling ten opzichte van voorgaande jaren. De daling komt door forse daling van het aantal 'overige ritten' de verklaring hiervoor is het Martiniziekenhuis rond de jaarwisseling 2007-2008 nog maar op een locatie is gehuisvest. Dit scheelt veel ritten tussen beide locaties. Het aantal ritten met urgentie is wel toegenomen.

De inzet van het mobiel medisch team van het UMCG blijft stijgen. Zowel de traumaheli als het MMT voertuig hadden in 2008 meer uitrukken dan in 2007. De traumaheli werd 811 maal ingezet en het MMT voertuig 364 maal.

Minder verkeersongevallen

Ten opzichte van voorgaande jaren is in 2008 het aantal verkeersongevallen fors afgenomen. Waren er in de periode 2004 tot en met 2007 nog gemiddeld 3.500 ongevallen per jaar, in 2008 is dat aantal afgenomen tot minder dan 3.000. De afname heeft in vrijwel alle wijken van de stad plaatsgevonden.

Aantal aangiften van criminaliteit blijft dalen

Het aantal aangiften van diverse delicten is voor het tweede achtereenvolgende jaar fors gedaald. Van 16.037 aangiften in 2006 naar 14.647 in 2008. Dit is inclusief aangiften voor vandalisme en overlast. Dit komt door een daling in het aantal aangiften van fietsendiefstallen en diefstal af/uit auto. Aan de spectaculaire daling van het aantal woninginbraken is een einde gekomen. Het laatste jaar is dit aantal juist toegenomen van 1.176 in 2007 naar 1.607 in 2008. Een forse stijging maar nog lang niet zo veel als in de periode voor 2004 toen het gemiddelde op bijna 2.500 aangiften per jaar zat.

In en rond het centrum de meeste criminaliteit.

Een aantal delicten kom veel meer voor in en rond het centrum dan in de overige wijken. Dit geldt voor diefstal fiets, diefstal uit woning en diefstal af/uit auto. Naast uit het Centrum komen vooral uit de Korrewegwijk/de Hoogte, Oud Zuid en de Oranje/Schilderswijk veel aangiften. Vandalisme en overlast kom veel meer verspreid door de stad voor. Zie voor de wijkindeling achterin het boek.

Onveiligheidsgevoel neemt niet meer af

De onveiligheidsgevoelens onder de bevolking nemen na een aantal jaar van afname wer toe.

Van de gehele bevolking voelt 19% zich wel eens onveilig in de eigen buurt. Het meest onveilig voelen de inwoners van het Centrum (33%), de Korrewegwijk/De Hoogte (27%) en Vinkhuizen (25%) zich.

In vergelijking met andere steden scoort Groningen gunstig. Het percentage van de bevolking dat zich onveilig voelt was in een aantal vergeleken steden in 2006/2007 gemiddeld ruim 24%.

Steeds meer meldingen huiselijk geweld

De aanpak van huiselijk geweld in Groningen wordt uitgevoerd door Thuisfront (toevluchtsoord in geval van huiselijk geweld). Het aantal aangemeldingen bij Thuisfront is enorm gestegen, van 69 in 2003 naar 265 in 2008. Dat komt omdat Thuisfront samen met de politie en de gemeente stevig heeft geïnvesteerd in het verhogen van de aangiftebereidheid.

Overlast drugs naar beneden

Het aanpakken van de drugsoverlast heeft in de gemeente hoge prioriteit. Aan de bevolking is gevraagd in hoeverre drugsoverlast in de eigen wijk voorkomt. Hier zien we een afname sinds 2002. In 2008 geeft gemiddeld 8% de bevolking aan dat deze vorm van overlast voorkomt in de wijk. Dit percentage is in het Centrum en de Korrewegwijk/De Hoogte het hoogst met 28 respectievelijk 22%.

Jongeren en overlast

De overlast van jongeren is de afgelopen jaren afgenomen, uit het Leefbaarheid en Veiligheidsonderzoek uit 2006 en 2008 blijkt dat 11% van de inwoners vindt dat jongerenoverlast in de wijk voorkomt tegen 15% in 2002. Een tweetal wijken, Beijum en Vinkhuizen, kent na een afname van de jongerenoverlast echter weer een toename in 2008.

Een aantal jongeren gaat verder dan het veroorzaken van overlast, zij komen in aanraking met de politie. Het aantal verdachten in de leeftijdsgroep van 12 t/m 17 jaar was 426 in 2008 Dit zijn 49 per 1.000 inwoners (in 2007 nog 60,5). De ambitie is om dit cijfer onder de 50 te houden.

Meldpunt overlast

Voor het eerst dit jaar zijn van meldpunt overlast meer cijfers opgenomen dan alleen van drugsoverlast.

De drugsoverlast kent een daling van het aantal meldingen van 1.119 in 2002 naar 297 in 2008, dit komt overeen met het de mening van de bevolking volgens het Leefbaarheidsonderzoek. De meest voorkomende vorm van overlast is echter burenoverlast, vaak overlappend met studentenoverlast en geluidsoverlast (samen in 2008 1.458 meldingen). Ook van jongerenoverlast wordt regelmatig melding gedaan (353 meldingen in 2008).

Inhoud

13.1	Geregistreerde incidenten bij de meldkamer van de brandweer, totaal provincie Groningen	156
13.2.1	Ambulancevervoer in de gemeente Groningen.....	156
13.2.2	Inzetten van het Mobiel Medisch Team van het UMCG	156
13.3	Verkeersongevallen in de gemeente Groningen	156
13.2.a	Ontwikkeling van de ambulanceuitrukken in de gemeente Groningen	157
13.3.a	Ontwikkeling aantal ziekenhuisgewonden in het verkeer, Groningen en Nederland	157
13.4.1	Aangiften bij de politie in de gemeente Groningen.....	158
13.4.2	Aangiften van diefstal, vandalisme/overlast en geweld per GSB wijk, 2008	158
13.4.3	Aangiften in de binnenstad ¹⁾	158
13.4.a	Woninginbraken, aantal aangiften per 1.000 woonruimten, 2002 en 2008.....	159
13.4.b	Huiselijk geweld: aantal meldingen bij thuisfront, 2003-2008 en het aantal openstaande en afgesloten cases in 2008	159
13.5.1	Percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt, per GSB wijk.....	160
13.5.2	Percentage inwoners dat vindt dat drugsoverlast of jongerenoverlast vaak voorkomt in de eigen buurt, per GSB wijk	160
13.6	Meldingen veel voorkomende vormen van overlast bij het meldpunt overlast.....	160
13.7	Verdachten van 12 t/m 24 jaar, absoluut en per 1.000 inwoners uit die leeftijdsgroep	160
13.5.a	Percentage slachtoffers van geweld in de eigen woonomgeving	161
13.5.b	Percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt, Groningen vergeleken, 2004-2007	161

13.1 Geregistreeerde incidenten bij de meldkamer van de brandweer, totaal provincie Groningen

categorie	calamiteit	2008
brand	buitenbrand	959
	gebouwenbrand	573
	onderzoek	143
	vervoer	171
	overig	12
totaal brand		1.858
dienstverlening	haast	150
	geen haast	633
	overig	12
totaal dienstverlening		795
ongeval	te water raken	192
	verkeer	165
	bedrijfsongeval	15
	overig	14
totaal ongevallen		386
overig	o.a. leefmilieu, onderzoek	17
automatisch alarm	brandalarm	1.119
	overig alarm	12
totaal automatisch alarm		1.131
totaal uitrukken		4.187
loze meldingen		1.173
loos alarm		4.108
totaal meldingen		9.468

Bron: HVD

13.2.1 Ambulancevervoer in de gemeente Groningen

soort rit ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008
urgentie A1 ²⁾	6.375	6.961	7.277	7.194	7.507
urgentie A2 ²⁾	2.701	3.172	3.632	3.851	3.926
overige ritten	7.088	7.516	8.114	8.410	6.577
totaal	16.164	17.649	19.023	19.455	18.010
% tijdsoverschrijdingen bij A1-ritten	2,3	1,5	1,1	1,6	2,1

Bron: HVD

1) vervoer door GGD en Amulancezorg Groningen

2) A1: Ambulance dient binnen een kwartier ter plaatse te zijn, A2: Z.s.m. ter plaatse, zonder zwaailicht en sirene

13.2.2 Inzetten van het Mobiel Medisch Team van het UMCG

soort inzet	2004	2005	2006	2007	2008
Inzetten per heliocopter	522	591	626	790	811
Inzetten per MMT-voertuig	78	134	262	313	364
totaal inzetten MMT	600	725	888	1.103	1.175

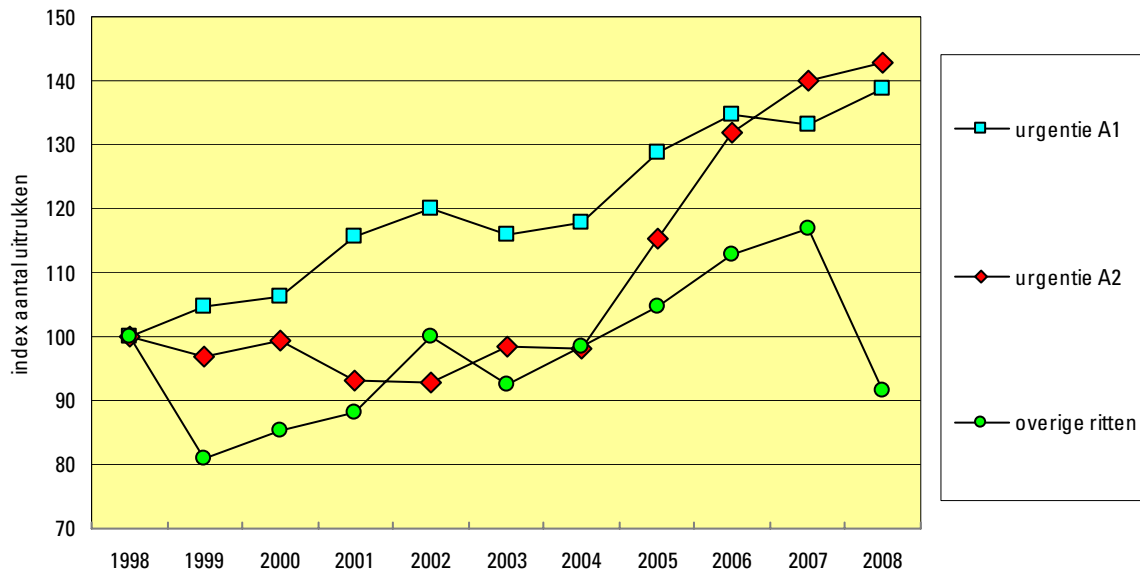
Bron: UMCG

13.3 Verkeersongevallen in de gemeente Groningen

ongeval	2004	2005	2006	2007	2008
alleen materiele schade	3.108	2.945	2.973	3.180	2.647
met letselschade	402	438	394	459	341
met dodelijke afloop	5	2	3	3	5
totaal ongevallen	3.515	3.385	3.370	3.642	2.993
dodelijke slachtoffers	6	2	3	3	6
totaal ziekenhuisgewonden	126	120	119	125	121

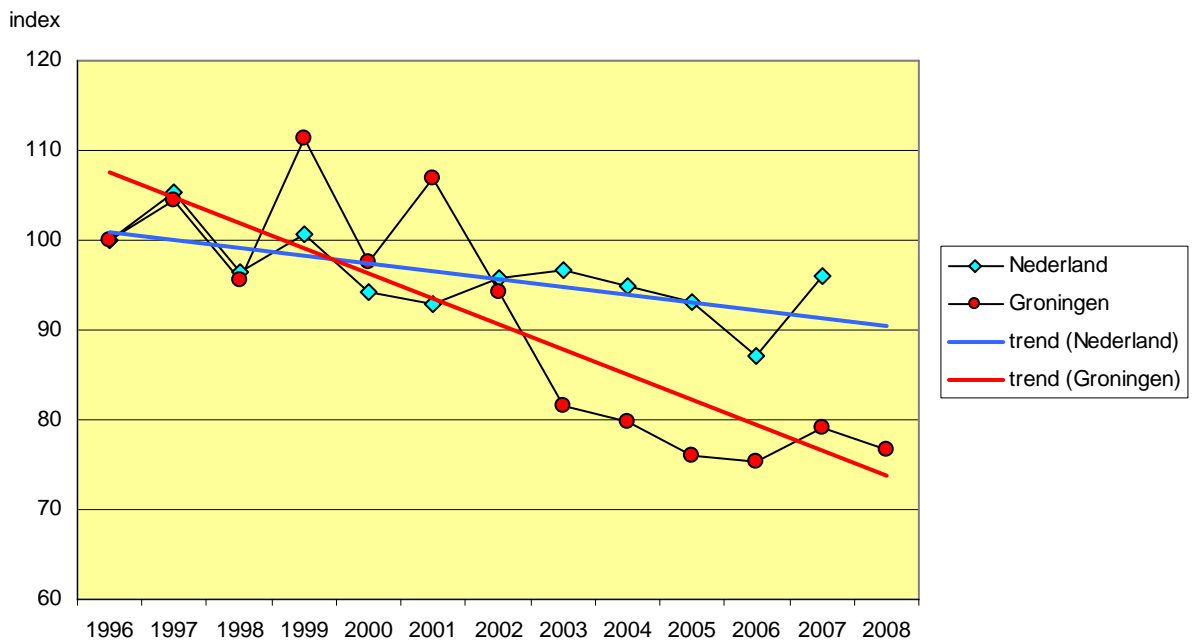
Bron: Regiopolitie

13.2.a Ontwikkeling van de ambulanceuitrukken in de gemeente Groningen

Bron: HVD

13.3.a Ontwikkeling aantal ziekenhuisgewonden in het verkeer, Groningen en Nederland

Bron: Regiopolitie, Landelijke Medische Registratie

13.4.1 Aangiften bij de politie in de gemeente Groningen

soort aangifte	2004	2005	2006	2007	2008
vermogensdelicten	13.337	11.790	11.989	11.287	10.603
o.a.					
diefstal auto	224	141	138	103	98
diefstal motor/scooter	51	32	17	27	13
diefstal bromfiets/snorfiets	361	333	294	188	237
diefstal fiets	3.202	3.240	3.507	3.001	2.785
diefstal af/uit auto	1.772	1.405	1.609	1.571	1.158
diefstal af/uit bedrijf	1.073	677	686	596	586
diefstal uit woning	1.583	1.370	1.139	1.176	1.607
winkeldiefstal	965	910	1.011	1.116	886
zakkenrollen	373	482	568	564	451
beroving (w.o. tasjesroof)	192	142	131	133	143
mishandeling/geweld	944	1.006	964	1.104	997
zedenmisdrijf	101	98	114	115	80
overig	530	562	528	613	586
totaal	14.912	13.456	13.595	13.120	12.266
totaal vandalisme / overlast	1.944	2.019	2.442	2.384	2.381

Bron: Regiopolitie

13.4.2 Aangiften van diefstal, vandalisme/overlast en geweld per GSB wijk, 2008

GSB wijk	diefstal uit woning	diefstal af/uit bedrijf	diefstal auto	diefstal af/uit auto	diefstal fiets	vandalisme overlast	geweld
Centrum	242	174	19	219	943	429	432
Oranje-/ Schilderswijk	230	41	4	77	278	138	39
Oud zuid	227	37	9	125	514	209	66
Nieuw zuid corporatief	79	37	7	108	136	185	44
Nieuw zuid particulier	69	47	8	98	58	150	29
Oosterpark	119	32	6	75	131	127	35
Korrewegwijk/de Hoogte	316	16	12	176	337	179	80
Lewenborg	16	17	4	6	29	185	30
Beijum	83	11	2	16	59	163	49
Nieuw oost	20	19	6	33	42	74	20
Paddepoel	113	42	9	89	139	185	68
Vinkhuizen	51	11	2	50	59	151	50
Nieuw west	11	18	1	15	13	36	15
Hoogkerk	14	77	9	41	32	94	29
De Dorpen	11	7	0	16	8	57	10
gemeente	1.607	586	98	1.158	2.785	2.381	997

Bron: Regiopolitie

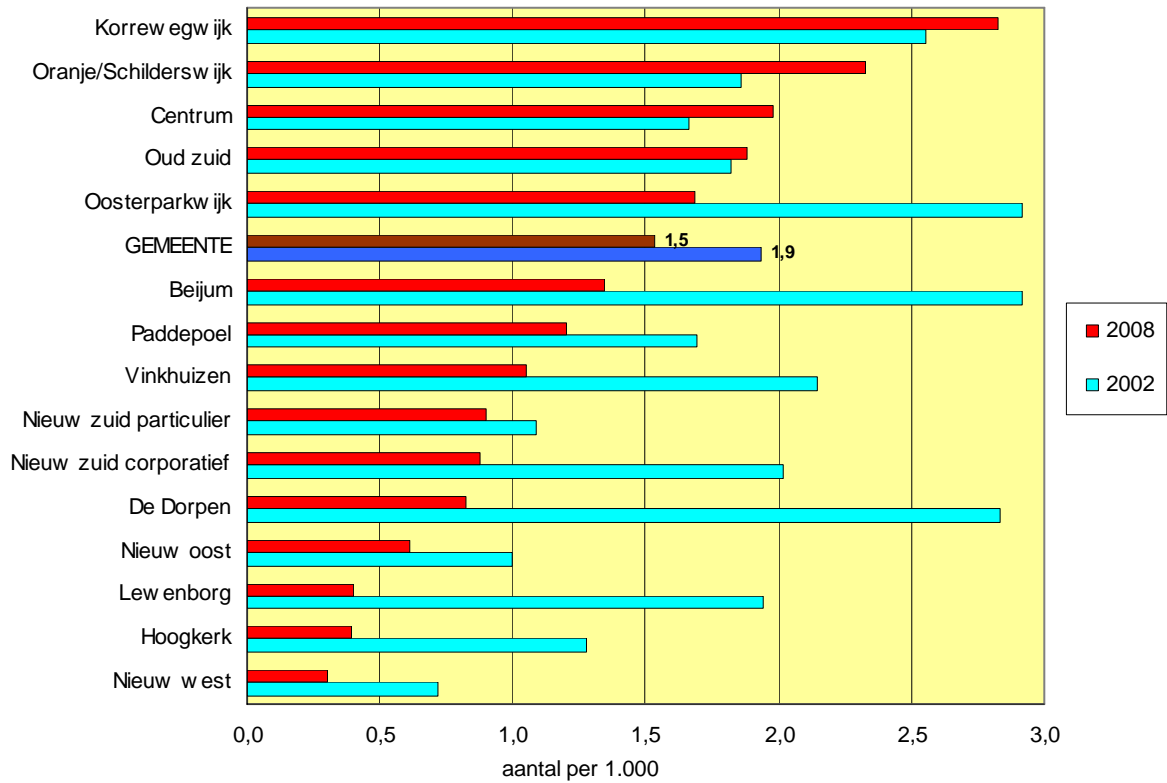
13.4.3 Aangiften in de binnenstad ¹⁾

soort aangifte	2004	2005	2006	2007	2008	index 2008 2004=100
diefstal af/uit woning	63	81	96	81	142	225,4
diefstal uit bedrijf	229	166	146	121	137	59,8
diefstal auto	16	5	10	7	7	43,8
diefstal uit auto	.	.	.	99	94	.
diefstal fiets	802	792	1037	801	734	91,5
vandalisme/overlast	282	272	339	328	289	102,5
geweld	319	368	364	402	398	124,8
totaal	1.711	1.684	1.992	1.839	1.801	105,3

Bron: Regiopolitie

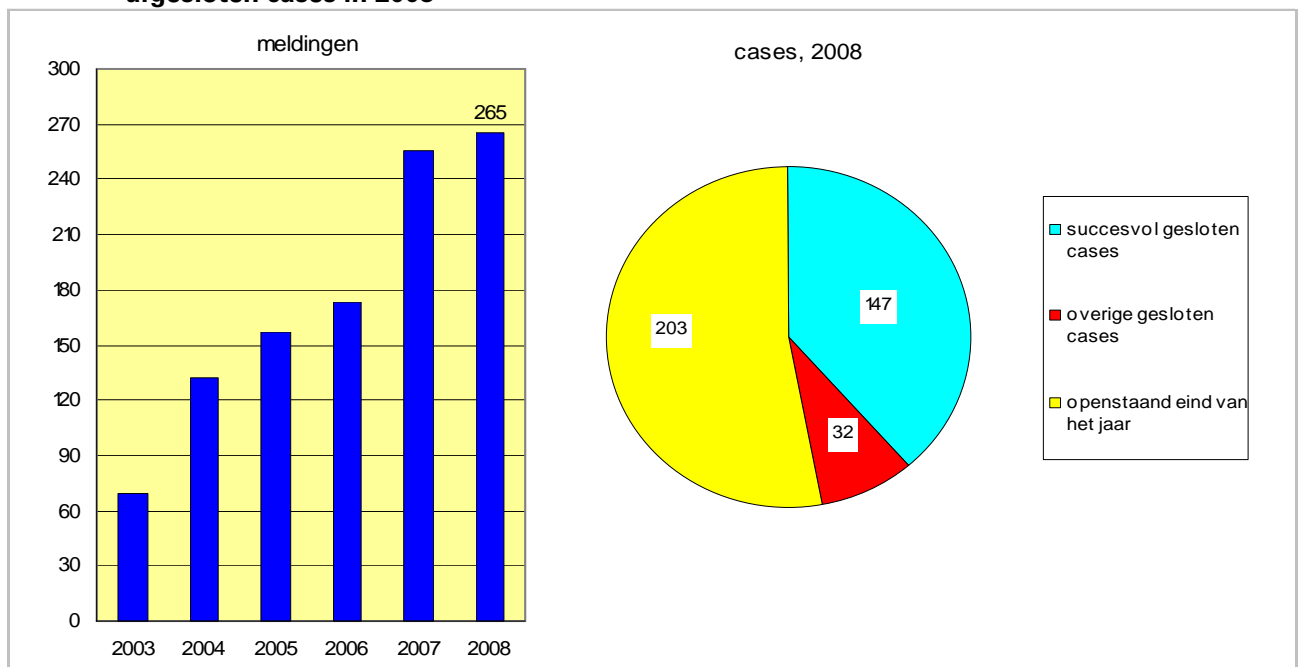
1) De binnenstad omvat het gebied binnen de diepenring

13.4.a Woninginbraken, aantal aangiften per 1.000 woonruimten, 2002 en 2008

Bron: Regiopolitie

13.4.b Huiselijk geweld: aantal meldingen bij thuisfront, 2003-2008 en het aantal openstaande en afgesloten cases in 2008

Bron: Stichting TVO

13.5.1 Percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt, per GSB wijk

GSB-wijk	2000	2002	2004	2006	2008 ¹⁾
Centrum	46	37	28	26	33
Oranje-/ Schilderswijk	22	18	21	15	19
Oud zuid	33	17	13	12	18
Nieuw zuid corporatief	22	16	13	17	16
Nieuw zuid particulier	10	10	10	5	11
Oosterpark	29	25	26	18	20
Korreweg / De Hoogte	41	23	23	27	27
Lewenborg	31	15	21	15	16
Beijum	37	31	27	20	22
Nieuw oost	12	5	10	5	13
Paddepoel	30	26	18	17	23
Vinkhuizen	35	41	29	17	25
Nieuw west	9	8	5	6	6
Hoogkerk / De Dorpen	10	9	9	9	9
gemeente Groningen	28	21	19	15	19

Bron: Bureau O&S (L&V)

1) Toename komt deels door een andere wijze van enquêteren

13.5.2 Percentage inwoners dat vindt dat drugsoverlast of jongerenoverlast vaak voorkomt in de eigen buurt, per GSB wijk

GSB-wijk	Drugsoverlast			Overlast van groepen jongeren		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Centrum	30	22	28	19	18	18
Oranje-/ Schilderswijk	14	6	3	5	7	6
Oud zuid	5	2	2	8	7	6
Nieuw zuid corporatief	1	5	3	5	8	7
Nieuw zuid particulier	2	3	1	8	7	6
Oosterpark	20	13	11	14	12	8
Korreweg / De Hoogte	22	21	22	10	14	14
Lewenborg	7	4	5	17	14	16
Beijum	13	5	8	26	16	22
Nieuw oost	0	1	0	7	5	8
Paddepoel	15	14	7	11	15	11
Vinkhuizen	3	2	6	23	14	20
Nieuw west	1	0	0	4	1	2
Hoogkerk / De Dorpen	3	1	2	7	8	8
gemeente Groningen	11	8	8	12	11	11

Bron: Bureau O&S (L&V)

13.6 Meldingen veel voorkomende vormen van overlast bij het meldpunt overlast

meldingen	2002	2004	2006	2007	2009
drugsoverlast	1.119	394	388	367	297
burenoverlast				948	830
jongerenoverlast				417	353
studenten				319	318
geluidsoverlast				421	310
vervuiling				233	273
psychiatrie				216	157
dierenoverlast				166	138

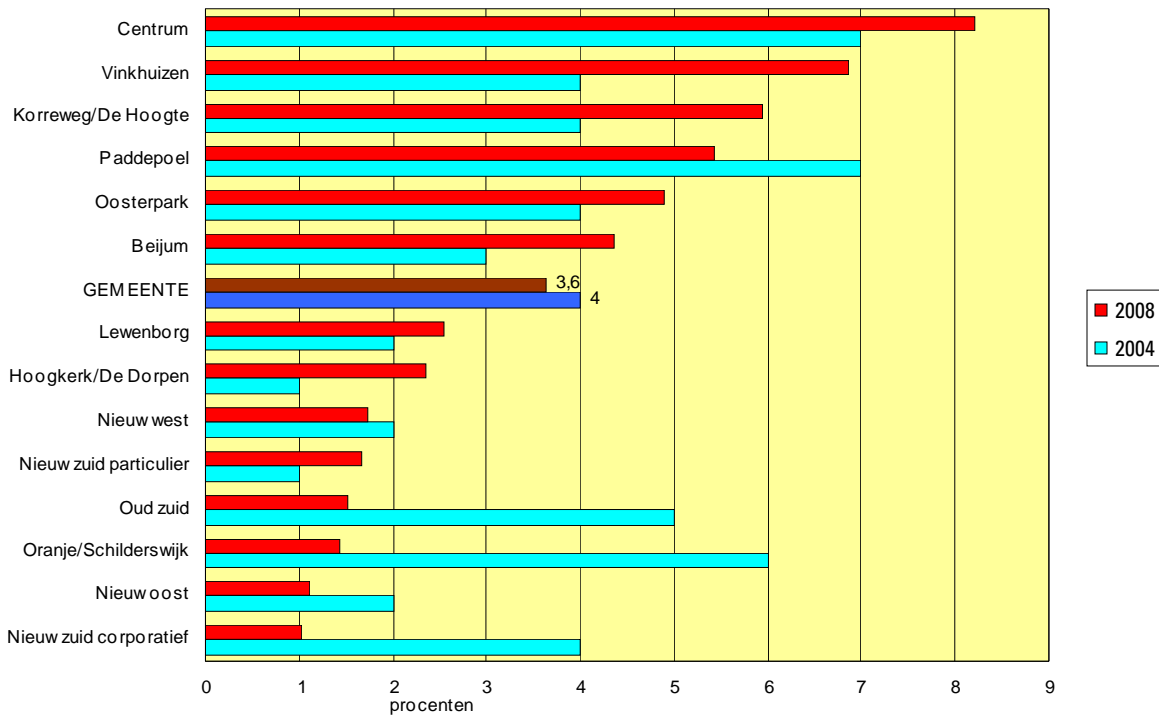
Bron: Meldpunt Overlast

13.7 Verdachten van 12 t/m 24 jaar, absoluut en per 1.000 inwoners uit die leeftijdsgroep

leeftijd	2005		2006		2007		2008	
	abs.	per 1.000	abs.	per 1.000	abs.	per 1.000	abs.	per 1.000
12-17 jaar	523	60,9	525	61,5	519	60,5	426	49,3
18-24 jaar	791	23,2	790	23,3	787	22,5	686	19,0
12-24 jaar	1.314	30,8	1.315	30,9	1.306	30,0	1.112	24,8

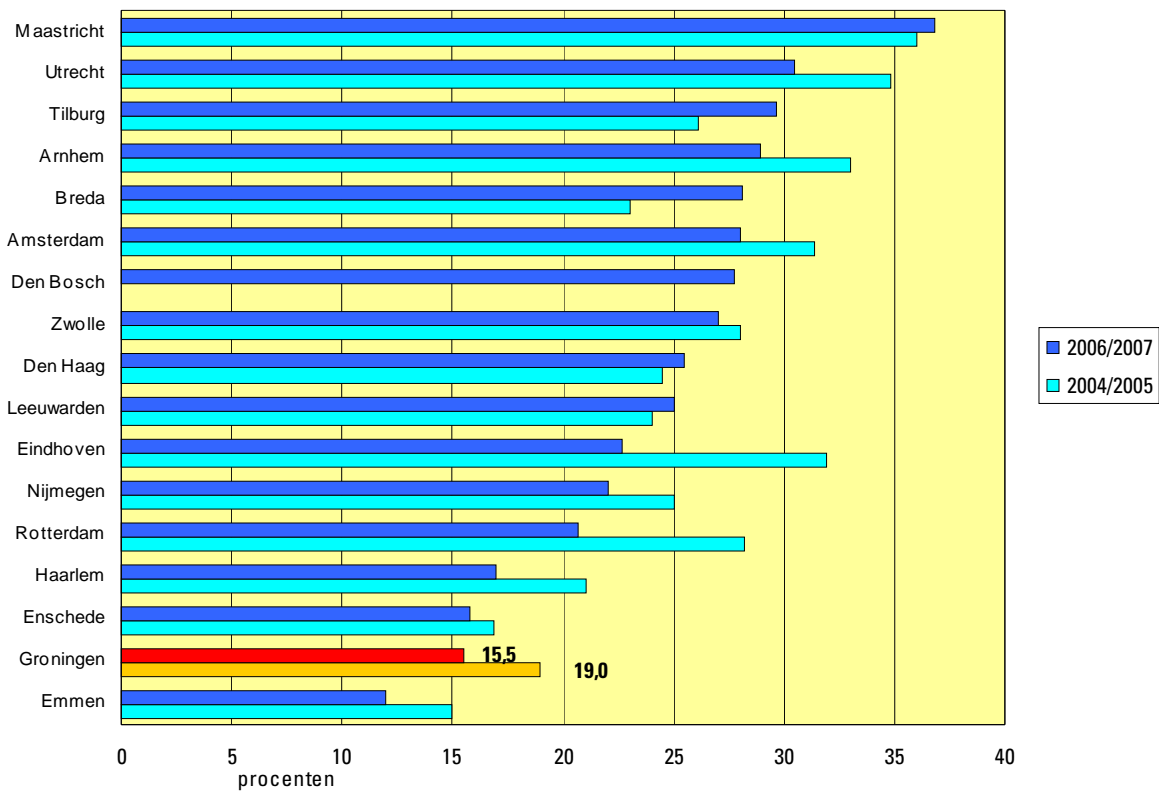
Bron: Regiopolitie

13.5.a Percentage slachtoffers van geweld in de eigen woonomgeving

Bron: Bureau O&S (L&V)

13.5.b Percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt, Groningen vergeleken, 2004-2007

Bron: Gemeenten

HOOFDSTUK 14

LEEFBAARHEID

Het Stadsparkpaviljoen met terras, daterend uit 1926. Nu in gebruik door een Chinees restaurant.

Algemeen

Dit hoofdstuk gaat over de resultaten van het deel leefbaarheid van de leefbaarheids- en veiligheidsmonitor. Dit is een tweejaarlijkse enquête die onder de stadgers van 18 jaar en ouder wordt gehouden. Cijfers zijn per GSB-wijk beschikbaar (zie voor de wijkindeling het kaartje achter in het boek). De meest recente resultaten zijn van najaar 2008. In 2008 is er een andere wijze van enquêteren toegepast dan in eerdere jaren. Tot en met 2006 werd de enquête telefonisch afgenomen, in 2008 voor de helft telefonisch en voor de helft per internet. Dit heeft effect op de resultaten van het onderzoek: Over het algemeen oordelen telefonische respondenten positiever dan internetrespondenten.

Ook in andere hoofdstukken van dit boek staan resultaten van het onderzoek: in hoofdstuk 13 dat over veiligheid handelt hoofdstuk 3 over wonen, hoofdstuk 11 over verkeer en vervoer en hoofdstuk 12 over milieu.

Alle wijken als prettig ervaren

Alle wijken worden door een overgrote meerderheid van de bewoners als prettig ervaren. De laagst gemeten waarde voor de waardering 'prettige buurt' was 87% voor Korrewegwijk/De Hoogte, maar ook hier is dit een lichte verbetering ten opzichte van 2006. In de nieuwste wijk van de stad, Nieuw west, antwoordt 100% van de respondenten dat het een prettige buurt is.

Van de bevolking is 66% gehecht aan de buurt, dit is minder dan in 2006. Hier lopen de waarden uiteen van 55% in Korrewegwijk/De Hoogte en de Oosterparkwijk tot 78% in Nieuw zuid particulier.

De onderlinge betrokkenheid binnen de buurt is vooral in het westelijk deel van de stad, in de wijken Nieuw west en Hoogkerk/de dorpen groot. Ook hier scoort de Korrewegwijk/De Hoogte het laagst.

Wijkvernieuwing: gemeentelijk beleid werpt vruchten af

Er is gevraagd of de eigen buurt er de afgelopen tijd op vooruit is gegaan en hoe men verwacht dat het in de toekomst met de buurt zal gaan. De resultaten van deze vraag zijn vooral interessant voor wijken waar wijkvernieuwing plaatsvindt. Van de totale bevolking heeft 28% de afgelopen tijd vooruitgang gezien. Over de toekomst is men positiever: 36% verwacht vooruitgang.

Vooruitgang is er de afgelopen tijd volgens de bewoners vooral geweest in de wijkvernieuwingswijken Vinkhuizen, Nieuw zuid corporatief en de Oosterparkwijk. Ook Beijum scoort goed. Voor Nieuw zuid corporatief is dit een grote verbetering sinds 2006. Over de verwachtingen voor de toekomst zijn de inwoners van Vinkhuizen, Nieuw zuid corporatief en de Oosterparkwijk positief. Dit geldt ook voor de inwoners van Korrewegwijk/De Hoogte en Lewenborg.

Meer verloedering sinds voorgaande jaren

Verloedering gaat over hondenpoep, rommel op straat, vernielingen en bekladding van muren. Het wordt aangegeven met een score, waarbij 0 staat voor weinig verloedering en 10 voor veel verloedering. Tussen 2000 en 2006 is de verloedering in de stad afgenomen van 4,7 naar 3,4. In 2008 was de waarde weer gestegen naar 4,0. Kijken we gedetailleerder dan zien we een toename van de vernielingen en van rommel op straat. In de wijken Lewenborg, Beijum en Vinkhuizen en de buurt De Hoogte is de meeste verloedering.

Groningen doet het met een score van 4,0 goed in vergelijking met een aantal andere GSB-gemeenten.

De stadgers zijn tevreden over stedelijke voorzieningen

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek is de tevredenheid van de bevolking over voorzieningen. Over sportvoorzieningen en fysieke voorzieningen als straatverlichting en groenvoorzieningen in de stad is men zeer tevreden. Over openbaar vervoer is 84 procent tevreden, hier zijn er wel grote verschillen per wijk. In de nieuwe uitbreidingswijken en Hoogkerk/ De Dorpen ligt het percentage tevreden inwoners ruim beneden het gemiddelde.

De minste tevredenheid bestaat over voorzieningen voor ouderen (69% tevreden), speelmogelijkheden voor kinderen (67%) en voorzieningen voor jongeren (48%). Er is in de wijken geen verband waargenomen tussen de tevredenheid over voorzieningen voor jongeren en het percentage inwoners dat zegt dat overlast van jongeren vaak voorkomt.

In 2002 is over meer voorzieningen de tevredenheid gepeild dan in latere jaren. In 2002 bleek dat een groot gedeelte van de bevolking tevreden is over de culturele voorzieningen in de gemeente. Meer dan 90% is tevreden over het aanbod van bioscopen, bibliotheken, musea en theaters.

Inhoud

14.1.1	Waardering van de buurt onder de bevolking van 18 jaar en ouder.....	166
14.1.2	Inwoners van 18 jaar en ouder die vinden dat de buurt er de afgelopen tijd op vooruit is gegaan en die denken dat de buurt er in de toekomst op vooruit zal gaan, percentages, afwijking van het gemiddelde	166
14.2	Het percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat vindt dat bepaalde vormen van verloedering vaak voorkomt en het kengetal verloedering.....	166
14.1.a	Kengetallen verloedering en sociale samenhang, Groningen vergeleken.....	167
14.2.a	Kengetal verloedering per GSB-wijk, 2008.....	167
14.3.1	Percentage (zeer) tevreden inwoners van 18 jaar en ouder over straatverlichting, groenvoorzieningen en winkelaanbod in de wijk	168
14.3.2	Percentage (zeer) tevreden inwoners van 18 jaar en ouder over speelmogelijkheden voor kinderen en jongerenvoorzieningen in de wijk	168
14.3.a	Percentage van de bevolking van 18 jaar en ouder dat (zeer) tevreden is over de voorzieningen	169
14.3.b	Percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat tevreden is over voorzieningen voor jongeren en percentage inwoners dat zegt dat jongerenoverlast vaak voor komt, per GSB wijk, 2008.....	169

14.1.1 Waardering van de buurt onder de bevolking van 18 jaar en ouder

GSB-wijk	% dat gehecht is aan de buurt			% dat de buurt prettig vindt			sociale samenhang		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Centrum	76	76	64	94	93	95	5,5	5,8	5,4
Oranje-/ Schilderswijk	82	80	73	99	98	98	6,1	6,3	6,3
Oud zuid	76	73	65	97	98	96	6,1	6,3	6,0
Nieuw zuid corporatief	71	77	66	94	94	95	6,2	6,1	6,1
Nieuw zuid particulier	82	82	78	98	100	98	6,7	6,7	6,8
Oosterpark	66	70	55	95	92	90	5,9	6,1	5,8
Korreweg/De Hoogte	63	57	55	89	86	87	5,5	5,3	5,0
Lewenborg	69	73	66	92	94	92	6,3	6,4	6,0
Beijum	64	73	62	89	95	92	5,9	6,4	5,9
Nieuw oost	81	78	68	99	100	97	6,9	6,8	6,8
Paddepoel	66	74	67	95	93	92	5,6	5,9	5,8
Vinkhuizen	52	61	58	90	94	92	5,5	5,6	5,5
Nieuw west	73	71	69	97	100	100	6,7	6,7	6,9
Hoogkerk/De dorpen	83	81	74	98	97	98	7,1	7,1	7,1
gemiddeld	72	73	66	95	95	94	6,1	6,2	6,0

Bron: Bureau O&S (L&V)

14.1.2 Inwoners van 18 jaar en ouder die vinden dat de buurt er de afgelopen tijd op vooruit is gegaan en die denken dat de buurt er in de toekomst op vooruit zal gaan, percentages, afwijking van het gemiddelde

GSB-wijk	afgelopen tijd		in de toekomst	
	2006	2008	2006	2008
Centrum	-5,9	-3,4	3,1	-2,1
Oranje-/ Schilderswijk	-1,3	-1,4	-2,9	-1,9
Oud zuid	-3,0	-4,8	-3,5	-5,7
Nieuw zuid corporatief	-9,4	7,7	5,0	9,2
Nieuw zuid particulier	-12,9	-16,0	-16,8	-20,2
Oosterpark	10,8	5,6	11,4	6,1
Korreweg/De Hoogte	8,0	3,3	3,7	11,5
Lewenborg	-1,2	1,1	0,4	13,1
Beijum	14,5	11,3	9,4	-0,8
Nieuw oost	-12,4	-13,1	-17,8	-14,2
Paddepoel	-5,5	-1,3	-0,8	2,8
Vinkhuizen	28,0	19,5	16,6	10,1
Nieuw west	1,4	2,0	-3,2	0,0
Hoogkerk/De dorpen	-7,7	-5,8	-6,7	-4,5
gemiddeld	39,0	27,6¹⁾	51,0	35,7¹⁾

Bron: Bureau O&S (L&V)

1) Afname komt deels door een andere wijze van enquêteren

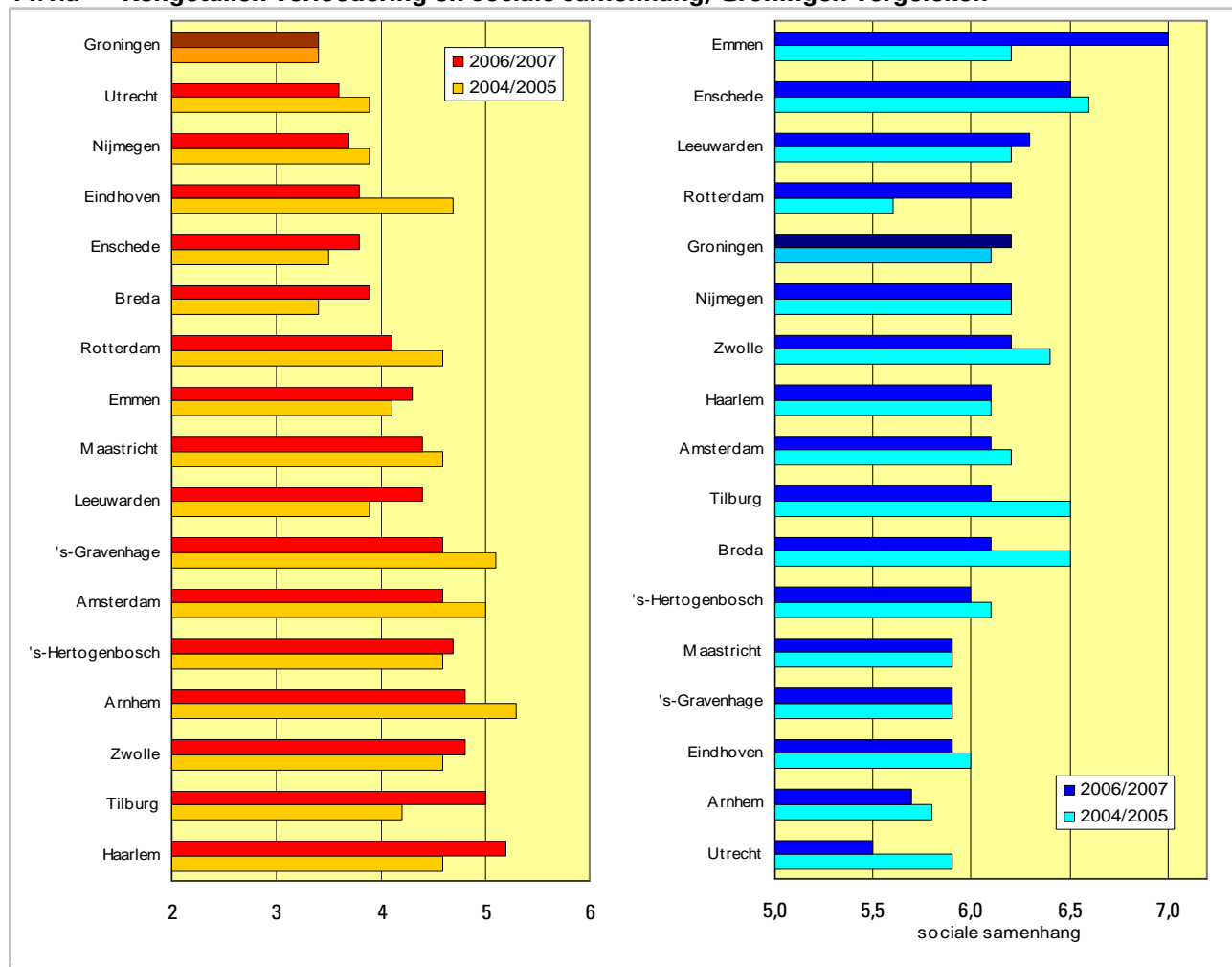
14.2 Het percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat vindt dat bepaalde vormen van verloedering vaak voorkomt en het kengetal verloedering

problemen	2000	2002	2004	2006	2008
hondenpoep op straat	42	32	31	30	29
rommel op straat	32	22	18	19	22
vernielingen	31	14	16	21	29
bekladding van muren	19	14	10	8	8
kengetal verloedering¹⁾	4,7	3,7	3,4	3,4	4,0

Bron: Bureau O&S (L&V)

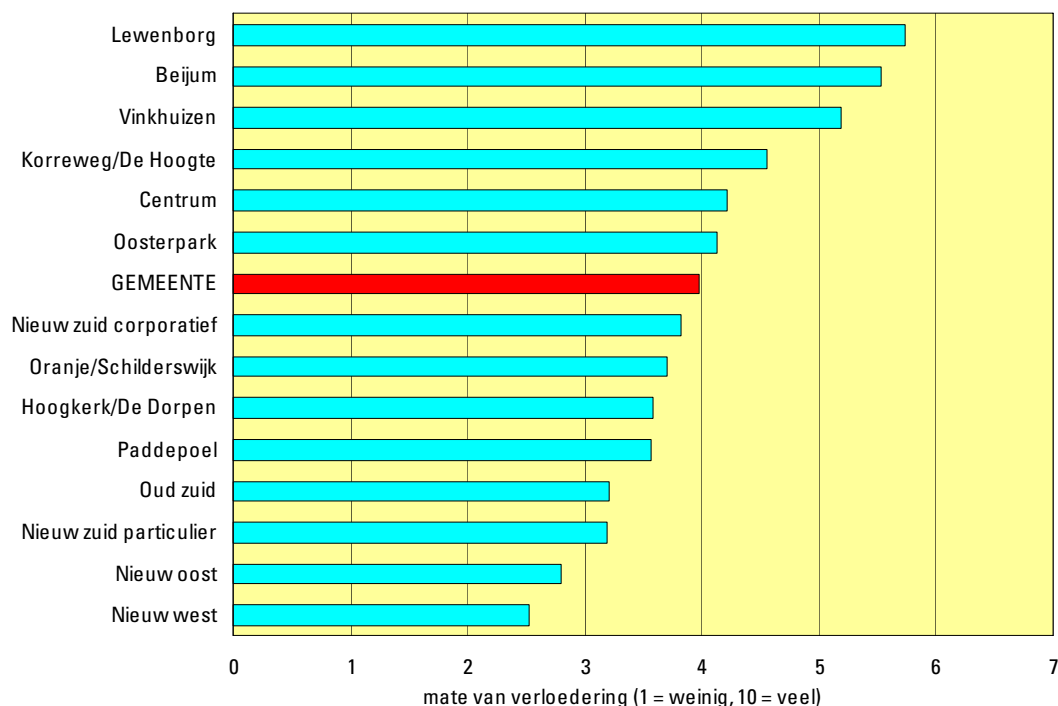
1) Verloedering is een samengestelde indicator uit hondenpoep en rommel op straat, bekladding van muren en vernielingen (1 is weinig en 10 is veel verloedering)

14.1.a Kengetallen verloedering en sociale samenhang, Groningen vergeleken

Bron: Gemeenten

14.2.a Kengetal verloedering per GSB-wijk, 2008

Bron: Bureau O&S (L&V)

14.3.1 Percentage (zeer) tevreden inwoners van 18 jaar en ouder over straatverlichting, groenvoorzieningen en winkelaanbod in de wijk

GSB-wijk	straatverlichting			groenvoorziening			winkelaanbod		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Centrum	88	91	88	65	73	70	95	93	96
Oranje-/ Schilderswijk	93	92	92	84	82	84	91	88	91
Oud zuid	91	95	92	78	75	81	85	86	90
Nieuw zuid corporatief	93	92	90	87	86	84	96	98	98
Nieuw zuid particulier	94	94	91	91	90	91	83	84	88
Oosterpark	87	90	94	94	86	87	84	87	87
Korreweg/De Hoogte	88	91	91	83	85	81	96	95	96
Lewenborg	78	83	85	91	91	89	94	88	62
Beijum	81	84	82	94	96	94	92	91	92
Nieuw oost	91	93	89	86	88	88	79	82	75
Paddepoel	92	92	87	91	90	88	98	97	90
Vinkhuizen	92	90	85	87	85	82	99	97	97
Nieuw west	89	93	89	80	84	83	62	65	61
Hoogkerk/De dorpen	90	92	86	87	89	81	86	88	91
gemiddeld	89	91	89	85	85	84	90	89	88

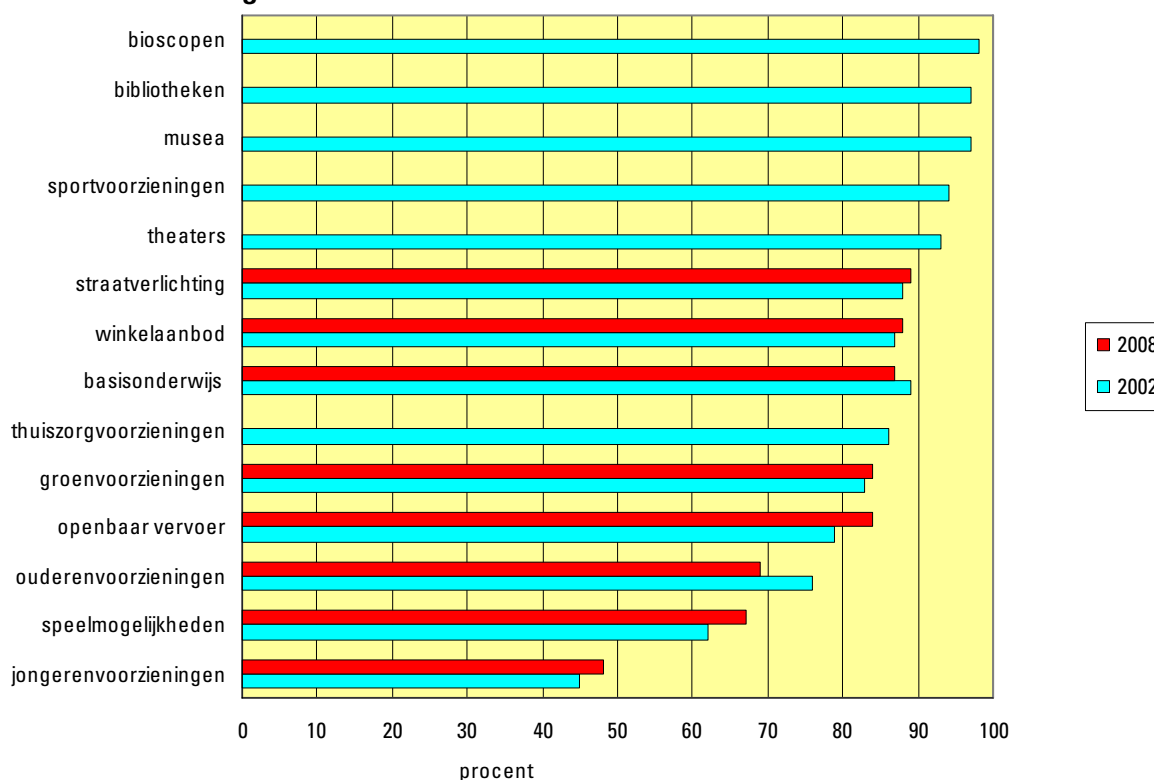
Bron: Bureau O&S (L&V)

14.3.2 Percentage (zeer) tevreden inwoners van 18 jaar en ouder over speelmogelijkheden voor kinderen en jongerenvoorzieningen in de wijk

GSB-wijk	speelmogelijkheden			jongerenvoorzieningen		
	2002	2004	2006	2002	2004	2006
Centrum	37	37	46	66	66	62
Oranje-/ Schilderswijk	69	72	65	59	42	48
Oud zuid	54	51	57	53	40	31
Nieuw zuid corporatief	56	50	57	48	35	36
Nieuw zuid particulier	68	67	67	40	26	36
Oosterpark	69	62	74	53	51	56
Korreweg/De Hoogte	61	66	69	47	45	56
Lewenborg	66	68	67	32	41	39
Beijum	72	74	85	44	42	51
Nieuw oost	81	77	83	31	43	43
Paddepoel	57	45	63	39	36	40
Vinkhuizen	66	72	70	36	43	54
Nieuw west	70	63	78	25	20	24
Hoogkerk/De dorpen	56	68	70	34	43	50
gemiddeld	62	61	68	45	41	45

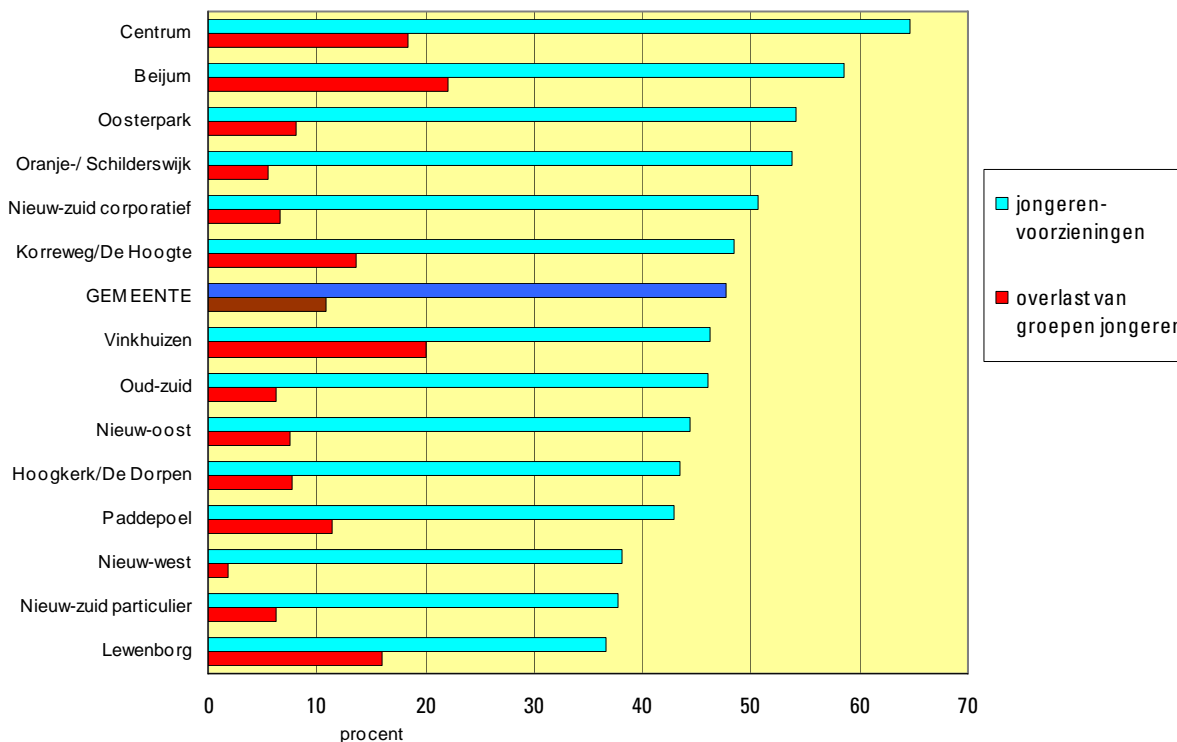
Bron: Bureau O&S (L&V)

14.3.a Percentage van de bevolking van 18 jaar en ouder dat (zeer) tevreden is over de voorzieningen

Bron: Bureau O&S (L&V)

14.3.b Percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat tevreden is over voorzieningen voor jongeren en percentage inwoners dat zegt dat jongerenoverlast vaak voor komt, per GSB wijk, 2008

Bron: Bureau O&S (L&V)

HOOFDSTUK 15

CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

Het gebouw van Ruimtelijke Ordening en Economische zaken, hier kunnen burgers onder anderen terecht voor parkeervergunningen, het inzien van bestemmingsplannen en bouwzaken. Ook is er het bedrijvenloket gevestigd.

Gemeente heeft ruim 3.500 personeelsleden

Groningen had per 31 december 2008 3.526 vaste medewerkers in dienst, een toename van 257 ten op zichte van 2007. De toename komt voornamelijk doordat de medewerkers van de jeugdgezondheidszorg bij de Hulpverleningsdienst zijn gekomen. Zij zijn vanaf 2009 in gemeentelijke dienst. Het aantal FTE's is tussen december 2007 en december 2008 toegenomen met 211 tot 3018.

Het aantal personeelsleden is hoog in vergelijking met veel andere middelgrote steden. Dat komt door de verzorgende functie van de gemeente voor de omgeving. Bijna alle diensten hebben een verzorgende functie. Enkele concrete voorbeelden van (onderdelen van) diensten met een verzorgende functie zijn de Milieudienst, de GGD en de Stadsschouwburg/Oosterpoort en de genoemde jeugdgezondheidszorg. Sommige van deze onderdelen van diensten zijn bij andere gemeenten geprivatiseerd. Ook worden er veel zaken voor de gemeente Ten Boer uitgevoerd.

Aandeel jonge werknemers en vrouwen

Het aandeel jonge ambtenaren (tot 30 jaar) is met 4,8 procent zeer laag. Dit aandeel was in 2002 nog 8,8 procent. Gemiddeld genomen zijn vrouwelijke ambtenaren jonger dan de mannelijke. Het aantal oudere medewerkers neemt toe.

Er werken meer mannen dan vrouwen bij de gemeente. Eind 2008 was 55,9% van de medewerkers man en 44,1% vrouw. Deze percentages kruipen steeds verder naar elkaar toe.

Geld komt voor een groot deel van het rijk

De inkomsten van de gemeente zijn voor 65% van het rijk afkomstig (37% rijksuitkeringen en 28% uitkering gemeentefonds). De eigen belastinginkomsten bestaan voor 44% uit de inkomsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit is minder dan in voorgaande jaren. Per januari 2006 is de onroerende zaakbelasting voor bewoners afgeschaft. De grootste uitgavenpost bestaat uit salarissen en sociale lasten.

In Groningen veel aangiften van geboorte en overlijden van niet-Groningers

Het aantal geboorte- en overlijdensaangiften is veel hoger dan het aantal geboorten en sterften van in de gemeente Groningen ingeschrevenen (zie tabel 2.3 van hoofdstuk 2). Dit komt door geboorten en sterfgevallen in de Groninger ziekenhuizen van niet-Stadjers. De aangiften hiervan vinden wel plaats in Groningen. Er is hiervoor ook een loket ingericht in het Martini Ziekenhuis.

Sterk groeiend internetverkeer

Dagelijkse bezoeken 8.250 mensen de gemeentelijke website. Dit is een stijging van 2.000 ten opzichte van 2007. Het aantal e-mails dat op jaarbasis binnenkomt, is na een daling weer toegenomen, in 2008 kwamen 7.138 e-

mails binnen. Het e-loket is in 2008 332.600 keer benaderd, ook dit is een forse stijging sinds voorgaande jaren. Via het e-loket kan de burger steeds meer gemeentezaken regelen bijvoorbeeld een verhuizing doorgeven, grofvuil melden of het aanmelden van een bezoekerspas voor parkeren.

Klanttevredenheid

De klanttevredenheid van de balies is in 2009 gemeten in de grote publiekshallen van de gemeente Groningen. Daarnaast is het eLoket onderzocht. Burgers beoordelen de baliedienstverlening met een 7,6. Het waarderingscijfer voor het e-loket is een 7,4.

Het aantal klachten dat bij de gemeentelijke diensten binnenkomt, schommelde tot 2005 rond de 800 per jaar. In 2008 was dit aantal 630. Het grootste deel van de klachten gaat over correcte behandeling en over beleid. Van alle klachten wordt 72 procent binnen 6 weken afgehandeld.

Veel burgers zien geen belangrijke problemen.

Aan de burgers is gevraagd wat de belangrijkste problemen zijn die de gemeente moet aanpakken. Een kwart van de bevolking zag in 2008 geen belangrijk probleem. De thema's onderhoud en schoonhouden van de buurt, verkeersproblemen en jongerenproblematiek werden door tussen de 10 en 15 procent van de bevolking als belangrijk probleem aangegeven.

Opkomst bij verkiezingen

De opkomst bij de verkiezingen is het hoogst bij de Tweede Kamerverkiezingen en het laagst bij de Europese verkiezingen. De opkomstpercentages bij alle verkiezingen liggen in de gemeente Groningen op of boven het landelijke gemiddelde. Uitzondering hierop is de laatste gemeenteraadsverkiezing. In Nederland was de opkomst toen 58,2%, in Groningen bleef die toen steken op 57,1%, een historisch dieptepunt. Bij de laatste verkiezingen, die van het Europese parlement, was de opkomst in Groningen hoger dan het landelijke gemiddelde maar lager dan het Europese gemiddelde.

Samenstelling gemeenteraad sinds 2006

De grootste partij in de gemeenteraad is de PvdA met 12 zetels. De tweede plaats is voor de SP met 7 zetels. Het huidige college wordt gevormd door de PvdA, de SP en Groen links.

De samenstelling van het college is:

Burgemeester:

J.P. Rehwinkel (Peter)

Wethouders:

F. de Vries (Frank), PvdA

P.W.G. Verschuren (Peter), SP

C.T. Dekker (Karin), Groen Links

J.C.M. van Schie (José), PvdA

J.A. Visscher (Jannie), SP

J.J. Dijkstra (Jaap), PvdA

Gemeentesecretaris:

H. Bakker (Henk)

HOOFDSTUK 15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

Inhoud

15.1.1	Het vaste personeel van de gemeente Groningen naar dienst per 31 december	174
15.1.2	Leeftijdsopbouw van het vaste personeel in percentages per 31 december	174
15.1.3	Het ziekteverzuimpercentage naar dienst	174
15.1.a	Het vaste personeel naar geslacht en dienst per 31 december 2008 en gemeente totaal in 2003	175
15.1.b	Het vaste personeel naar leeftijd en geslacht per 31 december 2003 en 2008	175
15.2.1	Begroting eigen inkomsten gemeente Groningen (x €1.000,-)	176
15.2.2	Realisatie eigen inkomsten gemeente Groningen (x €1.000,-)	176
15.2.3	Uitgaven gemeente Groningen, rekening en begroting (x € 1.000,-)	176
15.2.a	Inkomsten en uitgaven gemeente Groningen naar soort, 2009	177
15.2.b	Algemene uitkering, investeringen en gemeentebelastingen per inwoner, 2002-2008	177
15.3.1	Documenten en mutaties Burgerzaken gemeente Groningen	178
15.3.2	Aanvragen Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken gemeente Groningen	178
15.5	Populairiteit van de gemeentelijke website	178
15.6	Klachten en afhandelingstermijn van klachten van de bevolking die bij de gemeente binnenkomen	178
15.4.a	Klanttevredenheid over de fysieke loketten en het e-Loket, 2007, 2008 en 2009	179
15.5.a	Bekendheid onder de bevolking van de gemeentelijke website, bezoek van de site en email-contact via het centrale e-mailadres	179
15.6.a	Belangrijkste problemen die het gemeentebestuur volgens de inwoners aan moet pakken	180
15.7.1	Uitslag Gemeenteraadsverkiezingen (GR) en Tweede Kamerverkiezingen (TK) in procenten	181
15.7.2	Opkomstpercentages verkiezingen Gemeenteraad	181
15.7.3	Opkomstpercentages verkiezingen Tweede Kamer	181
15.7.4	Opkomstpercentages verkiezingen Provinciale Staten	181
15.7.5	Opkomstpercentages verkiezingen Europees Parlement	181
15.7.6	Opkomstpercentages referenda	181
15.7.a	Zetelverdeling gemeenteraad Groningen, 1998, 2002 en 2006	182
15.7.b	Opkomst gemeenteraadsverkiezingen sinds 1970, Groningen en Nederland	182
15.7.7	Uitslagen gemeenteraadsverkiezingen per gebied, 2006	183
15.7.c	Het stemgedrag voor PvdA, SP en Groen Links, gemeenteraadsverkiezingen 2006	183
15.7.d	Het stemgedrag voor CDA, Christen Unie en D66, gemeenteraadsverkiezingen 2006	184
15.7.e	Het stemgedrag voor VVD, Stadspartij en Student en Stad, gemeenteraadsverkiezingen 2006	184

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.1.1 Het vaste personeel van de gemeente Groningen naar dienst per 31 december

dienst ¹⁾	2003	2004	2005	2006	2007	2008	index 2008, 2003=100
Bestuursdienst	121	123	124	130	132	143	118,2
DIA (Dienst Informatie en Administratie)	376	377	371	389	366	375	99,7
DSW / Zodiak (Sociale Werkvoorziening) ²⁾	125	120	119	120	124	143	114,4
HVD (Hulpverleningsdienst)	514	524	526	520	533	719	139,9
Milieudienst	355	361	356	354	351	362	102,0
OCSW (Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn) ²⁾	570	533	538	530	524	517	90,7
Ombudsman	3	3	3	3	3	3	100,0
RO/EZ (Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken)	647	646	634	612	631	656	101,4
SOZAWE (Sociale Zaken en Werk)	644	644	632	606	605	608	94,4
totaal gemeente	3.355	3.331	3.303	3.264	3.269	3.526	105,1
totaal FTE's	3.272	3.175	3.010	2.878	2.807	3.018	92,2

Bron: DIA

1) Gegevens op peildatum 31-12, in gemeenterekeningen worden jaargemiddelden gehanteerd

2) OCSW, DSW en Zodiak: alleen ambtelijk medewerkers, exclusief onderwijzend personeel en sociale werkvoorziening

15.1.2 Leeftijdopbouw van het vaste personeel in percentages per 31 december

leeftijd	2003	2004	2005	2006	2007	2008
< 20	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20-24	1,5	0,7	0,5	0,7	0,8	0,7
25-29	6,5	5,3	5,3	4,2	3,7	4,1
30-34	12,0	10,3	10,1	9,5	8,4	7,9
35-39	14,8	14,3	14,8	13,1	13,0	11,7
40-44	19,1	17,6	17,7	16,9	15,5	15,8
45-49	17,4	18,2	18,5	19,8	20,1	19,4
50-54	16,0	17,1	17,7	17,7	18,4	18,4
55-59	11,2	13,1	13,0	13,8	14,8	15,3
>= 60	1,6	3,5	2,4	4,3	5,4	6,6

Bron: DIA

15.1.3 Het ziekteverzuimpercentage naar dienst

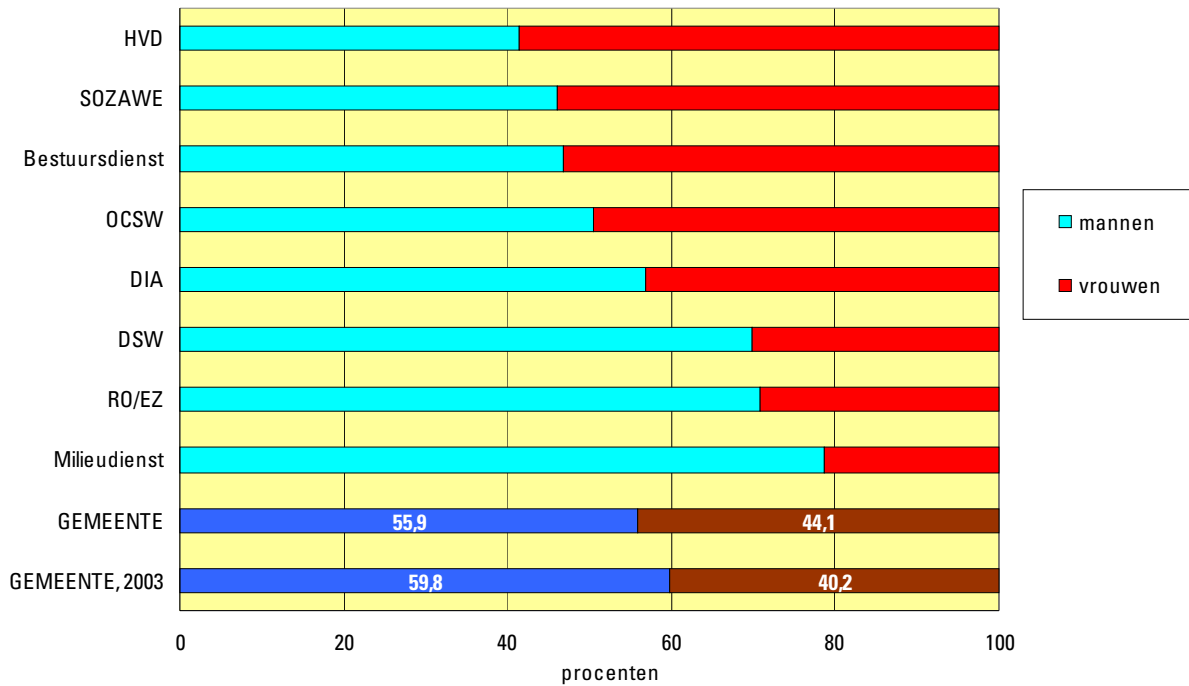
dienst	2006			2007			2008		
	netto ¹⁾	bruto	meldings frequentie	netto ¹⁾	bruto	meldings frequentie	netto ¹⁾	bruto	meldings frequentie
Bestuursdienst	5,9	6,7	1,90	4,1	7,0	2,00	5,5	6,2	2,13
DIA	5,6	6,5	2,10	4,9	5,9	2,00	4,0	4,5	1,85
DSW	6,4	10,0	1,60	6,2	9,6	1,20	7,6	7,6	1,32
HVD	5,5	6,9	1,60	5,5	7,0	1,80	6,8	7,1	1,68
Milieudienst	6,1	7,4	2,00	6,6	7,7	1,80	7,8	8,1	1,81
OCSW	5,7	6,9	1,80	5,3	6,4	1,70	6,1	6,3	1,62
RO/EZ	4,6	5,8	1,80	5,2	6,0	1,90	5,7	6,1	1,90
SOZAWE	5,2	7,2	2,20	5,9	8,1	2,20	6,8	7,3	2,20
totaal gemeente	5,4	6,9	1,90	5,5	7,0	1,90	6,2	6,6	1,85

Bron: DIA

1) het netto verzuimpercentage is exclusief verzuim minder dan 1 jaar en zwangerschapsverlof

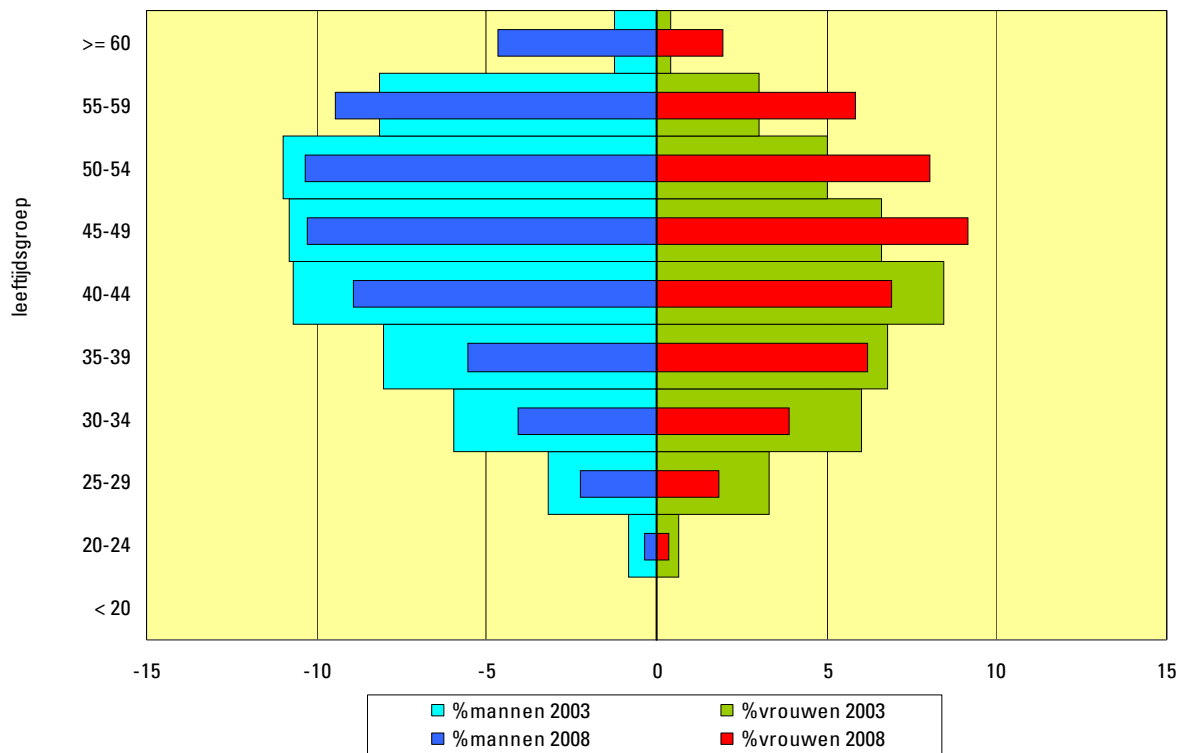
15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.1.a Het vaste personeel naar geslacht en dienst per 31 december 2008 en gemeente totaal in 2003

Bron: DIA

15.1.b Het vaste personeel naar leeftijd en geslacht per 31 december 2003 en 2008

Bron: DIA

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.2.1 Begroting eigen inkomsten gemeente Groningen (x €1.000,-)

post	2005	2006	2007	2008	2009
onroerende/roerende zaakbelasting	50.774	41.149	41.917	43.606	46.423
afvalstoffenheffing	22.192	22.503	23.041	23.915	25.093
reinigingsrechten	740	100	266	225	143
rioolrechten	9.911	10.170	11.161	11.457	12.609
hondenbelasting	601	617	620	593	664
precario rechten	370	383	385	398	423
bouwleges en woonvergunningen	5.553	5.523	6.749	6.984	7.403
leges burgerzaken	2.033	2.083	2.150	2.274	2.511
graf- en begraafrechten	986	1.196	1.408	1.432	1.575
leges brandweer	60	60	60	30	60
haven en liggelden	147	140	191	73	127
logiesbelasting	390	390	590	624	624
parkeergelden	.	.	7.736	8.125	6.935
totaal	93.757	84.314	96.274	99.736	104.590

Bron: Bestuursdienst

15.2.2 Realisatie eigen inkomsten gemeente Groningen (x €1.000,-)

post	2004	2005	2006	2007	2008
onroerende/roerende zaakbelasting	48.126	52.008	41.134	43.083	43.606
afvalstoffenheffing	21.517	21.855	21.943	23.191	24.053
reinigingsrechten	870	669	215	143	225
rioolrechten	9.509	10.050	10.532	11.044	11.738
hondenbelasting	540	591	605	597	593
precario rechten	164	383	453	505	402
bouwleges en woonvergunningen	5.775	6.105	10.244	10.576	7.024
leges burgerzaken	1.952	2.099	2.257	2.503	2.209
graf- en begraafrechten	1.277	1.224	1.263	1.399	1.495
leges brandweer	181	136	63	55	60
haven en liggelden	157	161	150	153	73
logiesbelasting	282	448	487	698	624
parkeergelden	.	.	.	7.940	6.550
totaal	90.350	95.729	89.346	101.887	98.652

Bron: Bestuursdienst

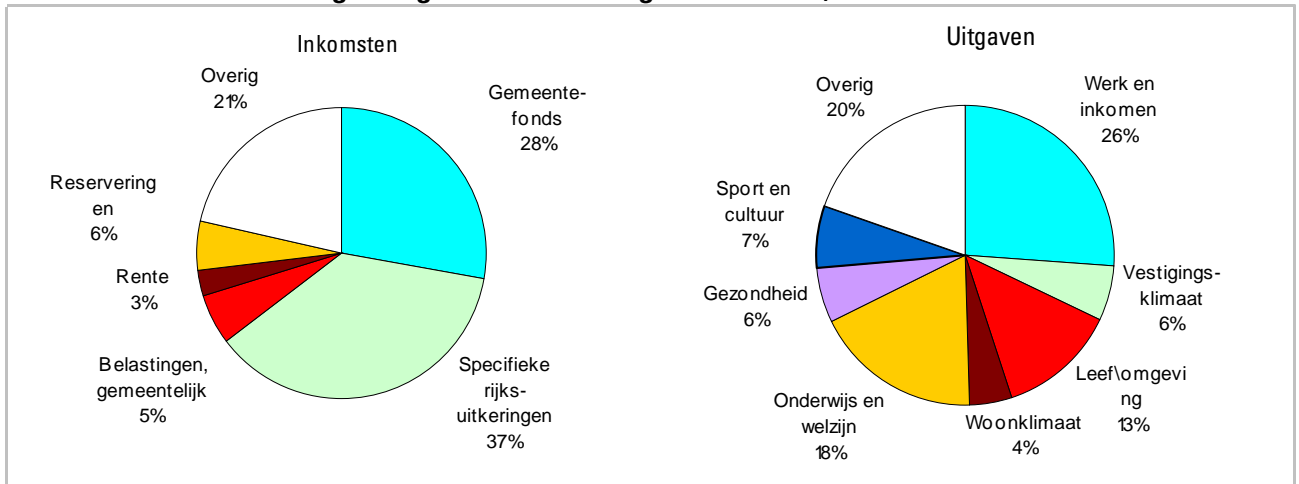
15.2.3 Uitgaven gemeente Groningen, rekening en begroting (x € 1.000,-)

post	2004 rekening	2006 rekening	2008 begroting	2008 rekening	2009 begroting
salarissen en sociale lasten	281.748	286.115	309.201	311.608	331.214
personeel van derden	19.185	17.242	9.479	10.700	9.733
rente en afschrijvingen	76.215	91.670	73.163	68.617	65.108
goederen en diensten	236.133	230.180	149.981	174.110	144.535
overdrachten	309.555	239.291	236.469	241.478	227.856
reserveringen	0	41.905	8.429	8.266	17.230
niet in te delen uitgaven	2.613	1	65.366	23.434	82.188
totale lasten	925.449	906.404	852.088	838.213	877.864

Bron: Bestuursdienst

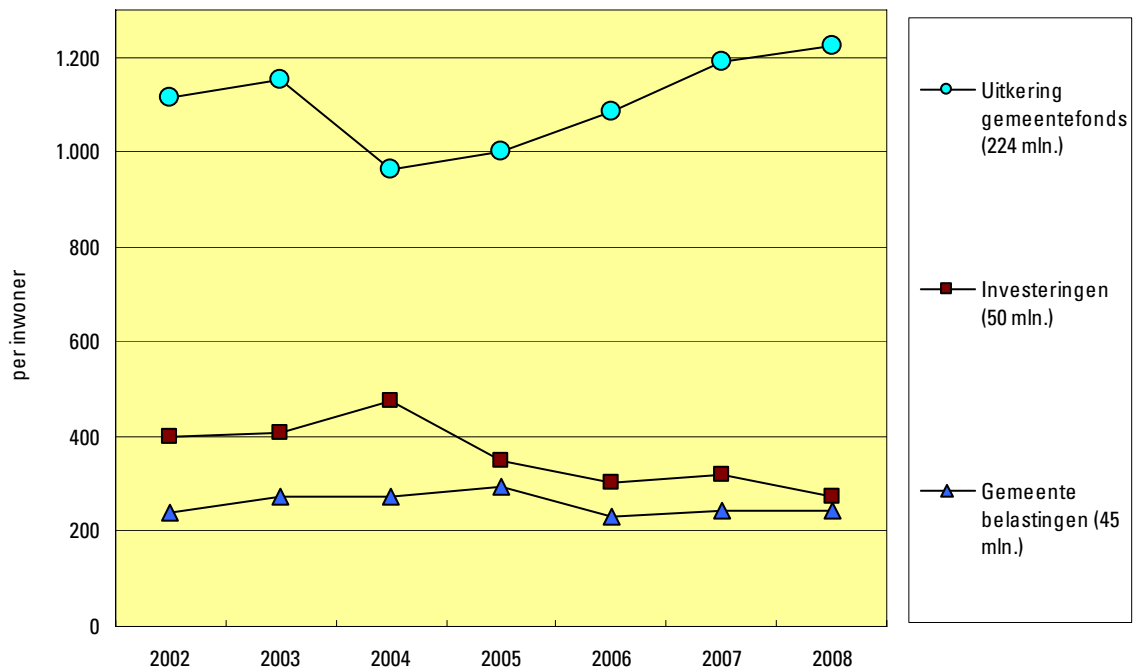
15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.2.a Inkomsten en uitgaven gemeente Groningen naar soort, 2009

Bron: Bestuursdienst

15.2.b Algemene uitkering, investeringen en gemeentebelastingen per inwoner, 2002-2008

Bron: Bestuursdienst

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.3.1 Documenten en mutaties Burgerzaken gemeente Groningen

	2004	2005	2006	2007	2008
documenten burgerzaken					
paspoorten	23.913	20.198	20.460	22.928	22.887
ID kaarten	9.677	16.224	13.202	13.425	11.504
rijbewijzen	10.458	9.698	12.696	18.681	18.275
afschriften GBA	28.174	26.602	27.548	26.572	23.619
afschriften/uittreksels burg. stand (akten)	9.039	9.274	9.338	12.525	11.690
verklaringen omtrent gedrag	3.061	4.167	4.850	6.125	7.449
pas 65+	492	vervallen			
mutaties burgerzaken					
verhuismutaties	49.465	52.367	49.787	53.185	53.160
huwelijksvoltrekkingen	682	589	666	655	680
registratie echtscheidingen	291	293	286	313	286
verzorging geboorteaangifte	4.532	4.202	3.989	3.921	3.789
verzorgen overlijdensaangifte	2.557	2.392	2.468	2.288	2.176
naturalisaties (dossiers)	841	816	944	993	976

Bron: DIA

15.3.2 Aanvragen Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken gemeente Groningen

soort aanvragen	2004	2005	2006	2007	2008
bouwaanvragen	2.041	2.010	1.917	1.886	1.702
sloopaanvragen	168	202	205	204	276
kapvergunning	443
monumentaanvragen	129	165	142	158	136
aanvragen ligplaatsvergunning	77	58	69	60	62
overige aanvragen onttrekking/wijziging	78	88	71	75	81
tijdelijke verhuurvergunning op basis van		137	350	427	459
overig	47	36	63	122	172
totaal	2.540	2.696	2.817	2.932	3.331

Bron: RO/EZ

1): overig: functiewijzigingen, uitwegvergunning, reclameaanvragen, aanvragen feestverlichting en spandoeken

15.5 Populairiteit van de gemeentelijke website

rapportcijfer van de bevolking van 18 jaar en ouder	2009
gebruiksvriendelijkheid	7,3
bruikbaarheid informatie	7,5
snelheid van de site	7,7
uiterlijk van de site	7,1
gemak indienen digitale aanvraag	6,9
snelheid afhandeling digitale aanvraag	7,2

Bron: DIA (Dienstverleningsmonitor)

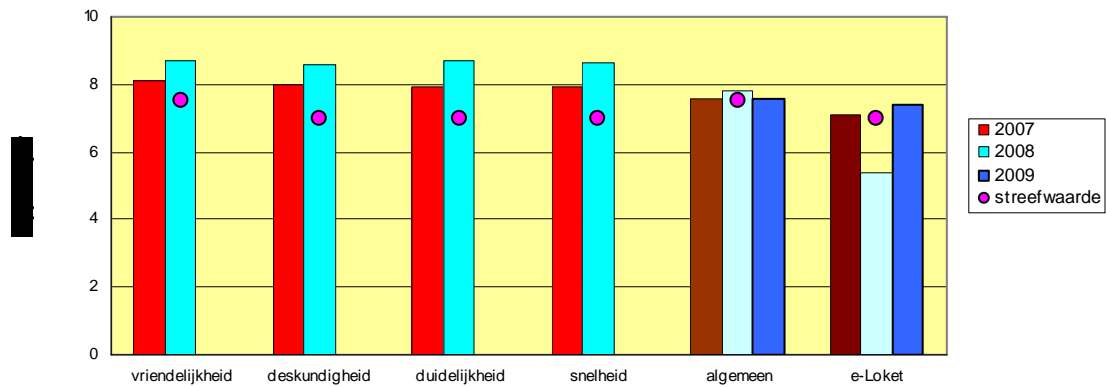
15.6 Klachten en afhandelingstermijn van klachten van de bevolking die bij de gemeente binnenkomen

	2004	2005	2006	2007	2008
soort klacht					
correcte afhandeling	96	177	181	190	181
informatieverstrekking	83	31	30	34	42
bejegening in engere zin	141	87	72	81	85
beleid	.	329	200	168	265
overig	502	67	59	45	57
totaal aantal	822	691	542	518	630
afhandelingstermijn					
binnen een week	8%	9%	8%	7%	7%
1 tot 6 weken	75%	64%	64%	73%	65%
6 weken en langer	16%	27%	28%	20%	28%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Bestuursdienst

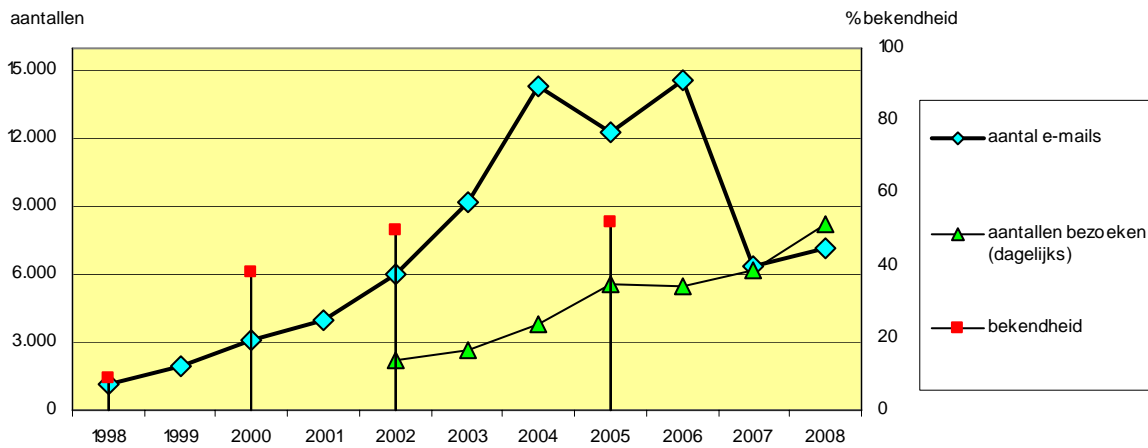
15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.4.a Klanttevredenheid over de fysieke loketten en het e-Loket, 2007, 2008 en 2009

Bron: DIA (Dienstverleningsmonitor)

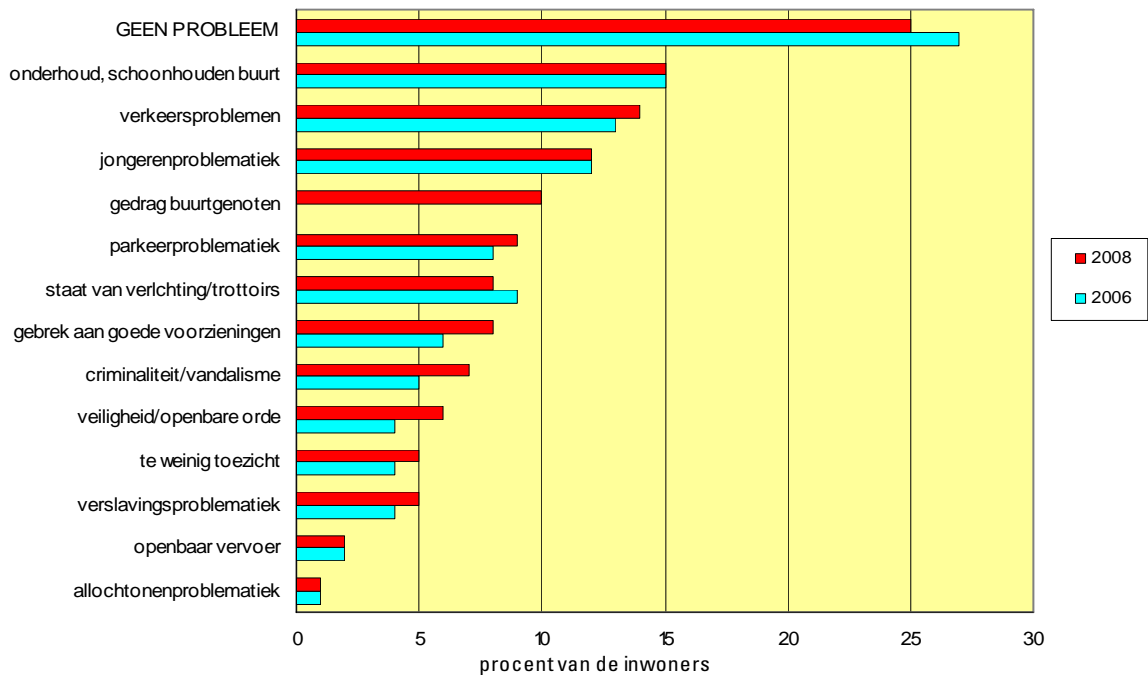
15.5.a Bekendheid onder de bevolking van de gemeentelijke website, bezoek van de site en email-contact via het centrale e-mailadres

Bronnen: DIA, Bureau O&S (Omnibusonderzoek)

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.6.a Belangrijkste problemen die het gemeentebestuur volgens de inwoners aan moet pakken

Bron: Bureau O&S (Omnibusonderzoek)

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.7.1 Uitslag Gemeenteraadsverkiezingen (GR) en Tweede Kamerverkiezingen (TK) in procenten

	1998		2002		2003	2006	
	GR	TK	GR	TK	TK	GR	TK
PvdA	29,2	35,3	22,4	23,8	38,9	27,1	29,1
VVD	14,7	16,5	14,0	13,5	13,8	12,1	11,9
CDA	9,6	9,2	11,4	15,3	13,1	7,9	13,4
Groen Links	12,8	12,9	14,6	13,8	10,1	11,7	10,0
D66	9,7	13,1	6,8	7,6	6,1	5,6	3,3
Chr. Unie	5,8	4,8	6,5	4,2	3,7	6,6	5,4
SP	10,6	5,8	11,6	10,1	10,3	17,3	21,5
Student en Stad	3,8		5,0			2,8	
Stadspartij			6,6			6,4	
Partij voor de Dieren					0,5		2,0
Geert Wilders/PvdV							2,5
Lijst Pim Fortuyn				10,1	2,7		0,1
overige partijen	3,2	2,2	1,0	1,6	0,6	2,0	0,8

Bron: DIA

15.7.2 Opkomstpercentages verkiezingen Gemeenteraad

	1990	1994	1998	2002	2006
gemeente Groningen	59,6	64,1	59,9	57,7	57,1
Nederland	62,3	65,3	58,3	57,7	58,2

Bron: DIA, CBS

15.7.3 Opkomstpercentages verkiezingen Tweede Kamer

	1994	1998	2002	2003	2006
gemeente Groningen	78,3	73,0	79,5	81,4	80,6
Nederland	78,8	73,3	78,9	79,9	80,4

Bron: DIA, CBS

15.7.4 Opkomstpercentages verkiezingen Provinciale Staten

	1991	1995	1999	2003	2007
gemeente Groningen	51,9	49,1	47,8	53,0	47,4
provincie Groningen	56,9	55,2	51,6	55,4	51,0
Nederland	52,3	50,2	45,0	47,6	46,3

Bron: DIA, CBS

15.7.5 Opkomstpercentages verkiezingen Europees Parlement

	1989	1994	1999	2004	2009
gemeente Groningen	50,0	37,8	32,9	45,1	39,2
Nederland	47,5	35,6	29,9	39,1	36,9
Europa	58,5	56,8	49,8	44,2	43,0

Bron: DIA, CBS

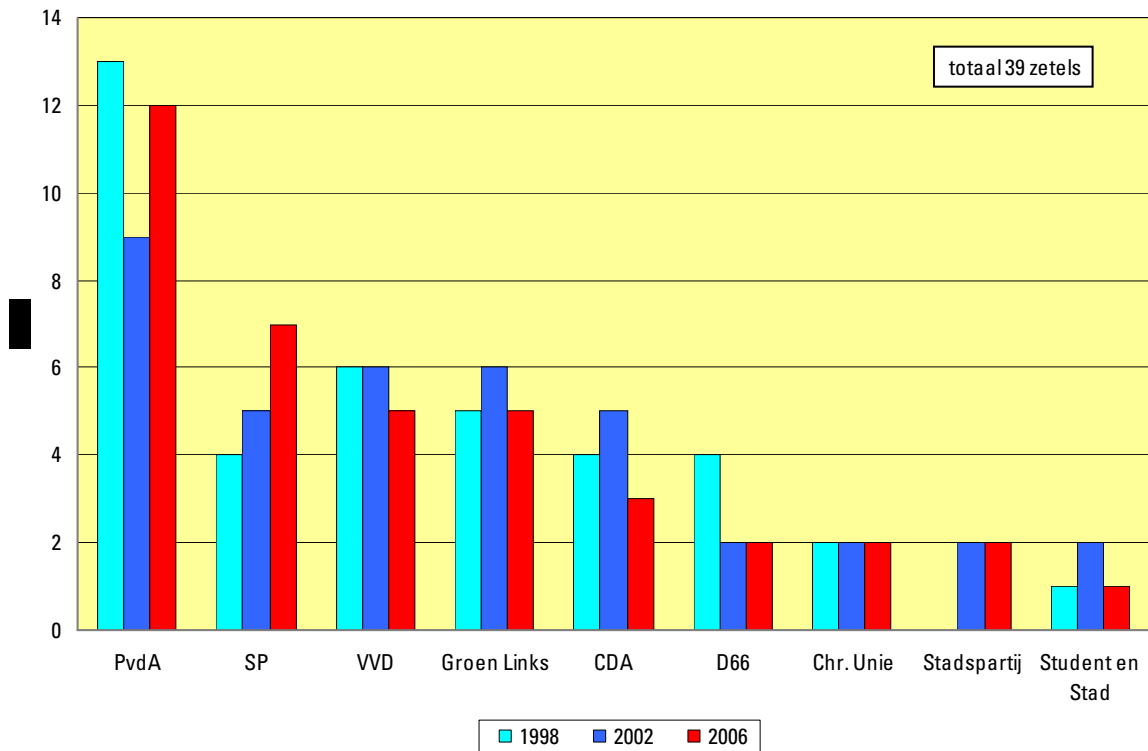
15.7.6 Opkomstpercentages referenda

	Noorderplantsoen, 1994	Noordzijde Grote Markt, 2001	Europese grondwet, 2005	Oostwand Grote Markt, 2005
gemeente Groningen	31,0	56,5	64,9	38,6
Nederland			62,8	

Bron: DIA, Elsevier

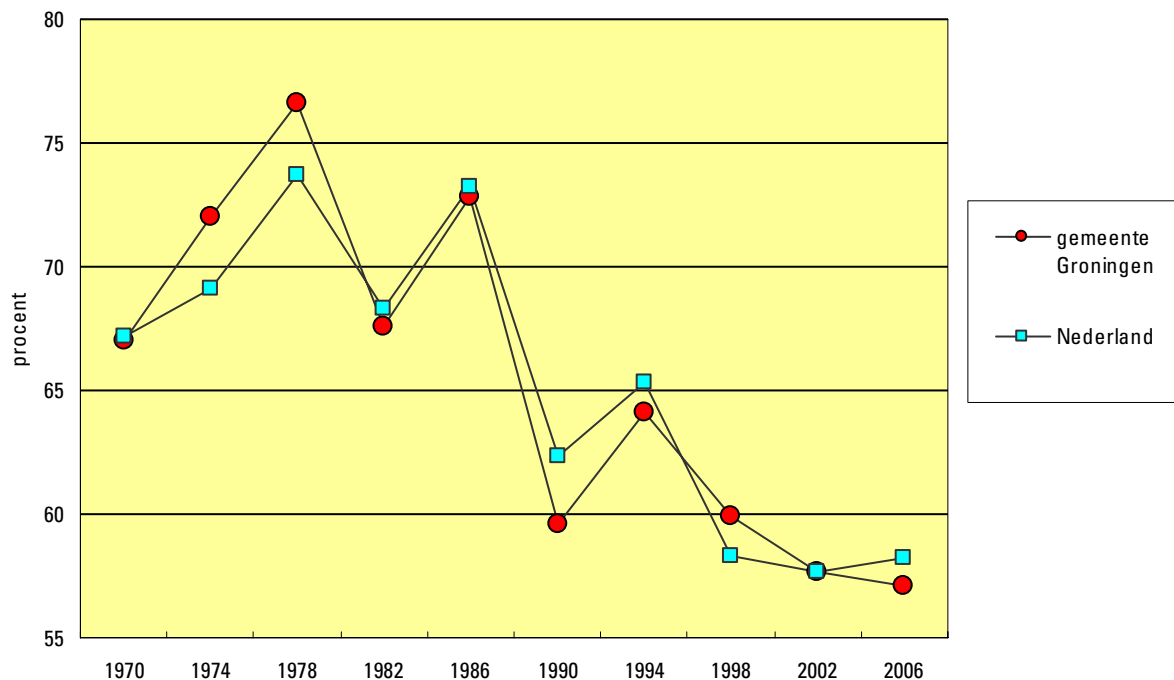
15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.7.a Zetelverdeling gemeenteraad Groningen, 1998, 2002 en 2006

Bron: DIA

15.7.b Opkomst gemeenteraadsverkiezingen sinds 1970, Groningen en Nederland

Bron: DIA, CBS

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

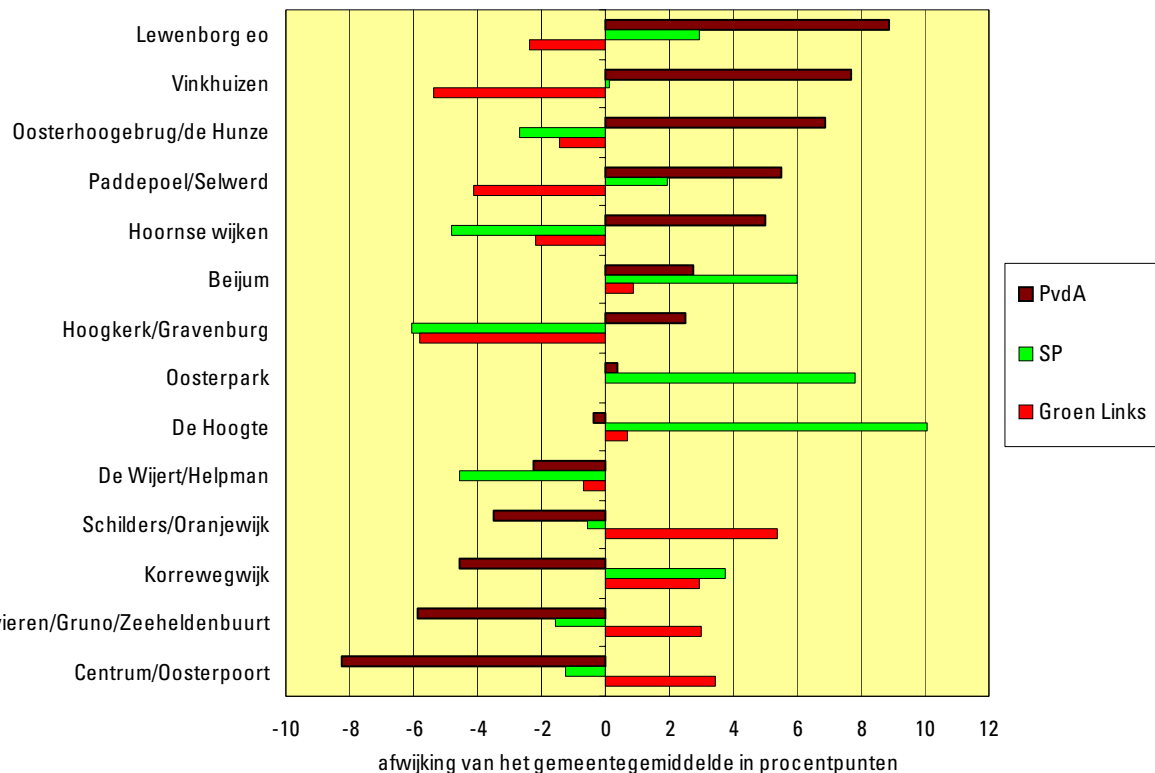
15.7.7 Uitslagen gemeenteraadsverkiezingen per gebied, 2006

gebied ¹⁾	PvdA	SP	VVD	Groen Links	CDA	Chr. Unie	Stads- partij	D66	Student & Stad
Centrum/Oosterpoort	18,9	16,1	17,8	15,1	5,0	2,7	6,1	9,5	6,0
Oosterpark	27,5	25,1	8,8	11,7	4,0	3,5	8,3	5,3	3,1
Korrewegwijk	22,5	21,0	10,1	14,7	6,2	5,1	5,6	7,4	4,5
De Hoogte	26,7	27,4	6,7	12,4	4,6	5,3	7,0	4,3	2,0
Schilders/Oranjewijk	23,6	16,7	12,9	17,1	6,1	4,0	4,1	8,2	4,8
De Wijert/Helpman	24,8	12,7	18,1	11,0	12,4	5,9	5,6	6,0	1,3
Rivieren/Gruno/Zee- heldenbuurt	21,2	15,7	13,2	14,7	7,8	7,2	5,2	8,0	4,8
Hoornse wijken	32,1	12,5	15,8	9,5	11,3	6,7	5,0	3,9	1,0
Oosterhoogebrug/de Hunze	34,0	14,6	10,9	10,2	7,9	6,4	8,0	3,8	0,8
Lewenborg eo	36,0	20,2	8,8	9,3	5,8	5,2	9,0	2,2	0,6
Beijum	29,9	23,3	5,1	12,6	5,3	8,1	9,0	2,8	1,1
Paddepoel/Selwerd	32,6	19,3	7,5	7,6	11,4	8,6	4,8	3,5	2,2
Vinkhuizen	34,8	17,4	6,9	6,3	9,0	12,6	6,7	2,4	1,3
Hoogkerk/Gravenburg	29,6	11,2	12,3	5,9	11,0	15,9	8,0	3,2	0,5
totaal	27,1	17,3	12,1	11,7	7,9	6,6	6,4	5,6	2,8

Bron: DIA

1) De gebiedsindeling wijkt af van de GSB-wijking, dit komt omdat de begrenzing van de stemdistricten niet 100% gelijk is aan de buurtgrenzen waardoor de districten niet in alle gevallen kunnen worden toegeedeeld aan een GSB wijk

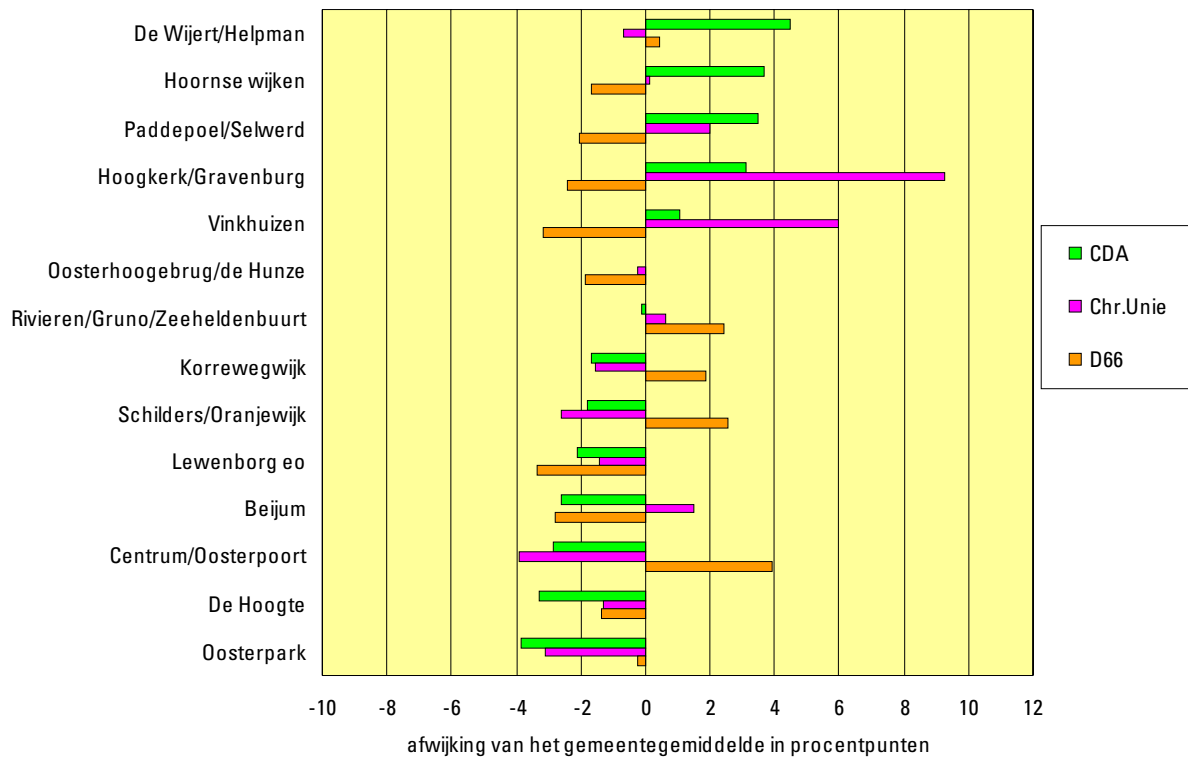
15.7.c Het stemgedrag voor PvdA, SP en Groen Links, gemeenteraadsverkiezingen 2006

Bron: DIA

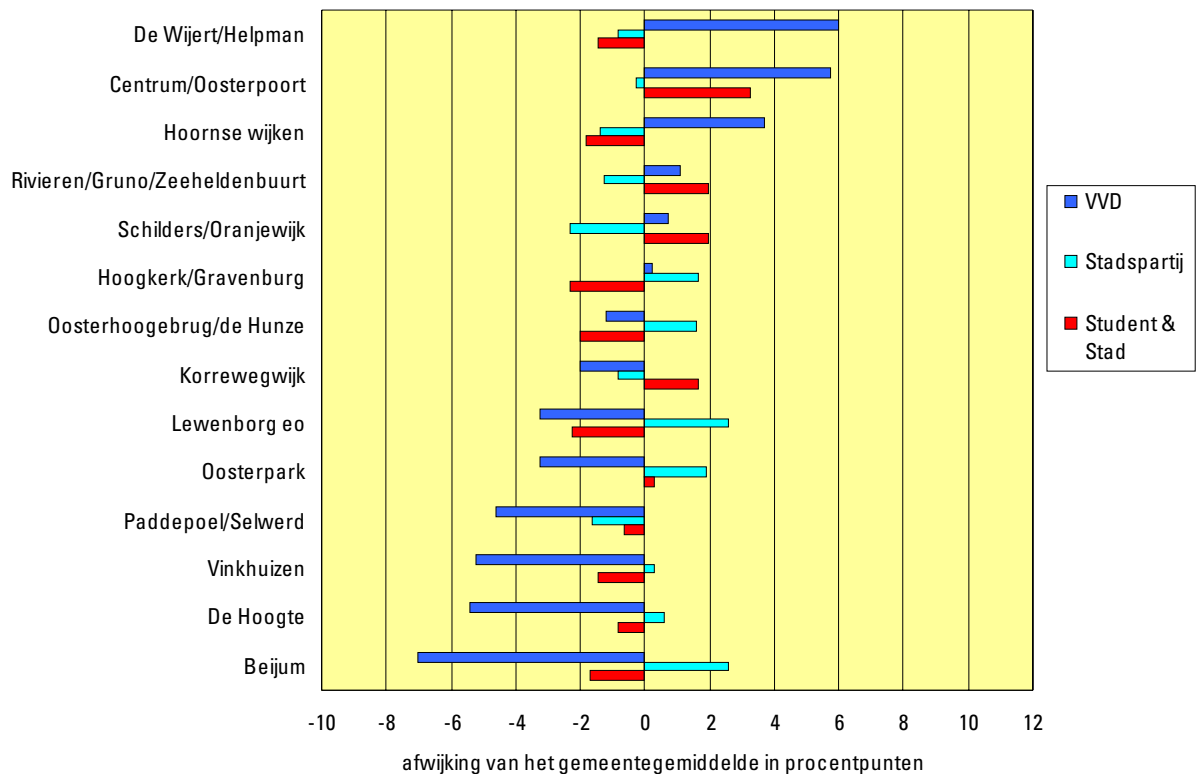
15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

15.7.d Het stemgedrag voor CDA, Christen Unie en D66, gemeenteraadsverkiezingen 2006

Bron: DIA

15.7.e Het stemgedrag voor VVD, Stadspartij en Student en Stad, gemeenteraadsverkiezingen 2006

Bron: DIA

15 CONCERN, BESTUUR EN BURGERCONTACTEN

LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

BRONNENLIJST

KAARTBIJLAGE

Bronzen maquette van de binnenstad van Groningen. De maquette is vervaardigd door de beeldhouwer Jan van Ipenburg uit Schoonhoven en biedt slechtziende en blinde mensen de mogelijkheid om de verscheidene historische gebouwen in het centrum van Groningen op een tastbare manier te plaatsen en te ervaren. Onthult op 19 juni 2009, aan de gemeente aangeboden door de Rotaryclub Belcampo.

<i>AFKORTING</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Afkorting	HS	Omschrijving
AAW	7	Algemene Arbeidsongeschiktheidswet
ABCG	8	Schoolbegeleidingsdienst voor basis- en voortgezet onderwijs
AOC	8	Agrarisch Opleidingen Centra
AVO	8	Algemeen Voortgezet Onderwijs, dit zijn de scholen voor MAVO, HAVO, VWO
BBL	8	Beroeps Begeleidende Leerweg
BBO	8	Beroeps Begeleidend Onderwijs
BD/BSD	15	Bestuursdienst, gemeente Groningen
BOL	8	Beroeps Opleidende Leerweg
BORG	12	Beheer Openbare Ruimte Groningen
CAK	9	Centraal Administratie Kantoor
CBS	Div.	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDA	15	Christen Democratisch Appel
COEN	5	Conjunctuur Enquête Nederland
D66	15	Democraten 66
DIA	Div.	Dienst Informatie en Administratie, gemeente Groningen
DSW	15	Dienst Sociale Werkvoorziening, gemeente Groningen
Fvw	1	Financiële Verhoudings Wet
GBA	2	Gemeentelijke Basis Administratie
GFT	12	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	4 en 13	Gemeentelijke Gezondheids Dienst
GMD	4	Gemeenschappelijke Medische Dienst
GSB	Div.	Grote Steden Beleid
HAVO	8	Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
HBO	8	Hoger beroepsonderwijs
HHG	8	Hanze Hogeschool Groningen
HKS	13	Herkennings Dienst Systeem
HVD	15	Hulpverleningsdienst, gemeente Groningen
ICT	5	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	7	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werklozen
Km	1	Kilometer
KvK	5	Kamer van Koophandel
KWh	12	Kilo Watt hour (uur)
LBO	8	Lager beroepsonderwijs
Lisa	5	Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen en vestigingen
MAVO	8	Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs
MBO	8	Middelbaar beroepsonderwijs
MD	15	Milieudienst, gemeente Groningen
NCM	10	Stichting Nationaal Contact Monumenten
NCPN	15	Nieuwe Communistische Partij Nederland
NS	11	Nederlandse Spoorwegen
NVB	10	Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten
NVS	11	Normgeving Voorzieningenniveau Streekvervoer
NWW	6	Niet werkende werkzoekenden
O.Z.B.	7	Onroerend zaakbelasting
OCSW	15	Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn
P+ R	11	Park+Ride
PvdA	15	Partij van de Arbeid
RIO	7	Regionaal Inkomens Onderzoek
RMC	8	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
RO/EZ	15	Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken, gemeente Groningen
ROA	3	Regeling opvang asielzoekers
ROC	8	Regionaal Opleidingscentrum

AFKORTINGEN

<i>AFKORTING</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
RuG	8	Rijksuniversiteit Groningen
RvB	11	Reseach voor Beleid
SCI	7	Service Centre Informatievoorziening bedrijfsverenigingen
SOZAWE	Div.	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten, gemeente Groningen
SP	15	Socialistische Partij
SWP	11	Stichting Werk Projecten
UB	10	Universiteitsbibliotheek der Rijksuniversiteit Groningen
UMCG	4	Universitair Medisch Centrum Groningen
UWV	7	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VBO	8	Vorbereidend beroepsonderwijs
VES	11	Verkeers Evaluatie Systeem
VMBO	8	Vorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs
VNG	Div.	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN	9	Verslavingszorg Noord Nederland
VVD	15	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
VWO	8	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs
WAJONG	7	Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	7	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	7	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen
WIA	7	Wet werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WMO	9	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WO	8	Wetenschappelijk onderwijs
WOZ	3	Wet Onroerende Zaken
WW	6	Werkloosheidswet
WWB	7	Wet Werk en Bijstand

<i>BEGRIJP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
20 procenten groepen (inkomens)	7	Inkomensverdeling gebaseerd op het besteedbaar inkomen. De grenzen van de inkomensklassen zijn afgeleid van de quintielverdeling (1/5) van Nederland als geheel.
24 uursopvang (dak en thuislozen)	9	Een vorm van opvang waarbij dak en thuislozen 24 uur per dag worden opgevangen
A1 (Ambulancevervoer)	13	Direct uitrijden met zwaailicht en sirene. De ambulance dient binnen een kwartier ter plaatse te zijn.
A2 (Ambulancevervoer)	13	Z.s.m. ter plaatse (zonder sirene en zwaailicht). Uiterlijk binnen een half uur na melding bij de CPA
Aanleunwoning	3	Servicewoning die als onderdeel van een complex gelegenheid biedt tot het gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen
Absoluut verzuim	8	Leerplichtige jongeren die niet staan ingeschreven bij een onderwijsinstelling.
Actief woningzoekenden	3	Woningzoekenden die minstens 1 maal per jaar op een woning gereageerd hebben
Administratieve leegstand	3	Een woonruimte staat leeg als er, geautomatiseerd, geen persoon op dat adres in het GBA-bestand gevonden wordt
Afvalbrengrstation	12	Afvalbedrijf waar de inwoners van de gemeenten Groningen, Bedum, Ten Boer en Haren hun afval kunnen brengen
Afvalstoffenheffing		De afvalstoffenheffing, een gemeentelijke heffing, wordt geheven op grond van artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. De opbrengst van de afvalstoffenheffing wordt onder meer gebruikt voor het ophalen van huisvuil en grofvuil.
Agglomeratiecordon	11	Het voor verkeerstellingen gebruikte gebied voor het in- en uitgaande verkeer in de agglomeratie Groningen. Het gebied omvat de gemeenten Groningen en Haren
Algemene rijksuitkering	15	Uitkering uit het gemeentefonds, aan alle gemeenten op basis van algemene verdeelmaatstaven, die ten goede komt aan de algemene middelen.
Alleenstaanden	2	Niet gehuwd of een partnerschapsrelatie aangegaan volgens de burgerlijke stand
Alleenwonenden	2	Een persoon die alleen woont in een zelfstandige of niet zelfstandige woonruimte
Allochtoon (algemeen)	2,3,9	Persoon waarvoor geldt dat hij/zij zelf buiten Nederland is geboren, of waarvan ten minste één ouder buiten Nederland is geboren. Uitzondering is een in het buitenland geboren persoon uit twee in Nederland geboren ouders, deze heeft als herkomstland Nederland (CBS definitie)
Allochtoon (NWW'ers)	6	Allochtonen worden ingedeeld naar nationaliteit op basis van hun paspoort. Als bij nationaliteit 'Nederlands' de geboorteplaats buiten Nederland is kan men kiezen: of als Nederlander in de bestanden of het geboorteland
Ambtshalve onbekend	2	Bij vertrek en vestiging: niet bekend waarheen of waarvandaan.
Arbeidsmarktrayon	6	Het arbeidsmarktrayon Groningen omvat de gemeenten Groningen en Haren
Arbeidsongeschikth.klasse <80%	7	Uitkeringsgerechtigden voor wie de mate van arbeidsongeschiktheid minder dan 80% bedraagt, maar meer dan het wettelijk voorgeschreven minimum (15% voor de WAO en 25% voor de AAW)

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Arbeidsongeschiktheidsklasse	7	Arbeidsongeschiktheidsklasse 80-100%: uitkeringsgerechtigden voor wie de mate van arbeidsongeschiktheid tussen 80% en 100% is gesteld; zij hebben een volledige uitkering
Arbeidsplaats	5	Een plaats waar betaalde arbeid bij een vestiging wordt verricht. Onderscheid wordt gemaakt in vaste arbeidsplaatsen en Uitzendkrachten
Arbeidsvolume	5	De hoeveelheid arbeid die is ingezet in het productieproces; wordt uitgedrukt in arbeidsjaren
Basisonderwijs	8	Onderwijs bestemd voor kinderen vanaf 4 jaar én verplicht vanaf 5 jaar, exclusief het speciaal onderwijs
Bebouwing	1	Totale oppervlakte van de bebouwing
Bedbezetting	4	Het percentage van de tijd dat een (ziekenhuis)bed bezet wordt
Beroepsbevolking	6	Alle personen van 15-64 jaar die ten minste twaalf uur per week werken of actief dergelijk werk zoeken (CBS, Enquête beroepsbevolking), zie ook potentiële beroepsbevolking.
Beroepsonderwijs	8	Onderwijs gericht op het uitoefenen van een bepaald beroep, wat gevolgd kan worden op lager, middelbaar en hoger niveau
Besteedbaar inkomen	7	Bruto inkomen uit arbeid, onderneming, vermogen en ontvangen overdrachten verminderd met premies sociale zekerheid, loon-, inkomsten- en vermogensbelasting en andere betaalde overdrachten (o.a. premies ziektekosten en alimentatie voor ex-partner)
Bezetting (van woningen)	3	Aantal personen dat op een zelfstandige woning bij het GBA staat ingeschreven
Bijzonder onderwijs	8	Onderwijs niet van de overheid uitgaande of daartoe behorend
Binnenstad	div.	Het gebied binnen de diepenring, de Binnenstad omvat de CBS buurten 00 (Stadscentrum), 01 (Buinnenstad-zuid) en 03(Binnenstad-west)
Binnenstadsbezoekers	5	Het totaal aantal personen dat naar de binnenstad komt om te winkelen en voor andere bezoekersdoelen (werken, wonen, recreatie, horeca, studie)
Binnencordon	11	Het voor verkeerstellingen gebruikte gebied om het in- en uitgaande verkeer in het gebied van binnenstad en omgeving te tellen. Het gebied wordt begrensd door het van Starckenborghkanaal, het Damsterdiep, de Europaweg, de Zuidelijke ringweg, de Westelijke ringweg en de spoorlijn Groningen-Sauwerd
Binnenverhuizing	2	Onder binnenverhuizingen worden de verhuizingen verstaan waarbij de plaats van vertrek en de plaats van vestiging in hetzelfde gebied liggen. Bij de binnenverhuizingen per wijk gaat het dus om verhuizingen waarbij beide adressen binnen dezelfde wijk gelegen zijn. Bij het totaal aantal binnenverhuizingen in de stad gaat het om verhuizingen waarbij beide adressen in dezelfde gemeente gelegen zijn. Het totaal aantal binnenverhuizingen in een gemeente is derhalve niet de som van de binnenverhuizingen per wijk.
Bodemgebruik	1	Een onderverdeling van het grondgebied van de gemeente naar soort gebruik
BORG	12	In het Beheer Openbare Ruimte Groningen wordt de objectieve kwaliteit van de leefomgeving vastgesteld. De mate waarin de stad schoon en heel is wordt door Stadsbeheer in kaart gebracht. Voor verschillende onderdelen van het beheer en onderhoud is de kwaliteit afgezet tegen de doelstelling.
Branche	5	Bedrijfstak
Bruto ziekteverzuim	15	Zie ziekteverzuim

<i>BEGRIJ</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Buitengebied	1	Oppervlakten land in buitengebied
Burgerlijke staat	2	Met ingang van 1 januari 1999 wordt onder burgerlijke staat verstaan de categorieën: gehuwd, gescheiden, weduwe/weduwnaar, geregistreerd partnerschap, gescheiden geregistreerd partner en achtergebleven geregistreerd partner.
Buurtcohesie	14	Sociale samenhang in een buurt, een samengestelde indicator gebruikt bij het leefbaarheidsonderzoek: De buurtbewoners kennen elkaar, voelen zich thuis, er is saamhorigheid en buurtbewoners gaan op een prettige manier met elkaar om.
Categorie 1 scholen	8	Scholen voor speciaal onderwijs (vergelijk: expertise centra)
CBS-Methode	2	Zie allochtoon
Centrum	div.	De CBS buurten 00 Stadscentrum, 01 Binnenstad-zuid, 03 Binnenstad-west, 04 Binnenstad-noord en 02 Binnenstad-oost
CITO scores	8	Citoscores zijn de scores van leerlingen op de Eindtoets Basisonderwijs, die ook wel de Cito-toets wordt genoemd. De toets bestaat uit 240 opgaven die gelijk verdeeld zijn over de onderdelen Taal, Rekenen, Informatieverwerking en Wereldoriëntatie, waarbij het laatste onderdeel facultatief is.
CO2 uitstoot	12	Berekende hoeveelheid CO2 uit het verbruik van gas en van elektriciteit
COEN	5	Conjunctuurenquête Nederland: Het onderzoek heeft betrekking op de belangrijkste conjunctuurrelevante variabelen in het bedrijfsleven, de resultaten komen per kwartaal beschikbaar.
Collectie (bibliotheken)	10	De totale omvang aan boeken, gebonden tijdschriften, audiovisuele materialen, bladmuziek e.d. in eigendom van de instelling
Concern	15	De negen diensten van de gemeentelijke organisatie van de gemeente Groningen samen
Corporatief (woningen)	3	Woningen in eigendom van een corporatie (woningbouwvereniging)
Creatieve sector	5	Werkgelegenheid en vestigingen in de kunsten, media en entertainment en de creatieve zakelijke dienstverlening
Dagelijkse goederen	5	De levensmiddelen en persoonlijke verzorgingsproducten die aan worden geschapt in de detailhandel. Het gaat om de aankopen bij supermarkten, overige voedings- en genotmiddelen, drogisterijen en parfums en cosmetica (SBI codes 5211,522xx, 52321 en 5233)
Dagopvang	9	Vorm van opvang voor thuis en daklozen waarbij alleen overdag opvang wordt geboden
Dagverpleging	4	Een aantal uren durende vorm van verpleging in een instelling, in het algemeen voorzienbaar, en noodzakelijk in verband met het op dezelfde dag plaatsvinden van onderzoek of behandeling
Deeltijd	5	Arbeidsplaatsen voor minder dan 15 uur per week
Denominatie	8	Onderwijsrichting onderverdeeld in openbaar, (soort) kerkgenootschap en overig
Doelgroepen (landen)	9	In Groningen hanteert men in het minderhedenbeleid doelgroepen te weten: traditionele doelgroepen (personen uit Turkije, Marokko, Tunesië, Algerije, Egypte, Libië, Aruba, Ned. Antillen, Suriname, Latijns Amerika (ex) Joegoslavië, en vluchtelingenlanden (personen uit Afghanistan, Irak, Iran, Vietnam, Ethiopië en Somalië)

BEGRIP	HS	OMSCHRIJVING
Echtscheiding	2	Ontbinding van het huwelijk door rechterlijk vonnis op de bij de wet omschreven gronden
Economische Vitaliteit (Bureau Louter)	5	Vergelijking van de economische vitaliteit aan de hand van indicatoren die voor alle gemeenten in Nederland op uniforme wijze zijn berekend. Er zijn drie groepen indicatoren; economische groeiprestaties, economische specialisaties en vestigingsklimaat.
Eenoudergezin	2	Een gezin dat wordt gevormd door één ouder met één of meer kinderen, ongeacht de leeftijd van de kinderen
Eenpersoonshuishouden	2	Een persoon, die alleen op een adres woont, in een zelfstandige woonruimte (= alleenwonende)
Eerste generatie	2	Inwoners die in het buitenland geboren zijn
Eerste ring	11	De buurten direct om het centrum waar buurtparkeren is ingevoerd
Effectieve vloerproductiviteit	5	Omzet per vierkante meter verkoopvloeroppervlak
Eigenaar/bewoner	3	De eigenaar staat bij het GBA zelf ingeschreven in de woning, bij leegstand betreft het de laatst bekende bewoonde situatie
Eigendom	3	Geeft het soort eigenaar van een (woon)object aan
Energie en Milieu	5	Kansrijk cluster: omvat de SBI codes D23, D37, E40, G5112, G 5157 en O90
Expertise centra (Categorie 2/3 scholen)	8	Basis- en voortgezet onderwijs gegeven aan ZMLK-, LZ-, Mytyl-, slechthorende, ZMOK- en PI-leerlingen.
Extramuraal	4	Buiten de muren van de betrokken instelling
Fase-indeling UWV werkbedrijf	6	Fase-indeling 1 tot en met 4 met betrekking tot de kansen van werklozen op de arbeidsmarkt: Fase 1: direct bemiddelbaar; Fase 2: hebben een kort traject nodig om zichzelf te kunnen redden op de arbeidsmarkt; Fase 3: hebben een lang traject (langer dan een jaar) nodig om zich te kunnen redden op de arbeidsmarkt; Fase 4: hebben, ook op de langere termijn, geen kansen op de arbeidsmarkt
Financiële-verhoudingswet(Fvw)	1	De oppervlaktegegevens worden geleverd ten behoeve van de beheerders van het gemeentefonds. De ruimtelijke gegevens dienen als grondslag voor het bepalen van de uitkeringen aan de gemeenten.
Food/non Food	5	Food: De voedings en genotmiddelen die worden aangeschaft in de detailhandel. Het gaat om de aankopen bij supermarkten en overige voedings- en genotmiddelen (SBI codes 5211,522xx) Non-Food is alle overige producten aan te schaffen bij de detailhandel.
Gastouderopvang	9	Kinderopvang in een gezinssituatie voor kinderen tussen de 6 weken en 12 jaar. De opvang is tot stand gekomen door bemiddeling van en begeleid door een gastouderbureau, waarbij particulieren kinderopvang kunnen aanbieden of vragen en die betrekking heeft op het gelijktijdig opvangen van ten hoogste vier kinderen (dit is inclusief eigen kinderen)
Gaststudenten	8	Gaststudenten blijven in de regel van 2 maanden tot een jaar. Bekend is het aantal gaststudenten dat gedurende een seizoen studeert
GBA (Gemeentelijk Basis Administratie)	2	Bestand waarin de basisinformatie van de bevolking ingeschreven in de gemeente Groningen is vastgelegd
Geboortecijfer	2	Het aantal levendgeborenen per jaar per 1000 van de gemiddelde bevolking
Gemiddelde bed bezetting	4	Het percentage van de tijd dat een (ziekenhuis)bed bezet wordt
Gemiddelde verpleegduur	4	Aantal verpleegdagen in een periode, gedeeld door het aantal in die periode opgenomen patiënten

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Gemiddelde woningbezetting	3	Het aantal inwoners gedeeld door het aantal woningen
Geregistreerd partnerschap	2	De registratie (ingevoerd per 1 januari 1998) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht. In de meeste opzichten is het geregistreerd partnerschap vergelijkbaar met het huwelijk. Een duidelijk onderscheid betreft evenwel de relatie tussen de partners en de eventuele kinderen. Als een vrouw die geregistreerd partner is, een kind krijgt, is zij weliswaar automatisch de moeder van het kind, maar haar mannelijke geregistreerde partner is alleen dan de juridische vader als hij, met toestemming van de moeder, het kind erkent
Geregistreerde werkloosheid (definitie CBS, oud) Zie ook: werkloze beroepsbevolking	(6)	Alle mensen van 16 - 64 jaar zonder werk (of met werk van minder dan 12 uur per week), die: - bij een arbeidsbureau staan ingeschreven en - direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens 12 uur per week, ongeacht of men hiernaar op zoek is. De cijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op steekproefonderzoek.
Geriatrisch	4	De geestelijke vermogens betreffende
Gestandaardiseerd inkomen	7	Om de inkomens van huishoudens van verschillende omvang en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het inkomen van het huishouden met behulp van een equivalentiefactor gestandaardiseerd
Gezinsverband (vestiging/vertrek)	2	In gezinsverband: personen die niet als alleenstaande zich vestigen of vertrekken
Goederen en diensten	15	Betreft de vergoedingen voor het beschikbaar stellen van personeel aan derden, de ontvangen huren en pachten, de verkoopopbrengsten van gronden, andere onroerende zaken en buiten gebruik gestelde duurzame goederen, alsmede de opbrengsten wegens verkoop van goederen en diensten.
Grijze druk	2	het aantal bejaarden (65 jaar en ouder) op de werkzame bevolking (20 t/m 64 jaar)
Groei van de woningvoorraad	3	Het verschil in aantal woningen op de respectievelijke teldata wordt gevormd enerzijds door nieuw- en herbouw van woningen, anderzijds door vermindering van het aantal woningen door vernietiging en buitengebruikstelling
Groene druk	2	Het aantal jongeren (0 t/m 19 jaar) op de werkzame bevolking (20 t/m 64 jaar)
Groningse Kredietbank	7	Bij de GKB (onderdeel van de dienst SOZAWE) kunnen mensen met financiële problemen zich melden voor informatie, hulp en/of schuldsanering.
Grootverbruik(er)	12	Een grootverbruiker gas heeft een gasmeter groter dan 40m ³ (een zgn G25 meter). Een grootverbruiker elektra heeft een aansluiting groter dan 3 x 80-amp.
GSB	div.	Grote Stedenbeleid. In 1995 sloten het kabinet en negentien steden het convenant Grote Stedenbeleid af, waarin een duurzame verbetering van de positie van de steden in sociaal, economisch en cultureel opzicht wordt nagestreefd. Later zijn hier nog 11 steden bijgekomen. GSB III betreft het GSB beleid voor de convenantperiode 2005-2009
Halve-dagopvang	9	Opvang van kinderen die, ter bestrijding van een achterstand, meer uren opvang nodig hebben dan bij een peuterspeelzaal mogelijk is
Hectare	1	10.000 m ²
Herkomst	2	Het geboorteland van de persoon en/of zijn vader en/of moeder (VNG-methode) zie ook allochtoon

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
HKS	13	Herkenningssysteem, een landelijk dekkend registratiesysteem dat door de politie wordt gebruikt, het bevat processen-verbaal van aangiften tegen bekende en onbekende daders.
Hoofdbewoner	3	De hoofdbewoner van een woning wordt op de volgende wijze bepaald: - bij gehuwden, al of niet met alleenstaande(n), wordt de gehuwde man als hoofdbewoner geteld; - bij een eenoudergezin, al of niet met alleenstaande(n), wordt de ouder als hoofdbewoner geteld; - bij meerdere alleenstaanden wordt de langstwonende als hoofdbewoner geteld
Huishouden (CBS)	2	Een (particulier) huishouden bestaat uit één of meer personen die samen in een woonruimte wonen en zelf in hun dagelijkse behoefte voorzien
Huishoudens / Huishoudensamenstelling	2	Er wordt een verdeling gemaakt in de volgende soorten huishoudens: Eenoudergezinnen (met kinderen tot 23 jaar); Meerpersoonhuishoudens met kinderen tot 23 jaar; Meerpersoonhuishoudens zonder kinderen; Eenpersoonshuishoudens. Onder deze definitie worden huishoudens met inwonende kinderen van 23 jaar of ouder gerekend tot de categorie meerpersoonshuishoudens
Huwelijk	2	Echtverbintenis voltrokken door de ambtenaar van de burgerlijke stand
ICT	5	Informatie- en communicatietechnologie. Dat zijn de SBI codes G52494, I6420, K72101, K72102, K722, K723, K725, K726, K7413 en K74831
Indexcijfer	5	Cijfer dat de verhouding van een waarde tot een van te voren als grondslag aangenomen grootte aanwijst
Inkomen	7	Zie besteedbaar inkomen
Inkomensverdeling	7	Verdeling van de bevolking in 10 of 20 procentgroepen volgens de landelijke verdeling van inkomensgroepen
Inlenende vestiging	5	Een vestiging die uitzendkrachten en/of personen op detacheringbasis via een uitzendbureau in dienst heeft
Inleunwoning	3	Servicewoning gelegen binnen een complex die gelegenheid biedt tot het gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen
Institutionele belegger	3	Financiële instelling die als uitvloeisel van haar hoofdfunctie met een zekere regelmaat de beschikking krijgt over gelden waarvoor een langlopende belegging moet worden gezocht. Het gaat om pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen en beleggingsinstellingen
Intramuraal	4	Behandeling binnen de muren van een inrichting
Kansrijke Clusters	5	Dit zijn de informatie- en communicatietechnologie (ICT), de biomedische sector (life science), het toerisme en de sector energie en milieu
Kind	2	Een met de wettige vader en/of moeder samenwonende ongehuwde man of vrouw zonder eigen kinderen
Kinderdagverblijf	9	Volgens de gemeentelijke 'Verordening Kinderopvang (1992)' is een kinderdagverblijf een ruimtelijke voorziening voor kinderopvang voor meer dan vier aaneengesloten uren, uitsluitend voor kinderen vanaf nul jaar tot het moment waarop zij basisonderwijs kunnen volgen
Kleinverbruik(er)	12	Zie grootverbruik(er)
Klinisch	4	Behandeling in een ziekenhuis waarbij men een of meer nachten verpleegd wordt
Koopkracht	7	Het gestandaardiseerd huishoudens inkomen gerelateerd aan het landelijk gemiddelde

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Kooporiëntatie	5	Gerichtheid van de bevolking van een bepaald woongebied voor aankopen op een bepaald winkelgebied
Leefbaarheidsmonitor	Div.	Onderzoek naar een aantal sociaal economische kenmerken dat één maal per twee jaar door dienst SOZAWE door middel van enquêtes onder de bevolking wordt uitgevoerd
Leeftijd	2	Het verschil tussen de teldatum en de geboortedatum (dag, maand, jaar)
Leeftijdscategorie/Leeftijdsgroep/ Leeftijdsverdeling	2	Samenstelling van twee of meer leeftijden
Leegstandspercentage	3	Aantal woningen waar geen persoon op dat adres in het GBA bestand gevonden wordt, gedeeld door het totaal aantal woningen
Leerlingenprognose	8	Berekening van het toekomstig aantal leerlingen gebaseerd op een aantal veronderstellingen. De belangrijkste veronderstellingen hebben betrekking op de belangstelling voor een bepaalde school en de verwachte toekomstige omvang van leeftijdsgroepen.
Letsel	13	Onderverdeling van de geleden schade als gevolg van een verkeersongeval, te weten dodelijke afloop en gewond
Lichamelijke beperkingen	4	Personen die, al dan niet tijdelijk, in meer of mindere mate lichamelijk beperkt zijn (gezondheidsenquête)
Life Sciences	5	Biotechnologie en medische sector. Dat zijn de SBI codes DG244, DL3310, G5146, K73103, K73104, N85152/3
M ³	3	Kubieke meter (= 1000 liter)
Mantelzorg	9	Mantelzorg is vrijwillige zorg die men geeft aan een bekende als deze voor langere tijd hulpbehoevend is. In het kader van de WMO komt mantelzorg nadrukkelijk vóór het toekennen van professionele zorg.
Marktsector	3	De particuliere sector
Meldingsfrequentie	15	Het gemiddeld aantal ziekmeldingen per medewerker per jaar
Meldpunt overlast	13	Een gemeentelijke instelling bij de politie gestationeerd meldpunt waar burgers structurele overlastsituaties kunnen melden.
Migratiesaldo	2	Het verschil tussen vestiging in en vertrek uit de gemeente
Minderheden (Allochtonen)	2	Personen die niet in Nederland geboren zijn of van wie de vader en/of de moeder niet in Nederland geboren is (VNG definitie)
Misdaadscore	13	De Misdaadscore wordt bepaald door de positie van 12 delicten. Het gaat om veel voorkomende delicten die iedereen kunnen overkomen. Zes - autodiefstal, bedreiging, mishandeling, overval, straatroof en woninginbraak - tellen dubbel zo zwaar mee. De overige zes zijn: autoinbraak, diefstal uit box/garage/schuur/tuinhuis, diefstal brom-en snorfiets, oplichting, vernieling auto en zakkenrollen.
Misdrijf	13	Strafbaar feit van ernstige aard
Nachtopvang	9	Opvang voor dak- en thuislozen waarbij 's nachts onderdak wordt verleend
Naschoolse opvang	9	De naschoolse opvang, ook wel 'buitenschoolse opvang' genoemd, is kinderopvang voor kinderen die de basisschool bezoeken (dus voor kinderen van vier tot twaalf jaar). De opvang vindt plaats op werkdagen buiten de schooluren, ook in de schoolvakanties

BEGRIJF	HS	OMSCHRIJVING
Nationaliteit	2	De hoedanigheid van tot een bepaalde natie te behoren of van een bepaalde natie deel uit te maken. Tussen 1 januari 1992 en 1 oktober 1997 konden niet-Nederlanders bij naturalisatie tot Nederlander kiezen voor het behoud van de oorspronkelijke nationaliteit, wat het aantal naturalisaties verhoogde. Sinds 1 oktober 1997 mogen personen, op een enkele uitzondering na, slechts één nationaliteit hebben.
Natuurlijke aanwas	4	Het saldo van geboorte en sterfte
Nederlandse norm gezond bewegen	5	De Nederlandse norm gezond bewegen betekent voor jongeren minimaal 1 uur per dag matig intensief bewegen. Voor volwassenen is dat een half uur per dag gedurende minimaal 5 dagen per week
Netto ziekteverzuim	15	Zie ziekteverzuim
Niet dagelijkse goederen	5	Al de goederen die worden aangeschaft in de detailhandel en die niet tot de dagelijkse goederen behoren. Hiertoe behoren de volgende SBI-codes: Alle G52.. behalve G526 en G527 en de SBI-codes die zijn genoemd bij dagelijkse goederen
Niet werkende werkzoekende (NWW-er)	6	Niet werkende werkzoekenden: Personen die als werkzoekend staan ingeschreven bij het arbeidsbureau en die niet via een arbeidsovereenkomst werken voor 12 uur of meer per week
Niet-Nederlander	2	Een persoon die niet de Nederlandse nationaliteit heeft
Niet-westerse minderheden	6	Personen die niet in Europa, de VS, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Oceanië of Japan geboren zijn of van wie de vader en/of de moeder niet in en van die landen geboren is.
Niet-zelfstandige woonruimte	3	Woonruimte met een of meer gemeenschappelijke voorzieningen (bijvoorbeeld voordeur, douche, toilet, keuken)
Nieuwkomers	9	Alle vreemdelingen die een verblijfsstatus hebben, die zich voor het eerst in Nederland vestigen, en waarbij de gemeente een achterstand in de Nederlandse maatschappij en/of arbeidsmarkt verwacht
Non-Food	5	Zie Food
Noorderslag/Eurosonic	10	Jaarlijks gehouden muziekfestival
Noorderzon	10	Jaarlijks gehouden openluchttheaterfestival
Noord mediterraan	2	Spanje, Portugal, Italië, Griekenland, Cyprus en Malta
Omgevingsadressendichtheid	3	De omgevingsadressendichtheid vormt de basis voor de indeling van gemeenten naar stedelijkheid. Voor ieder adres binnen een gemeente is het aantal adressen vastgesteld van een gebied met een straal van 1 km rondom dat adres. De omgevingsadressendichtheid van een gemeente is de gemiddelde waarde hiervan voor alle adressen binnen die gemeente.
Onbekend (bevolkingsgroep)	2	Dit betreft personen met een buitenlandse nationaliteit die in Nederland geboren zijn en waarvan ook beide ouders in Nederland geboren zijn. Er zijn twee groepen: Een groep waarvan beide ouders uit afstamming een buitenlandse nationaliteit hebben, het kind krijgt dan de nationaliteit van een van beide ouders.. En een groep die een buitenlandse nationaliteit hebben aangenomen.
Openbaar onderwijs	8	Onderwijs van de overheid uitgaande of daartoe behorend

<i>BEGRIJ</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Opleidingsniveau	2	De hoogst genoten opleiding van de betreffende persoon: lager = basisonderwijs, MAVO of V(M)BO, middelbaar = HAVO, VWO of MBO, hoger = HBO of WO
Opvangtehuizen	9	Bieden van tijdelijk onderdak aan personen die niet de beschikking hebben over eigen woonruimte of deze hebben verlaten en het bieden van onderdak aan kinderen tot de leeftijd van 18 jaar die (nog) geen eigen familie hebben of hun familie verlaten hebben of om pragmatische redenen (bijvoorbeeld schipperskinderen)
Overdrachten	15	Onder anderen de Algemene uitkering en de specifieke uitkeringen van het rijk (onderwijs, bijstand) worden hier verantwoord
Overige huishoudens met kinderen	2	Een huishouden dat bestaat uit drie of meer volwassenen met één of meer kinderen
Overige huishoudens zonder kinderen	2	Een huishouden dat bestaat uit drie of meer volwassenen
Overig westers	2	Verenigde Staten, Canada, Australië en Oceanië, Nieuw Zeeland en Japan
Park + Ride terreinen (P+R)	11	Park + Ride terreinen zijn parkeerterreinen die meestal bij een trein- of metrostation liggen. Er staan duidelijke wegwijzers naar toe. Men kan er overstappen op een ander vervoersmiddel
Parkeer capaciteit	11	Hoeveelheid beschikbare plaatsen voor het betaald parkeren in een bepaald gebied
Passagiersbeweging	11	Aantal passagiers dat vertrekt of aankomt op een vliegveld
Pendel	5	Woon-werkverkeer: het aantal personen dat werkt binnen de gemeente Groningen en woont buiten de gemeente
Pendelratio	11	De inkomende pendel gedeeld door de uitgaande pendel. De pendelratio laat zien of een stad vooral een 'werkstad' of een 'woonstad' is.
Personenauto's particulieren	11	'Motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van ten hoogste 8 passagiers (exclusief bestuurder) Bij het bepalen van het aantal personenauto's per geografische eenheid wordt uitgegaan van de woon- of vestigingsplaats die is opgegeven bij de tenaamstelling van het kenteken maar exclusief de personenauto's van 'lease- en verhuurbedrijven. Vertekening van het aantal personenauto's 'door grote leasemaatschappijen in gemeenten is daardoor opgeheven
Peuterspeelzalen	9	Een ruimtelijke voorziening voor opvang van peuters (kinderen van 2-4 jaar) in de eerste plaats gericht op de ontwikkeling van het kind.
Poliklinisch	4	Dagbehandeling in een ziekenhuis
Potentiële beroepsbevolking	6	De bevolking in de leeftijdsgroep van 15 tot en met 64 jaar, zie ook beroepsbevolking
Potentiële lokale klanten	5	Aantal potentiële lokale klanten van de woonkernen in een gemeente
Potentiële regionale klanten	5	Het aantal klanten dat een woonkern van een gemeente aantrekt uit alle woonkernen binnen een straal van 20 kilometer rondom die woonkern, met inbegrip van die woonkern zelf
Probleemdrinker	4	Personen die dagelijks meer dan 4 glazen of minstens één maal per week 6 of meer glazen alcoholhoudende drank nuttigen
Procentpunten	div.	Stijging of daling in absolute procenten

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Psychische klachten	4	Mensen die de volgende klachten hebben: nervositeit, somberheid, eenzaamheid, niet kalm voelen, neerslachtig voelen, niet gelukkig zijn. (gezondheidsenquête)
Psychogeriatrisch	4	Geestelijk/Medische verzorging van bejaarden
Rangnummer	5,7	Plaats die een gemeente inneemt op de landelijke lijst van gemeenten met betrekking tot een bepaald onderwerp
Regio 2	div.	Regio van 2 Drentse gemeenten te weten Tynaarlo en Noordenveld (Samen met Assen vormen zij het Drentse deel van het regiovisiegebied)
Regio 8	div.	Regio van 8 Groningse gemeenten te weten Bedum, Winsum, Zuidhorn, Leek, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Ten Boer (zij vormen het Groningse deel van het regiovisiegebied)
Regiovisiegebied	div.	Samenwerkingsverband regio Groningen-Assen 2030, het gebied bestaat uit de gemeenten Groningen, Assen, de regio 2 en de regio 8
Regiopolitie	13	Regiopolitie Groningen, het werkgebied omvat de gemeenten Groningen en Haren, in de tabellen staan alleen cijfers voor de gemeente Groningen
Relatief verzuim	8	Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt. Scholen zijn verplicht om de gemeente die gevallen te melden waar verzuim ten minste 3 dagen heeft geduurd, of ten minste 1/8 deel van het aantal uren les- of het praktijktijd in vier opeenvolgende weken.
Risico overstappers	8	Overstappers van VMBO naar MBO die nog geen vervolgopleiding hebben of daar nog niet zeker van zijn of die zijn gaan werken zonder vervolgscholing.
Ringweg	11	Ringweg van de gemeente Groningen
RMC	8	Regionaal Meld en Coördinatiepunt voor voortijdig schoolverlaters
Samenwonend met kinderen	2	Een huishouden dat bestaat uit twee volwassenen en één of meer kinderen
Samenwonend zonder kinderen	2	Een huishouden dat bestaat uit twee volwassenen
SBI-'93	5	Standaard Bedrijfsindeling 1993 (CBS) Er is een onderverdeling naar sectoren (vier hoofdgroepen), secties (een verdere opsplitsing naar 16 groepen) en afdelingen, een onderverdeling van de sectoren
Sectie	5	Zie SBI-'93
Sector	5	Zie SBI-'93
Semimuraal	4	Buiten de instelling in een beschermde woon/werkomgeving
Slaagkans	3	Bij het vinden van een huurwoning: percentage ingeschrevenen van een woning voorzien gedeeld door het totaal ingeschrevenen
Sociaal culturele voorzieningen	1	Hiertoe worden gerekend onderwijs (excl. basisonderwijs, dat wordt gerekend tot woongebied), internaten, conferentieoorden, ziekenhuizen, verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, kerken, kloosters, musea, culturele centra, wijkgebouwen, verenigingsgebouwen, jeugdsociëteiten en sociale werkplaatsen.

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Sociaal economische index	5	De sociaaleconomische index bestaat uit het aantal personen in de bijstand, het werkloosheidspercentage, het aantal arbeidsongeschikten, het percentage huishoudens met een inkomen lager dan 105% van het sociaal minimum, het aantal personen met een lage opleiding, de netto participatiegraad van vrouwen, de werkgelegenheid (het aantal banen in de gemeente als percentage van de beroepsbevolking) en het percentage banen in groeisectoren (financiële en zakelijke dienstverlening).
Sociale huursector	3	Zelfstandige woningen met een huurprijs beneden een centraal vastgesteld bedrag in beheer van een corporatie
Soft drugs	4	Cannabis producten
Somatisch	4	Lichamelijk
Specifieke rijksuitkering	15	Doeluitkering: uitkering van het rijk waarvan de bestedingsrichting vooraf is aangegeven of bestemd is voor bepaalde beleidsdoelen, taken of activiteiten.
Speciaal onderwijs	8	Onderwijs bestemd voor kinderen voor wie vaststaat dat zij overwegend op een orthopedagogische en ortho-didactische benadering aangewezen zijn; tevens valt het voortgezet speciaal onderwijs hieronder
Splitsing	3	Opdeling van een woonruimte in meerdere woonruimtes
Stadspas	7	Een door de gemeente Groningen uitgegeven algemene kortingspas die voor iedere inwoner van de stad beschikbaar is. Het vormt een belangrijk instrument om de maatschappelijke participatie van inwoners met een laag inkomen te bevorderen. De pas heeft een uitgebreid kortingspakket in de profit- en non-profit sector en kan worden aangeschaft tegen inkomens afhankelijke tarieven.
Stadswater	12	Water binnen de bebouwde kom dat geen deel uitmaakt van het boezemwatersysteem
Startkwalificatie	8	Een startkwalificatie wordt behaald met het succesvol afronden van het HAVO of het VWO, of met het behalen van een diploma van een opleiding op niveau 2 van de kwalificatiestructuur van de WEB, de basisberoepsopleiding.
Stedelijke (regionale) component	5	Een indicatie voor kwaliteit van het ondernemersschap als vergeleken wordt met de nationale groei.
Sterftecijfer	2	Aantal sterfgevallen per 1000 inwoners per jaar
Stichting Huis	9	Overkoepelende organisatie voor daklozen opvang, onder de stichting huis vallen het A-huis, het Eemshuis, het Ommelanderhuis het Heemskerckhuis, het Damsterdiephuis en het Lauwershuis.
Structuurcomponent	5	Een indicatie voor een (on)gunstige sectorstructuur als vergeleken wordt met de sectorstructuur op nationaal niveau.
Student en Stad	15	Student en Stad, politieke partij in de gemeente Groningen
Studentenhuishouden	7	Een huishouden met alleen uitwonende studenten
Studentenstad	7	Gemeente waar meer dan 3.000 studenten wonen in een studentenhuishouden
Thuiszorg	9	Huishoudelijke en of medisch/verpleegkundige zorg thuis
Toeristische sector	5	Kansrijk cluster, omvat de SBI codes H551, H5522, I633, O92 (gedeeltelijk) en L7511 (sport)
Ton	11/12	1000 kg

BEGRIP	HS	OMSCHRIJVING
Traditionele doelgroepen	2	Zie doelgroep(landen)
Transactiebedrag	3	Bedrag waarvoor een woning is verkocht
Transferium	11	Een transferium is een comfortabel overstappunt voor de automobilist die: Logisch is gelegen in de route tussen herkomst en bestemming; Weinig tijdverlies oplevert bij het overstappen; Voorzien is van hoogwaardig openbaar vervoer tussen transferium en bestemming
Tweede generatie	2	Inwoners die in Nederland geboren zijn maar waarvan één of beide ouders in het buitenland geboren zijn
Tweede ring	11	Gemeente exclusief centrum en eerste ring. Het gebied in de gemeente Groningen dat ligt tussen de ringweg en de gemeentegrens
Uitzendkracht	5	Een werknemer die geplaatst is bij een uitzendbureau
Vacaturegraad	5	Aantal vacatures per 100 werkzame personen
Verloedering	15	Kengetal voor de perceptie van het voorkomen van verloedering op basis van de vier variabelen: het voorkomen van hondenpoep, rommel, vernieling en bekladding
Verpleegdag	4	Een in rekening te brengen kalenderdag, welke deel uitmaakt van de periode vanaf opname tot en met ontslag in een erkende instelling. De dag van opname en van ontslag worden beide aangemerkt als verpleegdag, mits de opname heeft plaatsgevonden voor 20.00 uur
Verpleeghuis	4	Een voorziening waar mensen, ouderen en jongeren, terecht kunnen voor revalidatie of voor opname vanwege somatische problematiek waarvoor 24-uurs zorg nodig is of vanwege psychogeriatrische problematiek die gepaard gaat met ernstige gedragsproblemen en/of zware specialistische zorgvragen. De capaciteit wordt uitgedrukt in het aantal bedden.
Verkoopvloeroppervlak bruto/netto	5	Bruto is inclusief kantoorruimte e.d., netto is alleen de verkoopruimte
Vertrek	2	Vertrek van een adres binnen de gemeente naar een bestemming buiten de gemeente
Verzorgingshuis	9	Een voorziening waar ouderen terecht kunnen die de regie over hun leven verliezen, maar die nog niet in een verpleeghuis behoeven te worden opgenomen
Verzuim	8	Zie absoluut en relatief verzuim
Vestiging	2	Vestiging op een adres binnen de gemeente van buiten de gemeente
Vestiging (bedrijfs)	5	Een locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar, dat wil zeggen elke fabriek, werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan, waarin of van waaruit een economische activiteit, andere (niet economische) activiteit, of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend
Vestigingenregister	5	Register met daarin gegevens over alle vestigingen binnen de gemeente Groningen. Het register wordt bijgehouden door de DIA, Bureau Statistiek van de gemeente Groningen
Vliegbeweging	11	Een landing of een start van een vliegtuig op een vliegveld. Deze bestaan uit: lijndiensten, charters, les-/oefenvluchten
Vloerproductiviteit	5	Omzet per vierkante meter verkoopvloeroppervlak
Vluchtelingenlanden	2	Iran, Irak, Afghanistan, Vietnam, Ethiopië en Somalië, zie ook doelgroep(landen)

<i>BEGRIJ</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Voltijd	5	Arbeidsplaatsen voor 15 uur of meer per week
Voltijd onderwijs	8	Onderwijs waarbij het aantal lessen per week tenminste 19 bedraagt (of het aantal klokuren: 16)
Voegehandicapten	7	Degenen die arbeidsongeschikt zijn geworden voor de dag dat zij 17 jaar zijn geworden óf voor de dag waarop zij 30 jaar zijn geworden gedurende een periode waarin hun voor werkzaamheden beschikbare tijd geheel in beslag werd genomen door het volgen van onderwijs of een beroepsopleiding
Voortijdig schoolverlaters	8	Schoolverlaters die de leerplichtig (t/m 17 jaar) zijn of 18 t/m 22 jarigen die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie. Studenten van een HBO of WO instelling zijn buiten beschouwing gelaten.
Vruchtbaarheidscijfer	2	Aantal levendgeborenen gedeeld door het gemiddeld aantal vrouwen van 15-49 jaar in een bepaald kalenderjaar
Wachtenden (zorg)	9	Betreft personen die voor één of meer zorgproducten staan ingeschreven
Werkloze beroepsbevolking	6	Personen die niet of minder dan 12 uur per week werken en: - werk hebben aanvaard waardoor ze tenminste 12 uur per week gaan werken, maar nog niet in deze werkkring begonnen zijn of - die verklaren tenminste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten hebben ontplooiën om werk voor ten minste 12 uur per week te vinden
Werklozen	6	Zie werkloze beroepsbevolking en Niet Werkende Werkzoekenden
Westers	2,3,9	Allochtonen uit Europa, Indonesië, voormalig Ned. Indië, de Verenigde staten, Australië, Oceanië en Japan
WIA	7	De WIA (Wet Inkomen naar Arbeidsvermogen) is op 1 januari 2006 van kracht geworden ter vervanging van de WAO De wet omvat twee onderdelen: de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten, de WGA en de regeling Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsgeschikten, de IVA
WMO voorzieningen	9	Cliënten die gebruik maken van een vervoersvoorziening/ woningaanpassing of verhuiskostenvergoeding in het kader van de WMO en cliënten met een gehandicaptenparkeerkaart
Woning geschikt voor bejaarden	3	Een woning die voldoet aan de volgende eisen: oppervlakte kleiner dan 70m ² , maximaal drie kamers, de slaapvertrekken gelijkvloers en de woning is gelegen op de begane grond of met een lift bereikbaar
Woningzoekende	3	Woningzoekende ingeschreven bij het woonservicecentrum
Woon aantrekkelijkheidsindex	3	Woon aantrekkelijkheid bestaat uit, in volgorde van gewicht: de bereikbaarheid van banen, het culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen, bereikbaarheid van natuur, culinaire aanbod, aanwezigheid universiteit en historische karakter
Wooneenheid	3	Onzelfstandige woonruimte met een of meer gemeenschappelijke voorzieningen (bijvoorbeeld voordeur, douche, toilet, keuken)
Woongebied	1	Tot het woongebied worden gerekend terreinen, die voornamelijk voor het wonen bestemd zijn, incl. primaire voorzieningen als winkels, scholen voor kleuter- en basisonderwijs en bijkantoren van o.a. banken, alsmede groenstroken, straten, parkeerplaatsen, grachten smaller dan 6 meter, erven, tuinen, trapveldjes en speelplaatsen.
Woonkernen	1	Totale oppervlakte van woonkernen
Woonlasten	7	Betreft OZB, riool- en afvalstoffenheffing in euro's per jaar voor meerpersoonshuishoudens

<i>BEGRIP</i>	<i>HS</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>
Woonruimtevoorraad	3	Het totaal voor bewoning geschikte woonruimte
WOZ waarde	3	De economische waarde van panden
Zelfstandige woonruimte	2/3	Woonruimte zonder gemeenschappelijke voorzieningen
Ziekenhuiscapaciteit	4	Capaciteit van ziekenhuizen uitgedrukt in de feitelijke beddenscapaciteit. De feitelijke capaciteit ligt meestal iets lager dan de toegestane capaciteit.
Ziekenhuisgewonde	13	Een ziekenhuisgewonde is iemand die bij een verkeersongeval gewond is geraakt en naar het ziekenhuis is vervoerd.
Ziekteverzuim	15	Het aantal uren dat gemist wordt door ziekte ten opzichte van het totaal aantal te werken uren. Het bruto ziekteverzuim geeft het totaal aantal uren weer en het netto ziekteverzuim exclusief partieel verzuim en zwangerschap. Partieel verzuim is verzuim t.g.v. gedeeltelijke werkhervatting

BRON

ABCG	Schoolbegeleidingsdienst voor basis- en voortgezet onderwijs
ABF	
ABF(Woningmarktmonitor)	ABF research
AOC	Agrarisch Opleidingen Centrum
Arriva	
Atlas voor gemeenten	
Atlas voor gemeenten	
Bedrijfschap Horeca en Catering	
Bestuursdienst	Bestuursdienst, gemeente Groningen (BSD)
Bureau Jeugdzorg Groningen	
Bureau Louter	
Bureau O&S	Bureau Onderzoek en Statistiek gemeente Groningen
Bureau O&S (L&V)	SOZAWE, Leefbaarheids- en veiligheidsonderzoek
Bureau O&S (Vestigingenregister)	Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Groningen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAB	Centrum voor Arbeid en Beleid
CAK, WMO-Monitor	Centraal Administratie Kantoor bijzondere zorgkosten
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CBS(EBB)	CBS, Enquête beroepsbevolking
CBS(RIO)	CBS, Regionaal Inkomens Onderzoek
CFI	Centrale Financiële Instellingen
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
Coelo	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
Connexion	
COP	Centrum voor Ontwikkeling en Pedagogische activiteiten
De Vrijwilligerszaak	
DIA	Dienst Informatie en Administratie, gemeente Groningen
DIA, Bureau Stadspas	
DSW	Dienst Sociale Werkvoorziening, gemeente Groningen
DTZ Zadelhoff	
Dynamis	Uit de kantorenmonitor
Ecorys	
ELANN	Eerstelijns Advies Noord Nederland
Elsevier	tijdschrift Elsevier
Essent	
Expérian	
Filmhuizen	Vera, RKZ-bios, USVA
GCB	Groningen Congres Bureau
Gemeente Groningen	gemeente Groningen, algemeen
Gemeenten	Diverse gemeenten
GGD	Gemeentelijke Gezondheids Dienst
Goudappel Coffeng	
Groningen Airport Eelde	
Groningen Congres Bureau	
Groningse Krediet Bank	
Havenkantoor	gemeentelijk havenkantoor
HHG	Hanze Hogeschool Groningen
HKS	Herkenningdienst Systeem
Humanitas	Humanitas Opvang Asielzoekers en Statushouders
HVD	Hulpverleningsdienst, gemeente Groningen, Geneeskundige Dienst
Jachthavens	Watersportcentrum Oosterhaven, Groninger Motorboten Club
Kunstencentrum	
KvK	Kamer van Koophandel
LISA	Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen en vestigingen
Makelaar	MEEUS

BRON

Marketing Groningen	voorheen VVV
Martini Ziekenhuis	
Meldpunt Overlast	
Milieudienst	Milieudienst, gemeente Groningen (MD)
NCM	Nationaal Contact Monumenten
NMT	Nederlandse Maatschappij tot bevordering van de Tandheelkunde
Noorderslag	Muziekfestival, jaarlijks in januari gehouden
Noorderzon	
NS	Nederlandse Spoorwegen
NVB	Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
OCSW	Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn
Onderwijsinstellingen	
Openbare Bibliotheek	
OV Bureau	
Provincie Groningen	
Regiopolitie	Regiopolitie Groningen-Haren
Rijkswaterstaat	
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
RO/EZ	Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken, gemeente Groningen
ROC's	Regionaal Opleidingscentra (Noorderpoortcollege, Alfa College en Menso Alting College)
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RvB	Reseach voor Beleid
Skyscrapercity.info	
SOZAWE	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten, gemeente Groningen
Sportverenigingen	de Topsportverenigingen
Stadsbeheer	Stadsbeheer, RO/EZ
Stationsstalling	Stationsstalling Kuis
Stedelijke Muziekschool	
Stichting huis	Stichting voor opvan thuis- en daklozen
Stichting TVO	Stichting toevluchtsoord in geval van huiselijk geweld
SWP	Stichting Werk Projecten
Theaters en podia	Grand, USVA, Universiteitstheater, Prinsentheater, Machinefabriek, de Citadel, Vera, Simplon
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
Universiteitsbibliotheek	Universiteitsbibliotheek der Rijksuniversiteit Groningen
UWV werkbedrijf	Uitvoering Werknemersverzekeringen
Vastgoedrapport Groningen-Assen	van de stichting Vastgoedrapport Groningen-Assen, vanaf 2005
VES	Verkeers Evaluatie Systeem
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN (kengetallen gemeenten)	Verslavingszorg Noord Nederland
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Waterbedrijf Groningen	
Woningcorporatie IN	IN, Nijestee, Huismeesters, Patrimonium, Woonstade Hoogkerk-Noorddijk
Woningcorporaties	
Woningnet	
Zorgkantoor	Zorgkantoor provincie Groningen
Zwembaden	Kardinge, de Papiermolen, Helperbad, zwembad Hoogkerk en zwembad Engelbert.

KAARTBIJLAGE

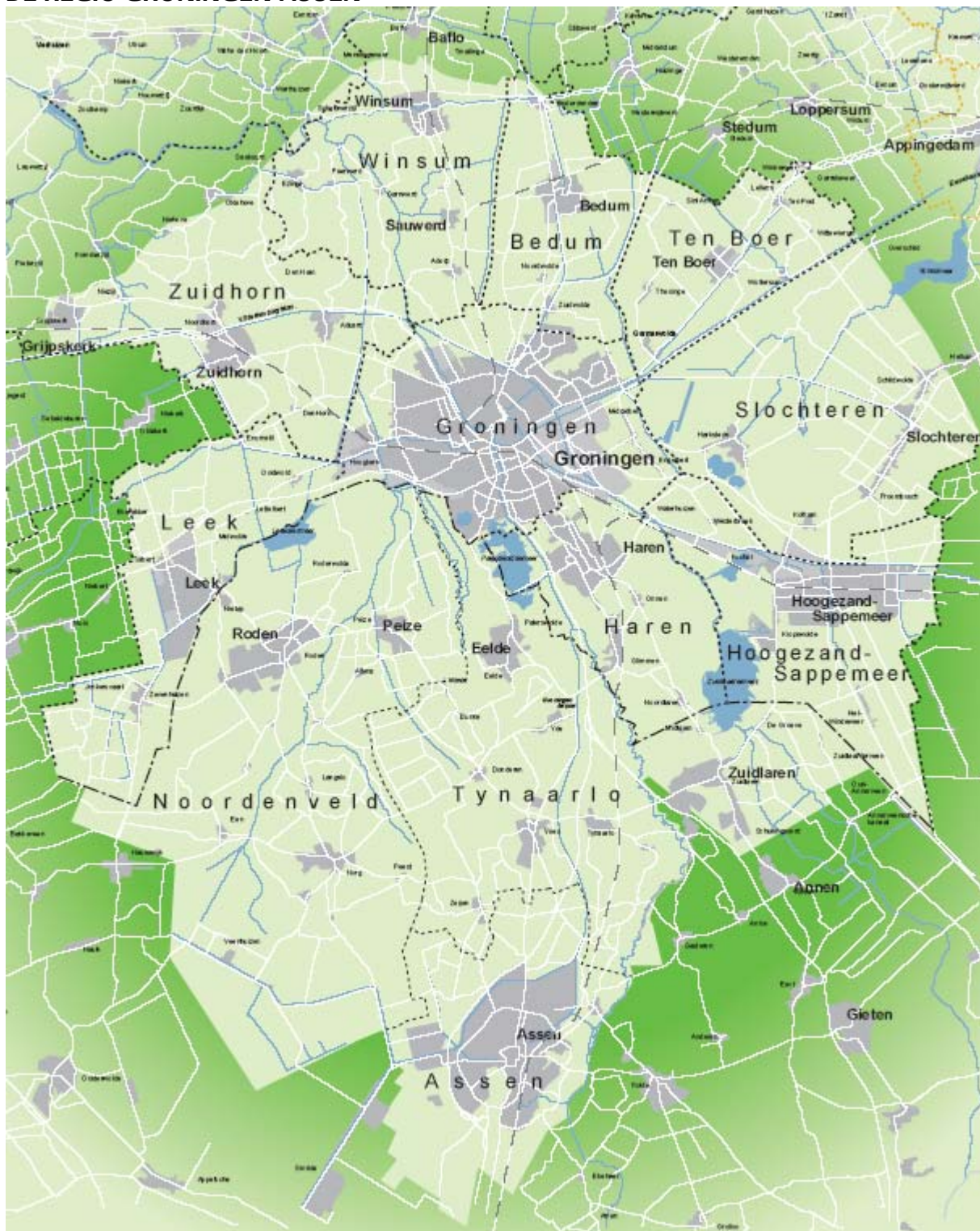
Gebiedsindeling regio Groningen-Assen

Gebiedsindeling gemeente Groningen: indeling van het Grote Steden Beleid (GSB)

Gebiedsindeling gemeente Grfoningen, CBS buurtindeling

Kaart van de gemeente Groningen

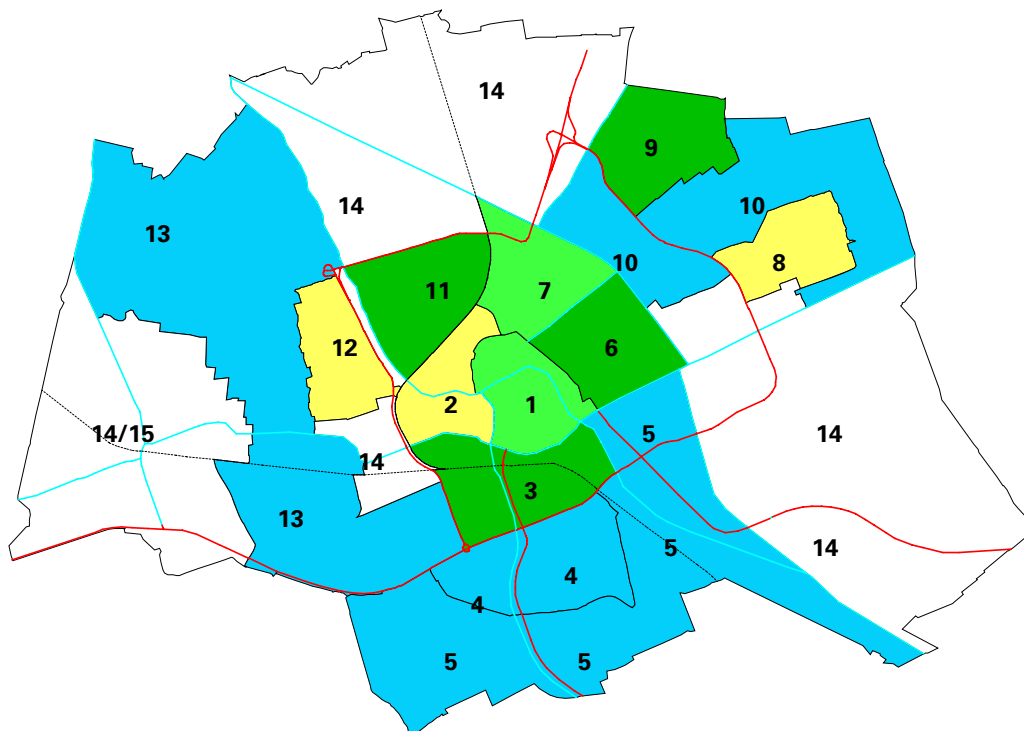
DE REGIO GRONINGEN-ASSEN

Bron: Regio Groningen-Assen

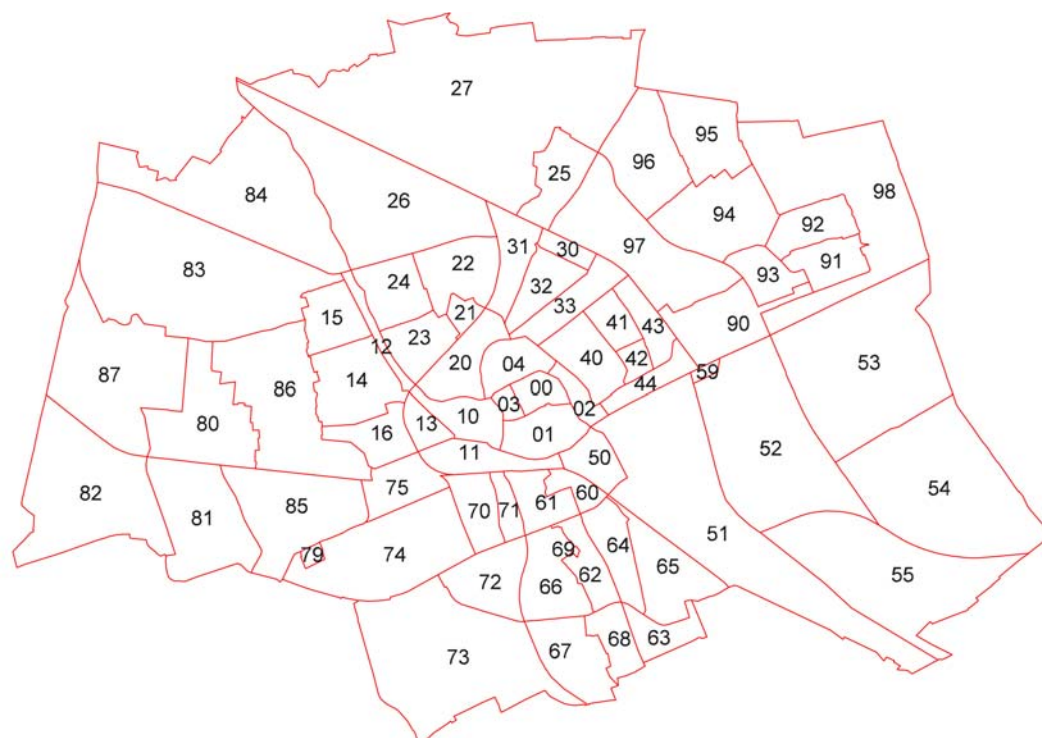
De gemeenten Zuidhorn, Winsum en Slochteren maken gedeeltelijk deel uit van de regio. De gegevens in de tabellen betreffen wel de hele gemeente

WIJKINDELING GEMEENTE GRONINGEN GROTE STEDEN BELEID (GSB)

- 1 Centrum (postcodegebieden 9711 en 9712)
- 2 Oranje/Schilderswijk
- 3 Oud zuid
- 4 Nieuw zuid corporatief
- 5 Nieuw zuid particulier
- 6 Oosterpark
- 7 Korreweg, de Hoogte
- 8 Lewenborg
- 9 Beijum
- 10 Nieuw oost
- 11 Paddepoel
- 12 Vinkhuizen
- 13 Nieuw west
- 14 Hoogkerk / de Dorpen
- 15 Hoogkerk

CBS BUURTINDELING GEMEENTE GRONINGEN

00 Stadscentrum	40 Gorechtbuurt	70 Laanhuizen
01 Binnenstad-zuid	41 Oosterparkbuurt	71 Grunobuurt
02 Binnenstad-oost	42 Bloemenbuurt	72 Corpus den Hoorn-noord
03 Binnenstad-west	43 Florabuurt	73 Corpus den Hoorn-zuid
04 Binnenstad-noord	44 Damsterbuurt	74 Stadspark
		75 Peizerweg
10 Schildersbuurt	50 Oosterpoortbuurt	79 Woonwagenkamp 'De Kring'
11 Zeeheldenbuurt	51 Industriebuurt	
12 Friesestraatweg	52 Euvelgunne	80 Hoogkerk-dorp
13 Kostverloren	53 Middelbert	81 Hoogkerk-zuid
14 Vinkhuizen-zuid	54 Engelbert	82 Vierverlaten
15 Vinkhuizen-noord	55 Roodehaan	83 Leegkerk
16 Hoendiep	59 Woonschepenhaven	84 Dorkwerd
		85 Bangeweer
20 Oranjebuurt	60 Herewegbuurt	86 De Held
21 Concordiabuurt	61 Rivierenbuurt	87 Zuidwending
22 Selwerd	62 Helpman-west	
23 Paddepoel-zuid	63 Villabuurt-oost	90 Oosterhoogebrug
24 Paddepoel-noord	64 Helpman-oost	91 Lewenborg-zuid
25 Noorderhoogebrug	65 Coendersborg	92 Lewenborg-noord
26 Universiteitscomplex	66 De Wijert-noord	93 Lewenborg-west
27 Koningslaagte	67 De Wijert-zuid	94 Bovenstreek
	68 Villabuurt-west	95 Beijum-oost
30 West-Indischebuurt	69 Woonwagenkamp	96 Beijum-west
31 De Hoogte	'Helpman'	97 Ulgersmabuurt
32 Oost-Indischebuurt		98 Ruischerbrug
33 Korrewegbuurt		

GEMEENTE GRONINGEN

